

Riksdagens protokoll

2009/10:32

Onsdagen den 18 november

Kl. 9.00 – 21.58

Protokoll
2009/10:32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 november.

2 § Anmälan om kompletteringsval till krigsdelegationen

Andre vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Dan Kihlström som ledamot i krigsdelegationen.

Andre vice talmannen förklarade vald till

ledamot i krigsdelegationen

Dan Kihlström (kd)

3 § Meddelande om val

Andre vice talmannen meddelade att val av nya riksrevisorer skulle äga rum *torsdagen den 19 november*.

4 § Meddelande om aktuell debatt

Andre vice talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiet de Grönas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om regeringens styrning av det statliga ägandet i Vattenfall anordnas *fredagen den 20 november kl. 09.00*.

Från regeringen skulle näringsminister Maud Olofsson delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Riksdagens talman

Begäran aktuell debatt om regeringens styrning av det statliga ägandet i Vattenfall

Den senaste tiden har det framkommit en rad uppgifter om det statligt ägda Vattenfalls agerande.

Bolaget har på kort tid presenterat långsiktiga planer på att bygga och investera i kärnkraft. Tillsammans med ett antal industriföretag har man gått samman för att förbereda för att bygga ett antal nya kärnkraftsreaktorer. Efter detta har det också kommit ut uppgifter om att man har långsiktiga planer på att fördubbla Vattenfalls svenska elproduktion, detta samtidigt som Sverige har ett elöverskott.

De senaste uppgifterna från Vattenfall gör gällande att man tänker sig att sälja det ägande som idag finns i det svenska elnätet. Detta ska enligt uppgift göras för att finansiera en satsning på kärnkraft i Storbritannien.

Den senaste tidens agerande har skapat en osäkerhet om regeringens styrning av det statliga ägandet i Vattenfall.

Med anledning av det ovan nämnda begär Miljöpartiet de Gröna en aktuell debatt om regeringens styrning av det statliga ägandet i Vattenfall.

Stockholm den 11 november 2009

Ulf Holm

Gruppledare, Miljöpartiet de Gröna

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2009/10:57 till socialutskottet

EU-dokument
KOM(2009)624 till justitieutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Kulturutskottets betänkanden 2009/10:KrU3 och KrU4
Civilutskottets betänkande 2009/10:CU2
Justitieutskottets betänkanden 2009/10:JuU6, JuU8 och JuU9
Konstitutionsutskottets betänkanden 2009/10:KU4 och KU6–KU8

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2009/10:FiU1

Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna (prop. 2009/10:1 delvis).

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Anf. 1 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (m):

Fru talman! I detta betänkande behandlas regeringens finansplan, det vill säga allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och bedömningar av den ekonomiska utvecklingen. Det är det så kallade rambetänkandet, och det innehåller förslag till beslut om fördelning av utgifter för budgetens 27 utgiftsområden samt förslag till utgiftstak för 2010–2012. Beslut om rambetänkanden är en förutsättning för att fackutskotten sedan ska kunna ge förslag på fördelning inom respektive utgiftsområde.

I beslutet om utgiftsramarna ingår också att riksdagen godkänner ett antal budgetpåverkande poster, såsom beräkning av myndigheters förbrukning av anslagsbehållningar och hur anslagskrediter kommer att utnyttjas under året.

I beslutet om inkomsterna ingår ställningstaganden kring förändringar av skatte- och avgiftsregler, att fastställa nästa års regelverk för statsbudgetens inkomster och att beräkna effekten av densamma.

Fru talman! I debatten kommer vi att höra olika partiers olika syn på vilka utgifter de förordar inför beslut om ramarna. I betänkandet finns reservationer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet var för sig i den del som benämns Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, så även i beslut om utgiftsramar och beräkningar av statsbudgetens inkomster och fördelning av utgifter för 2011 och 2012. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har tillsammans ett särskilt yttrande. Detta ställs mot regeringens politik.

Anf. 2 THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 4 och 7.

Vi ser allt fler tecken på en global återhämtning. Denna globala återhämtning kan ge Sverige en möjlighet att bryta den starkt negativa ekonomiska utveckling vi har sett under den senaste tiden. Men då behövs det en ny färdriktning. Det behövs en stark ekonomisk politik, en politik som vänder utanförskap till arbete och underskott till överskott. Det är en politik som sätter stopp för skattesänkningar på lånade pengar och i stället investerar i det som är så viktigt: jobben och välfärden. Det krävs en politik som gör att vi delar på bördorna rättvist.

I den socialdemokratiska budgetmotionen föreslås en politik som ger en starkare budget än regeringens, med mindre underskott. I vår budget föreslås en politik för jobb och utbildning till 100 000 fler människor än regeringen åstadkommer.

Fru talman! När Anders Borg var nybliven finansminister fick han en fråga av en radioreporter. Det gick som tåget då, med 150 000 jobb under det sista året av vår mandatperiod. Frågan löd: När kommer jobben som orsakas av din politik? Efter många om och men sade Anders Borg att det tar ett par år.

Sedan dess har vi fått bedövande vetenskapliga bevis för att de jobb som inledningsvis kom 2007 och 2008 hade att göra med den starka konjunkturen, inte alls med regeringens politik. Bland annat har Finanspolitiska rådet påpekat detta.

Men nu när Anders Borgs ekonomiska politik har fått bita ett par år är det dags att börja utvärderingen. När regeringen tillträdde var det ett överskott på 70 miljarder kronor. Det hade vi tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet arbetat upp. Trots att man i Bankerydöverenskommelsen lovade att inte genomföra ofinansierade skattesänkningar har skatterna sänkts med 100 miljarder. Ända sedan den första budgeten har det funnits med ofinansierade skattesänkningar från Anders Borgs sida.

Valmöjligheten man hade med stort överskott har man använt till att sänka skatten, men också till att försämma och fördyra a-kassan, så att 500 000 löntagare lämnade försäkringen precis innan krisen slog till. Valmöjligheterna använde man till att skära ned på vuxenutbildning och högskola. Valmöjligheterna gjorde att man också ignorerade experternas utvärderingar, som sade att en väl fungerande arbetsmarknadsutbildning är något mycket effektivt i kampen mot arbetslösheten. Detta skar man ned drastiskt. Trots goda valmöjligheter har man försatt kommuner och landsting i en situation där folk sägs upp. Man späder på de varsel som industrin har levererat det senaste året.

Facit av Borgs jobbexperiment är att Sverige har drabbats hårdare än de flesta andra länder. För tre år sedan hade Sverige en arbetslöshet som var den 13:e lägsta inom EU:s 27 länder. Nu är arbetslösheten den 17:e lägsta. För tre år sedan hade Sverige en arbetslöshet som var väsentligt lägre än arbetslösheten i Finland. Nu har Sverige en arbetslöshet som är i det närmaste lika hög eller lite högre än i Finland. För tre år sedan hade Sverige en arbetslöshet som låg väsentligt lägre än Europas. EU-kommissionen gör nu bedömningen att Sverige under år 2010 kommer att ha samma arbetslöshetsnivå som övriga Europa. Ungdomsarbetslösheten är en av de högsta i Europa. Sverige halkar efter. Vi har redan en arbetslöshet som är över 8 procent. 400 000 människor saknar jobb, och antalet arbetslösa väntas växa.

Sysselsättningen, hur är det med den? Den är väsentligt lägre än för tre år sedan. Enligt Statistiska centralbyrån faller nu sysselsättningsgraden väsentligt i samtliga åldersgrupper, mest bland de unga. Nu kommer också tecknen på att allt fler arbetslösa riskerar att slås ut permanent. Särskilt oroande är att långtidsarbetslösheten nästan har fördubblats på ett år.

Men de som är anhängare av politiken måste ändå kunna hävda att man någonstans kan se att förvärvsavdrag, försämrade a-kassa och försämrade sjukförsäkring gör att allt fler vill arbeta. Någonstans måste det väl synas? Nej, verkligheten är en annan. Andelen som tillhör arbetskraften i dag är inte högre, utan sjunkande jämfört med för tre år sedan. Allt fler lämnar nu arbetskraften. Det betyder minskad sysselsättning och att färre ska försörja fler.

Jämviktsarbetslösheten då, det som Anders Borg utnämnde till sitt viktigaste mål? Det var jämviktsarbetslösheten han skulle sänka, det vill säga den långsiktiga arbetslösheten, den arbetslöshet som vi kan nå under nästa högkonjunktur. Den sjönk tio år i rad när Socialdemokraterna satt i

regeringen. Nu stiger den varje år och de kommande åren. Så är det med det centrala målet för Anders Borg.

Det som händer är att fler arbetslösa slutar söka jobb och hellre lämnar arbetskraften. Det som händer är att den breda arbetslösheten – det som Moderaterna definierade som utanförskapet – växer.

För oss i Socialdemokraterna är uppgifterna inför nästa mandatperiod mycket stora och ansvarsfulla.

För det första är risken stor att arbetslösheten biter sig fast på mycket höga nivåer. En av tre av de arbetslösa riskerar att slås ut permanent.

Varje arbetad timme behövs. Vi har inte råd att slösa med människors vilja till arbete.

För det andra måste välfärdens kvalitet och långsiktiga finansiering säkras. Vi har en åldrande befolkning. De demografiska förändringarna sätter allting på sin spets. *Arbete* är en förutsättning för välfärden. Varje arbetad timme bidrar till välfärdens finansiering.

För det tredje handlar det om att Sverige ska konkurrera med kunskap och kompetens, inte med låga löner. Den oroväckande tendensen till en allt lägre produktivitet i näringslivet måste brytas. Det är kunskap, kreativitet och innovationer som är Sveriges framtid, inte att pressa lönerna för vanligt folk. Vårt mål är att ta Sverige tillbaka till den europeiska toppen. Då behövs varje arbetad timme.

Den globala krisen har slagit mot alla länder. Sverige har utmärkt sig som ett land med en modell där alla delar bördorna till följd av globala kriser. Det kontraktet har den borgerliga regeringen brutit. Nu ska var och en själv bära sin börda.

Ungdomarna är ett exempel. Vi har nu historiskt mycket stora ungdomskullar. Men regeringen har valt att stänga dörrarna för dessa ungdomar. Möjligheterna till utbildning har försämrats. Billig förvaring är modellen när man möter arbetslös ungdom – detta i stället för arbete, praktik och utbildning.

I en tid när arbetslösheten överstiger 400 000 personer är det försämrade a-kassa och försämrade omställning som gäller. Det får nu dramatiska konsekvenser. Många av de metallarbetare som förlorat jobbet – inom industrin är det nu 80 000 personer som fått lämna jobbet – får nu en ersättning från a-kassan som är hälften av den gamla lönen. Möjligheterna till omskolning och utbildning har inskränkts.

Nu krävs det en ny politik. Utmaningarna är stora. Men vi har erfarenhet av att ta Sverige ur kriser, för vi har gjort det förr. Det gör man genom att hålla fast vid och utveckla den svenska modellen. Där bygger man broar mellan de gamla jobben och de nya jobben.

Tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet kommer vi att ta Sverige ur krisen också denna gång. Då är målet full sysselsättning, och då krävs det breda insatser.

Det som skapar jobb måste prioriteras. Den svenska modellen med skyldigheter och rättigheter måste stärkas. Sverige har byggt hela välståndet genom att vara öppet för global konkurrens och global handel. Vi har en fackföreningsrörelse som har välkomnat den strukturomvandlingen. Det har den gjort just därför att vi har en modell där man inte står ensam när strukturomvandlingen stenhårt slår mot enskilda orter och enskilda individer.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Men den modellen river ni ned, med syftet att pressa ned lönerna och att få en lägre anslutningsgrad till facket och större inkomstklyftor. Det som då händer är att Sverige blir mer räddhåget. Man blir rädd för strukturförändringar. Sverige blir mer av ett genomsnittligt europeiskt land som blir protektionistiskt i stället för att vara ett frihandelsvänligt land där också fackföreningsrörelsen vill ha frihandel.

Hela Sverige tjänar på en politik för frihandel och global konkurrens. Således måste vi dela på konsekvenserna och bördorna när strukturomvandlingen slår till, när företag och branscher sveps bort och när enskilda människors försörjning sveps bort.

Nästa mandatperiod måste präglas av en ekonomisk politik där det investeras i de löntagare som drabbas av strukturomvandlingen så att man får jobb inom en ny bransch – ofta i en växande tjänstesektor – och kanske på en ny plats och med nya, högre kunskapskrav.

Vi vill investera i ett brett kunskapslyft. Det är nödvändigt för att människor inte permanent ska slås ut. Vi vill omskola människor så att de får en chans att ta jobb i de nya branscher som växer fram. Vi föreslår därför 50 000 fler platser inom vuxenutbildning, yrkesutbildning och högskola. Därmed står människor rustade när konjunkturen vänder.

Unga arbetslösa ska inte behöva vänta i sex månader på att få en förvaringsplats. De ska i stället direkt ha praktik, jobb eller utbildning om Arbetsförmedlingen gör bedömningen att de behöver det. Den som saknar en fullgjord gymnasieutbildning ska på en gång få en chans till en sådan. Vi vill också satsa på lärlingsplatser. För de arbetsgivare som anställer en arbetslös vill vi avskaffa arbetsgivaravgiften. Fler unga ska få möjlighet till akademisk utbildning.

Omställningen måste också underlättas. En fungerande a-kassa är där helt nödvändig. Ingenjörer, undersköterskor och industriarbetare ska ha skydd i a-kassan vid arbetslöshet. Kostnaden för medlemskap ska sänkas så att fler kommer med. Taket måste höjas så att tryggheten ökar och ersättningsnivån förbättras så att människor inte riskerar att hamna i fattigdom vid kortvarig arbetslöshet.

Det är i de små företagen som framtidens jobb kommer fram. Vi vill underlätta för entreprenörer att starta företag och att anställa, expandera och exportera. Det gör vi genom att införa ett riskkapitalavdrag, genom att tillföra riskkapitalmedel via Vattenfall till en riskkapitalfond och genom att sänka skatten för entreprenörer vid den första anställningen.

Vi vill satsa på framtidens jobb genom att investera i en starkare infrastruktur och bygga Sverige mer klimatsmart. Det handlar om vägar och järnvägar och om att renovera och bygga om miljonprogramsområdena och göra dessa mer energieffektiva.

En stark solidarisk välfärd är en av pelarna i den svenska modellen. Regeringen själv bedömer att 60 000 jobb försvinner i välfärdssektorn åren 2008–2011. I går rapporterade SCB att i år har redan nu 30 000 personer fått lämna kommunerna. Nu krävs det långsiktiga och tydliga besked. Vården och barnens skola går före ofinansierade skattesänkningar! Det måste bli ett slut på att skyffla över kostnader från staten till kommunerna.

Om vi ska ta Sverige ur krisen måste alla hjälpas åt. Vi måste få underskott att bli överskott. Vi måste ha utgiftstak och överskottsmål som styråror i den ekonomiska politiken. Välfärd kostar. Vill man ha en bra

välfärd finns det inte utrymme för gigantiska ofinansierade skattesänkningar.

De som har stora förmögenheter och höga inkomster måste vara med och bidra. Det ska löna sig att arbeta. Men, Anders Borg, det ska också löna sig att *ha arbetat*. Att pensionärer ska straffbeskattas och att regeringen som ett svar på pensionärernas ilska ökar straffbeskattningen och klyftan i förhållande till löntagarna är, tycker vi, djupt omoraliskt.

I vår budget lägger vi fram konkreta förslag om att halvera klyftan mellan den skatt som en löntagare betalar och den skatt som en pensionär betalar. Vi kommer inte att ge oss förrän pension och lön beskattas lika.

Nu behövs det, fru talman, en ny färdriktning med investeringar i kunskap, i framtid och i trygghet och välfärd. Arbetslinjen måste återupprättas. Vi måste ta vägen bort från ett allt större utanförskap och i stället få in allt fler i arbete. Vi måste komma bort från ett ökat socialbidragsberoende. Allt fler måste försörja sig på eget arbete. Skattesänkningar på lånade pengar måste bytas mot investeringar i sjukvård, skola och framtidens jobb.

(Applåder)

Anf. 3 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har prioriterat jobben, jobben och återigen jobben. Vårt budgetförslag ger 70 000 nya jobb redan nästa år och drygt 20 000 reguljära utbildningsplatser, det vill säga: Vi får drygt 90 000 fler i reguljär sysselsättning – detta alltså redan nästa år.

För att kunna prioritera jobben har vi skjutit på reformer och dragit ned på reformer som inte leder till nya jobb. Genom att använda våra resurser samhällsekonomiskt effektivt skapar vi både fler jobb och en ökad jämlikhet – jobben först, sedan jobben och återigen jobben.

Regeringen har i stället prioriterat skattesänkningar, skattesänkningar och återigen skattesänkningar. Inte ens de stora underskott som regeringen har skapat genom sina skattesänkningar avhåller den nu, mitt i krisen, från att låna till nya – detta trots att allt skulle bli så annorlunda med de nya Moderaterna. År 2004 skrev finansminister Borg och statsminister Reinfeldt på DN Debatt att de gamla Moderaterna hade varit både orättvisa och oansvariga.

Med de nya Moderaterna skulle det bli andra bullar. De skulle vara både ansvarsfulla och rättvisa. Men, fru talman, de gamla Moderaterna fördelade sina skattesänkningar så att den halva med högsta inkomsterna fick 72 procent av skattesänkningarna. Den halva med lägsta inkomsterna fick 28 procent.

Men hur blev det sedan när de nya Moderaterna kom till makten och fick chansen att genomföra den mer ansvarsfulla och rättvisa politiken? Jo, den halva med högsta inkomsterna fick 80 procent av skattesänkningarna. Den halva med lägsta inkomsterna fick 20 procent.

De nya Moderaterna är alltså både mer orättvisa och mer oansvariga än de gamla Moderaterna, så det är väl egentligen bara att konstatera: En moderat, oavsett gammal eller ny, är alltid en moderat, och skattesänkningar för de redan rika går alltid först, oavsett konsekvenser.

Men 90 procent prioriterar faktiskt en bättre kvalitet i välfärden före sänkt skatt. 80 procent säger till och med: Höj skatten om det behövs! Detta visar en undersökning från Sveriges Kommuner och Landsting.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Det är en indikation på hur viktig välfärdssektorn är i våra liv, framför allt för oss kvinnor.

Vänsterpartiet prioriterar välfärden och föreslår därför ett extrastöd till kommunerna på 10 miljarder nästa år. Det motsvarar 20 000 välfärdsarbetare, lågt räknat. Vi föreslår också ytterligare satsningar år 2011 och 2012 på 35 miljarder. Det är just de åren de stora problemen och underskotten kommer för kommunsektorn. Vår stöd är till hälften krisstöd och till hälften permanenta. På så sätt tvingas inte kommunerna till neddragningar som förvärrar krisen, utan de kan behålla sina lärare, vårdbiträden, sjuksköterskor och socialsekreterare.

Kommunen kan till och med anställa fler och på så vis förbättra kvaliteten i hemtjänsten, dagisgruppernas storlek och elevernas studieresultat samtidigt som den motverkar krisen genom att skapa fler jobb och på så vis minska arbetslösheten. Det är en kassaskåpssäker investering, en mycket träffsäker och effektiv sådan, samtidigt som kommunerna får långsiktiga planeringsförutsättningar.

Vi föreslår också ett investeringsstöd till kommunsektorn. Om kommunerna tvingas skjuta på eller dra in planerade investeringar bidrar det enbart till att förvärra krisen. Vi avsätter därför 8 miljarder till ett tillfälligt investeringsstöd – en 20-procentig statlig medfinansiering där tillgänglighetssatsningar och energieffektiviseringar särskilt prioriteras. Det skapar 12 000 nya jobb samtidigt som nödvändiga investeringar i skolor, idrottsanläggningar och äldreboenden blir av. Vi prioriterar investeringar i välfärden och jobben. Jobb ger välfärd, och välfärd ger jobb.

Mitt i finanskrisen och sviterna av kapitalismens härjningar lämnar dock regeringen kommunerna åt sitt öde. Den till och med övervältrar kostnader på kommunerna – regeringen räknar med att socialbidragskostnaderna ökar med 50 procent de kommande åren. Det är för att regeringen har försämrat både a-kassan och sjukförsäkringen. Enligt en enkät som Ekot har gjort kommer två tredjedelar av de extra pengar som regeringen skjuter till åt kommunerna nästa år att gå till just ökade socialbidragskostnader.

Regeringen övervältrar också statliga investeringskostnader på kommunsektorn till en summa på 30 miljarder redan nästa år. Det är nästan samma summa som samtliga landsting och kommuner investerar för per år. Man väljer till och med att frysa statsbidragen till kommunsektorn i år.

I år beräknas 20 000 jobb försvinna i kommunsektorn. Regeringen räknar själv med att 60 000 jobb kommer att försvinna i välfärden de närmaste åren, och då har de inte räknat de 18 000 som försvann i fjol. Många elever mister sina lärare, klasserna blir större och studieresultaten därmed sämre. Barnen på förskolan mister sin fröken och barngrupperna blir än större. De gamla får sämre hemtjänst och därmed ett otryggare liv, den sjuka får vänta lite längre i sjukhuskorridoren och de underbetalda välfärdsarbetarna får fortsätta att vara underbetalda.

Detta är konsekvenserna av att skattesänkningar ständigt prioriteras: De välbehövliga välfärdsarbetarna och de som är i behov av deras tjänster offras på skattesänkningarnas altare.

Nu kanske vän av ordning säger: Ja, men regeringen går ju in med extra pengar nästa år. Och visst, det är bra. Men kan det ha att göra med att det är valår, tro? Pengarna dras nämligen tillbaka året efter – det år då

kommunsektorn står inför gigantiska problem. Det saknas 14 miljarder enbart för att möta de demografiska behoven. Då drar regeringen bort sitt stöd till kommunsektorn – året efter valet. Året efter valet – plingar det inte en liten klocka där?

Fru talman! Vi står inför en generationsväxling på arbetsmarknaden. Inom några år går 130 000 offentliganställda i pension, och även andra branscher kommer att stå inför liknande utmaningar. Samtidigt har vi en otroligt hög ungdomsarbetslöshet. Vi menar att det är dags för en generationsväxling på arbetsmarknaden och att staten därför borde ta initiativ till ett trepartssamtal, det vill säga med parterna på arbetsmarknaden. Det ska göras för att inleda den nödvändiga omställningen där parterna i sin tur kan komma överens om vilka insatser som behövs och hur och vem som ska ansvara för vad.

Som en del i detta föreslår vi ett Kunskapslyft 2.0. Arbetsförmedlingen räknar med 130 000 arbetslösa som enbart har grundskoleutbildning nästa år. Tanken med Kunskapslyftet 2.0 är just att möta denna grupp. Det är ett utbildningsprogram med 10 000 platser för långtidsarbetslösa på folkhögskolor och komvux. De får chans att läsa in såväl grundskole- som gymnasiebetyg med en ersättning motsvarande studiemedel, som inte behöver betalas tillbaka.

Vi föreslår också ett omsorgslyft för såväl äldre- som handikapp-omsorgen. En fjärdedel av de anställda i äldreomsorgen har inte adekvat yrkesutbildning för sitt jobb. Vi föreslår därför att de får genomgå en sådan utbildning, samtidigt som 5 000 av de ungdomar som i dag går omvårdnadsutbildningen får chansen till ett utbildningsvikariat. Det ger både kvalitet och fler jobb. Jobb ger välfärd, och välfärd ger jobb.

Vi i det rödgröna samarbetet har också en gemensam satsning som vi kallar Ge alla unga en chans. Det omfattar bland annat ett utbildningslyft där vi skapar möjligheter för unga som under de närmaste åren kommer att lämna gymnasiet utan fullständiga betyg. Det är 120 000 ungdomar som beräknas lämna gymnasieskolan på det sättet. Vi erbjuder dem 10 000 platser på komvux och folkhögskolor. Dessutom föreslår vi en satsning på lärlingsplatser, traineeplatser, anställningsstöd och olika former av utbildningssatsningar. Detta paket motsvarar 3 miljarder kronor. Vi menar att vi måste ge alla unga en chans i morgondagens Sverige. Vi måste skapa framtidstro, och vi måste skapa förutsättningar för varje människa att delta i samhällsbygget.

Fru talman! Sverige behöver som många andra länder satsa på klimatinvesteringar, ett klimatlyft för nya gröna jobb. På så vis kan vi vidareutveckla landets industriproduktion till att bli världsledande på området. Det kräver ett samhälleligt ansvar, och det behövs samhällsnyttiga investeringar. Det handlar bland annat om en utbyggnad av järnvägsinvesteringar för att nå Klimatberedningens mål på 50 procents ökad järnvägskapacitet. Det är ett mål som alla partier i Klimatberedningen var överens om men som Reinfeldt sedan tyvärr har avvisat.

Vår satsning på järnvägsinvesteringar ger 12 000 jobb per år. Det handlar bland annat om att investera i ökat banunderhåll för att minska tågförseeningarna. Vi vill att fler ska kunna välja tåget, och därför föreslår vi även att avkastningskravet på SJ slopas. Vi menar också att det behövs satsningar på kollektivtrafiken såväl i stad som på landsbygd. Fler ska kunna välja buss i stället för bil.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Dessutom föreslår vi en storsatsning på vindkraft med branschprogram, vindpilotstöd och ett mellanstatligt samarbete kring Östersjön för en storskalig havsvindkraftspark. På så sätt skapar vi även förutsättningar för en inhemsk vindkraftsindustri.

Vi behöver också bygga bostäder i Sverige. Sverige har den lägsta nybyggnationen i Norden. Vi vill därför införa ett investeringsstöd på 4 miljarder över tre år. Det skapar jobb och ger möjligheter att bygga klimatsmart. Vi föreslår också, tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, ett ROT-program för allmännyttan. Det är ett program som skapar möjligheter till energieffektiviseringar och nya jobb.

Fru talman! Jag kommer också att ta upp skattepolitiken. Vänsterpartiet har rört sig på skatteområdet. Med vår ekonomiska politik ökar både tryggheten och inkomsterna för många. Enligt riksdagens utredningstjänst får de sex grupper som har lägst inkomst högre inkomster med vår politik än med regeringens. Kvinnors inkomster ökar mer än mäns. Det är inte att undra på – vi stärker och förbättrar inkomstförsäkringarna kraftigt, det vill säga sjukförsäkringen och a-kassan.

Vi har också som enda parti likformigheten som grund i vårt skatteförslag. Vi anser att alla ska betala lika mycket i skatt för lika inkomst. I vårt förslag betalar alltså en pensionär, en som är sjuk eller arbetslös och en som har jobb lika mycket i skatt för samma inkomst.

Hur blir då utfallet för ett restaurangbiträde? Jo, hon får betala 112 kronor mer i skatt med vår politik, men efter att a-kasseavgiften och fackföreningsavgiften är betald får hon knappt 300 kronor mer i plånboken. Har hon oturen att bli arbetslös, vilket tyvärr inte är så ovanligt, får hon 1 400 kronor mer i plånboken varje månad.

Ett butiksbiträde får betala 169 kronor mer i skatt med vår politik, men hon får 180 kronor kvar efter att ha betalat a-kasseavgiften och fackföreningsavgiften.

En montör på Volvo – och det är många av dem nu som blivit arbetslösa – får med Vänsterpartiets politik 3 000 mer i plånboken vid arbetslöshet. Han får betala 600 kronor mer i skatt, men när fackföreningsavgiften och a-kassan är betalda blir det enbart 200 kronor mindre i plånboken. Det är en rättvisare och jämlikare politik.

Vår skattemodell innebär att alla med löneinkomster upp till 20 000 nästa år får betala lika mycket i skatt som i dag. De med högre inkomster får avstå lite av sina skattesänkningar men får i stället en bättre trygghet och ett Sverige där fler har jobb och kan försörja sig. En pensionär med 14 000 i pension får ungefär 600 kronor mer i plånboken och en student ungefär lika mycket. Vi utjämnar inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män som har ökat med 12 800 kronor per år på tre år under den här regeringen.

Som sagt leder Vänsterpartiets budget till 70 000 fler jobb. Det är jobb som skapas genom förbättringar i välfärden, genom bostadsbyggande, genom investeringar i miljö- och klimatåtgärder. Du kanske får betala några kronor mer i skatt med vår politik om du har ett jobb, men tillhör du de 60 procent av befolkningen som har lägst inkomst får du mer pengar i plånboken. Dessutom får du se att arbetslösheten minskar och sysselsättningen ökar, och du slipper se 50 000 utförsäkrade från sjukförsäkringen och får i stället en sjukförsäkring där du har rätt att vara sjuk och till och med att få hjälp med rehabilitering. Du får en ökad

trygghet genom att du har råd att vara med i både fack och a-kassa och får ut 80 procent av din inkomst vid arbetslöshet. Du får se jämställdheten öka. Du får godare möjligheter till vidareutbildning och omskolning. Du får kort sagt leva i ett omtänksamt land där vi var och en bär på insikten om att vi alla är både sköra och starka samtidigt.

Fru talman! Det rödgröna samarbetet prioriterar jobb, frihet och trygghet. Vi tar klimatutmaningen på största allvar och menar att den utmaningen inte kan vänta till bättre tider. Bästföredatum är redan passerat. Ju längre det dröjer desto dyrare blir det.

Fru talman! Låt oss bygga ett humant, omtänksamt och utvecklande land, ett rödgrönt Sverige.

Jag yrkar bifall till våra tre reservationer.

(Applåder)

Anf. 4 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! För att inte glömma bort det ska jag börja med att yrka bifall till reservationerna 3, 6 och 9.

Fru talman! Sverige har genomlidit en kris, en ekonomisk kris. Det har varit en stark storm som liksom skeppet Sverige surrat alla fast vid masten. Man har stängt luckorna, man har genomlidit en rejäl storm på havet. Egentligen har man stängt allting.

Tyvärr är det många som har blivit kvar på däck. Det är många som vi nu upptäcker spolats över bord. Det är många som man har glömt bort i denna kris. Det är sjuka, det är ungdomar, det är arbetslösa, det är människor som inte har någon trygghet kvar.

Låt oss tänka efter och ta till oss vad ordet kris egentligen betyder. Då får vi gå tillbaka till grekiska. Ordet kris har en betydligt djupare betydelse. Det är en väg till förändring. Det är en möjlighet till förändring. Varje kris som man går igenom är också en tankeställare: Är det någonting i vårt samhälle som måste ändras, en väg som måste ändras i den politik vi för eller någonting i det som vårt svenska samhälle är på väg till? Då måste man se efter om vi har ett långsiktigt hållbart samhälle som kan ge trygghet till våra invånare lång tid framöver, på lång sikt.

Vi kan i dag konstatera, särskilt när vi bara har några veckor kvar till Köpenhamnsmötet: Nej, vi har inget långsiktigt hållbart samhälle. Ingenstans i hela världen har man ett långsiktigt hållbart samhälle. Vi måste göra åtskilliga genomgripande förändringar för att vår värld över huvud taget ska ha en chans att klara sig framöver. Det är kanske till och med så att vi i Sverige tillhör dem som är mer lyckligt lottade. Vi tvingas inte att ha regeringssammanträden på havets botten, som på Maldiverna. Regeringen kan fortfarande vara i Rosenbad, och riksdagen kan sammanträda i den här kammaren.

Det är utgångspunkten för oss i Miljöpartiet när vi tittar på hur vi kan använda denna kris till att förändra samhället, använda denna möjlighet till förändring, till omtanke, till att förändra tankevärlden. Då handlar det om investeringar, att investera i ett långsiktigt hållbart samhälle. Det är en politik där vi från den rödgröna sidan tänker väldigt lika, där vi har en gemensam bild av hur vi bygger ett framtida Sverige. Det handlar om investeringar. Det handlar om stora järnvägsinvesteringar, om alternativa energikällor, om att bygga om och energieffektivisera bostäder. Det handlar om investeringar som ger jobb, jobb till de alla arbetslösa som

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

alliansregeringen har glömt kvar på däck och som riskerar att spolås över bord, till de ungdomar som inte får jobb, som inte har utbildning, som har fel utbildning, som måste omskola sig.

Från Miljöpartiets sida föreslår vi i vår budget 47 miljarder till dessa investeringar. Det skulle ge 70 000 jobb. Vi menar att det är så vi förenar möjligheten till samhällsförändring, möjligheten att ställa om rodet, med det behov vi har att bemöta krisen och skapa de jobb som vårt samhälle behöver för förändring.

När vi tittar oss omkring i Europa och jämför ser vi att det här har skötts ganska olika i olika länder. Nu har jag inte kompetens nog att betygsätta hur länderna sköter krisen och investeringarna, men jag noterade med visst intresse den rankning som Financial Times gjort. Det stod om det i Svenska Dagbladet. Vår finansminister fick en väldigt fin rankning som nummer fyra av Europas finansministrar. Problemet som jag ser det är bara att det som Anders Borg vann på var politiken, inte ekonomin. På ekonomisidan hamnar han som nummer femton. Det som jag tyckte var intressant var att jämföra med ettan, Frankrikes finansminister. Hon har sett till att man i Frankrike har satsat över 20 procent av investeringarna på omställning av samhället – 20 procent, till och med 21 procent – och Sverige enbart 2,7. Det visar lite grann hur den här regeringen tänker när det gäller att utnyttja krisens möjligheter till att skapa ett nytt långsiktigt hållbart samhälle. Det verkar inte existera, allt är tomma fraser.

Det är allvarligt om man inte tar till vara de möjligheter som finns i en kris att ställa om. Då missar man chansen, då kommer krisen om och om igen och det ansvar man har fått att leda ett land riskerar att gå helt åt pipan i det ögonblick man inte tar möjligheten att vid rätt tillfälle ställa om. Det är nämligen viktigt i dag att vi ställer om Sverige. Det är viktigt att vi gör investeringar som både ger jobb och sätter en ny inriktning för Sverige.

En annan punkt som gör mig väldigt orolig, och som de två föregående talarna var inne på, är det här med kommunerna. Den svenska välfärden bygger på ett helt annat sätt än något annat land som jag vet i alla fall på kommunernas arbete.

Jag var i måndags och hälsade på i Kristianstad, en skånsk kommun med borgerlig majoritet, borgerligt styre. De har för 2010 fått 59 miljoner extra i kommunbidrag. Inget ont att säga om det. Jättebra att de har fått stöd, men de har bara fått det för 2010.

Av 59 miljoner kommer de inte att göra av med 26 miljoner, därför att det inte är ekonomiskt ansvarsfullt att anställa personal och finansiera långsiktiga kostnader med engångspengar. De har dem nämligen bara för ett år. Trots detta bidrag måste de skära ned i barnomsorgen med 7 ½ procent. Trots ökade barnkullar, trots fler barn i förskolan måste de skära ned, trots att de får pengar över. Varför? Jo, därför att de har en ansvarsfull ekonomi. De vet att de inte kan anställa folk som de måste avskeda direkt efter ett år. Jag förstår dem. Det är ansvarsfull ekonomi.

Det som inte är ansvarsfullt är att denna regering inte ger dem pengar för mer än ett år. Det är oansvarigt. Det är oansvarigt på lång sikt, och det bäddar för att kommunerna och därigenom utbildning, socialtjänst och äldreomsorg kommer att få det rejält svårt 2011, särskilt när de dessutom måste ta hand om de utförsäkrade, de människor som ramlar ur Försäkringskassans system.

Nästa problem är den kalla handens politik, som Maria Wetterstrand har kallat den. Regeringen har nu upprättat en karusellverksamhet där man efter ett tag blir utförsäkrad från Försäkringskassan. Då ska man stå till arbetsmarknadens förfogande. Efter tre månader åker man in i Försäkringskassans system igen. Är det den nya arbetslinjen, en karusellverksamhet mellan arbetsförmedling och sjukförsäkring? Är det någon arbetslinje? Jag tycker att det verkar vara ett väldigt konstigt sätt att låta människor hamna utanför, att man i krisens storm blåser av i stället för att försöka se till att de blir friska.

Vad ska man göra i stället? Naturligtvis måste vi se till att vi får ett trygghetssystem som håller långsiktigt, inte utnyttjas men som gör att människor har chans att bli friska.

Vi måste se till att utbildningssystemen bygger upp framtiden, att ungdomar och även äldre får chansen att fortbilda sig, omskolas och så vidare. Ungdomarna i Sverige riskerar nu att alltmer låsas in av tidigare val, att vara förbjudna att läsa upp sina betyg på komvux om de inte är underkända och att hamna i en högskola där kvaliteten blir allt sämre och undervisningstiden som lärarna har för sina elever inte håller.

Det är där som den rödgröna bilden av ett framtidens Sverige behövs. Vi behöver ett ansvarsfullt långsiktigt hållbart samhälle där det finns både jobb och utbildning, ett möjligheternas Sverige i stället för en omöjligheternas återvändsgränd. Det är där både Miljöpartiet och de rödgröna förslagen bildar en möjlighet. Tyvärr ser jag inte den möjligheten i regeringens politik.

(Applåder)

Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Valet 2010 kommer att bli ett tydligt vägval. Två huvudalternativ kommer att stå mot varandra, på ena sidan alliansregeringens arbetslinje, där människor får mer makt över sina liv och där det personliga ansvaret uppmuntras. Mot detta står ett rödgrönt alternativ som i många delar spretar åt olika håll. Men samtidigt kan man se en röd tråd genom deras olika förslag. Det är högre skatter, mer bidrag och en stor tilltro till att politiska konstruktioner som fonder och program ska lösa problemen. Arbetslinjen står mot bidragslinjen. Politikermakt står mot egenmakt.

Den politik som vänsteroppositionen står för är i allt väsentligt densamma som svenska folket förkastade i valet 2006. Skillnaden mot Perssonregeringen är en ny s-ledare samt att vi nu också riskerar att få Lars Ohly som utrikes- eller finansminister. Någon politisk omprövning är det svårt att hitta, åtminstone i konkret sakpolitik. Thomas Östros vill höja skatten för löntagare, företagare, villaägare och investerare, således inget nytt under solen.

Självklart är ingen regering perfekt, och ingen väljare är till hundra procent nöjd med det som en regering eller riksdagsmajoritet gör. Men vad väljaren måste fråga sig är: Vem vill jag ska leda landet? Vem ska sitta vid rodet när de ekonomiska stormvindarna viner? Det är det valet handlar om, och det är också vad den här budgeten och diskussionen ytterst handlar om.

Den ekonomiska politiken har satts på hårda prov under 2008–2009. Vi har haft en kortslutning i det finansiella systemet som har präglat hela världens ekonomi. Vi har haft hot om en rejäl ekonomisk härdsmalta. Och det kunde ha gått ännu värre än vad det har gjort.

Många av de akuta och allvarliga problemen har kunnat mötas med en god internationell samverkan och samarbete. Här har inte minst EU spelat en viktig roll. Tack vare att vi också haft goda fungerande institutioner har vi kunnat hantera många av de här problemen. Vi har kunnat dämpa risken för en riktig ekonomisk härdsmalta.

Jag tror att det är en viktig lärdom att dra av krisen att vi behöver mer av samverkan över hela världen. Vi behöver fungerande institutioner, och det europeiska samarbetet är oerhört viktigt.

En annan viktig lärdom att dra av den kris som hela världen fortfarande brottas med är vikten av ordning och reda i offentliga finanser. Då kan vi hantera kriser som kommer mycket bättre. Vi kan också klara oss snabbare ur krisen utan dramatiska skattehöjningar eller nedskärningar.

Den mycket skarpa problembilden som finns runt omkring oss saknar man mycket när man lyssnar på oppositionens företrädare. De gör jämförelser över tid som om den ekonomiska krisen inte fanns. Jag tycker att det är att verkligen försöka förleda dem som lyssnar på detta.

När den ekonomiska vårpropositionen presenterades i april var det ekonomiska och statsfinansiella läget mycket allvarligt. Alla kurvor pekade brant nedåt. Osäkerheten var mycket stor om hur djup och hur långvarig den ekonomiska krisen skulle bli. Sedan dess har situationen stabiliserats något och allt fler börjar tala om att botten är nådd och att vi kan se tecken på en vändning. Men utmaningarna för svensk ekonomi är fortsatt stora. Som någon uttryckte det är det positivt att ekonomin har landat på fötter, men problemet är att vi står i en djup grop.

De senaste bnp-siffrorna visar att vi tillhör den grupp länder som redan inlett en återhämtning. Hushållen har börjat konsumera mer, det kraftiga fallet i exporten har stannat av, orderingången till industrin ökar och optimismen börja stiga bland såväl hushåll som företag. Sverige kommer av allt att döma att vara ett av de få länder som kan komma ur denna kris, om nu prognoserna håller, utan att behöva genomföra tuffa besparingar eller ta till kraftiga skattehöjningar. Det är tack vare just de goda offentliga finanserna och en stark arbetsmarknad när krisen inleds, men det är också tack vare ett ansvarsfullt agerande från regeringens sida under krisen.

Alliansregeringen vill jobba Sverige ur krisen. Det är endast genom att fler arbetar, betalar skatt och bidrar till vårt gemensamma välstånd som vi alla kan få det bättre. När fler betalar skatt får vi in mer skattepengar utan att behöva höja skattesatserna. Det är så vi möjliggör satsningar som exempelvis sänkt skatt för pensionärer och höjda studiemedel som finns i denna budget. Det är endast så vi kan värna välfärdens kärna långsiktigt i våra kommuner och landsting och säkerställa tillgänglighet och kvalitet i vård, skola och omsorg.

Skattesänkningarna vi genomför i form av ett jobbskatteavdrag, även kallat förvärvsavdrag, riktas särskilt till låg- och medelinkomsttagare. Det gör det mer lönsamt att arbeta och att vara företagare. Det ökar sysselsättningen och tillväxten långsiktigt och förbättrar de offentliga finanserna. Det konstaterar både Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska

rådet. Jobbskatteavdraget har inneburit att exempelvis ett vårdbiträde fått en extra månadslön under denna mandatperiod. Det är en ganska rejäl lönehöjning. Jobbskatteavdraget är också så konstruerat att den största procentuella sänkningen av skatten går till dem som tjänar minst.

Ja, men pensionärerna då? Borde de inte också få en skattesänkning? Först är det viktigt att slå fast att det är rimligt med ett förvärvsavdrag för dem som förvärvsarbetar. Det är mer kostnader med att arbeta, och under alliansregeringen har vissa avdragsmöjligheter försämrats för löntagarna. Det är också viktigt att uppmuntra till arbete genom att bland annat göra det mer lönsamt att arbeta. Forskningen visar att arbetsmarknaden fungerar bättre och att arbetslösheten blir lägre när man sänker skatten på arbete på detta sätt. När vi får fler människor i arbete får också pensionärerna mer i pension; så fungerar vårt pensionssystem. Finanspolitiska rådet instämmer i detta synsätt.

Pensionärerna har självklart rätt till en bättre ekonomisk situation. Det är jag som kristdemokrat den förste att hävda. Alliansregeringen har också sänkt skatten två gånger för pensionärerna med sammanlagt 5 ½ miljard kronor. Skattesänkningens fördelningspolitiska profil liknar den som gäller för jobbskatteavdraget: De som tjänar minst få den största procentuella sänkningen.

Under Socialdemokraternas senaste tolv år vid makten sänkte de inte skatten för våra pensionärer. Om det är så viktigt för dem nu, varför gjorde de inget då?

Lägger vi ihop de två skattesänkningar vi gör för pensionärerna 2009 och 2010 blir den totala sänkningen för en pensionär med garantipension mellan 3 500 och 4 300 kronor per år och för en pensionär med 150 000 kronor i årlig inkomst ca 2 700 kronor per år. Det är pengar, men självklart behövs det mer.

När Socialdemokraterna säger sig vilja utjämna skatteskillnaderna mellan dem som arbetar och dem som inte gör det sker det inte i första hand genom sänkt skatt för pensionärerna utan genom höjd skatt för löntagarna. En pensionär med en pensionsinkomst på 150 000 kronor per år får utöver regeringens politik en skattesänkning på 6 kronor per dag med Socialdemokraternas politik. Det är mindre än vad en liter mjölk kostar. När man skrapar bort retoriken blir skillnaden alltså inte större.

Kristdemokraternas ambition är självklart att gå vidare med ytterligare skattesänkningar steg för steg för att förbättra situationen för våra pensionärer.

Det är viktigt att betona att det i grund och botten är arbetslinjen som gynnar pensionärerna bäst. Frågan är hur de rödgröna ska säkra de framtida pensionerna när deras sammantagna politik försvagar arbetslinjen. På kort sikt får vi räkna med tiotusentals färre jobb och på lång sikt ännu fler med den politik som föreslås av oppositionen. Det blir effekten när man höjer skatten på arbete, gör det mindre attraktivt att jobba och dyrare att anställa.

Vänsterpartiets skattealternativ innebär redan nästa år en skattehöjning på 6 000 kronor för varenda svensk, ung som gammal. Alla, från skolbarn till pensionärer, får ungefär 6 000 kronor mer i skatt nästa år. Det blir dyrare att jobba och att anställa.

De rödgröna överger arbetslinjen, vilket innebär att färre personer kommer att betala skatt till kommuner och landsting. Det leder långsiktigt till sämre resurser för bland annat äldreomsorg och sjukvård.

Fru talman! Vänsteroppositionens nya kelgris är Finanspolitiska rådet. Det är ett expertorgan som regeringen har tillsatt och som oppositionen hänvisar till ganska ofta numera. Bland dem som sitter i rådet finns professor Lars Calmfors och förre socialdemokratiska finansministern Erik Åsbrink.

Låt oss inte bara ta några lösryckta meningar utan verkligen titta på vad Finanspolitiska rådet skriver i sin utvärdering av regeringens budgetproposition för 2010. Regeringen får väl godkänt på punkt efter punkt. Stimulanserna av ekonomin är i rätt storleksordning, det fjärde jobbskatteavdraget skapar ytterligare jobb när konjunkturen vänder, jobbskatteavdraget som sådant är en mycket effektiv metod för att långsiktigt öka sysselsättningen och utredningen om en stabilitetsfond för kommunerna är rätt tänkt. Frågan är varför oppositionen inte vågar läsa ordentligt vad Finanspolitiska rådet skriver och erkänna att det därifrån i allt väsentligt ges ett gott betyg till den förda politiken.

Fru talman! Kommunerna får 17 miljarder kronor för 2010. Det mesta av dessa pengar är tillfälliga, men en hel del är permanenta. Exempelvis stiger det generella statsbidraget med 5 miljarder kronor årligen från och med 2011. Dessutom ökas resurserna till kommuner och landsting redan i budgeten för 2009 med motsvarande ungefär 10 miljarder kronor. Jämfört med 2006 har vi 2010 förstärkt resurserna till kommun- och landstingssektorn med 38 miljarder kronor.

Det är enorma summor som förs från staten till kommunerna. Till detta ska läggas att kommunerna får ytterligare miljardbidrag i form av återbärningar från Sveriges Kommuner och Landsting och från de pensionsbolag man äger.

Det är alltså stora resurser kommuner och landsting får under 2010 och åren framöver. Självklart är syftet att värna välfärdens kärna och undvika drastiska uppsägningar och nedskärningar på grund av den ekonomiska krisen. Man ska få mer tid på sig att ställa om. När skatteinkomsterna från arbete börjar öka igen kommer det givetvis också att förbättra kommunernas ekonomi.

Vi måste noga följa utvecklingen i kommunsektorn och se vad man eventuellt ytterligare kan göra. Jag vill dock påstå att kommuner och landsting har fått en rejäl resursförstärkning, vilket gör att de klarar sig ganska helskinnade genom den mycket svåra ekonomiska situation som Sverige och hela världen befinner sig i.

Fru talman! Jobben är den stora utmaningen. Den sista kurvan som vänder uppåt i en konjunkturuppgång är sysselsättningen. Vi behöver fundera vidare på hur vi kan påskynda utvecklingen för att minska risken för långtidsarbetslöshet. Vi måste stödja människor som är arbetslösa och aktivera dem på olika sätt. Det görs en hel del i budgeten, men regeringen och majoriteten får fundera på vad vi kan göra ytterligare för att förfinna de instrument som finns. Vi måste samtidigt lära oss av 90-talet att alla åtgärder man vidtar av arbetsmarknadspolitisk karaktär inte är långsiktigt goda och riktiga. Det gäller att göra rätt saker som långsiktigt stärker arbetsmarknaden och får Sveriges ekonomi att fungera bättre.

Fru talman! Socialdemokraternas budgetmotion för 2010 har titeln *Jobben först*. Det låter mycket bra. Men vad är det då för jobbpolitik man för? Man vill ha höjda skatter för ungdomar under 26 år. Man vill ha höjda skatter för främst låg- och medelinkomsttagare med 10 miljarder kronor jämfört med regeringens politik. Man vill återinföra förmögenhets-skatten – något som driver kapital ur landet och försämrar företagsklimatet. Man vill avskaffa avdragen för hushållsnära tjänster som skapar tusentals nya jobb. Man vill återgå till en gammal Amspolitik och a-kassepolitik som bidrog till att människor slogs ut från arbetsmarknaden.

Vi kristdemokrater och alliansregeringen kommer aldrig att acceptera denna politik. Vi kommer inte att straffbeskatta ungdomar som vill in på arbetsmarknaden. Vi ska inte straffbeskatta husägare för att de har amorterat bort sina lån och vill bo tryggt i sina bostäder när de blir äldre. Vi kommer inte att återinföra en förmögenhetsskatt som driver pengar ur landet. Vi kommer inte att föra en politik som gömmer undan folk i olika sjukförsäkringar om de kan jobba några timmar varje dag. Vi kommer inte att låta barn, gamla och sjuka drabbas av nöd för att staten inte sköter sin ekonomi på ett hållbart och långsiktigt sätt.

Det är detta debatten ska handla om fram till valet 2010, och budgeten för 2010 är en viktig värdemätare på vad de politiska alternativen vill. (Applåder)

Anf. 6 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Jag har länge försökt att ta reda på vad som är Kristdemokraternas vinst av att delta i den borgerliga regeringen. Det är inte lätt att se när man skådar det så här lite utifrån.

Om man tänker på valrörelsen var det en första profilfråga som de flesta kommer ihåg som Kristdemokraterna hade. Det var frågan om sänkt bensinskatt. Den skulle sänkas rejält. Det första regeringen gjorde var att höja bensinskatten. Jag tror att många kristdemokratiska väljare blev förundrade.

Det andra har varit att satsa på äldreomsorg, vård och skola. Vi har nyss sett siffrorna från Statistiska centralbyrån. Det är 30 000 färre kommunalanställda detta kvartal jämfört med kvartalet för ett år sedan.

Det tredje var pensionärerna. Nu säger Stefan Attefall plötsligt att ”det är rimligt” att pensionärerna ska straffbeskattas. På vilket sätt är det rimligt? Pension har i alla länder och under årtiondena setts som uppskjuten lön.

Man tar en del av sin lön i form av avgifter och lägger undan för den dagen man lämnar arbetet som pensionär. På vilket sätt kan du motivera att när man tar ut den uppskjutna lönen, det sparandet, ska det beskattas hårdare än när man arbetar?

Sysselsättning kan det inte handla om. Jag har nyss redovisat hur sysselsättningen kraftigt minskar, men inte bara det. På grund av en misslyckad arbetsmarknadspolitik säger nu samtliga ekonomer att den långsiktiga arbetslösheten ökar.

Nästa gång vi kommer i en högkonjunktur blir det inte lika många sysselsatta som i förra högkonjunkturen. Det drabbar återigen pensionärerna, eftersom det drabbar pensionerna.

Du måste förklara, Stefan Attefall, hur det kan komma sig att du tycker att det är rimligt att uppskjuten lön, pension, ska beskattas hårdare. Är det för att du menar att pension är ett bidrag och ska beskattas hårdare än arbetsinkomst?

Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Det är korrekt att bland annat äldreomsorg har varit och är en viktig fråga för oss kristdemokrater. Därför sker ett omfattande utvecklingsarbete för att långsiktigt stärka en god äldreomsorg.

Vi har infört mycket mer tydliga kvalitetsjämförelser med möjlighet för både brukare och kommuner att jämföra kvaliteten i äldreboende och service. Vi har infört mer av valmöjligheter för de äldre när det gäller äldreomsorgen. Vi har kortat sjukvårdsköer och jobbar intensivt med detta, och vi stimulerar kvalitetsutveckling.

Det är självklart att kommunerna, som står för mycket av den praktiska verksamheten, också de har känt av den ekonomiska kris som har skakat om hela världen och även Kommunsverige. Det intressanta är att till skillnad mot tidigare ekonomiska kriser som vi har genomgått i Sverige har kommunsektorn, bland annat tack vare regeringens agerande, klarat sig relativt väl genom krisen. Det har inte varit skadefritt, men den har jämförelsevis klarat sig relativt väl.

Pensionärerna ska ha en bra äldreomsorg när de behöver den. Men de ska också ha en dräglig ekonomi. Vi har drivit kravet att förbättra villkoren för våra pensionärer. Vi har tagit två steg för att genomföra det i regeringssamarbetet. Det har varit två skattesänkningar.

Socialdemokraterna sänkte inte skatten för pensionärerna. Nu påstår man att man ska ta jättekliv för att sänka skatten för pensionärerna. Skillnaden i praktiken är 6 kronor per dag. Det är vad Socialdemokraterna åstadkommer.

Den stora förändringen Socialdemokraterna åstadkommer för att minska skatteskillnaderna mellan pensionärer och förvärvsarbetande sker genom att höja skatten för vanliga löntagare som arbetar, vårdbiträden och liknande. Det tycker vi är fel politik.

Man behöver stimulera arbete. Det tjänar hela svenska samhället på. Men man bör också förbättra för pensionärerna. Ställ inte de två sakerna mot varandra. Vi måste orka med både och, och därmed steg för steg förbättra situationen för våra äldre och samtidigt se till att arbetsmarknaden långsiktigt fungerar bättre.

Den ekonomiska krisen skakar om allting. Men vi får inte tappa fokus på en långsiktigt bättre fungerande arbetsmarknad.

Anf. 8 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Det är tydligt att Kristdemokraterna har blivit rundningsmärket i alliansen. Det man har fått ansvar för och där man märker av Kristdemokraterna är att statlig egendom reas ut. Nu är det Apoteket som säljs ut för fulla muggar.

Jag får citera Stefan Attefall, som strax innan budgeten lades fram sade så här: ”Det går inte att ha för stora skillnader mellan yrkesverksamma och pensionärer. Det skapar spänningar, förutom att det politiskt är omöjligt att förklara.”

Vi har nyss hört hur svårt det är. Ja, det är politiskt omöjligt att förklara. Jag tror inte att vare sig pensionärer eller några andra tycker att det är acceptabelt. Jag vågar säga att de allra flesta tycker att det är rimligt att man har ungefär samma skatt som löntagare och pensionär.

Nu kan det skilja 1 000 kronor i beskattning om man jämför en pensionär med högre skatt med en löntagare med lägre skatt. Vi vill sänka skatten med ungefär dubbelt så mycket som regeringen gör för pensionärerna. Vi vill halvera klyftan mellan den skatt löntagarna betalar och den skatt pensionärerna betalar.

Vårt mål är mycket tydligt. Vi ska tillbaka till det som gällde för bara tre år sedan. Kan du tänka dig det, Stefan Attefall, att för tre år sedan hade löntagare och pensionärer samma skatt?

Detta retar upp väldigt många gamla. De känner att det är ett sätt att nedvärdera deras arbetsinsats. Jag håller med dem. Det är inte rimligt. Jag tycker att också Kristdemokraterna borde säga: Det är inte rimligt.

Sluta upp att vara detta rundningsmärke när det gäller pensionärerna! Stå upp för pensionärerna i alliansen! Än så länge har ni bara svarat pensionärerna med att öka klyftan. Det gör ni nu. Från den 1 januari nästa år ökar klyftan ännu mer mellan löntagare och pensionärer.

Det är fullständigt orimligt. Det leder inte till jobb. Det leder bara till spänningar, som Stefan Attefall sade, och det är politiskt omöjligt att förklara.

(Applåder)

Anf. 9 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Thomas Östros egen formulering var ganska träffande. För tre år sedan hade pensionärer och löntagare samma skatt. Du kunde ha lagt till: samma höga skatt.

Det är hela retoriken. Det är hög skatt, lika för alla. Det är möjligt att det är din världsbild och ditt önsketänkande. Jag tror på att sänka skatten på arbete. Jag tror att det skapar en bättre dynamik i det svenska samhället.

Det finanspolitiska råd som jag tror Socialdemokraterna tre gånger i sin reservation hyllar och citerar säger också, men där citerar Socialdemokraterna det inte, att jobbskatteavdraget är bra för arbetsmarknad och svensk ekonomi. Det skapar långsiktigt fler jobb.

Det innebär att Thomas Östros på den punkten inte vill följa det finanspolitiska rådet, där också den tidigare socialdemokratiska finansministern sitter med. Vi behöver jobbskatteavdrag, men vi behöver också sänka skatten för pensionärerna.

Där kan Thomas Östros vara lugn. Kristdemokraterna är en mycket starkt drivande kraft för att sänka skatten ytterligare. Förutom de två steg vi har tagit kommer vi att jobba vidare för detta. Vi tror att det är bra inte minst för pensionärer med små inkomster. De har en oerhört tuff ekonomisk situation. Min fråga är: Varför hände det inte mer på det här området under tolv år med Socialdemokraterna i regeringsställning?

Jag noterar också att med det skattesänkingsförslag som nu ligger för alla pensionärer som har inkomster upp till 20 000 kronor minskar faktiskt skillnaden mellan löntagare och pensionärer. Det är också ett steg åt rätt håll, även om det är ett alltför litet steg för mitt önsketänkande. Men vi tar steg på vägen.

Vi fortsätter att föra en ansvarsfull politik som gör att plus och minus går ihop och också gör att Sverige långsiktigt stärks och får en starkare arbetsmarknad.

Anf. 10 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på hur Stefan Attefall försöker att blanda bort korten. Han försöker bortse från att det är Kristdemokraterna som har infört en stor diskriminering i skattesystemet.

Han försöker också bortse från effekten av de skattesänkningar som man har genomfört, det vill säga de skattesänkningar som framför allt gynnat de redan rika. Den halvan av befolkningen som tjänar mest har fått 80 procent, och det är knappast pensionärskollektivet. Det betalas genom försämringer i välfärdsystem och välfärd.

På något sätt måste detta betalas. Man kan inte minska statens inkomster på något annat sätt än genom att minska statens utgifter om man inte tänker underbalansera statens budget otroligt mycket. Det är något som ni också gör, förutom de försämringer ni redan har infört.

Jag tänkte fråga dig, Stefan Attefall, om hur det är att vara kristdemokrat i dagens Sverige. Vi har fått fler fattiga hushåll under er regeringstid. Det är 130 000 fler fattiga kvinnor. Andelen barn som lever i fattiga hushåll, det vill säga med låg ekonomisk standard, har ökat kraftigt. Andelen barn som lever i fattiga hushåll med ensamstående föräldrar har nästan fördubblats.

Ni straffbeskattar sjuka och arbetslösa, vilket är en av orsakerna just till att de har låg ekonomisk standard, vilket ofta ensamstående föräldrar har genom sjukdom och arbetslöshet. Ni har också genomfört väldigt orättvisa skattesänkningar.

På vilket sätt tycker du, Stefan Attefall, att Kristdemokraterna står upp för det som ni brukar kalla den lilla människan, den vanliga människan eller numera verklighetens folk?

(Applåder)

Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Här riktades det en anklagelse mot mig för att vi medverkar till att underbalansera statens budget. Ja, vi räknar med att staten kanske måste låna uppemot 100 miljarder kronor nästa år i denna djupa ekonomiska kris som världen går igenom.

Anser Ulla Andersson att vi ska ha en stramare finanspolitik i ett krisläge? Räcker det inte med de 6 000 kronor per svensk som ni i Vänsterpartiet tänker höja skatten med? Tänker ni höja den ytterligare? Om du har läst din Keynes – jag trodde att Vänsterpartiet gillade Keynes – framgår det att själva idén är att det är just i sådana här lägen som man ska ha underskott men att man ska se till att man för en sådan politik att man snabbt kommer i ekonomisk balans när konjunkturen vänder uppåt.

De beräkningar som vi hittills har kunnat göra utifrån de prognoser som vi har visar att Sverige kommer att vara ett av få länder inom EU-området som kan klara detta utan kraftiga skattehöjningar och nedskärningar. Det tycker jag är en ansvarsfull politik. Det är att värna om enskilda människor.

Att vi i denna ekonomiska kris har kunnat stötta, både på arbetsmarknaden och i kommuner och landsting, så mycket som vi har gjort tycker

jag också är ett ansvarsfullt sätt att hantera den ekonomiska krisen. Det har vi kunnat göra tack vare att vi har haft ordning och reda i de offentliga finanserna och tack vare att vi hade en urstark arbetsmarknad när vi gick in i krisen som självklart berodde på konjunkturläget men också på regeringens ansvarsfulla politik.

Det finns inget enklare än att som vänsterpartist göra påståenden och lova pengar till allt och sedan med något trollspö tro att man kan trollo fram dessa pengar i form av skattehöjningar som inte märks på ekonomins funktionssätt. Men om man höjer skatterna på någonting blir effekten att man får mindre förbrukning av den varan. Höjer man skatten på arbete blir det mindre arbete utfört, och blir det mindre arbete utfört i en ekonomi får vi också mindre intäkter och därmed sämre förutsättningar att klara välfärden. Det är enkel ekonomisk teori som bevisats år efter år och har sin sanning. Den borde också Ulla Andersson lära sig.

Anf. 12 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det var ett intressant påstående att det skulle bli arbete utfört för att man har högre skatter. Den mest omfattande forskningen på området visar faktiskt att Sverige med den modell som vi har valt faktiskt har fler som står till arbetsmarknadens förfogande, har högre sysselsättningsgrad och en lägre arbetslöshet. Jag tror därför att Stefan Attefall ska välja sina ord.

Dessutom skulle Keynes aldrig ha lånat till skattesänkningar. Det är ett ineffektivt sätt att försöka skapa jobb. Det finns mycket mer effektiva sätt, till exempel att satsa på en god äldreomsorg, en bra sjukvård, investeringar, energi- och klimatomställning.

Stefan Attefall, du undvek att svara på mina frågor. Du svarade över huvud taget inte. Vi har fått 130 000 fler fattiga kvinnor under er regeringstid. Andelen barn som lever i fattiga hushåll har ökat kraftigt. Andelen barn som lever i fattigdom med ensamstående föräldrar har nästan fördubblats under tiden med er politik. Ni har ökat klyftorna ofantligt mycket. De har aldrig varit så stora sedan Statistiska centralbyrån började räkna. Och ni säger er vara ett parti för den så kallade vanliga människan, för den lilla människan eller, som ni säger, för verklighetens folk.

Kan du förklara för mig hur detta går ihop? Ni bidrar medvetet till ökad fattigdom. Och mitt i den ekonomiska krisen väljer ni att straffa människor som blir arbetslösa. De får högre skatt och sämre a-kassa. Dessutom väljer ni att straffa sjuka människor. Ni sänker deras ersättning, ni kastar ut dem från sjukförsäkringen, och de får betala högre skatt. Vad är det för människosyn som har smugit sig in i Kristdemokraterna?

(Applåder)

Anf. 13 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Skatter är självklart inte den enda faktorn som påverkar sysselsättningen. Men självklart är priset på arbete en viktig faktor som påverkar sysselsättningen. Att man inte inser detta samband skulle göra mig orolig om jag nu ville samregera med Vänsterpartiet. Som tur är vill jag inte det.

Självklart finns det många människor i dag som har det oerhört kärt. Vi kunde i dag i Dagens Nyheter läsa om att antalet sjukpensionärer har ökat med ungefär 50 procent sedan 2008 till dags dato. Först under den senaste tiden har den utvecklingen börjat vända. Denna ökning av antalet sjukpensionärer innebär att det är en massa människor som får betydligt lägre ersättning än de fick när de var sjukskrivna. Det har skickats från långtidssjukskrivningar in i förtidspensionering med lägre ersättningsgrad. Det var Socialdemokraternas och även Vänsterpartiets taktik för att lösa ett arbetsmarknadsproblem.

Vi accepterar inte detta. Vi vänder på det hela. En del har fått gå från 80 procents ersättning till 75. Ja, det är sant. Men de har sluppit gå till 66 procents ersättning som förtidspensionering innebär.

Det innebär också att vi tidigare försöker möta människor som faktiskt riskerar att bli långtidssjukskrivna med större insatser för rehabilitering, hjälp och stöd. Det innebär att antalet sjukskrivna har minskat från 200 000 till 100 000. Vi har brutit trenden mot att allt fler går in i förtidspensionering, och vi ger mycket mer arbetsmarknadsstöd till dessa människor.

Hela detta program är ännu inte i gång fullt ut. Många aktiviteter är på gång, och det görs mycket jobb just nu på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Men det är den riktningen som vi måste ha på politiken. Vi kan inte som tidigare passivt se hur människor slussas in i långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar. Människor i dessa grupper som har barn har definitivt hamnat i en mycket svår ekonomisk situation. De finns bland de siffror som du räknade upp, Ulla Andersson. Det är alltså en viktig del av detta.

Sedan handlar det om att skapa jobb och få människor i arbete. Men självklart finns det mycket mer att göra även från vår regerings sida. Men problemet är att vi också måste hantera en ekonomisk kris på ett ansvarsfullt sätt.

Anf. 14 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Min fråga till Stefan Attefall handlar om det som jag var inne på i mitt anförande, nämligen kommunernas roll och den här nya karusellen som alliansen har skapat. Jag har alltid uppfattat att Kristdemokraterna vill vara ett parti för de svaga och helt enkelt ett parti med stark empati för människor som behöver stöd. Man ser också i de departement som Kristdemokraterna har ansvaret för i regeringsställning ett starkt intresse för detta.

Då undrar jag: Hur kan ni egentligen ställa upp på denna nya karusell där det är så att om man har varit sjuk väldigt länge och blir utförsäkrad dumpas man så att säga på kommunernas bord?

Senast i morse läste jag i min lokaltidning om människor som har hamnat i en sådan situation att de måste ha socialbidrag en tid därför att Försäkringskassan inte klarar av detta. Sedan kommer de kanske tillbaka till en ny runda på Arbetsförmedlingen. Sedan blir det Försäkringskassan igen, och däremellan är det lite socialbidrag igen.

Statens finanser blir ju bättre, men kommunernas blir sämre. De blir sämre när socialbidragskostnaderna nu rusar i höjden i alla svenska kommuner. Detta är ett allvarligt hot mot den generella välfärden, mot äldreomsorgen, mot socialtjänsten och mot utbildningen.

Att man inte ger de extra bidragen för 2011 och 2012, som jag var inne på i mitt anförande, innebär att det blir ett så starkt avbrott att kommunerna inte vågar satsa framåt. Hur kan det rimma med Kristdemokraternas politik?

Anf. 15 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! När det gäller kommunernas ekonomi har vi långsiktigt förstärkt kommunernas resurser med uppemot 10 miljarder varje år genom sänkta arbetsgivaravgifter för både unga och generellt, genom en del omläggningar av statsbidragssystem och genom generellt höjda statsbidrag. Dessutom lägger vi ytterligare 5 miljarder i denna budget för 2011 och framåt.

Kommunerna har alltså också långsiktigt fått en förbättrad situation. Men det är sant att en hel del av de pengar som kommer för 2010 är tillfälliga därför att det är ett mycket besvärligt ekonomiskt läge. Skatteeffekterna får en kraftig dip jämfört med vad prognoserna för kommunsektorn visade.

Vi får följa utvecklingen. Men det är inte rimligt att permanenta statsbidragsökningen på den här nivån eftersom vi räknar med att kommuner och landsting också kommer att uppleva att skatteintäkterna börjar öka efter den ekonomiska krisen.

Nu gäller klagomålen från kommuner och landsting snarare att de får för mycket pengar, eftersom de har fått en del extra pengar från nämnder, SKL och deras pensionsbolag. Regeringen ska självklart noggrant följa hur vi ska göra långsiktigt.

Det resonemang som Mats Pertoft förde i talarstolen, att en del kommuner har för mycket pengar och därför säger upp människor, håller inte.

Om jag har behov av att krympa min kostym exempelvis för att det är färre elever i grundskolan gör statsbidragsökningen att jag får betydligt längre tid på mig och kan göra det under mer ordnade former. Det innebär inte att jag som kommunpolitiker kan låta bli att vidta en del långsiktigt strukturellt riktiga åtgärder för att exempelvis anpassa antalet lärare till det faktiska lärarantalet i kommunen.

Nedskärningar av rena budgetbesparingsskäl tror jag i de allra flesta fall undviks med de statsbidragshöjningar vi har gjort.

Glöm inte bort utvecklingen på sjukförsäkrings- och förtidspensioneringsområdet före valet 2006. Det var dramatiskt stigande siffror. Det var många människor som i slutet av 1990-talet hamnade i långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar. Den trenden har vi vänt och vi försöker göra det på ett klokt och ansvarsfullt sätt.

Anf. 16 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag sade inte att kommunerna har för mycket pengar. De är tvungna att skära ned trots ett ökat antal barn eftersom de bara fick engångsbelopp. Ingen ansvarstagande ekonom anställer människor på engångsbelopp.

Man måste naturligtvis se vad som är rimligt. Det inser jag också. Det är inte rimligt att ge extra pengar enbart för 2010 när vi vet att krisen och arbetslösheten kommer att drabba kommunerna mycket starkare också 2011. Det blir så tydligt att de här pengarna måste vara valfläsk eftersom

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

2011 inte är med då vi vet att arbetslösheten kommer att vara mycket starkare.

Det handlar inte om att permanenta, men ni måste redan nu ge tydliga signaler. Ni gjorde felet att hur länge som helst säga att kommunerna inte skulle få några pengar alls. Sedan gav ni dem pengar för 2010 men ingenting för 2011 och 2012. Ska ni upprepa det nästa gång? Ska det komma i sista minuten när varslen redan är lagda? Ska ni göra samma sak en gång till?

Statens finanser blir ju bättre när människor blir utförsäkrade eftersom de hamnar på socialbidragskontot. Det försämrar kommunernas ekonomi ytterligare. Ni lägger börda på börda på den kommunala sektorn. Det tycker jag rimmar illa med Kristdemokraternas politik.
(Applåder)

Anf. 17 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Det är helt rätt som Mats Pertoft säger. Vi vill vara ett parti som ser den enskilda människan och ställer upp för de människor som är svaga. Det innebär att vi måste göra stora insatser för att till exempel hjälpa människor tillbaka till arbetslivet. Problemet var att vi inte gjorde det förut. Vi såg hur kurvorna pekade brant åt fel håll under många år.

Det gjordes många utredningar. Om man lägger ihop alla utredningar som gjordes under 2000-talets början om hur vi skulle förändra sjukförsäkringen blir det en stor trave, men mycket lite hände i praktiken.

Anna Hedborg, tidigare socialförsäkringsminister för Socialdemokraterna, har ju varit med och utrett detta.

Om man tittar på Socialdemokraternas motioner ser man att det i sak inte är så stor skillnad på vilka åtgärder man vill vidta.

Jag tror att alla inser att vi jobbar åt rätt håll. Alla inser också att vi har en extra besvärlig tid just nu med den ekonomiska krisen. Vi är också inne i en omställningsfas där Försäkringskassan med en del omorganiseringer och nya datasystem också har haft en del inkörningsproblem.

Jag vill påstå att det är en klokare politik att försöka möta människor tidigt, hjälpa dem tillbaka till arbetslivet, inte låta det gå för länge innan de får insatser och försöka undvika att människor hamnar i förtidspensionering där oerhört få kommer tillbaka till arbetsmarknaden.

De som får socialbidrag i kommunsektorn i dag får inte det i första hand för att de tidigare har varit långtidssjukskrivna. Det finns sådana människor, men i begränsad omfattning. Det stora problemet är hur arbetsmarknaden ser ut just nu.

Kom ihåg att det finns pengar också för 2010 och framåt i budgeten. Där finns både permanenta ökningar av statsbidragen och långsiktiga sänkningar av arbetsgivaravgifterna.

Frågan är om man ska avisera ytterligare pengar för 2011 och framåt. Regeringen säger att det i dagens läge inte är klokt att fatta sådana beslut. Jag vill påstå att en kommun som inte använder de pengar man har fått utan avskedar människor inte använder resurserna på ett klokt och ansvarsfullt sätt.

De kan göra omställningar på ett mjukt sätt med de statsbidrag de har fått. Det tror jag att alla kommunpolitiker bör göra.

Anf. 18 BERTIL KJELLBERG (m):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslagen i finansutskottets betänkande.

För nästan exakt ett år sedan stod vi i denna kammare och diskuterade den värsta ekonomiska kris som drabbat världen och Sverige sedan 1930-talet. Vi befann oss nog alla i något av en chock och var väldigt osäkra på var det skulle sluta. Vi stod mitt uppe i en djup finansiell kris, och en djup lågkonjunktur stod för dörren.

Som ett litet, öppet, exportberoende land var Sverige mycket utsatt. Industriproduktionen föll kraftigt och varslen rasade in.

Om vi är ärliga mot varandra togs vi nog alla på sängen av med vilken kraft den finansiella krisen slog mot världen. Det finansiella systemet hotade att haverera.

Den finansiella krisen orsakades bland annat av att man hade börjat handla med komplexa finansiella instrument över hela världen och av att marknaden brast i förmåga att värdera de risker som dessa instrument gav upphov till. Detta möjliggjordes också av bristande tillsyn och bristfälliga regleringar samt inte minst av girighet hos de aktörer som var inblandade.

Genom gemensamma och kraftfulla åtgärder kunde främst EU och USA snabbt enas om åtgärder för att stabilisera läget.

Tänk er ett Europa utan EU, ett Europa utan de under lång tid uppbyggda relationerna mellan Europas regeringar och EU:s institutioner. Det institutionella ramverket fanns på plats och fungerade.

Sammantaget har EU:s medlemsstater ställt 31 procent av bnp till förfogande för olika åtgärder mot den finansiella krisen. Betydande kapitalinjektioner har gjorts i den finansiella världen och garantier har ställts till bankernas förfogande. EU är som bäst när det hettar till.

Även om läget har stabiliserats är det för tidigt att blåsa faran över.

För svensk del är det främst utvecklingen i Baltikum som oroar. Ska de svenska banker som är engagerade där kunna avveckla sina dåliga krediter på ett ordnat sätt och hur stora blir förlusterna?

Även om läget kan sägas ha stabiliserats på den finansiella marknaden är läget fortfarande mycket allvarligt på arbetsmarknaden. Enbart i Europa har fem miljoner förlorat sina arbeten och ytterligare tre miljoner beräknas bli arbetslösa fram till slutet av 2010.

Även i Sverige är arbetsmarknaden dyster. Bilden är dock inte entydig. Betydande varsel och uppsägningar har skett inom industrisektorn. Däremot har handels- och tjänstesektorn klarat sig bättre. Bilden av arbetsmarknaden är tudelad. Tyvärr är det väl så att många av de arbetstillfällena som försvunnit i industrisektorn aldrig kommer tillbaka. Det är ett led i en strukturrationalisering.

Fru talman! Hur mötte Sverige krisen? Riksbanken reagerade med att successivt sänka räntan till nu rekordlåg nivå, 0,25 procent. Riksbanken och Riksgälden var också aktiva genom att på olika sätt ställa kapital till förfogande för den finansiella sektorn så att finansieringen av näringslivet kunde stabiliseras.

Regeringen har stegvis och ansvarsfullt förstärkt krispolitiken. Med ansvar för de offentliga finanserna har regeringen satt in olika åtgärder för att dämpa fallet i sysselsättningen och värna välfärdens kärna.

Prot. 2009/10:32

18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Det är åtgärder som på sikt ska förhindra att den höga arbetslösheten biter sig fast och bidra till att sysselsättningen ökar snabbare när vi får en uppgång i konjunkturen. Det är åtgärder som också är strukturellt riktiga.

Alliansregeringen har fört en bred jobbpolitik. Den har infört jobbskatteavdraget, denna skattesänkning på arbete som skapar så mycket bekymmer för oppositionen. Vänstern säger tvärt nej till det. Socialdemokraterna säger alltid först nej och accepterar sedan steg för steg. Miljöpartiet säger i princip ja, men vill justera lite grann.

De fyra stegen i jobbskatteavdraget är en viktig del av regeringens jobbpolitik. Genom att göra det lönsammare att arbeta stimuleras drivkraften att arbeta. Då ökar sökaktiviteten och rörligheten för de arbetssökande. Skattesänkning på arbete underlättar dessutom lönebildning och stimulerar efterfrågan.

I en djup lågkonjunktur är det viktigt att föra en aktiv arbetsmarknadspolitik. Lika viktigt är att åtgärderna utformas så att de kan trappas ned när efterfrågan på arbetskraft ökar. Åtgärder ska därför vara tillfälliga och relativt korta. Inlåsnings effekter ska undvikas. Utbildnings- och praktikplatser har successivt byggts ut både inom komvux och yrkesvux och inte minst inom det reguljära utbildningsväsendet där universiteten och högskolorna får 10 000 nya platser.

Även om olika former av utbildningsinsatser är viktiga är det lika viktigt att upprätthålla de arbetslösas sökaktivitet. När man i medierna varje dag informeras om hur hopplöst läget är på arbetsmarknaden kan det vara lätt för en person som har blivit arbetslös att tappa modet. Jobbcoacher är därför viktiga. Av dem kan man få hjälp och stöd att hålla sökaktiviteten uppe och att se alternativa möjligheter både vad gäller yrkesval och var man söker jobb. Trots lågkonjunkturen förmedlas tusentals jobb varje månad. I september förmedlades 48 000 jobb via Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Under mandatperioden har regeringen målmedvetet arbetat med att förbättra villkoren för företagandet. En generell sänkning av arbetsgivaravgiften med 1 procent infördes. Förmögenhetsskatten har tagits bort. Trygghetssystemet för företagare har förbättrats. Även kommuner och landsting har haft glädje av sänkta arbetsgivaravgifter.

En historisk satsning på infrastrukturen har skett. I stort sett varje infrastrukturprojekt som var möjligt att sätta i gång under 2009 eller 2010 har nu startat eller kommer att startas nästa år. Dessutom satsas 1 ½ miljard extra på att förbättra underhållet – pengar som gör nytta direkt. Regeringen har under den aktuella finanskrisen och påföljande lågkonjunktur agerat ansvarsfullt och med ordning och reda i de offentliga finanserna som främsta ledstjärna. Regeringen har inte ställt ut några löften som man inte senare har kunnat infria.

Sedan sommaren 2008 har finanspolitiska stimulanser lämnats med 83 miljarder – 48 miljarder för 2009 och 35 miljarder för 2010. Sverige ligger i världsklass när det gäller att stimulera ekonomin. Omfattande bidrag har lämnats till kommunsektorn för att värna välfärdens kärna. SKL räknar med att kommunsektorn nästa år kommer att gå med visst överskott.

Fru talman! Mot en ansvarsfull regeringspolitik står en splittrad opposition som gör anspråk på att lämna en gemensam budget om mindre än ett år. Några gemensamma drag har dock oppositionen. Man har alltid

ropat på mer, utom när det gäller skattesänkningar till medborgarna. Då ska det vara mindre. Retoriken har varit omfångsrik, och de kraftfulla slagen i luften ännu fler. Ett tag tyckte oppositionsledaren att vi skulle begåva svenska folket med en bilfabrik. Varför svenska staten var bättre än GM på att driva bilfabrik fick vi aldrig reda på.

I ett så allvarligt läge som Sverige och världen befann sig i för ett år sedan och i viss mån fortfarande befinner sig i gäller det att ha is i magen och inte låta tillfälliga opinionsvindar styra ens handlande.

Som regering måste man i ett sådant läge vara säker på att de åtgärder man vidtar är rätt för tillfället och inte heller motverkar en långsiktigt riktig politik. Det går snabbt att skapa stora obalanser i den offentliga ekonomin, men det kan ta många år att rätta till dem.

Mot regeringens jobblinje med en sammanhållen politik för jobb och välfärd står oppositionens bidrags- och skattehöjarpolitik. Vi bör vara ärliga mot oppositionen. Även om de olika budgetarna spretar har de vissa gemensamma linjer. Tre linjer kan skönjas: högre skatter på arbete, arbetslinjen försvagas i socialförsäkringssystemet och i arbetsmarknadspolitiken och företagsklimatet försämras.

Vanliga löntagare får höjda skatter. En sjuksköterska får med Miljöpartiets politik 250 kronor i högre skatt, med Socialdemokraterna 430 kronor och med Vänstern slår man till med hela 1 000 kronor i högre skatt. Även metallarbetare råkar ut på ungefär samma sätt.

Miljöpartiet ökar skattetrycket med 15 miljarder nästa år, Socialdemokraterna med 20 miljarder och Vänsterpartiet med 45 miljarder. Det måste ändå ge effekt i folkhushållet.

Socialdemokraterna har övergett jobblinjen. De vill kompensera detta med en omfattande satsning på utbildning. Det ska vara högkvalitativ utbildning, säger man i sin reservation. Ca 50 000 nya utbildningsplatser ska det bli. Min stilla undran är: Hur ska man få fram 50 000 högkvalitativa utbildningsplatser utöver dem som regeringen redan har föreslagit?

Av de uppgifter jag har är till exempel 10 000 platser i komvux just det som kommunerna anser sig få fram inom rimlig tid. Socialdemokraterna bortser helt från verkligheten. Högkvalitativa utbildningar kräver högkvalitativa lärare och bra lokaler. Visst låter det fint när man säger: Vi skapar 50 000 fler platser än regeringen! Men det är mest fagra ord.

Fru talman! Oppositionspartiernas politik försvagar budgeten mer än de själva redovisar eftersom de inte beaktar de negativa effekter på arbetslösheten som deras politik leder till både på kort och på lång sikt. Genom kraftiga skattehöjningar för låg- och medelinkomsttagare och återställare av a-kassan och socialförsäkringssystemet blir det mindre lönsamt att arbeta. Då kommer arbetslösheten att stiga. Om sysselsättningen minskar försvagas de offentliga finanserna eftersom färre arbetar och betalar skatt.

Om tio månader är det val i Sverige. Det kommer att bli ett jämnt val där en än så länge splittrad opposition står mot en alliansregering som har styrt Sverige under den värsta ekonomiska kris som vi har varit i sedan 30-talet.

Allians för Sverige står för ansvar i de offentliga finanserna och för en tydlig jobbpolitik med mer pengar till kommuner och landsting, mer pengar till infrastruktur och lägre skatt för pensionärer. Satsningar på utbildning och åtgärder görs för att underlätta omställningen.

Den rödgröna oppositionens alternativ handlar om urholkad arbetslinje. De vill göra det mindre lönsamt att arbeta genom höjda skatter för låg- och medelinkomsttagare och höjd ersättning för dem som inte arbetar. De har också en rad förslag som skulle försämra företagsklimatet och göra det svårare och dyrare att anställa inte minst ungdomar med minskad efterfrågan på arbetskraft som följd. Det är en politik för minskad sysselsättning och ökat utanförskap. Fler i jobb är det bästa botemedlet mot utanförskap och ökade klyftor.
(Applåder)

Anf. 19 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Vi har drygt ett år av krishantering bakom oss. Finanskrisen, som blev akut förra hösten i och med konkursen i Lehman Brothers, ledde oss in i den värsta lågkonjunktur som världen skådat sedan 1930-talet.

Vid en utfrågning i finansutskottet för några veckor sedan beskrev nationalekonomen Harry Flam situationen förra hösten som att företag och hushåll "paralyserades". Det innebär att man väntar med investeringsbeslut. Man dröjer lite grann med att köpa en ny bil eller att renovera huset.

En sådan situation drabbar Sverige extra hårt. Vi bygger till stor del vår välfärd på export av insatsvaror och investeringsvaror. Det är en typ av varor som är extra konjunktürkänsliga. Vid samma utfrågning i finansutskottet och vid en efterföljande utfrågning med riksbankschefen kunde vi se att man kan beskriva situationen som vi har befunnit oss i som ett V. Det har varit en kraftig nedgång men vi ser nu också begynnande tecken på en kraftig återhämtning.

När företag och hushåll är paralyserade och väntar med sina investeringar säljer Volvo och Scania färre lastbilar. Då säljer SSAB mindre stål, för det ingår i lastbilarna. Om det dessutom görs mindre investeringar och byggs färre bostäder i USA säljer de mindre slitstål, vilket innebär att de inte heller får leverera stål till de befintliga grävmaskinerna och lastbilarna på marknaden. I en sådan situation får också de underleverantörer som finns i Sverige färre kunder. De får leverera färre komponenter. Allt hänger ihop.

Fru talman! Detta innebär givetvis ett hårt slag mot arbetsmarknaden, framför allt mot exportindustrin. Det följer av att allt hänger ihop. Det har också fått effekter för offentlig sektor, kommuner och landsting, som får mindre skatteintäkter och därmed en sämre ekonomisk situation.

Om man lyssnar på oppositionen kan man lätt få intrycket att det är alliansregeringens fel att kunderna till svenska exportföretag väntat med sina investeringsbeslut och att företagen i brist på kunder tvingas säga upp personal. Man kan inte producera för lager. Det fungerar inte så. Man producerar till kunder som vill köpa.

Fru talman! Det är viktigt att komma ihåg att orsaken till finanskrisen och lågkonjunkturen är risktagande och bristande ansvar i finanssektorn. Vi får inte glömma bort det, för då blir svaren i den ekonomiska politiken helt fel.

Förra hösten kunde vi samlas i bred enighet här i riksdagen och i kammaren och fatta snabba beslut för att stabilisera finansmarknaden. Det fanns en samförståndsanda. Vi insåg alla allvaret i situationen. Men

den samförståndsandan och nyanserna från förra höstens hantering av finanskrisen verkar vara mer eller mindre bortblåsta i dag. Tonläget är rätt högt och uppskruvat. Vi står givetvis inför ett valår, men det kan ändå finnas skäl för lite nyans i debatten.

Vänsterpartiet skriver exempelvis i sin reservation: "Både offentliga och andra stimulansförslag har varit i stort sett obefintliga jämfört med de största EU-länderna."

Som ett svar på detta kan man säga att vi har väldigt kraftiga automatiska stabilisatorer i den svenska ekonomin. Vi har trygghetssystem som automatiskt, utan politiska beslut, slår till, till exempel a-kassa, sjukförsäkring och annat. Men regeringen har också fattat beslut som har inneburit stimulanser. Det har varit investering i utbildning och infrastruktur. Det har varit stimulans av hushåll och företag. I förra höstens budget, som vi har för innevarande år, fanns det stimulanser på 32 miljarder. I tilläggsbudgeten strax efter nyår fanns det stimulanser på 8 miljarder. I denna budget finns det stimulanser på ytterligare 32 miljarder.

Fru talman! Om man kallar detta för i stort sett obefintliga förslag undrar jag om man är skickad att ha ansvar för skattebetalarnas pengar. Jag tycker inte att det inger en trygghetskänsla.

Det vi kunde göra förra hösten, som var väldigt bra och som jag tror att vi har haft väldigt nytta av nu, var att vi sänkte bolagsskatten och att vi sänkte arbetsgivaravgiften generellt. Det har inneburit, allt annat lika, en bättre situation för företag och större möjligheter för anställda att bli kvar på arbetsmarknaden i denna djupa lågkonjunktur.

I den här budgeten lägger vi stort fokus på småföretagen. Vi sänker egenavgifterna och skapar ett trygghetssystem som också inkluderar företagen. Men om man skulle höja bolagsskatten och arbetsgivaravgifterna, precis som Vänsterpartiet föreslår, blir det färre jobb. Jag kan inte se annat än att en höjd bolagsskatt och höjda arbetsgivaravgifter skulle innebära färre jobb mitt i den värsta lågkonjunktur som vi har sett sedan 1930-talet. Det kan inte vara en ansvarsfull ekonomisk politik.

Under rubriken Industri- och näringspolitik i Vänsterpartiets reservation pratar man givetvis inte om att man vill höja bolagsskatten och arbetsgivaravgifterna, utan där kokar det ned till att vi ska öka det statliga ägandet av banker och finansiell infrastruktur. Det är den vänsterpartistiska industri- och näringspolitiken.

Lägg därtill att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna vill återinföra en förmögenhetsskatt men givetvis inte för de allra rikaste, Stefan Persson och andra, utan det handlar egentligen om en förmögenhetsskatt för framgångsrika småföretagare och för dem som bor i områden där fastigheterna är ganska högt värderade. Det är precis den förmögenhetsskatt som Kjell-Olof Feldt och alla andra som förstår det här har kritiserat benhårt och klockrent. Den vill man återinföra. Jag tror inte att man vill återinföra den av ekonomiska skäl utan av retoriska skäl. Det skulle vara sämre för Sverige.

Vi befinner oss i en situation där två svenska fordonsföretag, Saab och Volvo, har haft amerikanska ägare, och nu är andra ägare på gång. En återinförd förmögenhetsskatt kan inte bidra till att underlätta för svenska ägare. Jag tror att en återinförd förmögenhetsskatt tvärtom minskar möjligheten till svenskt ägande över huvud taget och till svenskt ägande i det här exemplet med de svenska fordonsföretagen.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Fru talman! Ungdomsarbetslösheten är ett problem som oroar mig. Det är inget nytt problem för Sverige. Vi hade en väldigt hög ungdomsarbetslöshet 2006 mitt under en högkonjunktur. Vi har hög ungdomsarbetslöshet i dag i den värsta lågkonjunkturen vi har sett sedan 1930-talet. Däremellan lyckades vi pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten. 40 000 fler ungdomar fick chansen att vara med på arbetsmarknaden. Nu när det har varit väldigt många varsel finns det en struktur med anställningsregler och sådant som gör att unga oftast åker ut först eller har de osäkra anställningarna.

Man brukar ofta jämföra med Danmark. Sverige har en strukturellt hög ungdomsarbetslöshet, och Danmark har en klart lägre. De tydliga skiljelinjerna är att danskarna har en mer flexibel arbetsrätt, en fungerande lärlingsutbildning och ett system med lärlingslöner som gör att trösklarna in på arbetsmarknaden är lägre.

Alliansregeringen har arbetat inom alla de här områdena. Det var det som bidrog till att vi kunde få ut 40 000 fler unga på arbetsmarknaden innan lågkonjunktur och finanskris slog till. Vi stoppade förslag som skulle försvåra säsongsanställningar. Vi reformerar gymnasieskolan och inför riktiga lärlingsutbildningar och riktiga yrkesutbildningar. Det har vi ännu inte sett effekten av på arbetsmarknaden, men vi bäddar för att unga inte ska behöva gå igenom gymnasieskolan och möta arbetslivet med dåliga kunskaper i framtiden och hamna i ett utanförskap. Vi sänker också kostnaden för att ha unga anställda.

Det finns också en utredning som tittar på lärlingslöner under tiden man går en lärlingsutbildning. Den är intressant. Det är en LO-ekonom som leder den. LO och fackföreningsrörelsen är positiva till att införa lärlingslöner under lärlingsutbildningen. Oppositionen är negativ till hela gymnasiereformen. Det skulle vara intressant med ett besked i dag i debatten om man, efter att ha sett att LO och fackföreningsrörelsen är positiva till lärlingsutbildning, är positiva till lärlingslöner. Det vore intressant om man kunde ge ett besked om att man vill fullfölja den reform som alliansregeringen genomför. Jag tror att den kommer ha väldigt stor betydelse för att mota ungdomsarbetslösheten på sikt.

Fru talman! Alliansregeringen möter lågkonjunkturen och vill dämpa fallet i sysselsättning och förhindra att arbetslösheten biter sig fast. Vi bygger ut den högre utbildningen, komvux och yrkesvux. Vi förbättrar studiemedelssystemet. Oppositionen har förslag i samma riktning. Därför förstår jag inte riktigt varför tonläget är så högt.

Om oppositionen tycker att ungdomsarbetslösheten är ett stort problem kan jag inte förstå varför man vill höja kostnaden för att ha unga anställda. För en ung anställd som har 18 000 kronor i månaden vill oppositionen höja kostnaden med 2 800 kronor i månaden. Det är klart att det kommer att göra skillnad. Tro inget annat! Vad blir effekten? Ja, antingen ger man signalen till arbetsmarknadens parter att unga inte ska ha några lönehöjningar i avtalsrörelsen i vår eller också tvingar man företag att varsla unga. Sedan ska man ha något slags återanställning. Det är det man föreslår. Man sänker kostnaden för att återanställa unga, men först har man sparkat ut många. Det är ingen trygghet. Det blir ett cyniskt hanterande, tycker jag.

Fru talman! Parallellt med finanskris och lågkonjunktur befinner vi oss i en klimatkris. Världen står inför gigantiska utmaningar. Vi behöver

minska utsläppen för att klara tvågradersmålet. Forskarna har bedömt att vi behöver begränsa klimatförändringarna inom två grader för att åtminstone kunna hantera klimatförändringarna.

I den här budgeten som vi diskuterar nu presenterar vi kostnadseffektiva åtgärder. Det handlar om internationella klimatinvesteringar. Det handlar om att minska nedsättningen av koldioxidskatt i sektorer som i dag har rätt stor nedsättning. Vi höjer den skatten lite grann.

Det handlar också om drift och underhåll av vägar och järnvägar för att få ett transportsystem som fungerar bra. Det är betydelsefullt för hela landet.

Fru talman! Jag kan upplysa kammaren om att när det gäller hela landet finns ordet landsbygd inte nämnt en enda gång i Socialdemokraternas budgetmotion. Inte en enda gång! Det är rätt anmärkningsvärt, tycker jag.

Fru talman! Avslutningsvis tycker jag att alternativen inför nästa års val är väldigt tydliga. Alliansen går till val med föresatsen att vi vill behålla en arbetslinje. Vi vill göra det lönsamt att jobba och att starta och driva företag. Vi vill också ha trygghetssystem och en rehabilitering som gör att vi hjälper människor tillbaka. Det är därför som vi kan säga att vi jobbar för att dämpa fallet i sysselsättningen, att förhindra att arbetslösheten biter sig fast, att vi vill värna välfärdens kärna och skapa förutsättningar för fler och växande företag, och sist men inte minst vill vi värna klimatet.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag.

(Applåder)

Anf. 20 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag lyssnade intresserat på Roger Tiefensees anförande, och det stämmer helt klart att det handlar om att skapa nya jobb och att göra det lönsamt att både starta och driva nya företag. Min fråga handlar om Centerpartiets syn på hur man styr och driver både stora och små företag. Jag noterade med intresse min förra partikollega Gustav Fridolins artikel i Svenska Dagbladet, jag tror att det var i går, där han påminde om hur de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet – jag tror att alla partier var med – var överens om att det behövdes starkare statlig styrning kring ägandet av Vattenfall.

Hur ska Centern klara av att skapa företagsklimat när man inte ens klarar av att styra det statliga företag som Vattenfall är? Det har ju varit en debatt hur länge som helst.

Ni måste lära er att om man styr ett land måste man även styra dess företag på ett sådant sätt att de rör sig i samma riktning som vi vill få hela landet att gå, nämligen mot en långsiktigt hållbar utveckling.

Min fråga till Roger Tiefensee är: Hur kommer Centerpartiet att agera nu så att vi får en bättre statlig styrning av Vattenfall för alla svenskars skull och för Vattenfalls framtid?

(Applåder)

Anf. 21 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Tack till Mats Pertoft för frågan! Det är ju en fråga som har varit väldigt aktuell i debatten den senaste veckan, och det med rätta. Vattenfall är ett stort och viktigt företag för landet, och det ska vara ett

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

stort och viktigt företag som också tar ansvar för energiomställningen och ska ge avkastning till staten. Jag noterar särskilt att oppositionen återkommande uttrycker att de vill ha en extrautdelning från Vattenfall på 5 miljarder. Det ger väl en indikation om vad oppositionen tycker är det kanske viktigaste med Vattenfall, nämligen att det ger ett bra över-skott.

Vid bolagsstämman i våras var det tre punkter som statens represen-tant poängterade.

Vattenfall måste bli bättre på lönsamhet. Man har vuxit väldigt mycket och köpt företag inom Europa, men tillväxten i storlek har inte motsvarats av tillväxt i lönsamhet.

Man måste ansvara för och ta ledningen i den gröna omställningen. I ägardirektiven för Vattenfall står det efter den förra regeringen att man ska ta ansvar för den gröna omställningen i Sverige. Vattenfall är nu ett europeiskt bolag.

Man ska ta ansvar för den gröna omställningen, och man måste också jobba med att förbättra sitt varumärke. De tre punkterna, de tre områ-den, lyfte statens ägarrepresentant tydligt fram på bolagsstämman i våras.

Sedan har det pratats om att ändra ägardirektiven. Det vi har gjort nu är att tillsammans med styrelsen jobba med en strategi för bolagen. Att komma till riksdagen och ändra ägardirektiven – meningen i det här att säga att man ska verka för omställning i hela sin verksamhet – är den sista formaliteten. Vi har redan börjat styra Vattenfall på ett tydligt sätt. Det är ett bolag som tidigare regeringar uppenbarligen inte har måktat med att styra.

Anf. 22 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag har själv suttit i styrelser för bolag som varit offentligt ägda. Man kan konstatera att ni har haft tre år på er, och ni har inte gjort någonting. Det är ganska anmärkningsvärt att slösa bort tiden på det sättet.

Det finns andra företag som jag också vill lyfta upp, och det är småföretagen. Jag noterade Företagarnas rankning där Centern kom på tredje plats när det gäller förslag på hur man förbättrar klimatet för småföretagare.

Från Miljöpartiets sida har vi lagt ett förslag i budgeten om att sänka arbetsgivaravgiften med 10 procent. Det är en sådan sak som småföretagarna efterlyser. Jag är själv småföretagare. Jag måste säga att den där konstiga minisänkningen som ni gjorde nu på arbetsgivaravgiften knappt märktes. Den ställde bara till det, då jag var tvungen att uppdatera data-programmet för löner en gång till.

Ni gör ju ingenting för att skapa nya jobb för småföretagare! Vad är det ni tänker göra? Hur ska de här nya jobben komma till i Sverige när ni inte kan läsa av vad småföretagarna i Sverige behöver för att anställa fler?

Det handlar ju inte om några procent hit eller dit som ska beräknas utifrån födelseåret, vilket också krånglar till det för arbetsgivarna som är småföretagare. Man ska hålla reda på när ens anställda är födda. En del är för gamla och andra är för unga. Det handlar om rejäla, ordentliga satsningar, typ det som Miljöpartiet föreslår, nämligen en rak sänkning

av arbetsgivaravgiften med 10 procent. Det gör skillnad och får folk att anställa.

Prot. 2009/10:32
18 november

Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det var ärligt av Mats Pertoft att lyfta fram att Miljöpartiet inte sänker arbetsgivaravgiften, utan att ni fördelar om. Ni höjer arbetsgivaravgiften kraftigt för att ha äldre anställda eller unga anställda, och sedan riktar ni in den med en arbetsgivaravgiftssänkning.

Det är ingen hemlighet att Centerpartiet gärna skulle vilja göra en arbetsgivaravgiftssänkning. Vi prioriterar det hårt, men vi vill inte göra det på bekostnad av att höja arbetsgivaravgiften för att ha unga eller äldre anställda.

Vi fick igenom en egenavgiftssänkning som var mycket viktig och bättre än den sänkning som tidigare fanns också inom regelverket för EU. Därför kunde vi göra den bättre. Vi kommer att reformera trygghetssystemen för företagare så att också den som är anställd kan känna en trygghet i att våga pröva sin affärsidé i ett företag utan att för den skull få en väldigt dålig ersättning när man är sjuk eller föräldraledig.

Det som företagsorganisationerna prioriterade allra högst när vi gick in i den här mandatperioden var 3:12-reglerna, att slopa förmögenhetsskatten och att slopa medfinansieringen i sjukförsäkringen. Alla de åtgärderna levererade vi första året.

Nu är det risk, om inte Mats Pertoft är exceptionellt duktig i sina förhandlingar med Vänstern och Socialdemokraterna, att det blir en återställare på en av de här prioriterade frågorna, alltså att förmögenhetsskatten återinförs och att vi får en förmögenhetsskatt som egentligen blir en skatt på lyckosamma småföretagare.

Mats Pertoft må ha ett rätt högt tonläge här när det gäller önskemål på Centerpartiets småföretagarpolitik. Det är ingen hemlighet att vi vill göra mer än vad alliansen nu gör. Vi tycker att alliansen har gjort bra saker, men oppositionen kan väl även fundera på hur man ska kunna kommunicera med småföretagen om man återinför förmögenhetsskatten.

Anf. 24 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Jag har en fråga som rör svenska statens förmögenhet, tillgångar, det vill säga svenska statens bolag. Då tänker jag särskilt på Vattenfall som ju är helägt av staten.

Vattenfall är ett av Sveriges viktigaste företag, ett av de största och mest värdefulla företagen. De senaste dagarna har det rått extrem osäkerhet om hur regeringen ser på företaget. Det är olika budskap varje dag, och risken är stor att värdet på bolaget skadas av den hantering som det utsätts för. Budskapen är olika vad gäller flera centrala frågor. En fråga gäller det som Centern var så stolt över, nämligen den energiöverenskommelse som gjordes med de tre övriga borgerliga partierna.

När Maud Olofsson träffade sin riksdagsgrupp och hade talat med dem bra länge kom Centerens riksdagsledamöter ut från mötet och sade att det inte blir någon kärnkraft. Maud Olofsson hade sagt att det är för dyrt att bygga kärnkraft och att överenskommelsen garanterade att det inte skulle bli någon kärnkraft.

För någon månad sedan presenterade dock Vattenfall ett samarbetsprojekt med svenska företag som inkluderar byggandet av ny kärnkraft.

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Därför vill jag fråga ordföranden i Centerns riksdagsgrupp vad som är Centerns syn. Ska Vattenfall nu investera i byggandet av ny kärnkraft i Sverige eller inte? Har partiordföranden vilselett inte bara svenska folket utan också Centerpartiets riksdagsgrupp?

Det andra jag vill ta upp är att det plötsligt råder stor osäkerhet även om ägandet i Vattenfall. I går sade Folkpartiets ledare att Vattenfall ska säljas ut. En av de centrala gemensamma tillgångarna ska ut på marknaden – återigen en utförsäljning. Vad är Centerns uppfattning om detta? Det är en väsentlig fråga eftersom Vattenfall är en stor tillgång för oss alla. Det är viktigt i energiomställningen och ger mycket stora utdelningar till de offentliga finanserna. Vad är Centerpartiets uppfattning i denna fråga?

Anf. 25 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Låt mig börja med Thomas Östros fråga om samarbetsavtalet mellan Vattenfall och Industrikraft.

Man behöver ha ett historiskt perspektiv på det hela. Industrikrafts föregångare Bas El hade en enda fråga på dagordningen, att bygga ny kärnkraft. Det samarbetsavtal som Vattenfall och Industrikraft har tecknat innebär att man ska bygga ny baskraft i Sverige. Man ska göra en försättningslös prövning. Det kan handla om förnybar vindkraft och biobränsle, men man ska även göra en prövning av kärnkraft. Det är alltså fråga om en bred prövning.

Vi behöver ny baskraft i Sverige. Om man ser till Industrikrafts tidigare utgångspunkt i Bas El ser jag det inte som annat än en organiserad reträtt från tidigare positioner. Då var det bara ny kärnkraft som var intressant. Den viktiga delen i energiöverenskommelsen är att man varken direkt eller indirekt ska subventionera byggandet ifall man skulle byta ut något av våra kärnkraftverk till ett nytt. Varken direkt eller indirekt ska staten subventionera ny kärnkraft. Därför måste Vattenfall pröva detta på precis samma sätt som andra investeringar.

Jag känner mig trygg i att när man prövar detta, tillsammans med den nya lagstiftning som nu är på gång med ett ökat försäkringsansvar, kommer vindkraft och biobränsle att utfalla bättre än investering i ny kärnkraft.

Anf. 26 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Fru talman! Det är inte lätt att förstå vad Centern har för politik när det gäller energin. Nästan alla uppfattade den överenskommelse som gjordes som att det nu ska byggas ny kärnkraft. Folkpartiet har verkligen tolkat den på det sättet. De tycker inte att det räcker med tio kärnkraftsreaktorer utan det ska finnas fler. Ett parti och en partiordförande gick ut med budskapet att det inte blir någon mer kärnkraft. Det var väl skälet till att Centerpartiet under det långa mötet med riksdagsgruppen, där många tårar fälldes, till slut bestämde sig för att acceptera denna energiöverenskommelse.

Nu visar det sig att det statliga bolaget Vattenfall direkt efter överenskommelsen går in i ett samarbete med industrin med avsikt att, precis som Tiefensee säger, prova att bygga ny kärnkraft. Centerns riksdagsgrupp har alltså gått med på att statliga Vattenfall ska börja arbeta för att

bygga nya kärnkraftverk i Sverige. Jag tolkar därför svaret på den frågan som ett ja.

Jag vet dock inte om Centerrörelsen är riktigt medveten om detta. Om så inte är fallet tror jag att ni, Roger Tiefensee, måste sprida insikten bredare bland Centerns partimedlemmar och sympatisörer om att Centern, som ansvarigt för ägandet av Vattenfall, nu driver byggandet av ny kärnkraft. Carl B Hamilton är säkert jätteglad för det, men jag undrar vad Centerns väljare tycker.

Det andra som Roger Tiefensee inte svarade på gäller den oerhört centrala frågan om utförsäljning av ett av Sveriges viktigaste och mest värdefulla bolag, ett bolag som spelar mycket stor roll för energiomställningen och delar ut mycket stora belopp till statskassan. Det ägs till hundra procent av svenska folket. Nu har Folkpartiet i denna turbulens lämnat den gemensamma synen, återigen lämnat Centern ensamt, och sagt: Vi ska sälja Vattenfall.

Maud Olofsson sviktade i radiointervjun. Hon var nog lite överraskad över beskedet och började nästan själv att tala om det. Vad säger gruppledaren för Centerpartiet i riksdagen? Ska Vattenfall säljas ut? (Applåder)

Anf. 27 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det viktiga i den situation vi nu befinner oss i beträffande Vattenfall är konsolidering och att jobba med de punkter som ägarrepresentanten lyfte fram på bolagsstämman, nämligen lönsamhet, energiomställning och förbättrandet av varumärket. Att tala om att sälja delar av Vattenfall är inte aktuellt.

Thomas Östros gjorde en tolkning av det jag sade. När Vattenfall sluter ett samarbetsavtal med Industrikraft om en förutsättningslös prövning handlar det om att pröva alla olika energislag, att göra kalkyler. Det finns inga kalkyler i dag. Industrikraft hade säkert velat teckna ett avtal med Vattenfall om att bygga kärnkraftverk, men det kan Vattenfall inte lova dem eftersom de inte har några kalkyler. De får inte subventionera svensk basindustri genom att lova något som de inte i dag kan stå för. Därför har de nu gjort en förutsättningslös prövning.

Industrikraft har säkert haft på agendan att enbart vilja bygga kärnkraftverk. Nu ska de pröva alternativa energislag. Det handlar om att pröva i kalkyler. Därefter har vi en lång rad beslut som måste fattas innan det kommer till investeringar. Jag tror att investeringarna landar i det som är lönsamt, och det är i dag vindkraft och biobränsle. De är alternativen och där känner jag mig väldigt trygg.

Anf. 28 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag tänkte börja med att tala om det ekonomiska läget och därefter fokusera på skatterna, det vill säga jobbskatteavdrag, pensionärernas skatt, hushållsnära tjänster och klimatskatt.

Det har vänt i ekonomin. Vi går mot ljusare tider. På arbetsmarknaden är varslen inom kort tillbaka på normal nivå. Prognoserna för sysselsättningen skrivs upp och för arbetslösheten skrivs de ned. På grund av den fruktansvärda chock som drabbade världsekonomin hösten 2008 riskerar dock arbetslösheten i Sverige, liksom i andra länder, att ligga kvar på höga nivåer.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

För att arbetslösheten snabbt ska minska behövs åtgärder. Det innebär hjälp till omställning genom utbildning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vilket alliansregeringen också genomför.

Ett gynnsamt företagsklimat är centralt. På senare tid har det hos vänstertrojkan blivit populärt att krama företagare, men med sina förslag om höjda skatter på arbete, kapital och företagande skulle vänstertrojkan tvärtom skapa ett sämre företagsklimat.

Hur är då situationen? EU-kommissionen har gjort prognoser för varje medlemsland och för hela EU. Prognoserna visar att tillväxten väntas bli högre och arbetslösheten lägre i Sverige jämfört med hela EU och även jämfört med euroländerna.

Kommissionen uppskattar att det svenska budgetunderskottet 2010, det vill säga nästa år, kommer att vara drygt 3 procent. Det är illa, men budgetunderskottet inom EU väntas i genomsnitt bli betydligt högre, mer än dubbelt så stort, drygt 7 procent.

Arbetslösheten i Sverige väntas öka under 2010 och landa på drygt 10 procent, vilket är en hög nivå, dock snäppet lägre än EU-snittet för 2010 och lägre än genomsnittet för euroländerna.

Det går alltså bättre för Sverige än för andra länder. Vi kan vara en liten smula stolta över det, om än inte alls nöjda.

Det är alltså osant, som Thomas Östros tidigare påstod, att Sverige halkar efter. Det är också fel att påstå, som Östros gjorde, att Sverige drabbas hårdare. Sverige ligger jämförelsevis väl till, som jag har visat med de här uppgifterna.

Vänstertrojkan svar på nedgången i den privata industrin – det är ju där smällarna har kommit – är löften om att permanent öka de offentliga utgifterna, det vill säga öka i en helt annan del av ekonomin. Det är dock riskfyllt att lägga fram förslag som långsiktigt och permanent skulle öka den offentliga sektorns utgifter när det i stället är den privata sektorn som behöver få en rejäl skjuts. Trojkaförslagen bäddar för långsiktiga budgetunderskott.

En sådan här politik är också särskilt allvarlig i kombination med stigande utgifter på grund av befolkningsutvecklingen, det vill säga det faktum att allt färre ska försörja allt fler. Långt före 2020-talet blir denna fråga jättelik och akut. Då vill vänstertrojkan dessutom börja avveckla nästan hälften av svensk elproduktion, nämligen den som kommer från kärnkraft. Det är det som är problemet med energipolitiken, den långsiktiga elförsörjningen.

Alltså: *Om* vi kontinuerligt ska kunna höja standarden i vård och omsorg, och *om* finansieringen av detta ska ske gemensamt – som vi i alliansen vill – driver enbart befolkningsutvecklingen landet mot underskott och högre skatter om ingenting görs.

Vi kan dock motverka den underliggande trenden mot högre underskott och högre skatter genom att öka antalet arbetade timmar i Sverige. Hur gör man det? Jo, genom att göra arbete mer lönsamt, och mer lönsamt än att inte arbeta. Det är också det som Finanspolitiska rådet rekommenderar, som vi har hört Stefan Attefall tidigare referera, som en åtgärd för att långsiktigt få flera jobb. Finanspolitiska rådet stöder, tvärtemot vad Thomas Östros sade, den här inriktningen.

I befolkningsutvecklingen ligger alltså grundmotivet för jobbskatteavdraget.

Visionen är ju att vi ska bo i ett land där ökade kostnader för allt bättre vård och omsorg för våra gamla och våra barn varken ska täckas med ständigt ökad skuldsättning eller med allt högre skatter. Vi ska ha världens bästa vård och omsorg, och det får vi faktiskt inte med världens högsta skatter lagda på de 4,7 miljoner människor i Sverige som arbetar. Att ytterligare öka världens högsta skatter – och marginalsatser – för dem som arbetar är inte bara att plocka gåsen, det blir till att nacka den. Då får vi inte världens bästa vård och omsorg.

Befolkningsutvecklingen, menar jag, väcker följande fråga som jag tycker att hela Sverige ska fundera på: Vad är det för fel med att sänka skatten för dem som bidrar till bnp, så att bnp kan bli större?

Vi har redan bland världens högsta skatter och kommer snart att ha världens högsta marginalsatser när Danmark sänker sina. I Sverige var det dess värre länge sedan vi hade ”hälften kvar” som en realitet i skattepolitiken.

I det här läget föreslår vänstertrojkan att vi ska gå ännu mer mot strömmen internationellt och införa världens med råge högsta marginalskatter. Men vi lever inte, som trojkan tycks tro, i Tage Erlanders eller Olof Palmes gamla värld. Vi lever i stället i en värld med skattekonkurrens mellan länder och rörliga skattebaser, det vill säga folk, företag och kapital flyttar om våra skatter avviker för mycket från grannarnas.

Vi riskerar om några år att bo i ett land med världens högsta skatter utan att ändå lyckas åstadkomma någon särskilt bra finansiering av vård, skola och omsorg. Vi nackar gåsen, som jag sade. Det kanske passar friska pensionärer som ändå har goda inkomster efter skatt, men inte skräpiga pensionärer som måttliga inkomster som behöver vård och omsorg. Politiken måste därför fokusera på att bevara och utveckla den totala lönesumman i landet, inte den totala skattesumman.

Till de pensionärer och pensionärsorganisationer som nu ropar ”orättvist!” om jobbskatteavdraget och vill skärpa skatten på arbete vill jag säga så här:

Okej, låt bnp växa mindre! Låt oss minska den ekonomiska basen i landet för pensioner, vård och omsorg! Vi får se hur kul det blir på 2020-talet när dessutom halva dagens elproduktion ska väck, om vänstertrojkan får bestämma.

Låt mig understryka det jag har sagt här med en internationell utblick.

Nästan alla länder har i sina skattesystem ett avdrag från arbetsinkomster som inte får göras från pensionsinkomster, det vill säga ett jobbskatteavdrag av det slag alliansregeringen infört. Det gäller, fru talman, följande länder: Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Japan, Kanada, Nederländerna, Nya Zeeland, Storbritannien, Spanien, dock bara för kvinnor, Tyskland, Ungern, USA och Österrike.

Gemensamt för de här 15 länderna med jobbskatteavdrag är, just det, att avdraget går till dem som jobbar. Pensionärer över hela den industrialiserade världen verkar alltså acceptera att också de själva tjänar på att fler arbetar och betalar skatt, eftersom det ger mer resurser till bland annat pensioner, vård och omsorg.

Fru talman! Kan det möjligen vara så att man i dessa 15 länder begripit något som vänstertrojkan i Sverige inte har förstått? Kan det vara så? Jag vill väcka det som en idé att fundera över.

Glöm inte, som tidigare har sagts här, att svenska pensionärer faktiskt betalade högre skatt på Göran Perssons tid än de gör i dag och att Mona Sahlin i samband med första maj 2009 lovade höjd skatt för alla. Det blir skattehöjningar både för de som jobbar och för pensionärer om vänstertrojkan vinner valet, var så säker!

Fru talman! Alliansen har infört avdrag för så kallade hushållsnära tjänster. Avdraget används bland annat av pensionärer. Totalt har ca 85 000 ansökningar om avdrag kommit in, vilket innebär att avdraget i dag hjälper 150 000–200 000 personer att klara av vardagen.

Det här avdraget ska avskaffas om vänstertrojkan vinner valet nästa höst. Skräpiga pensionärer som utnyttjat avdraget, eller deras barn som betalar städning och annat för att hjälpa mor och far, får det svårare.

Dessutom kastas mer än 10 000 anställda ut i arbetslöshet eller svartarbete. I dag beräknas nämligen avdraget för hushållsnära tjänster ge 10 000 vita heltidsjobb. De här jobben utförs, enligt företagen som har anställt dem, av personer som tidigare var arbetslösa, eller arbetade svart. Sannolikt är en mycket hög andel lågutbildade invandrarkvinnor.

Det är i sanning dystert att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – Ulla Andersson och Thomas Östros i praktiken – står för en politik som främst drabbar en liten grupp som de båda med svulstig retorik påstår sig företräda och försvara.

Jag tycker att det är motbjudande, Ulla Andersson, att du vill kasta ut lågutbildade invandrarkvinnor i arbetslöshet och svartarbete, särskilt med tanke på din höga svansföring om kvinnor här tidigare i debatten.

Om klimatet, fru talman, vill jag säga att hade vi inte haft koldioxidskatt i Sverige hade utsläppen varit 20 procent högre än de nu är. Det är en bra skatt. Det är viktigt att fortsätta med avgifter och successivt stigande kostnader för utsläpp av koldioxid, både i form av skatt och i form av avgifter för utsläppsrätter.

I länder med stora budgetunderskott kommer säkert förslag om höjda koldioxidskatter som en finansiering av de stora budgetunderskott som finns i de flesta europeiska länderna men inte i Sverige. Inget ont alltså som inte för något gott med sig. Just det argumentet för koldioxidskatt behövs inte i Sverige. Vi ska alltså satsa på en koldioxidfri ekonomi genom skatter och avgifter i första hand.

(Applåder)

Anf. 29 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt och upplysa den borgerliga majoriteten i finansutskottet om att över halva Sveriges befolkning består av kvinnor. En sådan upplysning kan vara på sin plats när man ser hur den ekonomiska politiken bedrivs. Hittills under mina år i finansutskottet har jag inte hört en borgerlig ledamot i utskottet lyfta upp just kvinnors situation i dagens Sverige.

Kvinnolobbyn har utvärderat regeringens politik utifrån ett jämställdhetsperspektiv och konstaterar krasst att regeringen gör själv mål. Man lever inte på långa vägar upp till sina egna satta jämställdhetspolitiska mål. Det är inte att undra på när vi tittar på den förda politiken. Inkomstskillnaderna har ökat med 12 800 kronor per år under den borgerliga regeringen, det vill säga 1 066 kronor i månaden.

Trots Folkpartiets löfte har sjukersättningen sänkts kraftigt. Den skulle återställas så fort ekonomin tillät, sade Folkpartiet i valrörelsen. Men Folkpartiet prioriterade sänkta skatter, som har tillfallit män i större utsträckning än kvinnor. 53 procent har gått till män, och 47 procent har gått till kvinnor.

Ni har också försämrat ersättningsnivån i föräldraförsäkringen, vilket främst drabbar kvinnor. Ni har försämrat a-kassan och kraftigt beskurit deltidsstämplingen. Ni bestraffar kvinnor för att arbetsgivarna ser kvinnor som en reservarbetskraft. Ni tvingar kommunsektorn till kraftiga neddragningar som drabbar framför allt kvinnor eftersom de är anställda där och får stressa mer och är mer beroende av en fungerande äldreomsorg och barnomsorg.

Folkpartiet var en gång i tiden, Carl B Hamilton, en bra förkämpe för jämställdheten i Sverige, men det verkar ni ha begravt tillsammans med era socialliberala värderingar – eller?

(Applåder)

Anf. 30 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Det var ett märkligt öppningspåstående från Ulla Andersson när hon sade att ingen från den borgerliga sidan har tagit upp kvinnors situation i Sverige. Det var precis det jag gjorde när jag påpekade att Ulla Anderssons krav att avskaffa hushållsnära tjänster innebär att 10 000 vita heltidsjobb försvinner. De människorna blir antingen arbetslösa eller går in i svartarbete. Sannolikt är en mycket stor andel av dessa kvinnor – också invandarkvinnor. Det är effekten, konsekvensen, av Ulla Anderssons politik.

Hur skulle det vara om man såg till människorna av kött och blod, de personer som nu ändå har ett jobb, som har det svårt på arbetsmarknaden? Effekten av Ulla Anderssons politik är att de inte längre kommer att ha ett jobb, eller om de har ett jobb är det i form av svartarbete utan pensionspoäng och sociala rättigheter.

Sedan var det frågan om kommunerna. Det blir lite konstigt när man borde kunna konstatera att krisen framför allt har slagit mot industriarbetare. Det är män som har blivit arbetslösa i betydligt högre utsträckning än kvinnor. Jag vet inte om man ska se det som ett framsteg för jämställdheten i landet, men det verkar nästan med Ulla Anderssons logik som att det är så. Det är lika illa vare sig det är män eller kvinnor som blir arbetslösa.

Anf. 31 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet anser inte att skattefusk ska skattesubventioneras, Carl B Hamilton. Det är lågavlönade kvinnor som får gå hem till högavlönade män och städa. Det vill ni skattesubventionera. Pengarna kan göra större nytta till exempel genom att barngruppernas storlek minskas i förskolan, att fler får anställningar i äldreomsorgen eller genom att sjukhusen städas på ett bättre sätt.

Vi väljer detta i stället. Vi skapar 70 000 fler jobb med vår politik än med er politik. Vi anser inte att barnflickor som bor i Fredrik Reinfeldts källare ska skattesubventioneras. Vi tycker att det är fel sätt att använda våra gemensamma skattemedel. Sänk i stället avgifterna i hemtjänsten och bygg ut hemtjänsten så att äldre har råd att ha hemtjänst, få social

omsorg och städning i den utsträckning som behövs. Det är verklig valfrihet.

Att satsa på kommunerna, Carl B Hamilton, är en kassaskåps säker investering. Det är arbetsuppgifter som behöver utföras, trots finanskrisen. Det är inte så att efterfrågan på äldreomsorg och barnomsorg har minskat under den här tiden utan det är arbetsuppgifter som behöver utföras. Om man drar ned i kommunsektorn får någon annan utföra arbetsuppgifterna på sin fritid, det vill säga gratis.

Hur är det med sjukersättningen, Carl B Hamilton? Ni gick till val på att den skulle återställas så fort ekonomin tillät. Det har funnits stora överskott under flera år som ni har vänt till underskott genom att ni har föredragit skattesänkningar. Ni har sänkt ersättningsnivån i föräldraförsäkringen. Inkomstskillnaderna ökar med 12 800 kronor per år med er politik, Carl B Hamilton. 53 procent av skattesänkningarna har gått till män. De betalas framför allt av lågavlönade och kvinnor. Ni försämrar våra gemensamma inkomstförsäkringar för att finansiera detta. Det är en politik som går stick i stäv med de jämställdhetspolitiska mål som finns uppsatta i Sverige. Jag menar att Folkpartiet har svikit jämställdheten i Sverige.

Anf. 32 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Tack, Ulla Andersson, för din omtanke om Folkpartiet!

Jag tror emellertid att det är lite hycklande. Låt oss se på situationen. Antag att ni vinner valet nästa år. Då kommer ni att avskaffa hushållsnära tjänster. Konsekvensen av det blir, som det nu ser ut, att ungefär 10 000 personer förlorar sina jobb. Man kan tycka att de jobben är dåliga och se ned på jobben, att de är undermåliga jobb. Jag gör inte det. Om man har ett jobb ska man försöka vara stolt över det. Jag tycker inte att vi ska stigmatisera vissa arbetsuppgifter. Konsekvensen blir att 10 000 människor förlorar sina nuvarande arbetsuppgifter, och en mycket stor andel av dessa kommer nog att vara lågutbildade invandrarkvinnor. Det blir konsekvensen av Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Miljöpartiets förslag att avskaffa systemet med hushållsnära tjänster.

Sedan kan man fundera över det som uppenbarligen har blivit något av en trend, nämligen att äldre människor får hjälp av sina barn med finansieringen av städning och hushållsarbete just genom systemet med hushållsnära tjänster. Det är bra. Det är alldeles utmärkt. Man kan naturligtvis hoppas och önska att det skulle finnas ett annat system, att alla bor i servicehus med perfekt service. Där är vi inte, och vi kommer inte att vara där på många årtionden – kanske aldrig. I avvaktan på det tycker jag att det här systemet är förmånligt för många. Vi ska inte avskaffa det.

Anf. 33 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Carl B Hamilton om Folkpartiets stora fråga, utbildning. När jag har läst budgeten har jag saknat en hel del om utbildningssidan. Jag har tagit upp problemen med kommunernas finansiering av grund- och gymnasieskolan. Men när jag också tittar på högskolorna ser jag stora svårigheter.

Folkpartiet har tidigare alltid kritiserat att det finns för lite lärarledd tid på högskolorna, att det blir för mycket av att bara volym ökas. Folk-

partiet och Miljöpartiet har tidigare varit överens om att det behövs mer lärarledd tid och kvalitetssatsningar inom högskolevärlden.

Det här gäller studenternas ekonomiska förutsättningar att lägga sin tid på undervisning i stället för att jobba vid sidan om – och studentinflytande. När man läser budgeten undrar man vad alliansen har gjort för att såga studentinflytandet vid Sveriges högskolor på detta totalt orimliga sätt genom att underfinansiera studentkårernas existens. Så makalöst!

Hur ställer sig Folkpartiet numera till att inte satsa på kvalitet på högskolorna, inte satsa på lärarledd tid och slarva bort våra ungdomars tid på högskolorna genom att inte ge dem rimliga förutsättningar att skapa det möjligheternas Sverige som vi behöver?

Vi rödgröna menar att det behövs mer kvalitet, inte bara volym, i högskolorna.

Anf. 34 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över Mats Pertofts påstående. Jag kan inte budgeten för den högre utbildningen – det kanske hade varit bättre att fråga Tobias Krantz. De diskussioner som jag har haft med Tobias Krantz och som han har haft inför vår riksdagsgrupp – där jag också har deltagit med min bakgrund som akademiker – har gällt just att vi ska satsa på en högre kvalitet vid universiteten. På många ställen har det varit riskfyllt att kvaliteten har blivit för låg, bland annat därför att universiteten har använts som ett dragspel i konjunkturpolitiken.

Jag känner därför inte alls igen den beskrivning som Mats Pertoft gör av att det skulle finnas ett ointresse för kvalitetsfrågorna i högskolan – tvärtom.

Anf. 35 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag blir lite förvånad över Carl B Hamiltons svar. Det här är faktiskt Folkpartiets största frågor, i alla fall det som svenska väljare uppfattar som Folkpartiets stora frågor.

När det gäller frågan om kvaliteten på högskolor och universitet har det under årtal varit en kritik för att regeringar enbart har satsat på antalet platser. Så gör även denna regering.

På den rödgröna sidan har vi ett gemensamt förslag att, förutom att utöka antalet platser betydligt mer än vad regeringen gör, också satsa på kvalitet. Vi vill lägga, om jag inte minns fel, 400 miljoner på att just öka kvaliteten i undervisningen och ge möjligheter till mer lärarledd tid på högskolan. När man tittar på hur det egentligen ser ut på våra högskolor märker man att det är väldigt lite lärarledd tid inom vissa utbildningar – på tok för lite för att få en bra kvalitet.

Även om man sitter i finansutskottet borde man som folkpartist veta att det här är ett problem som alla aktörer inom Högskolesverige – studenter, lärare och högskolorna själva – påtalar gång på gång. Det är viktigt att detta sker.

Vi har nu, som jag var inne på i mitt anförande, en möjlighet att ställa om Sverige i samband med att vi är inne i denna kris. Denna möjlighet ska även gälla att skapa ett långsiktigt hållbart Utbildningssverige. Då handlar det inte bara om volym utan också om att förbättra möjligheterna för våra studenter att nå målen, att få bra utbildning. Folkpartiet känner inte ens till detta.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! "Folkpartiet känner inte ens till detta." Nu är Folkpartiet inte bara Carl B Hamilton, utan vi håller på med lite olika frågor inom Folkpartiet. Det faktum att partiet numera kanske är allra mest känt för sina utbildningsfrågor innebär inte att alla i Folkpartiet håller på med dem. Det hade varit väl snävt.

Jag tycker att det är glädjande med Mats Pertofts intresse för kvalitetsfrågorna i högskolan, och jag ska gärna vidarebefordra till Tobias Krantz att Miljöpartiet har detta stora intresse. Det finns väl i så fall goda möjligheter att komma överens, eftersom Tobias Krantz har samma inriktning på sin högskolepolitik, nämligen att det nu gäller att ta tag i kvalitetsfrågorna och skydda kvaliteten i högskolan.

Anf. 37 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! För ett år sedan gick världen in i den värsta ekonomiska krisen sedan 30-talsdepressionen. Det var en mycket dramatisk utveckling. Världshandeln stannade av. Hundratals båtar låg på redde och vändade på laster som inte kom. Somliga dagar var bankernas affärer med varandra på finansieringssidan närmast obefintliga. Orderingången i våra stora industriföretag tvärstannade. Det enda jämförbara är vad som hände direkt efter elfte september.

Nu kan vi konstatera att vi är på väg att vända blad. För ett halvår sedan pratade man fortfarande om att det fanns en risk att världen skulle gå in i ett depressionsliknande tillstånd, att vi likt på 30-talet skulle få en arbetslöshet på 20 procent och flera år av fallande tillväxt. Nu kan vi konstatera att den diskussionen har avtagit. Nu diskuterar vi formen och styrkan på återhämtningen.

Världen körde fram till en avgrund och vände. Vi hade en påtaglig risk för en finansiell härdsmläta. Efter Lehman Brothers konkurs fanns det risk att andra banker skulle följa efter. I dag kan vi se hur det finansiella systemet långsamt återgår till ett normalt funktionssätt.

Vi har alltså undvikit en depression. Vi har undvikit en härdsmläta i det finansiella systemet. För svensk del har vi också för första gången på 40 år gått igenom en mycket svår ekonomisk kris utan att vi har fått allvarliga bekymmer med våra offentliga finanser.

Det är alldeles tydligt att Sverige har starkare offentliga finanser än praktiskt taget alla EU-länder. Sverige och Danmark är de enda EU-länderna som kommissionen bedömer kommer att kunna hantera situationen så att skuldsättningen minskar utan att det behövs finanspolitiska åtstramningar. Sverige och en handfull andra länder är de fåtaliga som klarar av en långsiktig uthållighet trots att vi har en åldrande befolkning framför oss. Sverige kommer tillbaka till överskott och balans utan att behöva genomföra kraftiga nedskärningar eller stora skattehöjningar.

I de länder där underskotten nu ligger på 8, 9, 10, 11 eller 12 procent kommer det att följa en mycket besvärlig period av kanske fem tio år av finanspolitiska åtstramningar, där skatterna kommer att höjas, välfärden skäras ned och transfereringssystemen stramas upp.

Vi ska glädjas åt att vi har fört en så ansvarsfull ekonomisk politik att vi kan konstatera att Sverige kommer ur den här krisen och kommer tillbaka till balans och överskott utan att behöva genomföra dramatiska skattehöjningar eller dramatiska nedskärningar.

Vårt stora bekymmer är naturligtvis arbetslösheten. Den har ökat och kommer att öka, och det finns en påtaglig risk att den ligger kvar på en hög nivå.

Det är alldeles uppenbart att regeringen har gjort väldigt mycket för att motverka att arbetslösheten ska stiga och bita sig fast. Vi har enligt de flesta bedömningar den kanske mest expansiva finanspolitiken av alla industriländer. Vi har gått från mycket stora överskott, som regeringen arbetade upp, till underskott. Men vi gör det utan att skapa långsiktig obalans. Lite över 80 miljarder har regeringen lagt i aktiva åtgärder i den förra budgeten och i denna budget för att motverka arbetslösheten. Strax över 100 miljarder har de automatiska stabilisatorerna medfört.

En nyckelroll i detta är naturligtvis den historiska satsningen på kommunerna. Till skillnad från vid Asienkrisen, till skillnad från vid Mexikokrisen, till skillnad från vid Rysslandskrisen och till skillnad från IT-kraschen har vi tillfört kommunerna stora extra resurser. Så har det aldrig varit tidigare när vänsteralliansen har styrt. Nu prövar vi ett nytt konjunkturpolitiskt medel: stora resurser till kommunsektorn. Förhoppningsvis kommer detta att fungera väl.

Det handlar inte bara om att vi för en mycket expansiv ekonomisk politik. Det handlar också om att det är en mycket stor tyngdpunkt på aktiva åtgärder. OECD konstaterar att det är de nordiska länderna som tack vare våra aktivitetsgarantier och de modeller vi nu har snabbt fått upp volymerna på aktiva åtgärder. Mycket högre än i andra länder och mycket snabbare än i andra länder satsar vi på att stödja dem som söker jobb. Vi satsar på aktivering, vi satsar på utbildning och vi underlättar omställning. I högre grad än i andra länder utgör den aktiva arbetsmarknadspolitiken en kärnpunkt i regeringens politik för att motverka arbetslösheten.

Vi understryker också betydelsen av arbetslinjen. Det är viktigt. Det stora misstaget i hanteringen av 70-, 80- och 90-talets kriser har varit att man öppnat transfereringssystemen och låtit människor som blivit arbetslösa övergå i sjukskrivningar och förtidspension.

Detta är inte bara ett svenskt problem. Det har varit Europas stora dilemma att man öppnat transfereringssystemen och skapat grunden för ett långvarigt permanent utanförskap i förhållande till arbetsmarknaden.

Vi har inte gjort det misstaget. I stället har vi förstärkt arbetslinjen. Varför är det så viktigt i kris? Det är så uppenbart varför IMF och andra rekommenderar oss att göra detta. I kris slår nämligen ekonomin in i olika faser vid samma tillfälle. Det finns företag som går bra. Det finns de som går sämre. Det finns regioner som klarar sig hyfsat. Det finns andra som får större problem. Då måste vi öka rörligheten. Då måste vi förstärka rörligheten. Det är därför det är viktigt att förstärka arbetslinjen.

Vi gör nu en historisk utbyggnad av den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Då ökar riskerna för inlåsnings. Då ökar riskerna för rundgång. Då ökar riskerna för att arbetsmarknadspolitiken blir en del av problemet. Vi motverkar det genom att förstärka arbetslinjen. Genom att göra det mer lönsamt att arbeta minskar riskerna med att bygga ut den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Genom att förstärka arbetslinjen motverkar vi också att kontrollfunktionerna, grindvakterna, i våra stora transfereringssystem blir översvämmande. Vi vet att jobbavdraget och arbetslinjen, att det lönar sig att arbeta, är det effektivaste medlet för att förbättra lönebildningen. Vi vet att det är

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

det bästa sättet att säkra att lönerna inte bara sätts utifrån dem som har jobb utan också utifrån dem som är arbetslösa. När det lönar sig bättre att arbeta relativt att inte arbeta fungerar lönebildningen bättre. Därför är det också rätt att förstärka arbetslinjen i kristider.

När det gäller resultaten kan vi se att arbetslösheten ökar i praktiskt taget alla länder. Den ökar också i Sverige i ungefär samma takt som i andra industriländer och andra EU-länder.

Det är många länder som har högre arbetslöshet än Sverige. Det finns några länder som har lägre arbetslöshet. Men vi landar på ungefär samma arbetslöshet som EU-genomsnittet och euroområdet.

Men det finns en mycket avgörande skillnad. Vi har inte 7–8 procents underskott. Vårt underskott försvinner och vi går tillbaka till balans när ekonomin normaliseras. I andra länder kommer man under de närmaste åren att tvingas genomföra i storleksordningen 15 miljarder i skattehöjningar och nedskärningar varje år, kanske under det kommande decenniet. Det är klart att det kommer att slå på arbetslösheten och att det kommer att slå på sysselsättningen.

Vi har starka offentliga finanser. Därför har vi en trygghet i vår arbetsmarknadspolitik.

Jag är också övertygad om att den svenska modellen med sin flexibilitet och med sina ansvarsfulla parter, nu förstärkt med en återupprättad arbetslinje, kommer att visa sig fungera bättre än arbetsmarknaden i de flesta europeiska länder. Det är den historiska erfarenheten. Det är därför OECD och andra bedömare drar slutsatsen att de varaktiga skadeverkningarna av krisen med stor sannolikhet är mindre i Sverige än i praktiskt taget alla andra industriländer. Uppgången av jämviktsarbetslösheten, som alltid följer på en kris, är mindre i Sverige än i praktiskt taget alla andra länder. Det här är naturligtvis glädjande.

Vi ska ha en realistisk syn på Sverige. Det betyder att vi inte ska ägna oss åt svartmålning. Det betyder att vi inte ska utmåla det svenska samhället, vårt fina samhälle, som sämre fungerande än andra länders.

Vi har ett bra företagsklimat. På de flesta områden är det bättre förutsättningar för högteknologisk industri än i andra länder.

Vi har en lönebildning med ansvarsfulla parter. Det är få konflikter, och det finns en vilja till omställning som saknas i de flesta andra länder.

Vi har återupprättat arbetslinjen. Vi har nu för låginkomsttagare och medelinkomsttagare kommit ned på en marginalskatt som ligger på genomsnittet för OECD-länderna. Vi är inte längre i sitsen att vi straffbeskattar låginkomsttagare med de högsta marginalskatterna.

Vi har ett uthålligt och stabilt ramverk för den ekonomiska politiken. I Sverige vet man att Riksbanken upprätthåller prisstabilitet. I Sverige vet man att man, så länge det är en alliansregering, kan lita på att det är ordning och reda i statens finanser och att vi kommer tillbaka till balans och överskott. Det är en viktig styrka för Sverige att vi har den stabiliteten kring vår ekonomiska politik.

Vi är i topp när det gäller arbetskraftens utbildningsnivå. Vi har satsat mycket på forskning. Det finns brister i vårt utbildningssystem – det ska vi ägna många tillfällen åt att diskutera. Men i ett bredare perspektiv, när vi jämför Sverige med andra länder, är vår forskning, vår utbildning och vår kompetenta arbetsstyrka en fördel och någonting som ger oss en möjlighet att gå framåt.

Det svenska samhället präglas av jämställdhet, sammanhållning, jämlikhet, tolerans och öppenhet. Det är naturligtvis också en ekonomisk tillgång. Det är en tillgång att människor i olika delar av arbetslivet känner att de kan bidra och att de har en möjlighet att säga sin mening och att vi har ett samhälle som också tar till vara kvinnors kraft och säkrar att vi får en öppenhet och tolerans för alla människor. Det är en del av en svensk modell som har fungerat bra och som ska fortsätta framåt.

Företagsklimatet, lönebildningen, arbetslinjen, det stabila ramverket, den höga utbildningsnivån och vårt öppna samhälle är styrkepunkter för Sverige. Det talar för att Sverige när krisen är över åter ska kunna stå starkt. Jag är övertygad om att vi, om vi blickar framåt, kommer att ha klarat oss igenom den här krisen bättre än praktiskt taget alla andra industriländer.

Uppgiften framåt är uppenbar. Det handlar om jobben, arbetslösheten och sysselsättningen. Det är det som är vår uppgift. Och vi har en stark politik där kärnan är att det ska löna sig att arbeta och att det ska bli fler som vill anställa.

Vi skapar förutsättningar för att jobben ska komma genom att vi har en väl fungerande arbetsmarknad där det alltid lönar sig att göra det extra och ta mer ansvar och anstränga sig, där företagarna upplever att de är en tillgång för samhället, där investeringar lönar sig, där långsiktighet premieras och där dynamik och nyskapande är en del av ett väl fungerande företagsklimat.

Välfärden, tryggheten, är en nödvändig del av ett väl fungerande samhälle. Det är en självklarhet att den måste bygga på arbetslinjen. Det är en självklarhet att en åldrande befolkning aldrig kan försörjas om inte huvuddelen av dem i arbetsför ålder är i arbete. Det är därför som det inte kan finnas någon trygghet och välfärd om man slarvar med arbetslinjen.

Det är det som är vårt uppdrag. Det handlar om jobben, arbetslösheten och att ta tillbaka Sverige till full sysselsättning.
(Applåder)

Anf. 38 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Herr talman! Hur kommer det sig att jobbpolitiken inte biter? Anders Borg lovade att det skulle ta ett par år. Sedan skulle det visa sig att regeringens politik fungerar.

Man slår sönder arbetslöshetsförsäkringen och sänker skatterna med 100 miljarder kronor. Det kan endast skapa jobb om man börjar pressa ned lönerna. Det är själva idén hos de ekonomer som rekommenderar detta. Men det har Anders Borg helt avvisat. Det har också facken avvisat.

Det ger inte fler jobb därför att löntagarna sätter sig emot att sänka lönerna. Men att det *är* en sänkning av lönerna som är huvudstrategin vill inte Anders Borg berätta. Finanspolitiska rådet säger det däremot väldigt tydligt. De säger i sin senaste rapport: Den viktigaste effekten av jobbskatteavdraget är med all sannolikhet att lönerna på sikt blir lägre.

Det är det som är själva poängen. Varför talar du inte om detta tydligt för svenska folket? Din statssekreterare Per Jansson, din närmaste man när det gäller ekonomisk politik, berättade det för kollegerna i regeringen när han redovisade strategin. Det är sänkta löner det handlar om. Är sänkta löner en strategi för Sveriges konkurrenskraft och sysselsättning?

Det andra området jag undrar över är frågan om bonusar. Vi vet hur det var. Först gick vice statsminister Maud Olofsson, för drygt ett år sedan, ut mycket offensivt och sade att det skulle vara mer bonusar i näringslivet, särskilt i det statliga näringslivet. Sedan kom krisen. Den franska och amerikanska debatten smittade av sig på finansministern, och då krävde han att det skulle vara mindre bonusar.

Nu kommer rapporterna från bankerna. Det blir alltmer bonusar. SEB har 1 ½ miljard avsatt för bonusar. Swedbank har 406 miljoner. Nordea har 2,3 miljarder. Handelsbanken har 334 miljoner.

Det är detta som är resultatet av finansministerns höga retoriska nivå när det gäller bonusar. Det enda som har kommit fram är att Finansinspektionen på regeringens uppdrag nu säger att man i bästa fall kan tänka sig att skjuta upp en del utbetalningar av bonusar. Men det avsätts miljardbelopp.

(Applåder)

Anf. 39 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Kontrasten mellan regeringens starka samlade politik för att återupprätta full sysselsättning och den tomhet som präglar Socialdemokraterna blir uppenbar.

Thomas Östros står här och förtalar arbetslinjen. Det ska inte löna sig att arbeta. Det är klart att det är kärnan i er budget. Det är 13 miljarder i förstärkta bidrag. Det är 3–4 miljarder ytterligare i gammal traditionell Amspolitik. Sedan är det 7 miljarder ovanpå det i ytterligare förstärkning av a-kassan.

Det är den prioritering ni gör. Det är bidrag, bidrag, bidrag. På varje punkt är det bidrag. Det är 17 gånger mer till bidragen än till infrastrukturen. Det är fem sex gånger mer till bidragen än till kommunerna.

Stå någon gång för den politiken! Berätta för väljarna!

Jag förstår att ni tvekar. Varje gång ni kommer ut med politiken, har kongress och vad ni nu gör tenderar det att påverka opinionssiffrorna.

För det är ingen som vill ha bidragspolitik. Det är ingen som vill undergräva arbetslinjen. Människor vill ha arbete, inte bidrag. Människor vill ha en möjlighet till egen försörjning, en stolthet över att ha en lön, en möjlighet att leva genom eget arbete. Det är det människor vill ha.

På varje punkt föreslår Socialdemokraterna bidrag. Vi vet vad resultatet blir. När det lönar sig mindre att arbeta söker de arbetslösa mindre aktivt. De är inte beredda att ta jobb utanför det område där de har varit tidigare.

Det slår igenom på lönebildningen. Det gör att lönerna sätts utifrån dem som har jobb och inte dem som är arbetslösa.

Thomas Östros, hur kan det komma sig att ett socialdemokratiskt arbetarparti överger arbetslinjen och satsar på bidragspolitik? Det är skrämmande. Det vore förödande för Sverige om vi någonsin kom på idén att gå tillbaka till en politik där vi ska bygga ut utanförskapet med aktiva åtgärder för att säkra att människor står utan egen försörjning genom eget arbete.

Arbetslinjen utgör kärnan i politiken för full sysselsättning.

(Applåder)

Anf. 40 THOMAS ÖSTROS (s) replik:

Herr talman! Sverige behöver verkligen en arbetslinje med 150 000 förlorade jobb det senaste året och rapporter om att människor nu drar sig undan från arbetsmarknaden. Vi har 85 000 fler det senaste året som inte är i arbetskraften. Det är förlorade arbetsinsatser och förlorade resurser, både för människors eget liv och för välfärden. Det är en havererad jobbpolitik.

Den jobbpolitik du stod för handlade om att sänka lönerna för dem som har lägst löner genom att slå sönder arbetslöshetsförsäkringen och genom att sänka skatterna med 100 miljarder. Finanspolitiska rådet varnar i den senaste rapporten för att ofinansierade skattesänkningar är ett risktagande.

Det har du gjort sedan den första budgeten du lade fram, och kungen av dessa ofinansierade skattesänkningar kom med förmögenhetsskatten. Det finansieras väl i huvudsak med att de som är arbetslösa får det sämre för att de som har det riktigt bra ska få det bättre.

Jobben kommer inte om du inte lyckas pressa ned lönerna, och facket håller emot. Men det är det som är din strategi. Finanspolitiska rådet säger: Varför talar inte regeringen klartext? Jobben kommer med sannolikhet för att lönerna på sikt blir lägre, säger Finanspolitiska rådet. Berätta detta, inte bara för regeringskollegerna!

Bonusarna frodas. Jag räknade upp hur det nu ser ut med avsättningar i de svenska bankerna till bonusar. Under ett års tid har Anders Borg drivit bonusfrågan, men reaktionen är bara att man avsätter ännu större resurser för bonusar.

Det som ska vara ditt förslag för att stoppa bonusar är tydligen det förslag som nu Finansinspektionen tittar på, nämligen att man kan skjuta upp utbetalningen lite grann. Jag tror inte att det var det som svenska folket förväntade sig.

Mångmiljardbelopp avsätts till bonusar, trots det budskap som regeringen har fört fram. Jag tycker att det är ett grovt misslyckande.

Anf. 41 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Låt oss nu ta diskussionen om arbetslinjen på allvar. Höjd a-kassa, 14 miljarder i satsningar på att förbättra a-kassan, är den absolut viktigaste och tyngsta prioriteringen i Thomas Östros budgetförslag. Han ska också höja sjukförsäkringen, förstärka förtidspensionerna, förbättra föräldraförsäkringen och storsatsa på 70-talets Amspolitik. Man kan lägga till vad de andra vänsterpartierna föreslår.

Mina medarbetare har inte kunnat hitta ett bidrag som ni inte gemensamt vill förstärka på någon punkt. Det existerar inte ett bidrag i Sverige som vänsterpartierna inte vill förbättra.

Men det finns å andra sidan inte en enda löntagare som inte kommer att få höjd skatt. Det är så det ska finansieras: höjd skatt för alla som förvärvsarbetar. Det är kärnan i Thomas Östros politik.

Det ska löna sig bättre för dem som ska vara utanför arbetslivet och löna sig sämre för dem som arbetar. Det är den socialdemokratiska nedmonteringen av arbetslinjen.

Vi vet vad det betyder. Det betyder att det blir färre som aktivt söker arbete, att det blir färre som blir sysselsatta, att lönebildningen fungerar

sämre, att vi får högre arbetslöshet som är förenlig med prisstabilitet och att vi får sämre återhämtning när efterfrågan väl kommer tillbaka.

Detta är väl belagt. Det vet alla om. Det finns ingen som förnekar det. Det finns inte en enda utvärdering som ger stöd för att den socialdemokratiska bidragspolitiken höjer sysselsättningen.

Vi kan diskutera bonusar. Det är naturligtvis skamlöst om bankerna på bas av skattebetalarnas pengar betalar ut stora bonusar till medarbetare.

Men det är inte det som den här debatten ska handla om. Den ska handla om arbetslinjen, arbetslöshet, sysselsättning, jobben. Det är den debatten ni hela tiden försöker fly ifrån därför att ni står så tomhänta när det gäller full sysselsättning.

(Applåder)

Anf. 42 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kanske ska upplysa Anders Borg om att den svenska modellen, som Socialdemokraterna kanske har haft störst regeringsansvar under, har visat på att fler människor står till arbetsmarknadens förfogande, att sysselsättningen är högre, att jämställdheten är bättre och att kreativiteten är större än med de modeller som partier på den blå kanten brukar förespråka. Det kanske kan vara värt att uppmärksamma det.

Jag tänkte ta upp den debattartikel som du skrev 2004 tillsammans med Fredrik Reinfeldt. Då skrev ni att de gamla Moderaterna hade varit både orättvisa och oansvariga i sin skattepolitik. De hade varit orättvisa såtillvida att den halva av befolkningen som var rikast fick 72 procent av Moderaternas skattesänkningar, och den halva som var fattigast fick 28 procent. De var också oansvariga, eftersom de inte var finansierade.

Vi var nog många då som trodde att det hade skett en tillnyktring på den blå kanten, men ack vad vi bedrog oss. För vad ser vi efter tre år med moderatledd regering? Den halva av befolkningen som är rikast har fått 80 procent av skattesänkningarna, och den halva av befolkningen som är fattigast har fått 20 procent.

Om vi går ned till fjärdedelar kan man se att den fjärdedel som är fattigast har fått 6 procent av skattesänkningarna, och den fjärdedel som är rikast har fått 50 procent. 10 procent har fått 40 procent av inkomstförstärkningarna. Det är resultatet av de nya Moderaternas politik. Inkomstskillnaderna har ökat mellan kvinnor och män, och andelen fattiga har kraftigt ökat.

Det här har inte gjort att den svenska ekonomiska utvecklingen har blivit bättre. Arbetslösheten ökar snabbare här än genomsnittet i EU. Ungdomsarbetslösheten är högre. Regeringen räknar med att en tredjedel av dem som förlorar jobbet kommer att vara permanent utslagna. Bnp minskar kraftigare, och otryggheten ökar. De hushåll som har råd sparar mer än tidigare.

Min fråga blir: Tänker finansministern be Bo Lundgren om fördelningstips?

Anf. 43 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Ulla Andersson vill tala om den svenska modellen. Vi vet hur det var. Sverige fungerade bättre vad det gäller tillväxt, sysselsättning och arbetslöshet under 50- och 60-talen.

Då fungerade den svenska modellen. Den präglades av låga skatter för vanliga människor, väl fungerande flexibel arbetsmarknad, strama bidragssystem, stora investeringar i utbildning och forskning som höll ihop inkomstfördelningen, starka fackföreningar som tog ansvar för lönebildningen, ett stramt makroekonomiskt ramverk byggt på deltagande i Bretton Woods-systemet.

Sedan kom vänsterpolitiken vällande in över Sverige. Vanliga löntagare, låginkomsttagare kom upp i marginalskatter på strax under 40 procent. Sedan dess har det genererats färre jobb, mindre tillväxt och mindre välstånd än tidigare. Den svenska modellen som jag beskrev den fungerade väl men inte på det sätt den förvreds av vänstervågen på slutet av 60-talet.

Vi vet hur det gick med rättvisan under Ulla Anderssons period i regeringsställning. Förmögenhetskonzentrationen förstärktes, inkomstskillnaderna växte, fler människor hamnade i utanförskap. Deras ekonomi slets långsiktigt sönder. Deras liv slets långsiktigt sönder av att de inte fick känna tillfredsställelsen av att vara på arbetsmarknaden.

Vi vet att det var 70 miljarder i kompensation för egenavgifter, avskaffad arvs- och gåvoskatt, kraftiga sänkningar av fastighetsskatten. Det var de åtgärder som Ulla Andersson under den tid det var socialdemokratisk och vänsterpartistisk regering i Sverige genomförde: arvsskatten, gåvoskatten, fastighetsskatten, kompensationen för egenavgifter.

När vi utvärderar det här ser vi att det finns skillnader. Det är inte några jätteskillnader mellan kompensation för egenavgifter och jobbavdrag, men skillnaden ligger i att en större andel av skattesänkningen låg på den fjärdedel som har de högsta inkomsterna när ni genomförde kompensationen för egenavgifter. Det var orättvist.

Anf. 44 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan upplysa Anders Borg om att den studie jag refererade till är en kanadensisk studie som gjordes för något år sedan och alltså gällde den svenska modellen som den har fungerat till alldeles nyligen – innan ni försämrade den. Ni har kraftigt försämrat fackföreningarnas möjligheter att ta det ansvar de är satta att ta och som vi länge har kämpat för att få.

Vi kan också höra till exempel Carl B Hamilton som tycker att det är bättre med välgörenhet och anhörigas stöd än offentlig välfärd. Det är just det som blir konsekvensen av er skattesänkarpolitik: Vi måste ta från välfärden. Man sänker inte skatter utan att kunna finansiera det på något sätt, och det gör ni genom försämringar i välfärdssystem, i äldreomsorg, barnomsorg, sjukvård och så vidare.

Anders Borg! Nu är det så att ni är mer orättvisa och oansvariga än under Bo Lundgrens tid. Vi kommer ihåg Bo Lundgrens mantra. Som svar på alla frågor sade han: Sänk skatten! Sänk skatten! Sänk skatten!

Anders Borg har lärt sig att så säger man inte. Men man gör det, i verkligheten.

(Applåder)

Den halva av befolkningen som är rikast i Sverige har fått 80 procent av era skattesänkningar. Det är en sämre fördelningspolitik än vad till och med Bo Lundgren lyckades med. Det måste väl ändå vara ett misslyckande för Nya moderaterna som skulle vara så ansvariga och så rätt-

visa. Hur står det egentligen till med synen på rättvisa och ansvar i Nya moderaterna?

Jag tror faktiskt att du, Anders Borg, och Bo Lundgren skulle ta och skriva en debattartikel gemensamt där ni tydliggör att nu, med Bo Lundgrens skatt, kommer det åtminstone att bli lite bättre. Vi kanske kommer att nå de siffror som var under de gamla Moderaternas tid.

Moderater är nämligen alltid moderater – nya som gamla. Skattesänkningar går alltid före allting annat, och det betalas genom försämringar i välfärden, ökade ekonomiska klyftor och en sämre ekonomisk utveckling där arbetslösheten kraftigt stiger och antalet fattiga ökar.
(Applåder)

Anf. 45 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Ulla Andersson ger här bilden av att svensk fackföreningsrörelse har tappat sin ställning i europeisk jämförelse. En svag, krossad fackförening ligger i spillror, utan makt och inflytande. Lönerna ska sänkas kraftigt.

Låt oss samla ihop kraven till den avtalsrörelse vi har framför oss. Vi har LO:s riktlinjer, vi har TCO, Kommunal, Handels, Metall, Pappers, Transport. Vi kan väl lägga dem på en linje och räkna ihop alla minustecken som står där: minus 10 procent, minus 20 procent, minus 30 procent. Vi har ju nu förött den svenska fackföreningsrörelsen enligt Ulla Andersson. Vi har genomfört de stora skattesänkningarna, och då måste vi väl se de stora lönesänkningarna som fackföreningsrörelsen förväntas acceptera i vår.

Men så är det inte. Det föreligger alldeles normala löneökningsskrav från fackföreningarna, och det kommer att ske en alldeles normal förhandling. Vi har nämligen bevarat kärnan i den svenska modellen och den svenska lönebildningen, och så kommer det att vara i vår.

Skräckpropagandan om de krossade fackföreningarna finns bara i Vänsterns fantasivärld. Sverige har alltså bland de starkaste fackföreningarna i Europa och kommer alltså, om vi får ett fortsatt borgerligt regeringsinnehav, att ha starka, breda och ansvarsfulla fackföreningar som tar ansvar för både lönebildning och jobb.

När det gäller rättvisan blir det nästan komiskt. Arvs- och gåvoskatt avskaffade man, och jag förstår att det var Lars Ohly som ville det. En kompensation för egenavgifter på lite över 70 miljarder har sämre fördelningskonsekvenser än jobbvadraget och ger högre andel till den fjärdedel som har de högsta inkomsterna. De stora sänkningarna av fastighetsskatten blir upp till 10 000 kronor på en Stockholmsvilla.

Det är helt verklighetsfrånvänt att stå och angripa vår politik när man själv i riksdagen har röstat igenom en politik som har sämre fördelningskonsekvenser på avgörande punkter.

Anf. 46 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag noterade att Anders Borg i sitt anförande betonade Sveriges starka finansiella ställning och ordning och reda i finanserna. Det är helt rätt, och det är bra.

Nu är det ju så att det knappast är något som alliansen har hittat på, utan det är något som har byggts upp under lång tid. Det är ganska viktigt

att betona i den här situationen att den biten får man nog gå längre tillbaka i historien för att se grunderna till.

Den stora frågan i dag är snarare om man vill ta chansen. Vill man ta chansen att ställa om samhället i denna kristid? Vill man ta vara på möjligheten att göra satsningar som kan leda oss vidare och till exempel nu om några veckor i Köpenhamn på den stora miljökonferensen visa på att man kan gå vidare?

Anders Borg har varit ute i världen och betonat hur väl Sverige har klarat sig, att vi har lyckats ställa om samhället och ta steg i rätt riktning mot ett hållbart samhälle och ändå ökat välfärden.

Men jag ser inte i dag den viljan att ställa om. Det är bakåt hela tiden. Det handlar om att vi i dag har en situation med proppfulla tåg. Alliansen satsar för lite på att bygga järnvägar. I stället handlar det om motorvägar. Det saknas tydliga inriktningar där man tydligt pekar på långsiktigt hållbara lösningar.

Det är dem som vi från Miljöpartiet och den rödgröna sidan efterlyser. Var finns de, Anders Borg? Var visar ni att ni inte bara förvaltar det rödgröna arvet utan också själva klarar att ange tecknen mot framtiden?

Anf. 47 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Mats Pertoft har helt rätt i att klimatfrågan har varit en kärnprioritering för den här regeringen i EU-samarbetet och under ordförandeskapsperioden. Det har varit den fråga jag på alla G20-möten som jag har deltagit i har lyft fram som central och pressat på för att få in på agendan. Det är vi som har suttit i förhandlingar med kineser, brasiliannare och indier för att just nå framsteg på klimatområdet. Jag kan bara välkomna att vi har en samsyn med Miljöpartiet kring detta.

Mats Pertoft nämner de starka offentliga finanserna, men låt oss ändå komma ihåg att det i vänsteralliansen finns ett parti som inte vill ha kvar budgettaket, som inte vill arbeta med överskottsmål och som inte tror på inflationsmål och en självständig centralbank – själva kärnan i det stabila ramverk som vi vill ha. Jag förstår att det är besvärligt för Mats Pertoft och Miljöpartiet att samarbeta med Vänsterpartiet som så att säga vill undergräva kärnan i stabiliteten.

Samma problem får vi när det gäller bidragspolitiken. Jämför vi de tre vänsterpartiernas förslag är det naturligtvis en avgrundsklyfta mellan den enorma ökning på väl över 20 miljarder som Vänsterpartiet föreslår när det gäller bidragssystemen och de förskjutningar som Miljöpartiet föreslår.

Det är samma problematik när det gäller förmögenhetsskatten, för att inte tala om arbetsrätten där Miljöpartiet i ett vänstersamarbete tvingas avskaffa de undantag från turordningsreglerna som i dag finns. Vi har jobbavdraget där Vänsterpartiet och Socialdemokraterna laddar för sin skattechock som jag förstår inte är det som står överst på Miljöpartiets agenda.

Om bekymret vore att vi skulle diskutera och förhandla lite om tåginvesteringar, ytterligare klimatsatsningar och skärpningar av skatterna på klimatområdet är jag övertygad om att vi skulle kunna komma överens. Problemet är att Miljöpartiet ska göra upp om förmögenhetsskatten, arbetsrätten, jobbavdraget och bidragspolitiken med partier varav ett vill avskaffa kärnan i den ekonomiska stabiliteten.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Det är väl inte ett stort bekymmer om Miljöpartiet förordar lite mer av klimatskatter och lite mer av investeringar i tåg och järnväg. Vi skulle vara de första att se att det kan finnas skäl att pröva och diskutera detta.

Anf. 48 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag noterar att Anders Borg inte svarar på någon av mina frågor.

Om det är ett litet bekymmer att öka järnvägsinvesteringarna i Sverige undrar jag varför Anders Borg inte har genomfört detta. Det är dags att visa vad man menar och inte bara leva på att åka jorden runt och brösta sig över de förändringar vi genomförde på miljöområdet under den förra mandatperioden.

Jag har en fråga till som jag har varit inne på ett antal gånger under den här dagen. Det gäller kommunpengarna för 2011. Pengarna för 2010 kom väldigt sent, så sent att kommunerna inte kommer att hinna göra av med dem. Dessutom är det engångspengar, som Anders Borg säkert håller med om att man inte ska anställa folk för.

Jag noterade när jag nyss diskuterade den här frågan att det ändå finns öppningar för att det kan komma extra pengar 2011 för kommunerna. När jag tittar och jämför med alliansens jobbskatteavdrag nummer tre noterar jag att med pengar satsade på kommunerna skulle en arbetsplats kosta 300 000 mindre än om man finansierade arbetsplatsen genom jobbskatteavdraget.

Anders Borg är bra på att räkna och håller gärna hårt i ekonomin. Vore det inte bättre att betala mindre för nya jobb eller åtminstone behålla gamla jobb än att skapa dyrare jobb? Eller är det så att Moderaterna vill ha dyra jobb till vilket pris som helst, bara det heter jobbskatteavdrag?

Anf. 49 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Det är inte så att regeringen har fört en passiv klimatpolitik. Vi har mycket aktivt försökt bidra till ett internationellt klimatavtal i Köpenhamn. Klimatfrågan är global och internationell och måste hanteras så. Men det är också självklart att vi har gjort insatser här hemma. Vi har höjt koldioxidskatten. Vi har tagit bort en del av de undantag som till stora samhällsekonomiska kostnader fanns kvar under den tid då vänsterpartierna styrde. Vi har satsat på flexibla mekanismer för att underlätta omställningen och klimatanpassningen i utvecklingsländer.

Vi kan konstatera att när vi sitter vid de här borden och talar om tidiga satsningar ligger Sverige redan på en nivå som innebär att vi själva i det vi gör motsvarar vad kanske två tre andra, till och med stora, europeiska länder är beredda att bidra med. Så ska det vara. Sverige ska ta stort klimatansvar. Vi och Norden ska vara bland dem som verkligen tar ansvar och kämpar och vill föra utvecklingen framåt. Det tycker jag är en självklar roll för ett land som Sverige. Det är naturligtvis det vi ska brinna för.

Låt oss ta detta med kommunpengar tillfälligt och permanent. Själva poängen är att de ska vara tillfälliga. Vi ska fylla ett tillfälligt inkomstbortfall så att man därigenom kan behålla personal. Då behöver man inte höja skatterna i motsvarande utsträckning. Det är inte så att permanenta

satsningar på kommunpengar ger några stora sysselsättningseffekter. Då måste man nämligen höja skatten i den kalkylen lika mycket, och då slår det ut ungefär lika mycket privata jobb. Det är just att de är tillfälliga som gör att de är så effektiva i att bekämpa arbetslösheten.

Jag förstår att det är besvärligt för Mats Pertoft. Förmögenhetsskatten, arbetsrätten, jobbvadraget och den fullständigt massiva bidragspolitiken – det är en politik som rimligen måste innebära att det för Miljöpartiet handlar om att samarbetet leder till att man får sälja ut hela sin syn på företagsamhet, jobb och ekonomiskt ansvarstagande. Det måste vara väldigt tufft.

Anf. 50 LARS JOHANSSON (s):

Herr talman! Debatten går vidare. Vi går över till skattepolitiken.

Ingen arvsskatt. Ingen gåvoskatt. Ingen förmögenhetsskatt. Ingen fastighetsskatt. Den som vill kan stoppa in pengarna i en kapitalpension och slippa reavinstskatt också. Det stämmer, som någon sade, att Sverige har blivit ett skatteparadis för kapitalister. Inte illa för den som har pengar, och inte för den som har som jobb att förvalta andras förmögenheter. Detta stod att läsa i Affärsvärlden för något år sedan under rubriken ”Hälsningar från skatteparadiset”.

Men Moderaterna går vidare för att leva upp till begreppet ”skatteparadis”. Man kallar det dock för arbetarnas skatteparadis. I annonser i Svenska Dagbladet beskriver man läget i Sverige som att det går att sänka skatterna hur mycket som helst, men skriver inte att budgetunderskottet nästa år blir 100 miljarder och att skattesänkningarna inte är finansierade. Men det kommer surt efteråt. Det vet vi socialdemokrater, för vi har varit med förr.

Moderaterna har alltid krävt skattesänkningar. Det kan dokumenteras sedan valet 1921. Det spelar ingen roll om det är högkonjunktur eller lågkonjunktur eller om det är viktiga reformer som ska betalas. Moderaterna, eller Högerpartiet som det hette tidigare, har alltid krävt skattesänkningar.

Nu ser vi effekterna av denna orättvisa politik. Inkomstklyftorna har inte varit så stora sedan Statistiska centralbyrån började mäta på 70-talet. I regeringens fördelningspolitiska redogörelse för 2010 kan man läsa att regeringen utgår från att inkomstklyftorna kommer att fortsätta att öka.

Med andra ord: De borgerliga partierna är nöjda med den orättvisa politiken och vill fortsätta med ännu större orättvisor.

Det är därför man inte vill skapa en a-kassa som det går att leva av eller göra något åt att allt fler stämplas ut från sjukförsäkringen. Kommunerna får nu ta ett allt större ansvar genom att socialbidragen skenar i väg och kommer att öka med ungefär 5 miljarder kronor under denna mandatperiod.

Herr talman! Vi socialdemokrater har varje år sedan Sverige fick en borgerlig regering tagit upp betydelsen av långsiktighet i skattepolitiken och att skatteförändringar ska betalas fullt ut. Vi har också påtalat betydelsen av parlamentariska utredningar där alla partier är med och där man kan gå igenom konsekvenserna av olika skatteförslag. Men det har varit att tala för döva öron.

Men nu har vi fått svar. För en vecka sedan hade vi ett särskilt skatte-seminarium här i riksdagen. Där avslöjade statssekreterare Ingemar

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Hansson, en av Anders Borgs närmaste medarbetare, att alla skatteförslag som den här borgerliga regeringen har presenterat är gjorda av de tre statssekreterarna och Anders Borg på Finansdepartementet. Vi är alla ekonomer och bygger våra förslag på ekonomiska teorier, ropar Ingemar Hansson ut. Alltså har inga folkvalda riksdagsledamöter från de borgerliga partierna varit inblandade.

Tydligare än så kan man knappast uttrycka varför det inte har funnits något utrymme för riksdagen att agera. Men det måste vara pinsamt för skatteutskottets ordförande och övriga borgerliga riksdagsledamöter i utskottet att bara ha i uppgift att rösta för dessa tjänstemannaförslag. Undra på att det har gått som det har gjort.

Herr talman! Jag ska nu uppehålla mig vid en stor skatteorättvisa som dessa teoretiker har genomfört och som borgerliga ledamöter har röstat igenom. Det är pensionärsskatten. Riksdagens utredningstjänst har tagit fram effekterna för en genomsnittlig pensionär som har en pension på 14 850 kronor i månaden, vilket oftast är 65 procent av tidigare lön. Den pensionären betalar 44 037 kronor i årlig skatt från och med 2010. En löntagare med samma inkomst betalar 34 739 kronor i skatt. Hur kan man tycka att det är bra att pensionären med en uppskjuten lön ska betala 27 procent mer i skatt än den som arbetar? Ja, det finns inga pensionärer som tycker att detta är rätt.

Nu säger de borgerliga att detta är socialdemokratisk propaganda. Men lyssna på era egna! Karl Erik Olsson, centerpartist, tidigare minister och EU-parlamentariker och nu ordförande för Sveriges Pensionärsförbund skriver i förbundets tidning Veteranen i nr 7 i år:

”Regeringen struntar i pensionärerna. Man tror ändå inte att de byter parti. Dessutom använder inte pensionärerna sina pengar till konsumtion. De lägger dem i madrassen eller sätter dem möjligen på banken. Det är ändå barn och barnbarn som ska ha dem. Makthavarna odlar myten om äldres oförmåga att konsumera. De tror att gamla nu är som gamla förr.

Vi vet ju att så är det inte. Det är politikerna det är fel på. De förstår inte att alla behöver ha del av välfärden. De förstår inte att en pensionär ska respekteras lika högt som en förvärvsarbetande.”

Så talar en folkrörelsecenterpartist. Skillnaden mot den nuvarande Stureplanscentern kan inte bli större. Det är inte att undra på att Centerpartiet i opinionsundersökningarna balanserar kring 4 procent.

Ett annat exempel på oförmåga att förstå vad som händer i samhället är regeringens benhårda motstånd mot att som övriga sjöfartsstater i EU införa tonnageskatt. Tonnageskatt skulle ge likvärdiga konkurrensvillkor. Nu flaggas ju fartyg ut till andra länder. Med det följer tusentals arbetstillfällen.

Ett enigt skatteutskott har i flera år sagt att regeringen ska komma med ett förslag om en tonnageskatt. Men Finansdepartementet och de fyra säger nej. Även här står de borgerliga ledamöterna utan inflytande. Fackliga organisationer och rederinäringen kan däremot sätta sitt hopp till Socialdemokraterna som för jobbens skull lovat att efter valet ta fram ett förslag om en tonnageskatt.

Vi socialdemokrater för en politik innebärande att skatt ska betalas efter bärkraft och att välfärden ska fördelas efter behov. De som har högre inkomster ska bidra med mer än de som har lägre. Men alla ska få del av välfärden, oavsett inkomst. Detta skapar både en solidarisk omför-

delning och trygghet. Då duger det inte med skattesänkningar på lånade pengar. Därför yrkar vi avslag på regeringens förslag om ett utvidgat förvärvsavdrag.

Många löntagare har fått höjd avgift till a-kassan. Samtidigt har ersättningen försämrats. Konsekvensen är att 500 000 löntagare har lämnat a-kassan. Vi föreslår därför en skattereduktion med 300 kronor, något som skapar en a-kassa att leva på och som ökar rättvisan mellan löntagarna.

Dessutom avvisar vi regeringens skattesänkningar för höginkomsttagarna genom att ta bort förvärvsavdraget för alla som har inkomster på mer än 115 000 kronor i månaden och genom en nedtrappning ned till 45 000 kronor i månaden.

Som ett första steg föreslår vi en halvering av skatteflyktan mellan pensionärer och löntagare. Vi lovar också att under nästa mandatperiod ta bort den orättvisa pensionärsskatten.

För att få en ökad rättvisa i skattesystemet föreslår vi en förmögenhetsskatt om 1 procent på förmögenheter överstigande 2 miljoner kronor – 4 miljoner kronor för ett par.

Herr talman! Tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår vi ett omfattande program för renovering av hyresrätter och bostadsrätter genom ett utvidgat ROT-program. Vi lägger också fram förslag om en ny, rättvis fastighetsskatt innebärande att en statlig fastighetsskatt om 1 procent införs för fastigheter med ett marknadsvärde på över 6 miljoner kronor. Samtidigt sänker vi skatten för flerfamiljshus och minskar flyttskatten genom att ta bort skatten vid uppskov på belopp upp till 200 000 kronor.

Vidare har vi förslag om ett tiopunktsprogram mot skattefusk. Samtidigt vill vi förstärka Skatteverket med hundra skattekontrollanter för att öka trycket på skattefuskar. Som ett underlag finns Skatteverkets egen utredning om ett skattefusk i Sverige på 133 miljarder kronor.

I våra motioner och reservationer redovisar vi på punkt efter punkt en annan väg än den borgerliga regeringens politik. Med vår politik kan vi ta oss ur jobbkrisen på ett solidariskt sätt samtidigt som vi bygger ett nytt Sverige med trygghet och välfärd.

Med detta yrkar jag bifall till de socialdemokratiska reservationerna.
(Applåder)

Anf. 51 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Jag får tacka för utmaningen att delta i den här finans- och skattepolitiska debatten. Annars är ju min huvudsakliga uppgift inom trafikpolitiken.

Jag skulle vilja börja med att anföra några principer för Vänsterpartiets skattepolitik.

När vi utformar skatter ser vi det som ett sätt att få fler människor i arbete. Vi vill trygga och utveckla välfärden samt omfördela resurser och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Vi anser att hög sysselsättning, att många är i arbete, är en förutsättning för att få resurser till den offentligt finansierade välfärden. I huvudsak ska den finansieras via skatter. Vi ser också skatter som ett medel för att överföra resurser från privat till offentlig konsumtion. Genom skatte-

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

systemet fördelas inkomster och görs en omfördelning mellan olika grupper och över tid – i olika livssituationer, kan man säga.

Det är viktigt att skattesystemet är rättvist utformat sett till könsaspekten, till kvinnors och mäns beskattning. Vi vill också ha en likformighet i beskattningen så att alla inkomster i princip behandlas lika. Det ska inte vara skillnad mellan pension och lönearbete när det gäller skatten. Precis som Socialdemokraterna anser, är pension framflyttad lön. Som pensionär ska man inte drabbas av en högre beskattning.

Vi skäms inte för att säga att skatteskalorna ska vara progressiva, att fler ska betala statsskatt. Det är också rimligt att den som tjänar mer betalar mer i skatt.

Vi menar även att skatter är ett viktigt styrmedel som ska användas aktivt vid utformningen av en trovärdig och fungerande klimat- och miljöpolitik.

För att trygga välfärden krävs det stabila skattebaser. Det innebär att vi måste komma på metoder så att även kapital och förmögenheter kan beskattas på ett trovärdigt sätt. Det får inte vara alltför enkelt att smita undan den typen av beskattning.

Precis som Lars Johansson här sade menar också Vänsterpartiet att vi offensivt måste göra något för att motverka det skattefusk som avsiktligt eller oavsiktligt varje år sker. Över 130 miljarder kronor försvinner varje år från skattebasen. Det har vi med tanke på välfärden inte råd med.

Med detta sagt kan jag konstatera att vi i avvikande mening 2 i betänkandet anför en rad olika förslag där vi vill ha en annan politik än den som regeringen förespråkar. Jag tänker dock inte gå in på alla detaljer. Mina kolleger här känner nog till vilka förslag Vänstern har, och kanske tröttnar vi därmed eventuella lyssnare som försöker hålla reda på alla exakta beloppsgränser och procentsatser.

Det huvudsakliga är, tycker jag, att det när man läser betänkandet väldigt tydligt framgår att den rödgröna oppositionen står för att det behövs en gemensamt finansierad välfärd och att skatter är ett viktigt verktyg för att uppnå detta. Det innebär *inte* att man ska ta ut högre skatter än nödvändigt, utan de skatter ska tas ut som anses nödvändiga för att klara den gemensamma välfärden.

Min kollega i finansutskottet, vänsterpartisten Ulla Andersson, ställde adekvata frågor till finansminister Anders Borg när han var här i kammaren. Men hon fick inte några svar.

Den rödgröna oppositionen har tillsatt olika arbetsgrupper. En av de grupperna är granskningsgruppen som jag råkar tillhöra. Där tar vi fram olika rapporter där vi utifrån offentlig statistik med mera granskar den borgerliga regeringens politik.

Den första rapporten heter *Högerpolitiken klyver Sverige*. Där finns det ett avsnitt som handlar just om den borgerliga skattepolitiken. Som Ulla Andersson anförde och frågade om utan att få svar framgår det tydligt av siffror som riksdagens utredningstjänst räknat fram att regeringens nuvarande skattepolitik kan sägas vara mer orättvis än Moderaternas gamla politik. Från moderat håll har man ju gjort en stor sak av att man nu ändrat den politik som man kommit på inte slog riktigt rätt eftersom de med de högsta inkomsterna och de största förmögenheterna fått alltför stor utdelning. Nu låtsas Borg och Reinfeldt att de har ändrat på det så att

det nu är framför allt låg- och medelinkomsttagare som kommer att få den största andelen av de skattesänkningar som görs.

Med stöd av offentlig statistik visar vi i vår rapport att den borgerliga regeringens beskrivning – det som de försöker ge sken av – är totalt felaktig. Det är nämligen så att de som tjänar mest i Sverige har fått de största skattesänkningarna. Ju högre upp man finns i de så kallade decilerna, desto mer tjänar man på den borgerliga skattepolitiken.

Det skulle vara tacknämligt om någon i den borgerliga gruppen kunde gå upp i talarstolen och tala om för oss om det jag här sagt är fel eller om siffrorna stämmer.

En förklaringsmodell har varit att det beror på om man räknar med förmögenhetsskatt och fastighetsskatt. Vi menar att de flesta människor i Sverige nog ser sin situation som en helhetslösning. Det må vara man, kvinna, förälder, en arbetslös, en som jobbar och så vidare; det man är intresserad av är det totala utfallet av de olika förslagen och besluten här i riksdagen. Läger man ihop alla skatteförändringar som gjorts – med tanke på inkomstsidan, hur pensionärer behandlas, fastighetsbeskattningen, förmögenhetsbeskattningen och så vidare – är utfallet enligt RUT påtagligt: De som har de högsta inkomsterna gynnas.

Anders Borg, som nu tyvärr har lämnat kammaren, hade en väldigt märklig försvarslinje här. Han försökte liksom säga: Ni gjorde en massa saker under den tidigare mandatperioden som gynnade dem som hade mest pengar. Men om han nu tycker så, varför har han då inte försökt åtgärda det? Vilka åtgärder har Anders Borg vidtagit för att i så fall styra upp det som han anser vara felaktigt?

Snarare har det hela accelererat. Hittills under mandatperioden är det fråga om 85 miljarder kronor i sänkta skatter. Är det en rättvis skattepolitik att hälften av skattesänkningarna ska gå till den fjärdedel av befolkningen som tjänar mest?

En annan obesvarad fråga här gäller den borgerliga sidans märkliga användning av begreppet ”bidrag”. Allting utöver lön är tydligen bidrag.

Pension är tydligen bidrag. Om man har betalat in till en a-kassa och får tillbaka det om man blir arbetslös är det tydligen bidrag. Om man är sjuk och har betalat in avgifter till sjukförsäkringen i alla år är det tydligen bidrag. Frågan är: Om man har en brandförsäkring och något händer med huset, ska det då betraktas som ett orättfärdigt bidrag att man hämtar ut pengarna?

Vi tror från Vänsterns sida att man behöver försäkra sig för att ha en trygghet i sin försörjning. Det gäller även de trygghetssystem vi pratar om när det gäller skatter och sjukskrivningar.

Vänsterns politik brukar från borgerligt håll pekas ut som oansvarig, att den ger extrema skattehöjningar och så vidare. I de motioner som ligger till grund för vår avvikande mening kan man läsa sig till olika utfall för olika grupper och olika inkomstlägen. Det visar sig till exempel att det, inräknat de situationer där man hamnar utanför arbetsmarknaden för att man blir arbetslös eller sjukskriven, snarare blir ett positivt utfall med Vänsterns politik.

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till Vänsterns reservation och önskar att många kommer att läsa vår avvikande mening lite extra.

Jag vill också ställa en fråga. Varför är det ansvarsfullt att låna tiotals miljarder kronor för att sänka skatten för dem med högst inkomster?

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Samma politiker på den borgerliga kanten som tycker att det är en mycket bra politik – vi tycker att det är en dålig politik – säger att det är helt oansvarigt att låna till långsiktiga klimatinvesteringar i till exempel järnväg, som vi pratade om tidigare. Varför är det ansvarsfullt att låna pengar till skattesänkningar men oansvarigt att låna till strategiskt viktiga investeringar för att lösa de framtida klimathoten? Jag skulle gärna vilja ha ett svar på den frågan.

Anf. 52 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Världen har landat på fötterna igen, säger vår finansminister, och det låter förstås väldigt skönt. Problemet är dock att de där fötterna fortfarande är ganska stukade efter finanskrisen. Arbetslösheten fortsätter att stiga och väntas nästa år spränga 10-procentsvallen i Sverige. Fortfarande behöver vi en politik som inte bara får världen på fötter utan också ser till att vi kan börja gå igen. Lyckligtvis har vi passerat stadiet där vi träter om huruvida vi verkligen behöver några krisåtgärder eller ej. I stället har vi kommit in i den lite mer konstruktiva fasen, där vi kan diskutera vilka krisåtgärder vi behöver.

Regeringen har som vanligt sitt jobbskatteavdrag, som återkommer i nya steg varje år, och varje år är det något nytt problem vi ska lösa. I början var det att man skulle öka arbetsutbudet i en tid av högkonjunktur. Nu ska man i stället dämpa fallet i efterfrågan i en lågkonjunktur. Regeringen måste vara väldigt stolt som har hittat på en så bra politik som löser alla problem samtidigt, i alla väder. Och visst – ofinansierade skattesänkningar är ett sätt att stimulera ekonomin eftersom det ger hushållen mer pengar att konsumera för. Frågan är däremot om det är det bästa sättet.

Vi gröna menar att vi inte har råd att lösa en kris i taget, utan vi måste hitta en politik som samverkar. Vi har nämligen inte bara en ekonomisk kris att tampas med utan också en klimatkris som är nog så akut. Ska vi undvika ohanterliga klimatförändringar har vi inte många år på oss att vända den globala utsläppstrenden.

För att hejda klimatförändringarna krävs både ekonomiska styrmedel, som jag ska återkomma till om en stund, och massiva investeringar i klimatomställning. Det handlar om järnvägar, energieffektiviseringar och förnybar energi. Dessa investeringar är händelsevis också ett sätt att stimulera ekonomin i en lågkonjunktur. Vi gröna hävdar att det är ett bättre sätt. Vi har nämligen inte råd att satsa de ekonomiska stimulanserna blint, utan vi måste se till att inrikta dem mot åtgärder som inte bara skapar jobb i största allmänhet utan som skapar gröna, hållbara jobb – jobb som för oss framåt, mot det klimatsmarta samhället. Där har ert jobbskatteavdrag inte mycket att komma med, utan där är åtgärder som ett klimatinriktat ROT-avdrag och rena investeringar en bättre politik.

Man kan förstås tänka sig både jobbskatteavdrag och klimatinvesteringar, ska jag i ärlighetens namn säga. I ärlighetens namn ska jag också säga att Miljöpartiet står bakom de genomförda stegen i jobbskatteavdraget, med en viktig skillnad: Vi vill trappa ned dem med stigande inkomst. De ska riktas mot de inkomstskikt där de gör större nytta, det vill säga låg- och medelinkomsttagare.

När det gäller det fjärde, nya steget i jobbskatteavdraget tror vi dock att de pengarna gör större nytta i klimatinvesteringar, satsningar på

kommunerna och andra åtgärder som ger jobb direkt. Dessutom: I detta läge när människor förlorar jobbet känns ytterligare ett steg i jobbskatteavdraget – ytterligare en skattesänkning för dem som drabbas minst av krisen, nämligen de som har jobbet kvar – lite tondövt. Det vi behöver nu, i en tid av ökande otrygghet, är inte ökade klyftor.

Nu har ju regeringen inte gjort sig känd för sitt absoluta gehör på fördelningspolitikens område, men när det kommer till pensionärerna räcker det inte med att vara tondöv. Där måste man nog vara både blind och döv för att inte märka av de protester som sjuder runt om i landet, inte minst på trappan till Riksdagshuset i dag när vi kom in. Det är många människor som är upprörda över att de har jobbat ett helt arbetsliv och nu på ålderns höst får se klyftan mellan löntagare och pensionärer öka.

Regeringen föreslår visserligen en skattesänkning för pensionärer, men den motsvarar inte ens det fjärde steget i jobbskatteavdraget, som man samtidigt genomför. Om det inte bara är att se till att klyftan ökar långsammare man vill göra utan faktiskt minska klyftan mellan pensionärer och löntagare behövs ytterligare skattesänkningar för pensionärer. Det föreslår vi gröna.

Vi föreslår också ett föräldraavdrag som i princip ska motsvara jobbskatteavdraget. Det gäller föräldrar som är antingen föräldralediga eller hemma med sjukt barn. Hela syftet med jobbskatteavdraget är att uppmuntra människor att arbeta. Det ska helt enkelt löna sig mer. Det vill man ju normalt, men i det här fallet är jag inte övertygad om att det var det man ville. Eller vill man uppmuntra nyblivna föräldrar att avstå från att vara hemma med barnet den första viktiga tiden för att i stället gå tillbaka till jobbet så fort som möjligt? Och vill man uppmuntra människor att skicka sina sjuka barn till dagis så att de smittar ned andra barn, i stället för att vara hemma med dem? Jag är inte övertygad om att det var det som var syftet, men jag kan ha fel.

Nåväl, jag lovade att återkomma till frågan om ekonomiska styrmedel i klimatpolitiken. Det löftet tänker jag inte svika, vare sig ni vill eller inte. Regeringen har lyckligtvis släppt det hårdnackade motstånd mot grön skatteväxling som den gav uttryck för i sin första budget. Man talar nu i stället varmt om att miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel är av central betydelse för att Sveriges mål på klimat- och energiområdet ska kunna nås. I praktiken har man dock kommit betydligt längre med den ena halvan av skatteväxlingen – sänkt skatt på arbete – än med den andra halvan – höjd skatt på miljö. Det fortsätter också att halta betänkligt även i denna budget.

Visserligen har man några förslag på höjda miljöskatter, men dessa tänker man sig inte ska träda i kraft förrän efter valet. Det kanske är smart ur ett röstmaximeringsperspektiv. Å ena sidan kan man nämligen säga till oss som bryr oss om klimatet: Jodå, vi har faktiskt idéer och saker vi vill göra någon gång framöver. Å andra sidan kan man säga till dem som ser miljöskatter som ondare än andra skatter och som tycker att rätten att förorena gratis är en grundläggande mänsklig rättighet: Nej, vi ska inte höja några skatter, i alla fall inte nu.

Vill man maximera röster är kanske detta smart, men vill man fixa klimatet är det mindre smart. Vi har inte så mycket tid på oss att fixa klimatet. Vi kan inte låta klimatarbetet gå i stå varje gång det är valår. Med tanke på att regeringen dessutom slösade bort de första åren i kli-

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

matarbetet på att försöka komma överens internt blir det liksom inte mycket tid kvar att verkligen göra något åt klimatet, och det måste vi.

Vi har inte råd att slösa bort klimatfrågan på partipolitiskt käbbel heller, så jag ska vara lite ödmjuk och säga några saker som regeringen faktiskt gör bra. Det är bra att man ser över nedsättningar och undantag på miljöskatteområdet och försöker skapa en större enhetlighet i systemet. Visserligen går det att argumentera för att det ibland kan vara motiverat med vissa nedsättningar och undantag för framför allt energiintensiv och konkurrensutsatt industri, så att den inte bara flyttar utomlands och släpper ut där i stället. Men man måste hela tiden vara beredd att se över de nedsättningarna utifrån utvecklingen i omvärlden, och det är precis det regeringen nu gör. Det är bra. I allmänhet blir det nämligen både rättvisare och mer effektivt om miljöskatterna är lika stora i olika sektorer, så att miljöinsatserna riktas dit där de gör mest nytta och inte dit där skattesatsen är högst.

Vi kommer under hösten att debattera regeringens miljöskatteförslag mer i detalj, när vi kommer till dem separat. Jag ska alltså inte gå in på alla detaljer i dag, men jag tänkte kort nämna några miljöskatteförslag som jag saknar. Framför allt handlar det om koldioxidskatten.

Varje gång man dristar sig till att föreslå någon annan, kompletterande åtgärd på miljöområdet får man höra att det är mer effektivt med koldioxidskatten. Varför höjer man då inte koldioxidskatten över det ynka öre man har för att kompensera att man samtidigt tar bort en annan miljöskatt, nämligen skatten på avfallsförbränning?

När man själv medger att det är problem med att höja dieselskatten så mycket som man egentligen skulle önska, eftersom det finns risk för att långtradarna tankar på andra sidan gränsen, varför inför man då inte en kilometerskatt? När ska flyget vara med och betala för sin miljöförstöring precis som de andra transportslagen? När ska man göra någonting åt förmånsbilarna så att vi får en beskattning som mer styr mot bränslesnåla fordon? Slutligen: Vilket besked får de vindkraftskooperativ som i dag har drabbats av bekymmer efter Skatteverkets omtolkning av reglerna för uttagsbeskattning?

Herr talman! Det är lätt att bli deppig när man ser alla kriser runt omkring, men vi behöver inte passivt se på. Hela det rödgröna laget har förslag på en annan väg. Det går att föra en rättvis och hållbar politik, en politik för ökad trygghet och minskade klyftor, en politik för jobb som är bra både för oss och för vår planet, en politik för oss som tror att vi tillsammans kan skapa en bättre framtid.

Det är möjligt att reservation 3 inte för oss hela vägen dit men i alla fall en bit på väg, så den tänker jag yrka bifall till.
(Applåder)

Anf. 53 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Den här debatten i dag har tydligt visat en sak, nämligen att Socialdemokraterna trots vad de ibland verbalt säger ingalunda står bakom någon arbetslinje utan precis tvärtom. Deras förslag går ut på att öka bidragen i vårt samhälle och att det ska ske genom stora skattehöjningar för dem som är i arbete. Därför är det väldigt viktigt för dem som lyssnar på debatten att försöka se framför sig vad som skulle hända om

den rödgröna kartellen skulle komma i regeringsställning efter valet nästa höst.

Vi ser tydligt inriktningen när vi läser deras motioner där de försöker mörka många inslag. Det ena är att jobbskatteavdragen successivt ska avvecklas. Man talar lite tyst om att det i första hand gäller det sista steget, det fjärde, som ska tas bort. Vi vet samtidigt att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har varit motståndare till varje steg som har presenterats. Det innebär för löntagare i arbete, låg- och medelinkomsttagare, som har fått en skattesänkning på upp till 2 000 kronor i månaden att den är i fara. Den rödgröna kartellens inslag i skattepolitiken är att jobbskatteavdraget ska avskaffas.

Nästa punkt som det finns anledning att lyfta fram är fastighetsbeskattningen. Den tidigare så hårt kritiserade statliga fastighetsskatten avskaffades och ersattes med ett nytt mer förutsägbart system. Här säger nu Socialdemokraterna att man är beredd att godta förändringarna. Man säger så, ja, men samtidigt presenterar man ett förslag om att återinföra den gamla modellen. Man sätter visserligen ett ganska högt ställt taxeringsvärde för när den ska återinföras. Det ska gälla de dyraste villorna, säger man. Men det är oerhört enkelt att sedan successivt arbeta sig ned, och plötsligt skulle vi med socialdemokratiskt kartellstyre förmodligen vara i den situationen att fastighetsskatten i den gamla skepnaden är återinförd. Det är en mycket påtaglig fara. Det inser alla som läser och ser hur motionen är utformad.

Den tredje punkt som det finns anledning att erinra om, inte minst mot bakgrund av fastighetsskatteförslaget, är att man vill återinföra förmögenhetsskatten, eller konfiskationsskatten som den hellre borde heta. Det är i huvudsak den gamla konstruktionen som ska återinföras. Den gamla konstruktionen på förmögenhetsskatten var att den i huvudsak var frivillig för dem inte ville betala den och som genomförde olika typer av skatteplanering med hänsyn till att förmögenhetsskatten var utformad ungefär som en schweizerost med väldigt många hål. De mest förmögna personerna var befriade från förmögenhetsskatten. Men nu finns det verkligen anledning att tala om förmögenhetsskatten som en renodlad pensionärsskatt.

Vad Socialdemokraterna egentligen förordar är att man återinför en skatt som särskilt ska drabba pensionärer som har amorterat lånen på sina radhus eller sommarstugor och på det viset på papperet, om de inte har några skulder, tillhör dem som ska betala förmögenhetsskatt. Det är den förmögenhetsskatten som Socialdemokraterna vill återinföra, en mycket orättvis skatt som inte alls har någon verkan på fördelningspolitiken i landet för dem som bor här men som däremot skulle skada landet mycket på grund av den skatteplanering som en återförd förmögenhetsskatt skulle leda till.

Ytterligare ett inslag i den rödgröna kartellens skattepolitik är att man vill avskaffa hushållsavdraget, de hushållsnära tjänsterna och ROT-avdraget. Det är en reform som har varit utomordentligt framgångsrik och där vi nu månad för månad kan läsa i tidningarna om hur många som vill eller har planer på att utnyttja den och som redan utnyttjar den. Det är en reform som har inneburit att det har skapats nya vita jobb, att svartarbetet har trängts tillbaka men framför allt att det har genomförts ROT-

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

arbeten som annars inte hade kommit till stånd. Det har underlättat för vanliga människor att få sitt livspussel att gå ihop.

Jag tror inte att det är så väl känt i vårt land att den rödgröna kartellens avsikt är att avskaffa detta system. Det skulle drabba väldigt hårt många människor om en sådan skattereduktion togs bort.

Med de här exemplen har jag i praktiken också räknat upp ett antal viktiga reformer som har genomförts under mandatperioden av alliansregeringen. Vi har genomfört skattereduktionen på arbete, jobbskatteavdragen, infört ett mer rättvist fastighetsskattesystem, vi har tagit bort den förmögenhetsskatt som var väldigt destruktiv för landet och infört hushållsnära tjänster som tränger bort svartarbetet och gör det möjligt för vanliga människor att få livspusslet att gå ihop.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 54 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Lennart Hedquist svartmålar så mycket han orkar för att skrämman folk för en socialdemokratisk, eller en rödgrön, skattepolitik. Jag kan lugna Lennart Hedquist med att vi tydligt markerat i vår budgetmotion hur vi ser på både fastighetsskatten och förmögenhetsskatten och att de tal vi där har redovisat är de som gäller.

Jag vill ställa frågor till Lennart Hedquist. Ni påstod nämligen att det så kallade jobbskatteavdraget har gett många fler jobb. Det har visat sig att det inte gett så många fler jobb.

År 1994 gick ni ut med valaffischer om att höjda skatter ger färre jobb.

Vad hände? Jo, när Socialdemokraterna kom i regeringsställning 1994 införde man värnskatt och en särskild egenavgift för att finansiera det stora budgetunderskott som var då. Antalet jobb ökade med 300 000 efter att Socialdemokraterna kom i regeringsställning, därför att folk ansåg att det var vettigt att föra en rättvis skattepolitik kombinerad med välfärdsutbyggnad och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det skapade fler jobb, 300 000 jobb. Så det där med att sänkta skatter skapar jobb är inte sant. Vi vet av erfarenhet att man måste se till helheten i politiken.

Moderaterna har alltid talat om sänkta skatter. Jag har sagt det i mina anföranden sedan 2001, vid varje val. Ni talar ibland så väldigt väl om 60-talet, 50-talet, att det var så mycket lägre skatter då. Men vad gjorde ni då? Då krävde ni lägre skatter. Ni sade nej till reformer. Ni byter bara retorik.

Anf. 55 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det är nästan axiomatiskt att i ett land med världens högsta skatter är det av väldigt stort värde, inte minst för löntagare, att få skattesänkningar. Det går aldrig att göra den typen av jämförelser som Lars Johansson gjorde med till exempel 1994. Det var efter en lågkonjunktur där många arbeten hade slagits ut och vi var i en starkt uppåtgående konjunktur. Vi vet ju inte på något sätt huruvida de skattehöjningar som Socialdemokraterna då genomförde var nyckeln till fler jobb. Det var fler jobb som vi var på väg mot i den konjunkturuppgången.

Vi vet av ekonomisk forskning i dag att den jobbskatteavdraget som har genomförts skapar jobb. Sedan kan en global finanskris och en lågkonjunktur påverka så att uppgången inte blir så stor som den hade blivit

om det hade varit ett annat konjunkturläge. Men att en skattereduktion på arbete skapar mer sysselsättning vet vi med säkerhet.

Lars Johansson säger ungefär att vi inte ska tala så högt om de förändringar som man anger på skatteområdet med höjningar av förmögenhetsskatten och fastighetsskatten. Men det är ju ingen tvekan om att den inriktning som ni har i era motioner är ett återinförande av dessa skatter. Det skulle mest komma att drabba de pensionärer som har amorterat sina lån på bostäder. Det går inte att komma ifrån detta faktum.

Anf. 56 LARS JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Lennart Hedquist fortfarande talar om människor med höga inkomster, som har förmögenheter på över 4 miljoner eller liknande. Det är tydligt att det är dem som ni hela tiden talar om. Ni säger någonting annat, men det är dem ni pratar om. Effekten av den samlade politik som ni har fört är att de ekonomiska klyftorna ökar i samhället. Medan människor med låga inkomster får väldigt lite av dessa skattesänkningar får människor med höga inkomster och kapital stora skattesänkningar. Det är resultatet av er politik. Förneka inte det!

Nu säger Lennart Hedquist att det var en högkonjunktur som gjorde att sysselsättningen ökade 1994. Ja, men hur var det då inför valet 2006? Då hade vi också en högkonjunktur. Sysselsättningen ökade, men den ökade inte mer efter att ni hade genomfört skattesänkningarna. Nu har den bromsats upp kraftigt, och nu ökar arbetslösheten kraftigt. I bästa fall kommer vi att få en högkonjunktur 2010–2011, kanske 2011–2012. Då kommer sysselsättningen att öka, om vi för en rättvis skattepolitik, vill jag tillägga.

Det finns inte någon forskning som vederlägger att låga skatter ger ökad sysselsättning. Däremot ökar sysselsättningen i ett samhälle som bygger på trygghet och välfärdssystem, där människor vågar byta jobb och vet att de inte hamnar i utanförskap. Vi kan se bakåt. Vi vet att det har varit så med socialdemokratisk politik, med den skattepolitik som vi har förordat. Trots att Moderaterna alltid har sagt att vi ska sänka skatterna har sysselsättningen ökat under 50-, 60-, 70-, 80- och 90-talen med högre skatter.

Anf. 57 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Lars Johansson tar upp de här väldigt åskådliga exemplen. Hur såg det ut 2006? Jo, vi hade en högkonjunktur, en stark konjunktur, i Sverige men en konjunktur som inte ledde till nya jobb. Det berodde i stor utsträckning på att vi hade bidragssystem och skattesystem som gjorde att det inte var lönsamt att vara i arbete. När detta byttes ut i och med valet 2006 steg antalet sysselsatta mycket starkt under den fortsatta konjunkturuppgången. Det var först när vi fick en finanskris, en global finanskris, som sysselsättningen började sjunka.

Erfarenheterna av jobbskatteavdragets effekt är utomordentligt goda och visar att allt annat lika ger det fler arbetstillfällen när man gynnar arbetslinjen. Det är intressant att Lars Johansson hela tiden polemiserar mot detta, för det innebär att ni inte står bakom arbetslinjen, oavsett vad ni säger. Ni står bakom en bidragslinje. Men spegelbilden av den skatte-

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

politik som ni står för är samtidigt väldigt kraftiga skattehöjningar som följer av er skattepolitik.

Det går inte att förneka att skattesänkningarna på arbete inte har gått till dem som haft de högsta inkomsterna, utan de har gått till övriga deciler. När ni försöker påvisa något annat för ni in fastighetsskatten och förmögenhetsskatten för att försöka se att fördelningseffekten har varit annorlunda.

Anf. 58 HELENA LEANDER (mp) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag vara tydlig med att Miljöpartiet inte vill återinföra någon förmögenhetsskatt. Lennart Hedquist har varit väldigt tydlig med vilka problem som var förknippade med förmögenhetsskatten, dels vad gäller kapitalflykt och sådana saker, dels att den inte hade de fördelningspolitiska effekter som man skulle vilja ha. Det hjälper liksom inte att det heter förmögenhetsskatt om den inte träffar de förmögna, utan man måste ha en skattepolitik som verkligen träffar de förmögna om det är det man vill. Där tror jag i alla fall att vi kan vara överens.

Sedan är det den lilla detaljen att Miljöpartiet gärna vill ha en skattepolitik som trots allt har ett omfördelande syfte och träffar förmögna i högre grad än andra. Om man då inte kan ha en förmögenhetsskatt, vad kan man göra då? En sak skulle kunna vara att titta på jobbskatteavdraget. Vi föreslår inte att jobbskatteavdraget ska tas bort helt, för vi föreslår samtidigt ökade miljöskatter. Därför ser vi inget behov av att därutöver höja inkomstskatten i någon högre grad. Däremot föreslår vi att den justeras lite grann, så att man trappar ned skattesänkningarna vid högre inkomster så att de i större utsträckning går till låg- och medelinkomsttagare och i mindre utsträckning till höginkomsttagare, som vi här i riksdagen.

Jag tycker också att man bör titta på fastighetsskatten. Lennart Hedquist tar gärna fram att jobbskatteavdraget ändå har stöd i ekonomisk teori, och det må så vara. Det kan jag kanske till och med hålla med om. Men det stora problemet är snarare att man glömmer bort de människor som av olika skäl inte kan arbeta.

Vad gäller fastighetsskatten säger alla seriösa ekonomer att fastighetsskatten är en skatt med väldigt låga snedvridningar. Det är en skatt som inte minskar antalet arbetstillfällen utan generellt sett en bra skatt som träffar människor som har tillgångar utan att det ger några större problem med ekonomin. Hur kommer det sig då att ni är sådana motståndare till att på något sätt försöka beskatta dessa tillgångar?

Anf. 59 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Först tror jag att det var viktiga besked som Helena Leander gav och som belyser Miljöpartiets roll i den rödgröna kartellen. Miljöpartiet har där en roll att försöka motverka de mest destruktiva inslagen i den vänsterpolitik som Socialdemokraterna och framför allt Vänsterpartiet står för.

Den argumentation som Helena anförde beträffande förmögenhetsskatten instämmer vi i; vi har samma åsikt i det. Förmögenhetsskatten var framför allt en skatt på medelklassen i Sverige som hade sparat ihop ett litet kapital och satt in i sina bostäder, medan det kapital man egentli-

gen skulle träffa försvann från landet eller var befriat från förmögenhets- eller konfiskationsskatt. Jag hoppas verkligen att Miljöpartiet kan övertyga sina vänner i kartellen om att man inte bör ha sådana inslag i regelställning.

Miljöpartiet har genom åren fyllt en roll genom att peka på viktiga inslag i grön skattepolitik som det har tagit tid för både oss och övriga partier att bejaka. Ni har fortfarande en uppgift att vara konstruktiva i det avseendet.

När man talar om löpande beskattning av tillgångar finns även där modeller som jag vet diskuteras inom Miljöpartiet och som säkert också kan vara viktiga inslag i en kommande skattepolitik. I det avseendet tror jag att Miljöpartiet skulle kunna spela en större roll om man samverkade med andra partier än dem man i dag samverkar med.

Anf. 60 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Jag blir alldeles ställd. Jag har ju valt mina kompisar och gillar dem även om vi inte håller med dem i allt, till exempel vad gäller förmögenhetsskatten. Precis som Moderaterna försöker övertyga sina vänner i sin kartell försöker vi att övertyga våra vänner i vår koalition, vårt lag. Jag tror säkert att vi ska kunna komma fram till bra saker.

Lennart Hedquist kommer inte undan så lätt trots allt smicker och smör. Frågan om fastighetsskatten kvarstår. Det finns inte mycket forskningsstöd för att fastighetsskatten skulle vara ett stort problem. Man kan kanske fundera på om man kan ha en fastighetsbeskattning med större inslag av förutsägbarhet så att man inte får problem för människor som plötsligt ser sitt taxeringsvärde rusa i höjden; man kan säkert diskutera de frågorna. Men att göra som ni gör och bara ta bort hela fastighetsskatten och ha en lite lägre avgift är en skatt, fast ni kallar det avgift, som slår blint oavsett vilka tillgångar man har är långt ifrån de fördelningspolitiska ambitioner som i alla fall vi i det rödgröna laget har.

Vi tror att vårt förslag, där man åtminstone låter de högst värderade fastigheterna få betala en fastighetsskatt, är ett steg på vägen mot en mer rättvis fastighetsbeskattning. Det är säkerligen inte det sista steget. Man kan behöva fila och fundera en hel del på det, men det är i alla fall ett steg åt rätt håll.

Anf. 61 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Problemet med det förslag som Socialdemokraterna från början tog fram och nu hänvisar till är att det är ett första steg i att återinföra den gamla oförutsägbara fastighetsskatten som löpte amok på grund av stigande taxeringsvärden. Helena Leander vet säkert att jag i anslutning till att vi diskuterade den nya fastighetsskatten inte var främmande för att man skulle kunna ha ett system där till exempel bostadsytor, lägen och så vidare skulle kunna generera en högre avgift än den avgift som så småningom blev kompromissen.

Jag kan tänka mig att den fråga som Helena Leander tar upp kan bli aktuell framåt i tiden, men man bör inte föra fram det som ett inslag i att återinföra en förmögenhetsskatt eller ett fastighetsskattesystem där skatten stiger på grund av att grannen har fått ett bra pris på sitt hus. Man bör ha en förutsägbarhet i ett fastighetsskattesystem.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Anf. 62 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Dagens samhälle är annorlunda än gårdagens. Lösningarna på dagens problem är därför också annorlunda än gårdagens. Att lösa framtidens utmaningar med gårdagens lösningar är inte möjligt om vi samtidigt ska ta hänsyn till en fortsatt välfärd. Det gäller välfärd för såväl pensionärer och vårdbehövande som barn och ungdomar, för att nämna några.

Fru talman! När vi diskuterar skatter i dag handlar det om mer än vår egen ekonomi i Sverige. I dag måste vi förhålla oss till en global marknad. Ödesfrågan för alla länder är vilka som kan dra till sig investerare och de mest kreativa människorna. Det är inte bara en fråga om att omfördela pengar och skapa fördelar för olika grupper. Det är också en fråga om att förhindra den negativa utveckling som exempelvis en ökad inkomstskatt, en återinförd förmögenhetsskatt eller en försämrad flexibilitet på arbetsmarknaden skulle innebära.

Det gäller att skapa sig en helhetssyn på samhället och dess utveckling som är anpassad till framtidens krav. Då blir det helt plötsligt mycket mer komplicerat. För att lyckas måste vi se hela välfärdskedjan: Ett bra företagsklimat skapar jobb, jobb ger löner, löner ger skatt och skatt lägger grunden för välfärden.

Fru talman! Alliansregeringen lägger i årets budget fram förslag om ytterligare ett jobbskatteavdrag. Förslaget gör att 99 procent av alla heltidsarbetare via skatteavdragen i snitt får drygt 1 000 kronor mer i plånboken varje månad. Bedömningen är att reformerna tillsammans på sikt kommer att medföra att 150 000 fler blir sysselsatta. För en sjuksköterska innebär jobbskatteavdragen 1 734 kronor mer i plånboken varje månad eller närmare 21 000 kronor om året. Aldrig förr har en sjuksköterska fått så mycket mer i plånboken – och detta utanför ordinarie löneförhandling.

Det är alltså en mycket tydlig stimulans av arbetslinjen. Det är ett sätt att göra Sverige mer attraktivt som arbetsmarknad på en internationell marknad.

Från Centerpartiet ser vi denna inriktning som ett sätt att öka landets konkurrenskraft, vilket innebär att vi gärna ser ytterligare jobbskatteavdrag i framtiden. Vi ser ytterligare jobbskapande effekter att stimulera fram med den åtgärden. Med den skattemodell vi har i dag kommer sjuksköterskorna i framtiden att ha 24 000 kronor mer i plånboken än de skulle ha haft med den skattemodell vi hade 2006 när Socialdemokraterna lämnade över till alliansregeringen. Tala om att förstärka den enskilda människans självkänsla! Tala om att förstärka köpkraften i samhället!

Mot bakgrund av de analyser som gjorts i mitt hemlän kan man konstatera att länet i stort sett har klarat sig bra i krisen, bland annat på grund av den ökade köpkraften. Västmanlänningarnas köpkraft har ökat med 1 600 miljoner kronor årligen sedan den socialdemokratiska tiden.

Detta kritiserar av oppositionen. Socialdemokraterna hävdar att skattesystemet blir mer orättvis, att regeln om skatt efter bärkraft lämnas och att snårigheten i skattesystemet ökar.

Jag kan hålla med om att snårigheten i skattesystemet ökar. Det har det gjort hela tiden sedan skatteuppgörelsen i början av 90-talet. Under de socialdemokratiska åren skapades 285 särlösningar som bidrog till snårigheten. I ärlighetens namn kan jag konstatera att snårigheten har ökat ytterligare de senaste åren under alliansregeringen så att vi i dag har

omkring 300 särlosningar. Men, som sagt, 285 av dem skapades under de socialdemokratiska åren.

Det här är givetvis inte bra utan aktualiserar tveklöst en parlamentarisk översyn av hela skattesystemet. Jag har förhoppningen att vi kan enas om en sådan översyn som har lösningar på dagens och framtidens problem som mål och inte förlegade kollektivistiska lösningar.

Viss förhoppning kan man kanske ha när man ser till Socialdemokraternas historia. 50- och 60-talen nämndes tidigare, men jag vill gå tillbaka till 1889 då det socialdemokratiska partiet bildades. Då var parollen: Sänkt skatt åt arbetarna! På den tiden uppgick skatteuttaget till 10 procent. I dag ligger de svenska skatterna i världstopp, vilket gör att sänkningar borde vara mer tänkbara än vad de var i slutet av 1800-talet.

Fru talman! I oppositionens yttrande kan man läsa: Skattepolitiken syftar till att ge människor ökad frihet, större rättvisa och drivkraft. Man kan fråga sig hur det går ihop med ökande skatter, som oppositionen nu föreslår. I stället framstår visans vers ”vi under skatter dignar ner” som mer berättigad att sjunga om oppositionens politik skulle vinna gehör i folkdjupen i framtiden.

Socialdemokraterna hävdar i medierna att de rikaste kommer att få betala mer skatt. Uppenbarligen är det så att de rika i det socialdemokratiska samhället är människor med månadsinkomster på 15 000–20 000 kronor i månaden. I skrivningarna framhålls dessutom att valfriheten är viktig. Är det valfrihet i direkt kollektivistisk anda, eller är det den enskildes rätt att själv bestämma över sitt eget liv? Om det är egenbestämmande håller inte den socialdemokratiska retoriken i praktiken.

Jag upplever den oppositionella rörelsen som mycket lyrisk över många av sina förslag, som alltför ofta överensstämmer med de förslag som de själva ratade som regeringsparti så sent som tre fyra år sedan. Uppenbart är att oppositionens rollen manar till eftertanke. Men av förslagen att döma kan jag konstatera att eftertanken behöver en lång oppositionstid för att kunna mogna fram som ett regeringsdugligt förslag.

Fru talman! En succé i alliansens politik har varit RUT- och ROT-avdragen. Från december 2007 till nu har ökningen varit från 125 000 till 306 000 ansökta avdrag. Det har skapats 7 300 heltidstjänster, och nio av tio av de anställda kommer från tidigare arbetslöshet. Detta vill oppositionen slopa. Man föreslår tillfälliga ROT-avdrag som hyreshus-ROT, skol-ROT och kultur-ROT. Det är tillfälliga ROT-avdrag där den enskildes möjligheter minimeras.

Fru talman! Tillväxt i samhället gagnar alla. En grupp som jobbskatteavdraget bidrar till ökat utfall för är pensionärerna genom höjda pensioner. En hög sysselsättning med höga löneindex ökar utfallet i pensionsystemet. Årets budget innefattar dessutom sänkta skatter för pensionärerna om 3 ½ miljard kronor. Det ger en normalpensionär 1 700–2 000 kronor mer i plånboken.

Utöver det har pensionärsgruppen under perioden omfattats av reformer. Det gäller höjt grundavdrag för pensionärer om ca 2 miljarder kronor, höjt äldreförsörjningsstöd, särskilt bostadstillägg och höjt förbehållsbelopp vid fastställande av avgifter enligt socialtjänstlagen. Det gäller extra stort jobbskatteavdrag för gruppen 65-plus och särskild slopad löneskatt, vilket gör det billigare att anställa pensionärerna för arbetsgivarna.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Det gäller höjd bostadskostnadsgräns för bostadstillägg och äldreomsörjningsstöd för den som är 65 år eller äldre. Det gäller fritt val inom äldreomsorgen, nationell värdegrund inom äldreomsorgen och förbättrat anhörigstöd. Det gäller tandvårdsreform, slopad fastighetsskatt, att begränsningsregeln i fastighetsskatten behålls för pensionärer och slopad förmögenhetsskatt.

Lars Johansson tog speciellt upp pensionärgruppen i sitt anförande. Jag tycker att det var värt att göra den här uppräknings åtgärder som riktas till pensionärgruppen. Samtidigt vill jag betona att dagens politik verkar allt aktivare för att förstärka pensionärernas ekonomiska ställning. Det gäller främst för pensionärer med låga pensioner. Pensionärernas ekonomi och trygghetsreformen är en fråga som kommer att leva vidare även i kommande budgetar. Det är jag helt övertygad om.

Fru talman! Finanskrisen pågår fortfarande. Även om ljuset börjar synas i tunneln och vi är på väg mot bättre tider återstår stora prövningar. Vi kan ändå konstatera att Sverige på ett bra sätt, bättre än de flesta andra, klarat krisen. Grunden till detta är en aktiv ekonomisk politik. Alternativen avskräcker.

Vi kan i dag konstatera att vi trots krisen har fler personer i arbete än vad Socialdemokraterna hade 2006. Det var då i högkonjunktur, och för alliansen är det i den djupaste lågkonjunktur som vi har sett i minnen. Det är upp till envar att bedöma vilken politik som är mest lyckosam.

I dagsläget gäller det dock att skapa framtidens ekonomiska politik utifrån den globala värld vi lever i. Årets budget är ett steg i den riktningen. Mot den bakgrunden, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 63 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Nog tog väl ändå Jörgen Johansson i. Arbetslösheten är 8,3 procent. Det finns 400 000 människor utan jobb. Sysselsättningen har gått ned och är nu nere i 64 procent. Arbetslösheten kommer att öka ytterligare nästa år och enligt alla prognoser bli runt 10 procent. Även regeringen tror på en ökad arbetslöshet. Det är effekten av den politik som bedrivs från regeringens sida, och ni gör för lite för att komma till rätta med detta.

Vad svarar Jörgen Johansson centerpartisten Karl Erik Olsson som i tidningen Veteranen skriver att det är fel på politiken? Vad har du för besked till centerpartisterna som är pensionärer i dag? Denna stora inkomstklyfta innebär att en genomsnittlig pensionär betalar 27 procent mer i skatt än om han varit löntagare. Hur kan du anse det vara en rättvis politik och en politik som gynnar välfärden?

Det har inte bara blivit väldigt många fler arbetslösa. Det är 60 000 jobb i välfärden som hotas i kommuner och landsting nästa år. Vi har ökade ekonomiska klyftor. Samtidigt talar Jörgen Johansson om att vi ska sänka skatterna ytterligare. Ni försöker övertrumfa även Moderaterna med ytterligare skattesänkningar på 10 miljarder, även de ofinansierade såvitt jag kan förstå. Det är precis som med de 10 miljarder som ni nu har lagt fram förslag om i denna budget för nästa år. De är också ofinansierade.

Det blir underskott på underskott. Det är redan 100 miljarder i underskott nästa år. Det kommer att bli ännu större underskott. Vem ska betala det?

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Anf. 64 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan lugna Lars Johansson med att de förslag som vi har lagt fram både vad gäller ett ytterligare jobbskatteavdrag och en sänkning med 5 procent i statsskatten i det första steget i skatteskalan har vi också finansierade.

Vad gäller antalet arbetslösa är de i dag fler i absoluta tal än vad de var vid ingången när alliansregeringen tog över. När det gäller procent-satserna delar jag Lars Johanssons syn.

Vad gäller pensionärerna kan vi beskåda det rödgröna lagets politik. Vi konstaterar att Socialdemokraterna vill sänka skatten med 3 miljarder, vilket gör 182 kronor mer för pensionärerna, Miljöpartiet med 61 kronor mer och Vänsterpartiet med 150 kronor, men då riktat till garantipensionärerna.

Samtidigt går man in och föreslår höjda arbetsgivaravgifter för pensionärer som arbetar. Det innebär att man gör en extrabeskattning på den kunskapsreserv som finns i det här landet. Den reserv som pensionärerna står för är något som vi så väl behöver i arbetslivet.

Lars Johansson och även tidigare Thomas Östros i finansdelen av den här debatten sade att pensionärernas straffbeskattas. Vi kan konstatera att skatten för pensionärer när Socialdemokraterna satt vid makten var väsentligt högre än vad den är i dag. Om det i dag är en straffbeskattning, vad var det då på den socialdemokratiska tiden? Det måste nästan i det närmaste betraktas som konfiskation.

Vad gäller Karl Erik Olsson har jag diskuterat med honom. Jag vet att han är väl medveten om att jobbskatteavdragen behövs och bidrar till att fler kommer i arbete. Det innebär också att löneindex ökar, vilket påverkar pensionerna i positiv riktning.

Anf. 65 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Karl Erik Olsson har gjort en tydlig markering. Om det finns 10 miljarder – jag tycker inte att det finns 10 miljarder, men ni anser det – för att sänka skatten, varför minskar man då inte skatteflyktan mellan pensionärerna och dem som jobbar? Den frågan har han ställt till er, men ni har ännu inte svarat, utan ni har kommit med 60 kronor. Det är där kritiken ligger.

Det handlar om en orättvisa i beskattningen. Det handlar inte bara om pensionärskollektivet utan också om arbetslösa och om människor som behöver ha ersättning vid sjukdom. Det är alltså uppemot två och en halv miljon människor som drabbas av denna orättvisa. De kan inte förstå varför man inte ska betala samma skatt på inkomst. När det gäller alla dessa ersättningar liksom uppskjuten lön, vilket pension är, utgår man från att det inte ska vara 100-procentig ersättning i förhållande till när man jobbar, utan de ligger på betydligt lägre nivåer i utgångsläget. Ändå ska man betala mer i skatt.

Det är denna orättvisa i skattepolitiken som ni har varit med och skapat och som leder till denna debatt. Det är det som gör att människor upplever att det är väldigt orättvist, och de kan inte förklara detta.

Ni har inte lyckats övertyga en enda människa utöver era egna om att denna politik är riktig. Alla andra säger att den är fel. Den skapar ökad orättvisa i samhället och ökade ekonomiska klyftor. Det är oerhört tydligt.

Nu fick jag besked från en tidigare talare som sade: Det är väl bra med hushållsnära tjänster. Då kan barnen betala hushållsnära tjänster för sina gamla föräldrar.

Är det detta ni menar? Är det därför som man ska betala 10 000 kronor mer i skatt, för att man ska få bidrag av sina barn för att kunna få hushållsnära tjänster? Är det så ni tänker? Är det därför som man ska betala mer i skatt när man blir pensionär?

Anf. 66 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Ja, det kanske är så som den socialdemokratiska tankegången är. Vår inriktning är att få fler människor i arbete som får mer lön, och med andra ord höja löneindex, för att på det viset också höja pensionerna. Det gör att vi får ett långsiktigt hållbart pensionssystem, vilket inte det andra skapar. Arbetslinjen är helt avgörande för att vi ska kunna klara av detta.

Sedan var jag mycket tydlig i mitt inlägg när jag sade att den situation som vi har i dag är helt annorlunda än den som vi hade så sent som för fem tio år sedan. Vi lever i en global värld, och vi ska konkurrera med vår omvärld. Klarar vi inte detta klarar vi inte heller välfärden vare sig för dem som arbetar eller för pensionärerna. Vi måste också skapa vår skattepolitik utifrån detta synsätt. Då gäller det att ha konkurrenskraft i fråga om människor. De kreativa människorna i samhället, de som utbildar sig och så vidare, vill vi ha kvar i detta land för att jobben och därmed lönerna ska skapas här. Vi vill inte att de efter utbildning åker till något annat land. Vi måste vara attraktiva och skapa ett bra företagsklimat för att kunna klara detta.

Lars Johansson, vi har en uppgörelse om pensionssystemet. Jag tycker att det är lite underligt att han då för fram denna skröna – man kan nästan benämna den så – om att pensionen är uppskjuten lön. Det är inte det som pensionerna är. Det är inte så det fungerar. Den delen borde vi kunna få bort ur denna debatt.

Det som vi vill är att få ett långsiktigt hållbart pensionssystem med ett bra utfall för pensionärerna. Det är det som vi jobbar för.

Anf. 67 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Så här långt in i en debatt är det svårt att börja med det som man först hade tänkt säga eftersom det är så oerhört frestande att säga någonting som tidigare har sagts i debatten, och jag ska tillåta mig detta.

Jag vill i första hand instämma i det som Peter Pedersen sade. Han sade nämligen att han tyckte att alla skulle läsa Vänsterpartiets avvikande meningar. Det vill jag varmt instämma i. Jag hoppas att varje väljare i detta land lägger minst en halvtimme på dessa avvikande meningar som är fantastiska. Då får de klart för sig vad Vänsterpartiet vill, nämligen att höja skatterna för varenda kotte i detta land. Det är det besked som man får. Läs därför Vänsterpartiets avvikande meningar!

Sedan ska jag inte ägna för mycket tid åt Lars Johansson. Men på en punkt är det viktigt för protokollets skull, nämligen när det gäller historieskrivningen om vad som hände efter 1994 – den största nedgången som vi har haft tillverkad i Sverige.

Lars Johansson som partiombudsman i Göteborg måste ha sovit eller åtminstone slumrat under hela mandatperioden 1994–1998. Vad var det som hände? Jo, Socialdemokraterna kom till makten och gjorde upp med Vänsterpartiet om att de skulle göra gemensamma budgetar under perioden 1994–1998. Vänsterpartiet orkade med en hel budget. Sedan flydde de. De sprang baklänges ut ur kammaren, Lars Johansson. De klarade inte av att sköta en ekonomi. Men det var Centerpartiet – centerpartisterna är så försiktiga här – som 1995–1998 hjälpte Socialdemokraterna.

Någon ordning på historieskrivningen måste också en slumrande partiombudsman från Göteborg ha. Man kan inte stå och säga vad som helst för det finns andra som vet hur det var.

Fru talman! Nu tänkte jag gå in på skattepolitiken. Jag tror att det är bra att veta någonting om vad det handlar om i miljoner eller miljarder kronor. Vad vi nu ska besluta om är att beskatta svenska folket med 1 428 miljarder kronor. Det är en betydande summa.

Vi kommer att ta in 864 miljarder kronor i skatt på arbete av dessa pengar, varav 513 miljarder kronor är kommunalskatt. Det är den stora källan – 513 miljarder kronor i kommunalskatt. Statsskatten som vi diskuterar här är också viktig. Den omfattar 42 miljarder kronor.

Men det är inte nog med det när det gäller skatt på arbete. Vi kommer dessutom i och med detta förslag att ta in 392 miljarder kronor i arbetsgi-
varavgifter.

Sedan kommer det en del andra skatter också. Vi har kapitalskatter på 157 miljarder kronor som vi diskuterar mycket. Fastighetsskatten drar in 25 miljarder kronor av dem. Då går en del av det till det som vi kallar kommunala avgifter. Det går också till kommunerna.

Energiskatterna omfattar 71 miljarder kronor. Vi kan jämföra det med kommunalskatten på 513 miljarder kronor.

Vi har också en del andra skatter som kanske inte är så imponerande när man väl tittar på detta, utan det gäller att se vad vi tar in mycket pengar på.

Momsen och allmänna insatsvaror tar in 412 miljarder kronor.

Fru talman! Jag säger detta för att ge ett perspektiv på det som vi diskuterar. Vad är det som vi beskattar svenska folket mest för? Jo, det är deras arbete. Vi tar ut lite skatt för att man bor, och vi tar en hel del för energi, som det är mycket diskussion om, och allt möjligt. Men arbete är det stora som vi i Sverige har beslutat att beskatta, och vi beskattar det hårt.

Fru talman! Hade vi år 2006, när svenska folket bestämde att vi skulle byta regering, ett skattesystem som gjorde alla lyckliga? Nej, enligt min mening var det inte på det sättet. Det fanns några saker som man var tvungen att göra efter att ha levt med en deformerad skattereform från 1991.

Folkpartiet har varit med om ganska många skattereformer. Alla har inte utfallit så otroligt bra. Vi var med Socialdemokraterna 1974. År 1975 var också Centerpartiet med i en viktig skattereform. Åren 1981–1982 var det Folkpartiet, Centern och Socialdemokraterna den underbara

natten. Åren 1990–1991 var det Folkpartiet och Socialdemokraterna som gjorde upp.

Jag kan tala om att väljarna inte alltid har uppskattat Folkpartiets medverkan. Men det är likväl på det sättet att vi måste ha ett skattesystem som är tolerabelt och accepterat. Det bör också vara så rättvist som möjligt.

En ledamot i skatteutskottet lovade för ett par år sedan att vi skulle få ett absolut rättvist skattesystem. Det är helt omöjligt. Det beror på vad man definierar som rättvisa.

Om vi ska försöka göra ett bokslut över vad som hänt menar jag att vi den här mandatperioden har gjort tre saker av största vikt som var absolut nödvändiga. Vi kanske kan göra fler saker på andra områden under nästa mandatperiod.

Det allra viktigaste vi har gjort var att med jobbskatteavdraget se till att folk fick mer pengar kvar i sina plånböcker. Så allvarligt hade vi deformerat skattesystemet under 20 år att det var absolut nödvändigt att göra något.

Jag tror inte att någon säger att detta är den absoluta sanningen och att man inte hade kunnat göra på andra sätt. Men man kan vara absolut säker på att om Socialdemokraterna hade fått fortsätta i fyra år tillsammans med de två andra partierna hade det inte blivit något av detta.

Enligt min uppfattning har nu skatterna sänkts med 101 miljarder kronor. Jag har många gånger frågat Lars Johansson, vice ordförande i skatteutskottet, hur många fler Volvobilar som hade sålts om man inte hade gjort någonting åt skatterna. Jag har aldrig fått ens en antydan till svar.

Ni lovar att gå till val på höjda skatter. På den punkten tror jag på er. I en sådan här budgetsituation kan det inte vara rimligt att gå till val på att höja skatten för sjuksköterskor. Det är helt orimligt.

Vi satte stopp för det som Lennart Hedquist kallade för den boende-beskattnings som hade löpt amok. Jag påstår inte att detta är optimalt. Även vid min ålder minns man något, fru talman. Man glömmer mycket, och det är väl bra. Men man minns något, nämligen att Socialdemokraterna gick till våldsamt angrepp mot förändringen av fastighetsskatten. Ni skulle införa något som var en absolut rättvis skatt.

Vad har ni gjort? Ni har till 98 procent accepterat den här förändringen. Då var väl 2 procent orättvisa. Om det här är bättre är väl rättvisan något större?

Marian Radetzki frågade i en berömd artikel i Dagens Nyheter 1998: Kan vi vara säkra på att Socialdemokraterna ljugar?

Det är en mycket fräck fråga. Jag säger absolut inte att Socialdemokraterna alltid ljugar, men jag är tvärsäker på att ni kommer att ljuga på ett par punkter. Det gäller återinförandet av förmögenhetsskatten. Det kan ni bara inte göra i den form den har varit tidigare. Det är helt omöjligt att, som Jörgen Johansson var inne på, i en globaliserad värld införa den. Bara hotet om att införa den är att säga att vi inte vill ha så många jobb i Sverige.

Jag var på en stor skattedebatt i Göteborg i går. Den tidigare finansministern Kjell-Olof Feldt, som ni inte längre vill kännas vid, sade: Det är helt omöjligt. Man kan inte säga att man både vill ha fler jobb i Sve-

rige och att man vill återinföra förmögenhetsskatten. Den sätter ju stopp för fler jobb i Sverige.

Det säger han. Han säger mycket annat som man kan vara tveksam till, men på den här punkten är han entydig.

LO:s representant sade: Förmögenhetsskatten kan man inte införa.

Ni har beslutat det på er partikongress. Ni kommer inte att kunna uppfylla båda löftena, att skaffa fler jobb i den privata industrin i Sverige och återinföra förmögenhetsskatten. Det är helt enkelt oförenliga storheter.

Något annat som vi har gjort, vill jag påstå att vi har gjort i största enighet. Vi har sett till att täppa till många av de skatteplaneringshål som fanns tidigare. Oppositionen har varit med på det. Vi debatterade det så sent som i går och kommer att fortsätta att debattera det i dag.

Det har vi gjort i största enighet. Det är viktigt att vi har ett legitimt skattesystem.

Det är därför bedrövligt, det som hände förra veckan. Jag ska inte gå in på det nu. Jag kommer att ta upp det i de andra debatterna.

Vi är i stort sett eniga när det gäller att få en beskattning som innebär att man inte med skicklighet kan skatteplanera sig ur den och använda Caymanöarna och Bermuda.

På den punkten gjorde ni mycket som är bra. Jag tycker att det är bedrövligt att höra att ni vill ta åt er så mycket av äran. Jag tror att vi alla i denna kammare ska ta åt oss äran. Det är ingen som är bättre än någon annan i det avseendet. Vi har alla ett ansvar för Sverige när det gäller att se till att de skattelagar vi stiftar följs.

Anf. 68 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Gunnar Andrén påstod att jag var partiombudsman i Göteborg mellan 1994 och 1998. Det var jag inte. Jag har varit partiombudsman, men då var jag kommunalråd med ansvar för välfärdsfrågorna.

När vi skulle rensa upp efter den dåvarande borgerliga regeringen var socialbidragskostnaden i Göteborg 10 procent av de samlade socialbidragskostnaderna i Sverige. Det var 1,2 miljarder. Så var läget.

Jag vet vad det innebär att ta ansvar och bekämpa kriser. Det lärde jag mig under de åren. Därför vet jag att den politik ni för kommer att skapa en liknande situation i kommunerna. Prognosen för innevarande mandatperioden är 5 miljarder i ökade socialbidragskostnader. Det är siffror som du kan läsa i budgetpropositionen. Det är vad ni själva säger.

I budgetpropositionen säger ni också att inkomstklyftorna kommer att öka. De har ökat och de kommer att öka med den förda politiken. Ni gör ingenting åt det. Ni accepterar det förhållandet. Det är det vi kritiserar.

Vi går inte till val enbart på höjda skatter. Vi går till val på rättvisa skatter. Vi ska ha kapitalskatter som tar ut sin andel av skatterna, inte bara för löntagare. Vi vill ha rättvisa skatter efter bärkraft. Vi vill att man ska beskatta inkomster på samma sätt, och inte skapa skatteklyftor mellan löntagare och pensionärer.

Det är vad det handlar om. Det är stor skillnad på den politik vi företärder och den politik som Gunnar Andrén företräder.

Skälet till att vi talade om 1994 var att det skapades 300 000 nya jobb under åren efter den borgerliga regeringen, trots att vi införde värnskatt

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

och trots att vi införde egenavgifter som vi sedermera betalade tillbaka genom sänkta inkomstskatter för löntagarna.

Anf. 69 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag tog fel på Lars Johanssons arbetsuppgifter 1994–1998. Jag hävdar ändå att han måste ha slumrat när han inte såg vad som hände i Sveriges riksdag de åren.

Det är uppenbart att Centerpartiet tog ett väldigt ansvar. Inte heller de blev belönade av väljarna. Vänsterpartiet som inte tog något ansvar hade däremot väldig framgång 1998. Regeringen satt kvar.

Jag betvivlar inte ett ögonblick att ni skapade 300 000 nya jobb. Det är ju alltid Socialdemokraterna som skapar jobb. Det förhållandet att vi under de där åren hade en världsekonomi som gick rakt upp spelade ingen som helst roll. Att det gick bra för Astra och Electrolux och att Volvo sålde bilar som aldrig förr spelade ingen roll. Det var ju Socialdemokraterna som gjorde detta. Det är fantastiskt.

När det gäller pensionärerna är det beslut ni fattade på partikongressen något helt nytt, nämligen att alla ska beskattas lika.

I debatten i går sade Kjell-Olof Feldt att detta är helt omöjligt. Det kommer att kosta 200 miljarder.

Det framgår inte av er rättvisa skattepolitik om ni ska sänka skatterna för alla pensionärer eller om ni ska höja jobbvdraget. Vilket ska ni göra? Kan alla pensionärer räkna med att med er politik få 1 400 kronor mer i månaden så att det blir rättvist?

Man blandar ihop två saker, nämligen skatteskalor och förvärvsavgdrag. Ni har fört precis samma politik tidigare. Då kallade man det inte för jobbvdrag. Då kallade man det för förvärvsavgdrag. Var det orättvist då också?

Jag säger det i den här frågan också: Någon ordning måste det vara på historieber beskrivningen, Lars Johansson.

Ni har aldrig haft samma skatt för pensionärer och vanliga löntagare – aldrig någonsin. Ni har haft olika grundavgdrag och så vidare. Nu ska ni tydligen införa det. Vad kostar det?

Anf. 70 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Återigen: Skattepolitiken ska utgå från likvärdiga förutsättningar, och det ska vara lika skatt på samma inkomst. Det är vår utgångspunkt. Det har vi talat om tydligt.

Det framgår tydligt av vår budgetmotion att vi tar ett första steg för att minska skatteflyktan, vilket innebär att den halveras. Vi kommer att jobba vidare på det. Det kan innebära sänkt skatt för pensionärer. Det kan också innebära höjd skatt för inkomsttagare i övrigt, vilket vi också har aviserat. Det är inget konstigt i det, men skatteflyktan ska bort. Det är det centrala, och det är det som pensionärskollektivet framför allt upprör sig över – att man har den här orättvisa beskattningen.

Jag tänkte ställa en annan fråga. Nu har ju Gunnar Andrén haft god tid på sig att fundera på det jag sade i mitt inledningsanförande om tonnageskatten. Varför har ni accepterat att regeringen ytterligare en gång lägger fram en budgetproposition utan att man tar med tonnageskatten?

Jag har trott att vi har varit överens om det i skatteutskottet. Det har funnits eniga beslut. Till och med riksdagen har tidigare givit ett tillkän-

nagivande till regeringen om att man ska komma med förslag om tonnageskatt. Vi har i skatteutskottet vid ett flertal tillfällen, så sent som i våras, påtalat detta. Men ingenting händer. Jag hade en interpellationsdebatt med finansministern för ett tag sedan. Han vill inte.

Har ni inget inflytande över huvud taget? Är det bara statssekreteraren och Anders Borg som bestämmer i skattepolitiken? Gunnar Andrén brukar ju tala om att han är med och har stort inflytande. Men det verkar fullständigt ogörligt. Eller kommer ni med förslag om tonnageskatt före valet? Det kan vara bra att få ett besked på den punkten. Det vore intressant. I så fall kan vi ta ett nytt initiativ. Vi kan ju skriva en egen lag om tonnageskatt i skatteutskottet.

Anf. 71 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår att Lars Johansson vill tala om tonnageskatt. Men det besked han ger i den andra viktiga frågan om hur skatteskalorna ska se ut tycker jag att Lars Johansson ska ta med sig hem och skriva en stor artikel i Göteborgs-Posten om: Vi kommer att höja skatterna för varenda sjuksköterska och varenda metallarbetare på Volvo i Göteborg, och vi kommer inte att snåla heller! Vi kommer att se till att ni blir av med en tusenlapp eller två i månaden, kanske 1 700 kronor eller så. Det gäller varenda metallarbetare för att det ska bli något slags rättvisa.

Jag gratulerar er till att ni gör detta. Men gå ut i valet och säg det också! Säg: Vi kommer att försämrera era villkor. Ni kommer inte att ha råd att köpa de där Volvobilarna! Lars Johansson svarar ju aldrig på hur Volvoarbetarna ska finansiera detta. Aldrig någonsin får jag något svar på den frågan. Hur ska folk kunna köpa fler Volvobilar om de inte har några pengar? Jag fattar inte att ni är emot detta.

När det gäller tonnageskatten var Socialdemokraterna väldigt länge emot den. Jag fick ett svar under Bosse Ringholms tid som finansminister om att detta inte var socialdemokratisk politik. Helt plötsligt var det en annan göteborgare som skrev en interpellation, eller möjligen en skriftlig fråga. Då bytte man helt enkelt ståndpunkt och gjorde en utredning. Denna utredning ligger fortfarande; det är riktigt. Vi tycker fortfarande att man ska införa tonnageskatt, men inte på de premisserna. Det vet Lars Johansson väldigt väl. Vi tyckte inte att man skulle skänka rederinäringen så stora pengar som det var fråga om. Det är möjligt att Lars Johansson tycker att vi ska skänka kanske 10–20 miljarder till rederinäringen i Göteborg. Men vi som vill ha en någorlunda rättvis beskattning gentemot andra företag tycker att man helt enkelt måste göra om detta. Därför kommer det nog inget förslag under den här mandatperioden. Men jag lovar att applådera om ni kommer med något annat förslag, som är rättvist på den här punkten.

Anf. 72 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det är alltid lika intressant att debattera med Gunnar Andrén. Han deltar ofta och sluggar ganska friskt. Det bästa var det han sade i början när han uppmanade alla att läsa Vänsterpartiets reservation och avvikande mening. Jag förstår att det var ironiskt menat, men jag tycker verkligen att ni ska ta er tid att göra det.

Om ni då läser våra motioner noggrant kan ni titta på ett exempel som vi har räknat på med vår skattepolitik – ett butiksbiträde som jobbar 70

procent och har en månadslön på 16 000 kronor. Med vår politik höjs skatten på den lönen med 169 kronor i månaden. Det är alltså inga 1 700 eller vad det var som du drog till med. Men eftersom man lever i en helhet – en kontext, som det heter på fint språk – kanske man blir arbetslös eller sjuk. Vi kan titta på de förslag vi har vad gäller a-kasseavgift och fackföreningsavgift. När detta är betalt och vi jämför våra förslag har helt plötsligt butiksbiträdet ett plus på 180 kronor i månaden jämfört med regeringens politik.

Om man sedan räknar på vad som händer om den här personen skulle bli arbetslös eller sjuk ligger helt plötsligt hon eller han på plus 786 kronor i månaden vid arbetslöshet jämfört med regeringens politik. Det blir 517 kronor mer i månaden om man har varit sjuk i två veckor.

Det är bara att gå in och läsa. Jag gillar inte när man försöker ge sken av någonting annat än vad det egentligen är. Vi skäms inte för att säga att vi tycker att alla ska kunna delta efter den bärkraft och den förmåga de har i den gemensamma välfärden.

Det ni har ägnat er åt är ett gigantiskt systemskifte där ni vältrar över ytterligare pengar till dem som har mest. De som ska betala är de som inte har full arbetsförmåga, som är sjuka och arbetslösa och som har lägre inkomster. Det tycker vi är djupt orättfärdigt.

Jag skulle gärna vilja att någon kunde svara nu direkt på frågan om ifall det är en korrekt beskrivning som riksdagens utredningstjänst har räknat fram, det vill säga att det är de med de högsta inkomsterna som har gynnats mest av den borgerliga politiken om man räknar in alla skattesänkningar. Det är helheten som är intressant.

Anf. 73 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det är säkert riktigt, det som riksdagens utredningstjänst har räknat fram utifrån de förutsättningar som ni har givit dem.

I förra veckan var det en skattedebatt i Förstakammarsalen. Då hörde vi om vem som betalar skatterna. Det visade sig att den översta decilen betalar lika mycket i kommunal- och statsskatt som de sex senaste decilerna. Om man har ett progressivt skattesystem får det denna effekt. Jag betvivlar inte ett ögonblick att det är på detta sätt.

Likväl är det så att när man räknar i procent – och jag medger att det är någonting annat – blir det de som har lägst inkomst som har fått de största skattehöjningarna. Men de har inte fått det i kronor. Det har att göra med att progressiviteten fungerar på det sättet. Så är det.

Jag betvivlar inte detta ett ögonblick. Man kan alltid bevisa med statistik att vi har en orättvis skattepolitik. Men ni hade en så rättvis skattepolitik att ni gjorde det helt omöjligt för folk att bo kvar i sina lägenheter.

Butiksbiträdet ska vara glad om hon har kvar sitt arbete när ni har infört alla era skatter. Då behöver hon nog sin arbetslöshetsförsäkring; det är jag helt övertygad om. Men om hon ska betala jättemycket mer i boendeskatter och allt möjligt får hon inte några 169 kronor, men det har ni inte lagt in och räknat med i kalkylen över huvud taget. Jag ger inte fem öre för det där. Jag tror att butiksbiträdet har mycket mer nytta av att ha sitt arbete tryggt och säkert med vår skattepolitik. Då vet hon vad hon får. Men med er skattepolitik kommer en massa priser och annat att gå upp.

Anf. 74 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det är återigen svepande formuleringar. Det är dock bra att Gunnar Andrén nu erkänner att progressivitet innebär att man får betala mer om man har högre inkomster.

Jag tror att det är ganska intressant för den som tjänar 16 000 i månaden att veta att med vår politik kommer jag och du som riksdagsledamöter att få betala betydligt mer i skatt än enligt det borgerliga förslaget medan skillnaden är minimal i de lägre inkomstklasserna. Om man räknar in det man får betala till a-kassa och annat kommer den lilla skillnad som finns om man bara tittar på skatt att vara borta.

Vår rödgröna politik kommer de med de lägre och medelhöga inkomsterna att tjäna på. Man struntar nog faktiskt i procenträkningar, utan man tittar på vad man får ut i kronor och ören och jämför. Det är det som är intressant; det är det man ska betala hyra, mat och andra förnödenheter med. Man betalar inte med procent, utan man betalar med kronor och ören eller någon annan valuta.

Jag tycker att det var ett mycket märkligt påstående. Du håller delvis med, men försöker ändå få det till att man inte kan räkna så. Jag konstaterar att i det här fallet menar Gunnar Andrén och Anders Borg, som kallade RUT:s siffror för struntsiffror, att man inte kan räkna. Men vi dikterar inte för RUT hur de ska räkna, utan RUT utgår från de olika förslag som finns och jämför sedan utfallet. Det utfallet visar precis det vi säger: Ni för en orättfärdig skattepolitik som har gynnat den tiondel av den svenska befolkningen som tjänar mest. De har fått det absolut största utfallet i kronor och ören. Otvetydigt är det på det sättet.

Ni har hela tiden försökt att ge sken av att det ser ut på ett annat sätt. Det är det som är det ohederliga i er politik. Kan ni inte erkänna att de som har mest också har fått mest?

Anf. 75 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! RUT har säkert räknat rätt efter de förutsättningarna. Låt oss nu ta det här butiksbiträdet. Med den skattepolitik som ni för kommer alla människor att få höjda skatter. Lars Johansson kommer att höja skatterna. De kommer inte ens att kunna köpa mat i butiken. Det är detta det handlar om. Det gäller att skaffa fler jobb och ge människor ökad köpkraft.

Jag förstår att man kan göra de här jämförelserna i all oändlighet och få fram att den här skattepolitiken har gynnat den översta decilen mest. Jag tror att det är korrekt, men det beror på den utgångspunkt man tar, att det skulle vara rättvist just som det var i slutet av 2006 och att det var det optimala. Men jag tycker inte det, Peter Pedersen. Jag tycker till exempel att vi måste göra någonting åt boendebeskattningen.

Vad vet man om hur det här butiksbiträdets bostadsbeskattning hade sett ut om vi inte hade gjort något åt detta? Det har ni inte tagit med. Den hade skenat. Det vet vi. Med Pär Nuders beräkningar hade hon fått betala mycket mer om vi inte hade sänkt skattesatsen på lägenheter, om det nu var en sådan hon hade. Vi har sänkt beskattningen av vanliga hyresfastigheter som dessutom har taxerats upp. Det har ni inte tagit med. Man måste se det som en helhet.

Det här butiksbiträdet ska vara glad åt att vi förmodligen har lyckats rädda hennes jobb. Hennes kunder har mer att köpa för i affären. Det ger trygghet.

Anf. 76 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Gunnar Andrén för att han delar med sig av sina historieskrivningar och sina tabellkunskaper. Själv har jag inte alla de här tabellerna i huvudet, men jag tycker ändå att man ser relationen mellan skatter på arbete och skatter på miljö ganska tydligt. En otroligt mycket större del av skatterna ligger på arbete, trots att vi egentligen inte vill straffbeskatta arbete, än på miljö, där vi faktiskt vill styra så att vi får mindre miljöförstöring. Det här förhållandet har fått oss miljöpartister att genom åren tjata om grön skatteväxling där man höjer skatterna på miljöförstöring och sänker dem på arbete.

I regeringens första budget sade man i ungefär två meningar att man skulle avbryta all grön skatteväxling eftersom den var dum. Jag tror inte att man uttryckte det riktigt så men nästan. Nu har man svängt lite grann. Man har börjat tala om miljöskatter som någonting bra och någonting som också kan ge effekt. Där stöder man sig också på ekonomisk forskning.

Vi i Miljöpartiet vill inte ha några skattechocker för de här butiksbiträdena, sjuksköterskorna eller vilka det nu är som lyfts fram. Vi anser att det är mer fruktbart att höja miljöskatterna. Då slipper vi den effekten att det blir mindre lönsamt att arbeta, och å andra sidan blir det mindre lönsamt att förstöra miljön. Det lönar sig tvärtom mer att leva mer miljövänligt. Det är någonting som även en god liberal skulle kunna skriva under på.

Jag vill fråga Gunnar Andrén när andra halvan av skatteväxlingen kommer. Nu har ni sänkt skatterna på arbete ganska duktigt, men höjningarna av miljöskatterna har det inte hänt så mycket med. Är det någonting som vi kan se fram emot?

Anf. 77 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna och Folkpartiet stod bakom koldioxidavgiften, som den hette, i 1991 års skatteuppgörelse. Bengt Westberg var en av de drivande. Ända sedan Sören Norrby var med har vi varit med på att ha avgifter på olika miljöförstöringar. Socialdemokraterna och alla andra partier, inte minst Centerpartiet, har varit med på att vi skulle införa detta.

Sedan är frågan hur man kan göra det på ett effektivt och bra sätt. Att bara vältra över detta på låginkomsttagare är kanske inte det optimala sättet. Vi måste se till att vi har ett näringsliv som i övrigt klarar sig. Miljöpartiet har en förmåga att tro att alla miljöskatter inte betalas av någon.

Jag ser här till exempel att elskatten drar in 20 miljarder, men den betalas av någon. Den betalas bland annat av butiksbiträdet i Göteborg, om det nu var i Göteborg som hon bodde. Det är klart att man skulle kunna höja den hur mycket som helst, men jag tror att man måste göra en avvägning här.

Jag är helt säker på att alla allianspartier är med på att försöka höja andelen miljöavgifter men inte på ett sådant sätt att vi riskerar att minska

företagsamheten som skapar jobb i det här landet. Där tror jag att Miljöpartiet i all sin ism och opportunistism måste tänka om lite grann. Alla miljöskatter är inte optimala. Vad skulle det till exempel vara för idé att ha den här flygskatten isolerat i Sverige? Man skulle flyga på andra håll och tanka på Åland eller Kastrup. Ibland måste man tänka efter innan man lägger fram förslag.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

Anf. 78 HELENA LEANDER (mp) replik:

Fru talman! Tack för att jag blev kallad opportunist som vill höja miljöskatterna. Oftast är det tvärtom så att man blir utskälld för att vara lite, jag vet inte vad, inte opportunist i alla fall. Det är kul att få höra det också.

Vi i Miljöpartiet inser så klart att någon ska betala de här miljöskatterna. Vi är inte dummare än så. Vi har också den tanken att vi behöver en del skattepengar till vår gemensamma välfärd, till satsningar på klimatomställning, till stärkta trygghetssystem och alla möjliga saker som vi tycker är bra. I stället för att höja skatterna på arbete tycker vi att man i så fall kan höja skatterna på miljöförstöring för att slippa de snedvridande effekter som höjd skatt på arbete får.

Om ni har den idén att ni vill sänka skattekvoten kan ni även där göra en omfördelning och sänka skatten på arbete ännu mer än vad ni gör nu och höja på miljöskattesidan. Det blir inte mer skatter totalt, utan det handlar snarare om var man lägger tonvikten.

Sedan måste jag också få säga några ord om flygskatten. Egentligen tycker jag att det skulle vara bättre att ha en skatt på flygbränsle av den anledningen att man då inte bara styr mot minskad flygning utan också mot mer energieffektiva motorer. I och med de internationella juridiska överenskommelser som vi har i dag är det svårare. Därför har vi föreslagit att man i väntan på en bra lösning har en schablonflygavgift per passagerare.

Jag har väldigt svårt att se att den här schablonskatten skulle innebära att man tankar sina flygplan på Åland i stället. Flygskatten är ju lika hög ändå. Det verkar som en liten omväg. Att människor skulle ta färjan till Åland och gå på flyget där för att slippa flygskatten verkar lite omständligt. Om man, som jag, bor i Uppsala är det ganska nära, men bor man i Göteborg blir det lite osmidigt. Jag tror faktiskt att Gunnar Andrén kan vara ganska lugn, åtminstone när det gäller flygskatten.

Anf. 79 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag sade inte att Helena Leander eller Miljöpartiet var opportunist i alla frågor. Jag sade att det gällde några frågor, till exempel flygskatten, vilket är en annan sak. Alla som sätter sig in i den här frågan förstår att den inte kommer att ha den effekt som ni tror, men däremot kan man säkert locka med detta opinionsmässigt. Det handlar om att vi i hela Europa kan bli ense om att vi ska beskatta flygbränsle och att alla andra partier tycker att detta är en bra åtgärd för att minska åtgången och tvinga fram andra motorer. Men att vi i Sverige ska göra detta ensamma tror jag inte på. Dessutom skulle vi inte ta ut det per liter, det säger Helena Leander själv, utan på antalet flygstolar. Det verkar väldigt konstigt. Det är precis som om man skulle beskatta bilar efter

antalet platser i bilen. Vi ska beskatta bränslet efter hur man använder det.

Fru talman! Låt mig till sist säga att miljöskatter är väldigt bra som styrmedel. Men man ska inte försöka inbilla folk – och det var min opportunism – att det inte är någon som betalar dem. Jag har räknat samman det som vi ska besluta om kl. 16 för att se hur mycket pengar det handlar om. Det handlar redan om 70 miljarder kronor i olika energiskatter. Det är också en summa. Någon ska betala detta, bland annat vårt kära butiksbiträde i Göteborg. Hon ska betala en liten del av detta. Det finns inte någon som inte betalar några energiskatter.

Jag tror, precis som Helena Leander, att vi kommer att få högre energiskatter i framtiden. Det är jag helt övertygad om. Det är mycket bättre att beskatta energi än att beskatta arbete. Vi är helt överens på den punkten. Jag hoppas att Helena Leander får med sig sina eventuellt blivande kamrater på den åsikten.

Anf. 80 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Jag ber att å Kristdemokraternas vägnar få yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande.

Gemensamma angelägenheter i stat, landsting och kommun är ett rationellt och rättfärdigt motiv för gemensam finansiering. Andra skäl för skatteuttagare är att främja samhällsekonomisk balans, tillväxt och ekonomisk hållbarhet samt att mildra och utjämna sociala och ekonomiska skillnader genom ekonomisk omfördelning.

Samtidigt som dessa skäl övertygar är skatt något allvarligt. Man kan inte bortse från att det är ett ingrepp i den enskilde medborgarens ekonomi som dessutom i regel försämrar samhällsekonomin funktionssätt. Av den anledningen är rätten att ta ut skatter noga reglerad i civiliserade stater. Sverige tillhör gruppen civiliserade stater.

I vårt land föreskriver regeringsformen att endast riksdagen, folkets valda representanter – vi som sitter här och de som sitter på sina kontor – har rätt att besluta om skatt.

Fru talman! Skatt är ett medel och inget mål i sig självt. Som medel är skatt nödvändigt av flera skäl. Av folkhälsoskäl och miljöskäl används punktskatter på alkohol, tobak och miljöfarliga bränslen för att minska konsumtion och utsläpp. Det övergripande skälet till beskattning är det ändamål som skatter är tänkt att samla resurser till.

Fru talman! Jobbskatteavdraget ska ses som ett förvärvsavdrag och utgör en central del i regeringens ekonomiska politik för att varaktigt öka sysselsättningen. Avdraget gör det mer lönsamt att arbeta, vilket leder till att fler människor ingår i arbetskraften. Genom att sänka marginalsatserna för låg- och medelinkomsttagare bidrar avdraget också till att öka individernas självbestämmande över den egna inkomsten och gör att fler kan försörja sig på sin lön. Detta är både gott och rätt.

Fortfarande står dock många utanför arbetsmarknaden. Under 2009 har dessutom den finansiella krisen på allvar slagit igenom i den reella ekonomin. En förstärkning av jobbskatteavdraget är därför särskilt viktig i nuvarande konjunkturläge. Förstärkningen ska öka de disponibla inkomsterna i hushåll där minst en person förvärvsarbetar, vilket leder till att konsumtionen stimuleras. Därmed dämpas sysselsättningsfallet på kort sikt.

Ett förstärkt jobbskatteavdrag eller förvärvsavdrag bidrar också till att fler håller sig kvar på arbetsmarknaden under lågkonjunkturen och främjar således en stark sysselsättningsökning i nästa konjunkturuppgång.

Fru talman! Jobbskatteavdraget bör egentligen ses som ett förvärvsavdrag där de kostnader som uppkommer i samband med att man arbetar berättigar till en skattelättnad. Avdraget för inkomstens förvärvande har successivt urholkats och försämrats i vårt kära Sverige under de senaste decennierna. Till detta har såväl socialdemokratiska regeringar som alliansregeringar medverkat.

Jag är av den åsikten att det är den vokabulären, alltså att säga förvärvsavdrag eller jobbskatteavdrag, som bör användas i detta sammanhang för att bättre tydliggöra vad detta förvärvsavdrag eller jobbskatteavdrag ytterst handlar om och för att undvika en mängd missförstånd som man lätt spelar på.

Fru talman! Arbetslinjen är det som gynnar pensionerna bäst. Oppositionens sammantagna försvagningar av arbetslinjen samt skattehöjningar för låg- och medelinkomsttagare och företag bäddar, menar vi i alliansen, för att tusentals jobb försvinner på kort sikt. Vi menar också att det hotar en god pensionstillväxt.

Vi beklagar från kristdemokratisk och alliansens sida att de rödgröna överger arbetslinjen. Det innebär att färre personer kommer att betala in avgifter till den allmänna pensionen. Färre kommer att betala skatt till kommuner och landsting. Kommuner tvingas att ytterligare dra ned på sina utgifter inom bland annat äldreomsorg och sjukvård med en sådan politik.

Fru talman! En av de viktigaste frågorna för Kristdemokraterna har varit att skapa utrymme i budgeten för ytterligare skattesänkningar för pensionärerna. Det är mycket glädjande att vi nu har lyckats genomföra detta tillsammans med den övriga alliansen genom ett höjt grundavdrag, vilket ger en fördelningsmässigt gynnsam profil för de sämst ställda pensionärerna.

Tack vare Kristdemokraterna och alliansregeringen har alla pensionärer fått förbättringar under senare år, dels genom att en framgångsrik jobbpolitik leder till stigande pensioner, dels genom den skattesänkning som gjordes 2009 särskilt för pensionärer med de lägsta inkomsterna. Från och med 2009 har ett förhöjt grundavdrag införts för pensionärer som fyllt 65 år och på en inkomst upp till 363 000 kronor i runda tal. Det innebär att drygt 90 procent av alla över 65 år får en skattelättnad.

Reformen ger mest till dem som har lägst inkomst. Vi menar att detta är en solidarisk och rättvis reform och en jämställdhetsreform. För en ensamstående garantipensionär med låg pension född tidigast 1938 blir skattesänkningen 2 600 kronor per år. Skattesänkningen gäller alla över 65 år, även dem som jobbar och inte tar ut någon pension. Därmed påverkas inte valet mellan att fortsätta arbeta eller att gå i pension.

Den viktigaste grunden för att förbättra för pensionärerna är dock att fler människor arbetar. När fler kommer i arbete, utanförskapet minskar och inkomsterna förbättras gynnas även dagens pensionärer då pensionerna i ålderspensionssystemet är knutna till hur genomsnittsinkomsten utvecklas.

För år 2009 höjdes prisbasbeloppet med 4,4 procent till 42 800 kronor. Detta leder till att också garantipensionerna skrivs upp med samma procentsiffra. Det ger mer än full kompensation för inflationen.

Fru talman! Avdrag för hushållsnära tjänster är en reform som Kristdemokraterna länge har stött. Vi är glada att den har kunnat förverkligas under alliansregeringen. Vi menar att den är en bra reform. Den ökar sysselsättningen och underlättar det som i dag allmänt kallas livspusslet för hundratusentals familjer. Den har gjort traditionellt svarta arbeten vita samtidigt som reformen har ökat skatteintäkterna och förstärkt statsfinanserna.

I stället för att utföra hemarbetet själv ökas nu förutsättningarna att ha möjlighet att köpa tjänsten och kunna använda den frigjorda tiden till ökat antal timmar på arbetsmarknaden om livssituationen är sådan och man själv önskar detta. Den reducerade skatten på hushållsarbete har således ökat arbetsutbudet.

Fru talman! I fjol omsatte den hushållsnära branschen 3,3 miljarder kronor och har sedan reformen infördes skapat 6 100 heltidstjänster. Allt detta har skett under den värsta lågkonjunkturen i modern tid. Nio av tio som nyanställs kommer direkt ur arbetslöshet och i många fall från ett långvarigt utanförskap.

En bransch som tidigare har varit hårt drabbad av osäkra svartjobb är nu på väg, tack vare alliansens politik, att bli vit och tryggare. Detta har inte bara ökat statens skatteinkomster. Dessutom är personer som tidigare har utfört hushållssysslor på den svarta marknaden nu försäkrade, har pensionsrätt, kan organisera sig fackligt, få sjukpeng och allt annat som vanliga anställda tar för givet.

Den kritik som oppositionen framfört baseras i grund och botten på en syn på hushållsarbete som något som är sämre än andra arbeten. Vi kristdemokrater kan inte se det på det sättet. Vi anser att arbete är något positivt. Att gå från arbetslöshet till sysselsättning eller från svarta till vita jobb med all den trygghet som det innebär är något oerhört värdefullt för alla och något vi alla borde välkomna. Jag kan bara beklaga att denna syn på arbete inte alltid delas av oppositionen.

Fru talman! Oppositionens förslag om ett tillfälligt ROT-avdrag skulle inte innebära en långsiktig kamp mot svartarbetet inom denna sektor utan enbart leda till att vara en konjunkturstimulerande åtgärd.

Alliansens och Kristdemokraternas politik handlar om vad vi menar är långsiktiga och strukturella åtgärder för att motverka svartarbete och dess följder i form av otrygga jobb, brister i försäkringsskydd, obefintligt konsumentskydd etcetera. Det är beklagligt att oppositionen inte delar vår syn vad gäller detta avdrag.

Regeringens politik för full sysselsättning och en varaktig ökning av antalet arbetade timmar innehåller även åtgärder som syftar till att göra det lättare för arbetsgivare att anställa. En av dessa åtgärder gäller den särskilda löneskatten och innebär att äldre undantas från den i syfte att göra det mer attraktivt för företagen att behålla och nyanställa äldre medarbetare. I motionen från Vänsterpartiet föreslås att detta undantag slopas eftersom alla inte har möjlighet att fortsätta att arbeta efter att man fyllt 65 år. Med ett sådant synsätt och en sådan motivering kan man blockera alla förbättringar.

Fru talman! Socialdemokraternas och Vänsterpartiets förslag om ett återinförande av förmögenhetsskatten menar alliansen och Kristdemokraterna är fel hur man än väljer att se på det. Det är en skatt som ger mycket lite i statsinkomster och driver miljardbelopp ut ur landet, pengar som bättre skulle behövas för investeringar och som riskkapital i vårt Sverige.

Alltför ofta har svenska uppfinningar och innovationer, en viktig faktor bakom investeringsnivån, kommersialiserats i andra länder och lett till nya jobb utomlands i stället för i Sverige. Bristen på riskvilligt kapital, bland annat orsakad av det tidigare höga svenska skatteuttaget på kapital i form av förmögenhetsskatt, har bidragit till denna negativa utveckling. Avskaffandet av förmögenhetsskatten har därför varit av grundläggande betydelse i den satsning på företagande och på att stimulera viljan att investera i Sverige som präglat arbetet under mandatperioden.

Förmögenhetsskatten var dessutom en skatt med stora tekniska brister. Tillgångar behandlades inte likformigt, vilket gav upphov till krypthål, som i sin tur uppmuntrade till skatteplanering framför allt bland dem med stora kapitaltillgångar och resurser.

Fru talman! När jag nu närmar mig slutet av detta en aning för långa anförande vill jag ta upp frågan om fastighetsskatten. Även fastighets-skatten vill den rödgröna oppositionen återinföra. Den var, när vi tog bort den, orättvis, orättfärdig och obegriplig. Vi menar att ingenting har ändrats om den skulle återinföras.

Genom systemet med en kommunal fastighetsavgift har skatteuttaget på boende sänkts. Samtidigt gör avgiftens konstruktion det möjligt för avgiftsskyldiga att bättre kunna förutse kostnaderna för det egna boendet även på längre sikt. Vi kristdemokrater anser inte att ett eget boende ska vara ett privilegium endast för de rika.

Anf. 81 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Lennart Sacrédeus började med att säga att det är viktigt i ett civilt samhälle att ha skattesystem som fungerar på ett rättvist och säkert sätt. Då vill jag fråga Lennart Sacrédeus: Hur många av de 405 000 som nu är arbetslösa har hushållsnära tjänster? Hur många av dem har 50 procent i bidrag för hushållsnära tjänster, vilket de välsituerade i samhället har möjlighet till? Det vore bra att få svar på det.

Lennart Sacrédeus avslutade sitt anförande med att ta upp fastighets-skatten. Jag vet att hans valkrets är Dalarna. I Dalarna har de kunnat konstatera att de fått höjda fastighetsavgifter sedan den borgerliga regeringen tillträdde. Vi kan också konstatera att i Dalarna kommer man enligt det rödgröna förslaget till fastighetsskatt inte att få höjda fastighetsskatter. I stället handlar det om dyra villor som har ett marknadsvärde på 6 miljoner kronor och däröver. Då ska det utgå 1 procent i fastighetsskatt.

Det är ingen mening med att försöka skrämma svenska folket med det förslaget. De flesta inser att man måste ha olika skatt för ett litet hus och ett slott. Alliansen har infört en orättvis fastighetsskatt. Inte någon annanstans i Europa finns en sådan fastighetsskatt som den alliansen har infört i Sverige. Här är skatten densamma för ett litet hus i glesbygd som för ett dyrt hus i Djursholm. Vi anser att man måste göra skillnad på

fastighetsegendomarna. De måste beskattas någorlunda rättvist. Därför har vi lagt fram ett sådant förslag.

Anf. 82 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Jag sade nog inte ett civilt samhälle utan ett civiliserat samhälle. När man håller ett anförande som är lite längre än den talartid man hade anmält talar man ibland alltför snabbt och otydligt. Det var alltså ett civiliserat samhälle jag sade. Till detta civiliserade samhälle har såväl alliansen som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet bidragit.

Frågan var hur många som utnyttjar de hushållsnära tjänsterna. Jag borde säkert ha alla dessa siffror i huvudet, men nu är jag ingen kalenderbitare och kan därför inte svara på det. Jag menar dock att denna reform för att göra svarta jobb vita, skapar en arbetsmarknad för dem som verkar inom den alltför svarta sektorn, har ett värde i sig.

Menar Lars Johansson som företrädare för Socialdemokraterna att reformen inte har någon som helst bäring på kampen mot svartjobb? Är det endast andelen arbetslösa som är ett mått på ifall reformen är rätt att införa eller inte? Det synsättet känns för mig som kristdemokrat och alliansare en aning avigt, men det kanske är ett naturligt sätt att resonera inom de socialdemokratiska leden.

Sedan gällde det fastighetsskatten. För egen del vill jag självklart värna om min valkrets Dalarna. Men på samma sätt som Lars Johansson är vidsynt vill jag måna om hela landet. Jag tycker att också människorna som bor i Djursholm är medborgare som man kan bry sig om, även om de inte kan rösta på en kristdemokrat i Dalarna.

Det vi befarar, och det har vår utskottsordförande Lennart Hedquist tydligt sagt, är att ni, Lars Johansson, öppnar upp för ett återinförande av den tidigare så impopulära fastighetsskatten, den som bidrog till att ni hamnade i den oppositionsställning som ni inte trivs i.

Anf. 83 LARS JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag beklagar att jag uttryckte mig fel. Ett civiliserat samhälle ska det vara, det är helt korrekt.

Det hela är inte riktigt så enkelt. Hoppa nu inte över frågan. Jag frågade om Lennart Sacrédeus tycker att det är rimligt att ha en orättvis fastighetsskatt som innebär att man betalar samma skatt för ett litet hus som för ett slott. Uppenbarligen tycker Lennart Sacrédeus att det är rätt.

Jag har svårt att förstå hur Lennart Sacrédeus kan tycka att det är rätt. Han satt under en tid i Europaparlamentet och kunde notera hur skattesystemen är i andra länder, att man ingen annanstans har en sådan fastighetsskatt. I stället beskattas kapitalet lite högre – det gäller framför allt i Västeuropa – eftersom det är viktigt att ha en någorlunda god jämförelse mellan inkomstskatter och kapitalskatter. Det är uppenbart att Lennart Sacrédeus helt har glömt det.

De ekonomiska klyftorna ökar hela tiden. De har ökat ännu mer sedan vi fick en borgerlig regering. Regeringen skriver i sin proposition att klyftorna kommer att öka ytterligare framöver. Under dagens skattedebatt har inte några som helst förslag presenterats från något av de borgerliga partierna som skulle innebära en minskning av inkomstklyftorna i samhället. Snarare har man försvarat de ökande inkomstklyftorna, orätt-

visan i skatterna och det faktum att man får betala 27 procent mer i skatt som pensionär än som löntagare med samma inkomst. Det försvarar allianspartierna. Det tycker man är rätt skattepolitik.

Jag har svårt att förstå hur man kan tala om ett civiliserat samhälle som ska hålla ihop och samtidigt tycka att den typen av skattepolitik är framgångsrik. De ekonomiska klyftorna och motsättningarna i samhället ökar ju när allt fler människor upplever att skatterna är orättvisa.

Anf. 84 LENNART SACRÉDEUS (kd) replik:

Fru talman! Jag gillar Lars Johansson och hans sätt att argumentera, men det han sade i slutet var märkligt. Han kan inte innerst inne, och definitivt inte mellan skäl och vägg, anse att den skattepolitik som alliansen för skulle hota Sverige som civiliserat samhälle.

Lars Johansson talar om växande löneklyftor. Det är en grundläggande uppgift för fackföreningarna att driva. Jag tillhör en grupp, lärarna, där fackföreningarna varit usla på att hävda lärarnas intressen beträffande löneutvecklingen. När Lars Johansson talar om klyftorna i löneutvecklingen måste det riktas mot både fackföreningarna och arbetsgivarna. Där har inte socialdemokrater, och inte heller kristdemokrater, i kommuner och inom SKL alltid agerat på ett sätt som vi som individer skulle önska.

Jag ber om ursäkt om det uppfattades som att jag hoppade över fastighetsskattefrågan. Vi har ju satt ett tak, så har man ett lågt taxeringsvärde på sin fastighet slår man naturligtvis inte i taket. Sedan kan man alltid diskutera om det här taket skulle ligga högre eller om man skulle beskatta villan högre i Djursholm. Man ska ändå ha klart för sig att alla som bor i högt taxerade villor inte har stora förmögenheter i kapital eller höga inkomster. Detta kan, som med den gamla fastighetsskatten vi hade, innebära att de drivs från sitt hem. Det var en effekt som var impopulär.

Jag är inte säker på att ni har kommit fram till den optimala lösningen av fastighetsskatten för övrigt heller.

Jag kan inte se att det var någonting mer som Lars sade om detta utan jag får tacka för debatten, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

8 § Höstilläggsbudget för 2009

Prot. 2009/10:32
18 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna*

*Höstilläggsbudget
för 2009*

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2009/10:FiU11

Höstilläggsbudget för 2009 (prop. 2009/10:2).

Anf. 85 HANS HOFF (s):

Fru talman! Vi säger nej till regeringens privatisering av fordonsbesiktningen. Privatiseringen i Finland har inneburit att priserna för en kontrollbesiktning har mer än fördubblats. Svensk Bilprovning har i dag Europas lägsta priser, har en kundnöjdhet på 94 procent och kan erbjuda ett finmaskigt nät av provstationer i alla delar av landet.

Denna uppskattade och väl fungerande verksamhet ska nu av regeringen privatiseras – privatiseras för privatiseringens skull, inte för att förbättra för bilisterna. Vi bilister kommer att få betala priset för regeringens felaktiga politik även på detta område.

Vi lyfter i vår motion fram satsningar på riskkapital till företag genom att det bildas en ny riskkapitalfond som ska agera marknadskomp-
letterande.

Vi anser att särskilda rehabiliteringsinsatser ska göras för dem som nu utförsäkras från den tillfälliga sjuk- och aktivitetsersättningen.

Vi säger nej till att bolagisera Banverkets produktion. Vi vill i stället använda pengarna till att förstärka underhållssatsningar på väg- och järnvägsnätet.

Fru talman! Regeringen lämnar i tilläggsbudgeten förslag om att riksdagen ska godkänna att 5 ½ miljarder kronor flyttas från satsningar i svensk försvarsindustri till köp av färdigutvecklad försvarsmateriel från den som har att sälja. Ett tydligt exempel på detta är upphandlingen av fordon för flera miljarder kronor från det finska företaget Patria.

Den av regeringen nu föreslagna förändringen i tilläggsbudgeten är i enlighet med regeringens politik, från utveckling av försvarsmateriel på svensk botten till anskaffning av färdigt materiel. Regeringens dogmatiska inställning att alltid köpa från den så kallade hyllan missgynnar den inhemska försvarsindustrin och missgynnar Sverige.

Sverige har i dag en konkurrenskraftig försvarsindustri som besitter spjutspetsteknik som är viktig för Sveriges försvarsförmåga. Detta bör värnas. Sverige har som militärt alliansfri stat en lång tradition av en stark nationell försvarsindustri, en försvarsindustri som inte bara har försett och förser landet med materiel utan också ger kunskap och tillgång till viktiga militära och industriella samarbeten.

Försvarsindustrin utgör i dag en spjutspetsteknologi som har stor betydelse för den civila marknaden. Sverige riskerar att förlora unik teknisk kompetens som inte går att återskapa om ni nu lägger ned den.

Fru talman! Nästa år beräknar regeringen att en halv miljon människor i vårt land kommer att vara arbetslösa. Sverige behöver en politik för att såväl behålla som skapa nya jobb. I dag är 30 000 människor anställda inom försvarsindustrin. Därtill är ca 60 000 anställda hos underleverantörer och serviceföretag. Försvarsindustrins betydelse för jobben är *betydande* i län och orter som Örnsköldsvik i Västernorrland, Karlskoga i Örebro län, Linköping i Östergötland, Karlskrona i Blekinge och i Göteborg för att nämna några.

Det duger inte med en regering som för det första inte klarar av att hantera arbetslösheten i lågkonjunkturen och för det andra med sin politik aktivt lägger ned jobb i Sverige och driver ut svensk industri ur vårt land.

I stället för att nedmontera försvarsindustrin i Sverige vill vi socialdemokrater ge den rimliga förutsättningar. Försvarsindustrin i Sverige behöver en långsiktig planering för sin forskning och utveckling, detta för att kunna matcha sina konkurrenter och ta fram de produkter som Sverige beställer.

Fru talman! Jag förstår att borgerliga riksdagsledamöter i artiklar, i uttalanden och vid medverkan i olika former av konferenser så tydligt klargjort vikten av att utveckla och satsa på svensk försvarsindustri. Det

är ledamöter som anser att regeringens inriktning på politiken är fel. Jag har i det här sammanhanget stor förståelse eftersom de kommer från orter och län där kanske tusentals jobb nu står på spel.

Jag utgår från att detta inte bara är läpparnas bekännelser utan att vi också vid dagens omröstning här i riksdagen faktiskt kommer att se borgerliga riksdagsledamöter som röstar med oss socialdemokrater för att värna jobben i svensk försvarsindustri.

Fru talman! Regeringen vill att riksdagen i dag ska bemyndiga regeringen att fatta beslut om att anskaffa nya splitterskyddade hjulgående fordon. Vi delar regeringens bedömning att det finns behov av att ersätta äldre bandfordon, men det finns ingen som helst anledning att riksdagen här i dag ger regeringen denna möjlighet.

Försvarets materielverk har genomfört en upphandling och tecknat ett kontrakt med det finska företaget Patria. Kontraktet med Patria är villkorat med att ett bemyndigande godkänns av riksdagen i dag. Upphandlingen har nu varit föremål för en domstolsprövning, och länsrätten i Stockholm har underkänt upphandlingen. Det finns med andra ord ingen som helst anledning att riksdagen här i dag ska godkänna det som har underkänts av en domstol och bemyndiga regeringen att fatta beslut om att inhandla dessa fordon. Det borde för riksdagen vara en självklarhet att en ny upphandling ska göras och att regeringen därefter återkommer till riksdagen om ett nytt bemyndigande. Ett avslag i dag skulle tydliggöra att riksdagen inte accepterar att regeringen genomför affären trots att en domstol har underkänt upphandlingen.

Fru talman! Mot bakgrund av det inför kammaren anförda yrkar jag bifall till våra reservationer.

(Applåder)

Anf. 86 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Vänsterpartiets budgetförslag för 2009 har fallit och därmed också de förutsättningar som hade varit välbehövliga i svensk ekonomisk politik. Vi har därmed valt att inte motionera med anledning av tilläggsbudgeten eftersom vi menar att det är regeringens sak att anpassa budgeten under löpande budgetår och att regeringen själv får ta ansvar för sin politik.

Självklart har vi synpunkter på de förslag som regeringen lägger fram, och det är alternativ och förslag som Vänsterpartiet i många fall inte kan ställa sig bakom.

Bland annat är det så att den här regeringen för pengar från bistånd till att finansiera kungabröllop, ökade kostnader för flyktingmottagande och ökade kostnader för offentligt biträde i utlänningsärenden.

Biståndspengar ska användas till det biståndspengar är avsedda att användas till. Det sätt som regeringen har valt strider mot grunderna i svensk biståndspolitik.

Varje år underbudgeterar regeringen kostnaderna för offentliga biträden vid utlänningsärenden. Det skapar en rättsosäkerhet och en otydlighet när det gäller på vilket sätt kostnaderna ska hanteras och vilka konsekvenser det får. Här behövs både en lagändring som förtydligar regeringens och riksdagens ansvar i de här frågorna och ytterligare resurser. Men de resurserna ska definitivt inte tas från bistånd.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Höstilläggsbudget
för 2009*

Vi menar också att kungabröllop inte heller ska bidra till ökade kostnader för skattebetalarna. Kärlek är härligt och ävenså bröllop, men kungafamiljen får i dag bidrag genom skattebetalarna på över 100 miljoner kronor per år. Vi menar att det också måste räcka till omkostnaderna för bröllopet. Skulle inte dessa bidrag från skattebetalarna räcka anser vi att kungafamiljen får ta av sin privata förmögenhet eftersom den också är uppbyggd av våra gemensamma skattepengar och består av några hundra miljoner kronor. Det är ingen fattig familj som ska få till stånd ett bröllop i Sverige. Låt dem och alla de som vill fira det bröllopet, men låt oss göra det inom de kostnader som finns i dag för kungahuset.

Hans Hoff har på ett mycket förträffligt sätt beskrivit skeendena runt Hägglunds och försvarsupphandlingen. Jag behöver egentligen inte tillägga så mycket i frågan, men vi menar att riksdagen inte nu ska ge bemyndigandet till regeringen att slutföra upphandlingen, bland annat för att länsrätten har konstaterat att upphandlingen har gått felaktigt till. Det var en orimligt kort anbudstid, man har gjort en otillåten väsentlig förändring av förfrågningsunderlaget, man har utformat ett oklart förfrågningsunderlag och man har lämnat oklara upplysningar.

Regeringen väljer att utveckla formerna för försvarsupphandlingen genom att handla mer och mer från den så kallade hyllan. Det här är ett kostsamt och ineffektivt sätt för skattebetalarna att utveckla försvarsindustrin i Sverige eftersom det är tidigare skattepengar som i stor utsträckning har bidragit till att utveckla olika former av till exempel pansarfordon. Hägglunds har på ett mycket förnämligt sätt utvecklat sina fordon och anpassat dem till olika behov, och de kan sättas ihop på olika sätt med en gemensam bas. Hägglunds har gjort ett mycket förnämligt arbete. Nu riskerar vi att de tidigare satsade skattepengarna och många viktiga arbetstillfällen går förlorade. Därför avvisar vi bemyndigandet och ställer oss bakom den reservation som Socialdemokraterna, vi och Miljöpartiet har i finansutskottet.

(Applåder)

Anf. 87 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den gemensamma reservation som Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet har i detta ärende angående upphandlingen.

Vi i Miljöpartiet hade inte tänkt oss att yttra oss i ärendet om tilläggsbudgeten, men vi har valt att delta i denna reservation just på grund av att vi blev så förvånade över att man från alliansens sida vidhåller att bemyndiga regeringen att genomföra en upphandling som redan har fallit i domstol. Det är ett märkligt förfaringssätt. Vi ska väl ändå ha respekt för domstolens kompetens att behandla upphandlingar och i det här fallet underkänna dem när de inte uppfyller regelverket.

Det hade varit klädsamt om allianssidan hade dragit tillbaka sitt äskande om bemyndigande. Man har kanske fortfarande chansen. Jag vet inte exakt hur procedurerna går till här i kammaren, men det vore intressant om det gick att göra. Vad jag förstår finns ingen chans att genomföra detta, och då borde bemyndigandet falla för 2009.

Upphandlingar ska vara korrekta. Då är det viktigt att lära sig att göra korrekta upphandlingar. Om våra statliga verk inte kan göra korrekta

upphandlingar borde regeringen se till att de lär sig detta på ett tydligt sätt.

Nu har så inte skett, och därför vill vi i Miljöpartiet att regeringen helt enkelt inte ska bemyndigas att genomföra upphandlingen. Hela denna affär är i grund och botten pinsam.

(Applåder)

Anf. 88 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! I den tilläggsbudget vi nu diskuterar om ungefär 12 miljarder kronor är den absolut största posten ökade anslag till kommuner och landsting. Det har diskuterats tidigare i dag. Det är en tydlig prioritering av de viktiga välfärdstjänsterna, som inte ska drabbas av den ekonomiska krisen.

Jag vill också lyfta fram en annan trygghetspost i tilläggsbudgeten, nämligen att alliansregeringen lever upp till sina löften om ett tryggare Sverige genom att rättsväsendet tilldelas 1 ½ miljard. Nästa år är alliansregeringens mål att Sverige ska ha 20 000 poliser – det är fler än vi någonsin har haft.

Jag vill nu kommentera förslagen inom försvarets område. Det handlar bland annat om det vi har hört om i tidigare anföranden, nämligen anskaffning av splitterskyddade fordon, och det är också fråga om en flyttning av pengar från utveckling till inköp av försvarsmateriel.

Regeringen föreslår att riksdagen ska besluta att 115 splitterskyddade fordon ska upphandlas, bland annat för vår insats i Afghanistan. Det är bråttom att genomföra detta, vilket inte minst den senaste veckans tragiska incident visar. Alliansen i utskottet tillstyrker utan en sekunds tvekan så att upphandlingen kan genomföras utan dröjsmål. På så sätt får de svenska kvinnor och män som deltar i vår insatsstyrka skydd. Oppositionen reserverar sig och säger nej med hänvisning till att upphandlingen – anar man – inte gett rätt resultat och att upphandlingen har överklagats.

Det är varken riksdagens eller regeringens roll att lägga sig i en upphandlingsprocess. Vi måste skilja på det bemyndigande vi lämnar i dag till regeringen att bemyndiga Försvarsmakten att uppdra åt Försvarets materielverk att genomföra en upphandlingsprocess. Det är mycket beklagligt att det har visat sig att Försvarets materielverk i den professionella upphandlingen har gjort ett antal formella fel. Det är inte fråga om resultatet i upphandlingen, utan det är fråga om att hur det har gått till inte har varit riktigt. Nu måste upphandlingen göras om på ett riktigt sätt så snart det går.

Att det fattas beslut nu är extra viktigt i läget med den osäkerhet som har skapats av medierna och som har förstärkts av oppositionens reservation. Oppositionen tar på sig ett mycket stort ansvar när man säger nej och senarelägger upphandlingen.

Regeringen föreslår också att anslag ska flyttas från utveckling av försvarsmateriel till anskaffning. Jag tycker att det är förvånande att Socialdemokraterna reserverar sig mot detta, trots att det är helt i linje med den strategi för anskaffning av försvarsmateriel som infördes redan av Göran Persson och som sedan utvecklats av alliansregeringen i vårens försvarsbeslut.

Detta innebär att försvaret i första hand ska använda och köpa det som finns färdigutvecklat och bara när det är särskilt motiverat utveckla

Prot. 2009/10:32
18 november

*Höstilläggsbudget
för 2009*

egen materiel, som var fallet med till exempel JAS-projektet. Särskilt Socialdemokraterna borde vara intresserade av en så effektiv materielförsörjning som möjligt med tanke på att den socialdemokratiska budgeten har betydligt mindre pengar till försvaret än alliansen.

Alliansregeringen för en näringspolitik för alla näringar, inklusive vår försvarsindustri. Vi driver inte industrin ut ur vårt land, som påstods här tidigare i dag, utan vi står för en frihandel som utgör basen för våra exportnäringar inklusive försvarsindustrin.

Jag vill också kommentera två andra förslag inom infrastrukturområdet där socialdemokrater reserverar sig.

Banverket ska förändras. Produktionsdelen, Banverket Produktion, som bygger och underhåller järnvägar och lägger räls ska bolagiseras. Andra aktörer ska kunna komma in på likvärdiga villkor, och verksamheten ska bli konkurrensutsatt. Det finns i och för sig redan nu en betydande konkurrens när det gäller byggandet. När det gäller underhåll dominerar emellertid Banverkets produktionsdel helt och hållet. Produktivitetens utvecklingen är inte särskilt bra, utan tvärtom ganska dålig. Många konkurrenter befärar att det inte råder konkurrensneutralitet när Banverket både beställer och har egen verksamhet.

Jag tycker att det är oroande när Socialdemokraterna tar ett steg tillbaka och försvarar monopolverksamheter. Att inte utnyttja marknadsmekanismers möjligheter riskerar att stå oss dyrt. Men det gäller inte alls bara pengar, utan det gäller också kvalitet och förnyelse.

Socialdemokraterna säger också nej till regeringens förslag att bilprovningen ska öppnas för andra aktörer än AB Svensk Bilprovning. AB Svensk Bilprovning är en utmärkt verksamhet, som sannolikt är bäst i världen på det de gör och kostnadseffektiv. Men ingen verksamhet är så bra att den inte går att göra bättre. En konkurrensutsättning betyder att man får idéer och driver innovationer vidare.

Det är oroande att socialdemokrater, som enligt uppgift strävar efter förnyelse, nu tycks ta steg tillbaka och låter ideologi gå före när man vill bevara dessa monopolverksamheter. Jag vill citera en socialdemokratisk debattartikel i går: "Regeringens privatiseringsvåg sköljer över Sverige, senast ut är Bilprovningen."

Vi tror på tydliga regler, normer och transparens i upphandling, att skilja på verksamhet och kontroll. Att öppna för konkurrens ger utveckling, kvalitet och tillgänglighet. Det gör att producenter kan verka på lika villkor. Det gör att verksamheten kan bli effektiv och billigare i längden. Men framför allt är det vi användare av tjänster och vi konsumenter som kan få betydligt mer tillgängliga och bättre tjänster.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i finansutskottets betänkande nr 11.

Anf. 89 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Anna Lilliehöök. Hon konstaterar att Svensk Bilprovning är utmärkt och bäst i världen. Men ändå slår man sönder den. Det är lite svårt att få det att gå ihop. Men det kanske var därför man också privatiserade apoteken. Apoteken var privata en gång i tiden, och staten fick ta över eftersom det inte fanns någon sammanhållning, utveckling och tillgänglighet för medborgarna. Då väljer borgarna att återigen slå sönder en väl fungerande verksamhet.

Men, fru talman, det var inte därför jag begärde ordet. Jag begärde ordet på grund av Anna Lilliehööks inledning. Hon sade så här: Kommunerna får extra stöd så att inte den viktiga välfärden ska drabbas av krisen. Det är ett intressant konstaterande från Moderaterna.

Man väljer nu att lägga ett extra stöd för nästa år. Av det extra stöd som man nu lägger till, 6 miljarder, går 5 miljarder till ökade kostnader för ökade socialbidrag på grund av regeringens förda politik. Regeringen har ju försämrat både a-kassan och sjukförsäkringen och tvingar människor att i stället söka socialbidrag. Regeringen har också påfört kostnader för infrastruktur i kommunsektorn på 30 miljarder kronor. Regeringen fryser statsbidragen till kommunsektorn i år, och det extra stöd man betalar ut valåret 2010 dras tillbaka 2011. Man ger alltså inte ens kommunerna förutsättningar för att på ett gott sätt utveckla och försvara välfärden, eftersom de inte får besked om vad som händer efter valåret.

Det här är inte ett sätt att ta ansvar för att värna välfärden i krisen. Ni menar dessutom att 60 000 jobb ska försvinna ur välfärden de närmaste åren, varav 20 000 beräknas försvinna redan i år. På vilket sätt försvarar ni välfärden i krisen, Anna Lilliehöök?

Anf. 90 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Jag börjar bakifrån: Ja, jag vet att argumentationen är att man kan läsa någonstans i dokument att vi i allianspartierna och alliansregeringen skulle vilja att antalet anställda i kommuner och landsting minskar med 60 000. Det fanns ett annat bud tidigare i dag, och det låg på 30 000.

Så småningom, efter att ha suttit och räknat och letat efter detta, har jag förstått att det här är något slags baklängesräkning där oppositionen vill tillvita alliansregeringen en vilja att säga upp 60 000 personer i kommuner och landsting. Detta är naturligtvis nonsens.

Om man nu tittar på hur det ser ut är det tvärtom så att det i dag arbetas fler timmar i välfärdsverksamheterna tack vare regeringens tillskott. Det arbetas fler timmar och utförs fler tjänster, och det innebär att vi alla kan ha tillgänglig vård, omsorg och skola.

Anf. 91 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kan upplysa dig, Anna Lilliehöök, om att det här är er egen prognos över hur antalet anställda i offentlig sektor kommer att minska under den närmaste treårsperioden. Det är alltså konsekvensen av er egen politik som du tydligen inte riktigt känner till. Dessutom är de ökade socialbidragskostnaderna på 50 procent er egen prognos. Ni räknar alltså kallt med att det ska bli nedskärningar i den kommunala välfärden – i välfärdens kärna, som ni så vackert uttrycker det i andra sammanhang.

Det här är, som sagt var, konsekvensen av er egen politik. Om man inte tillför kommunerna det stöd de behöver för att möta den här krisen blir det nedskärningar. Ni tvingar ju fram nedskärningarna eftersom kommunerna måste hantera sin budget. Ni ger inte vare sig tillräckligt med resurser eller långsiktiga planeringsförutsättningar, vilket gör att kommuner nu går vidare med de varsel de tidigare har lagt. Man kan inte stoppa dem, för det är en mycket lång och även smärtsam process att gå igenom för en kommun.

Därför tar inte ni ansvar för att värna välfärden i krisen, Anna Lilliehöök. Ni förvärrar den och fördjupar den genom att ni tvingar fram uppsägningar.

Anna Lilliehöök! Det är era egna prognoser. Ni räknar med att 60 000 ska försvinna. Då kan jag upplysa dig om att 18 000 försvann redan i fjol. Det är många lärare, sjuksköterskor, vårdbiträden, undersköterskor och socionomer som riskerar sina jobb. Våldigt stora kvalitetsförsämringar väntar runt hörnet med er politik.

Anf. 92 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt glädjande att det visar sig att personalen i kommunerna har blivit mycket friskare. Dessutom har heltidstjänsterna blivit många fler. Det är faktiskt färre anställda, för vi har inte någon dubbelräkning av sådana som både är sjukskrivna och har vikarier. Det betyder också att det är färre personer som arbetar. Men som jag sade förut arbetar de fler timmar, och fler tjänster blir utförda.

Det här anslaget med ytterligare pengar inför 2010 annonserades redan i maj för att kommunerna skulle kunna känna sig trygga när det gäller att överbrygga krisen och att stegvis och lugnt kunna göra de omställningar som kommuner behöver göra.

Det är ju inte meningen att man ska frysa verksamheterna. Självklart ska de utvecklas och anpassas till exempel till de demografiska förutsättningar som vi har.

Anf. 93 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Anna Lilliehöök tog in den tidigare statsministern Göran Persson i det här och sade att det är hans inriktning på försvarsmaterielfrågorna som ligger till grund för att vi i dagens tilläggsbudget ska flytta 5 ½ miljarder kronor. Så är det självfallet inte.

På s. 24 i betänkandet framgår det klart och tydligt att den flyttning som ska göras i dag sker utifrån proposition 2008/09:140. Den nya inriktningen på försvaret får som konsekvens att det sker en tyngdpunktsförskjutning från utvecklingsinsatser till anskaffning av färdigt material.

Om inte Göran Persson är rådgivare till regeringen på något sätt i de här frågorna har han definitivt inte varit inblandad. Ta lite ansvar för den politik ni bedriver här! Det tror jag är jätteviktigt.

Den här upphandlingen har underkänts av en domstol – det har framförts här i flera olika delar. Vi förutsätter att en ny upphandling görs. Om inte Försvarets materielverk överklagar handlar det i alla fall om en åtta nio månaders upphandlingsperiod som vi har framför oss. Överklagas det här domslutet tar det ännu längre tid.

Därför anser vi inte att regeringen behöver ha bemyndigandet i dag att inhandla de här fordonen. Vi anser inte det. Det finns ingen tidspress. Att det ska tas i dag motiveras med att detta skulle fördyra kostnaderna. Det är därför som det blir bråttom med det här bemyndigandet. Det argumentet finns inte längre.

Jag har bara en fråga till Moderaterna och Anna Lilliehöök. Kan Moderaterna, om regeringen i dag av riksdagen får det här bemyndigandet att köpa fordonen, garantera riksdagen att regeringen inte genomför affären med finska Patria, trots att den har underkänts av en domstol? Jag

skulle gärna vilja att riksdagen får ett konkret ja- eller nejsvar på den frågan.

Prot. 2009/10:32
18 november

Anf. 94 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Vi har ett upphandlingsreglemente. Vi har också en åtskillnad mellan myndighetsutövning och regering och riksdag. Om den här upphandlingen – det gäller även alla andra upphandlingar – blir överklagad betyder det på intet sätt att den kommer tillbaka hit till riksdagen.

Det händer säkert. Jag har ingen aning, men jag kan tänka mig det. Jag hoppas också att det verkligen sker överklaganden, för självklart genomförs inte alla upphandlingar på rätt sätt. Det är alltså helt riktigt att man ska kunna göra det här. Det är väldigt viktigt. Finessen med de här reglerna är ju att man ska kunna överklaga på tydliga grunder utan att vi politiker lägger oss i.

Tyvärr måste jag därför säga att jag inte kan svara på den fråga som du ställer. Jag tycker inte att vi ska göra det heller, utan det är Försvarets materielverk som sköter den här upphandlingen. Den har underkänts. Den måste göras om, och det ska Försvarets materielverk göra.

Det viktiga med beslutet i dag och det vi beslutar om är inte på något sätt vem som ska få den här ordern, utan det är att det ska upphandlas fordon. Jag upprepar: Oppositionen tar på sig ett mycket stort ansvar om man vill fördröja upphandlingen av de fordon som behövs för att skydda vår trupp i Afghanistan.

Anf. 95 HANS HOFF (s) replik:

Fru talman! Den fördröjs inte på något sätt annat än genom att en domstol har underkänt hela upphandlingen.

Den ska göras om, säger Anna Lilliehöök. Då finns det ingen anledning för riksdagen i dag att ge regeringen ett bemyndigande att slutföra den här affären. Kontrakt är ju tecknat med finska Patria.

Men åter till min fråga. Anna Lilliehöök och Moderaterna anser att en ny upphandling ska göras. Då är jag trygg i den delen, så att säga. Men det är också många borgerliga riksdagsledamöter som är engagerade i de här frågorna, för det är stora värden som står på spel. Därför skulle jag ändå vilja att Anna Lilliehöök och Moderaterna garanterar riksdagen att regeringen inte genomför affären, trots att den är underkänd. Regeringen får ju den möjligheten från riksdagen om vi beslutar om det i dag. Det är det som det handlar om.

Ges det bemyndigandet till regeringen kan man också slutföra den affären, och det vore att köra över hela domstolsprocessen. Jag vill ha ett ja eller nej från Moderaterna i den frågan.

Anf. 96 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi här skiljer på beslutet att upphandla och bemyndigandet till regeringen att kunna fatta beslut om att ge bemyndigande till Försvarsmakten.

Det är ju därför det kommer här i tilläggsbudgeten. Men det borde kanske ha skett, om vi då hade haft en tilläggsbudget, redan i somras.

Det viktiga är att vi fattar beslut om att ge bemyndigande till regeringen att ge uppdrag till Försvarsmakten, som i sin tur ger uppdrag till Försvarets materielverk.

*Hösttilläggsbudget
för 2009*

Det vi bestämmer om i dag är: Ska det över huvud taget införskaffas splitterskyddade fordon som ska kunna användas bland annat i våra internationella insatser?

Vi i utskottsmajoriteten säger ja till detta och stöder regeringen när det gäller den här upphandlingen. Bemyndigandet bör regeringen få så snabbt det någonsin är möjligt.

Anf. 97 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! En viktig del i den här tilläggsbudgeten är ökade anslag till väghållning och banhållning. Det är 65 miljoner mer till väghållning och 335 miljoner mer till banhållning, järnväg.

Det är ett viktigt besked som vi kan ge här i dag. Centerpartiet och alliansregeringen drar nu nytta av det rådande konjunkturläget där det finns en möjlighet att ta till vara lediga resurser inom byggsektorn. Det handlar om lediga resurser som kan användas för statliga investeringar och underhållsåtgärder inom infrastrukturområdet.

Det är rätt att i det här konjunkturläget, i en lågkonjunktur, satsa på infrastrukturinvesteringar, väg- och järnvägsinvesteringar, för nu får man mycket för pengarna.

Fru talman! De ökade anslagen i den här tilläggsbudgeten läggs till en redan historisk närtidssatsning på infrastruktur som görs 2009 och 2010. Det gäller drift och underhåll och investeringar i vägar och järnvägar.

Med den här ökningen – tidigare var det 11 miljarder – i tilläggsbudgeten och budgetpropositionen för 2010, som vi har diskuterat tidigare på dagen, blir det totalt 12,6 miljarder under 2009 och 2010.

Det är satsningar som är nödvändiga. När alliansregeringen tillträdde hösten 2006 fanns det nämligen stora underskott i de väg- och järnvägsplaner som den socialdemokratiska regeringen lämnade efter sig.

Underskotten är skillnaden mellan de löften som fanns i planerna och de resurser som fanns i budgetar. Och de har skrivit budgetar inom de här områdena under en väldigt lång tid.

Underskotten var av storleksordningen 100 miljarder. Vi har nu successivt börjat arbeta i rätt riktning här. Framför allt är det underhåll som har varit eftersatt under lång tid.

De här underskotten har vi kunnat märka i vår vardag. Det är vägar där det varit bristande underhåll som är fulla med pothål, som framför allt har drabbat landsbygdsboende. Det är järnvägar, växlar och signalsystem där det varit bristande underhåll som gör att alla som pendlar, inte minst här i Mälardalen, inte riktigt har kunnat lita på tidtabellerna. Kommer jag till jobbet i tid? Hinner jag hämta barnen på dagis innan dagis stänger? Den nödvändiga tryggheten i vardagen har inte funnits där. Man har haft svårare att få livspusslet att gå ihop. Och det är viktigt att få både livspussel och vardagen att gå ihop.

Vi åtgärdar nu detta genom den här närtidssatsningen med drift och underhåll på vägar och järnvägar. I storstadsområdet här har det tidigare gjorts en satsning på att göra små smarta investeringar för att få signalsystem, växlar och annat att fungera. Man slipper sitta i en tunnel mellan Flemingsberg och Södertälje, där alla ringer till sin sambo och talar om att de kommer hem sent. Den verkligheten förändras successivt.

Fru talman! En annan viktig och betydande del i den här tilläggsbudgeten är en omförling i statens balansräkning som följer av att Banverket

Produktion bolagiseras. Syftet med bolagiseringen är att öka transparensen och konkurrensen inom marknaden för drift, underhåll och investeringar på järnväg.

En tydligare uppdelning av Banverkets myndighetsroll och Banverket Produktions roll att göra investeringar och underhåll är nödvändig. Då kan man också få in flera aktörer på marknaden. Uppdelningen gör att flera aktörer vågar och vill ge sig in och konkurrera.

Den här uppdelningen, fru talman, ger mer järnväg för pengarna. Precis så hette en statlig utredning som har föregått den här bolagiseringen. Vi använder helt enkelt skattebetalarnas pengar mer effektivt.

I en gemensam reservation motsätter sig oppositionen den här uppdelningen av Banverket. De vill uppenbarligen inte ha just mer järnväg för pengarna. I stället utnyttjar man den omföring i statsbudgeten som den här bolagiseringen innebär till att öka anslagen.

Det är viktigt att veta att det som görs i tilläggsbudgeten är att regeringen löser Banverkets lån i Riksgälden som motsvarar maskiner som Banverket Produktion har och för över det till ett statligt bolag. Det är helt saldoneutralt. Det är en ren omföring i budgeten.

Det är ingen besparing att inte genomföra det. Ändå utnyttjar Socialdemokraterna den möjligheten i sin tilläggsbudget i och med att kontot är öppnat. Man säger att man gör den här besparingen. Man gör inte omföringen.

Det är väl på tiden att man lägger ökade anslag till drift och underhåll när man inte gjorde det när man själv satt vid makten. Men det som händer är att man tvingas låna mer i Riksgälden. I tilläggsbudgeten lånar Socialdemokraterna i storleksordningen 1 miljard mer än vad regeringen gör. Det är viktigt att notera.

Slutligen, fru talman, när det gäller bemyndigande för anskaffning av splitterskyddade hjulgående fordon, som hanteras och finns i tilläggsbudgeten, handlar det just om ett bemyndigande att köpa fordon. Riksdagen tar inte ställning till vilka fordon som ska köpas.

Det är FMV som gör upphandlingen. Efter länsrättens dom, som refereras i betänkandet, är det en öppen fråga vem som får leverera fordonen. Vi ger nu ett bemyndigande om att man får köpa. Det bemyndigandet kan användas 2009 eller senare.

Jag tycker att det är en naturlig ordning att först ge ett bemyndigande och sedan upphandla. Det är den naturliga ordningen. Det är en konstig ordning att Försvarsmakten först gör en upphandling, och sedan kommer man till riksdagen och begär ett bemyndigande. Den naturliga ordningen är att ge bemyndigandet nu, och sedan görs upphandlingen om.

Jag vill med det yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande.

Anf. 98 EMMA HENRIKSSON (kd):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Den tilläggsbudget som vi nu hanterar har en riktigt stor post. Det är de extra bidragen till Sveriges kommuner och landsting.

Det är självklart så att om vi hade haft förmånen att veta när krisen skulle komma, veta hur länge den skulle hålla på och hur stor den skulle bli skulle vi ha kunnat lägga upp en mycket bättre plan. Vi skulle ha haft helt andra planeringsförutsättningar. Vi skulle kunna samla i ladorna

Prot. 2009/10:32
18 november

*Hösttilläggsbudget
för 2009*

exakt så mycket som behövs och använda det vid precis de tillfällen då det får bäst effekt.

Nu ligger det i sakens natur att det inte fungerar så vid en kris. Den här krisen har dessutom varit mycket värre, mycket djupare och kantad av mycket mer osäkerhet än någon kris vi har sett på decennier.

Att vi då inte redan från början vet exakt hur mycket vi kan bidra med till Sveriges kommuner och våra landsting för att de ska kunna upprätthålla de viktiga välfärdssystemen ligger i sakens natur. Vi har ändå försökt att så tidigt som möjligt ge signaler så att kommunerna har så goda förutsättningar som möjligt.

När vi inte har kunnat ge så mycket pengar som vi vill har vi gett allt vi har möjlighet till utan att riskera att konjunkturen blir värre på grund av våra åtgärder. De pengar som ges till kommunerna är mycket väl investerade pengar som direkt ger avtryck i kommunernas budget.

Jag sitter också i kommunfullmäktige i min hemkommun Huddinge. Det är klart att vi där tycker att det är besvärligt att vi inte har vetat innan och fått berättat för oss exakt hur mycket våra skatteintäkter kommer att falla och hur mycket mer vi kommer att få från staten. Men vi gör det bästa utifrån det läge som vi har.

Det finns en sak i tilläggsbudgeten som kan tyckas vara en liten post, men den är mycket viktig. Man ska kunna göra också sådana satsningar när det är en lågkonjunktur. Det är kopplat till statens roll som arbetsgivare.

Det är viktigt att vi kan stärka förtroendet för myndigheter och statliga tjänstemän och öka rättssäkerheten och effektiviteten i verksamheten. Det tvååriga projekt som regeringen föreslår för att utvärdera och stärka det offentliga etoset och värdegrundsarbetet är något som långsiktigt kommer att gynna alla medborgare. Jag tycker att det är beklagligt att Socialdemokraterna inte vill vara med på den satsningen.

Det finns många andra viktiga saker på större eller mindre belopp. Roger Tiefensee har på ett föredömligt sätt beskrivit de satsningar vi gör när det gäller vägunderhåll och banunderhåll.

Det är angeläget att vi gör sådana satsningar nu. Det är nu det är billigare. Det är nu det finns resurser att göra sådana extrasatsningar.

Vi ger extra tillskott för att man ska kunna sätta i gång på en gång med sådant som finns färdigt och upphandlat. Vi gör också extra satsningar för att göra upphandlingar tidigare, där man har tillräckligt lång förberedelsestid innan så att man kan komma i gång, och vi nyttjar våra resurser på bästa sätt.

Anf. 99 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik när jag hörde Emma Henrikssons inledning. Hon stod och pratade om att allt hade varit mycket lättare om man hade vetat när krisen skulle komma. Man skulle ha kunnat planera mycket bättre om man hade vetat när krisen skulle komma.

Om vi ska rekapitulera historien var det så att oppositionen hade hunnit lägga fram ett antal initiativ innan regeringen ens reagerade på att det var kris. Jag kommer ihåg att jag stod här i talarstolen och hade en debatt med Fredrik Reinfeldt i november 2008. Han förnekade då fortfarande att

det var kris: Jobben kommer fortfarande. Javisst, en del blir arbetslösa, men det är inga problem. Vi ser fortfarande jobbtillströmningen.

Vi väckte alternativa motioner om åtgärder i december och tvingade regeringen att ta initiativ. Er förnekelse av den här krisen har fördjupat den. Dessutom är de stimulanspaket ni har lagt fram bland de minsta i Europa. Det ser man i de utvärderingar som är gjorda – och om man räknar bort de automatiska stabilisatorerna. Det kanske är värt att lägga till.

Du sade så här Emma: Vi ska lägga till allt vi har möjlighet till för kommunerna utan att riskera att det blir värre på grund av våra åtgärder. Olika ekonomer på både vänster- och högerkanten säger att det mest träffsäkra, den mest kassaskåpssäkra investeringen man kan göra i krisen är att satsa på just kommunerna. Det finns liksom ingen risk med en sådan satsning. Pengarna stannar kvar i det offentliga sparandet. Pengarna används antingen till att behålla personal eller till att anställa nya, vilket gör att vi kommer fortare ur krisen.

Jag har därför väldigt svårt att förstå ert påstående, men det kanske Emma Henriksson kan vidareutveckla för mig. Jag inser att Kristdemokraterna prioriterar skattesänkningar för de redan rika i stället för att värna välfärden i krisen, men det skulle vara intressant att höra varför.

Anf. 100 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att höra hur Ulla Andersson räknar. Att Sverige skulle ha ett av de minsta paketen i Europa är bara helt och hållet befängt. När det gäller de automatiska stabilisatorerna är det väldigt svårt för vanliga väljare att förstå vad man pratar om över huvud taget, men vi i Sverige har ett system som innebär att vi har byggt in skyddsbarriärer. När krisen kommer, för vi vet att det kommer kriser, har vi redan vidtagit en massa åtgärder som kickar in automatiskt. Det är till exempel att socialbidragen ökar, eftersom arbetslösheten stiger.

Vi har redan garderat oss för det här. Ska vi räkna bort det då? Länder som inte har infört de här skyddssystemen från början måste akut vidta en massa åtgärder. Vi har sett till att vi har ett väldigt bra och tryggt system från början, och det är också det som har gjort att vi har klarat den här krisen mycket bra.

Från det att vi övertog regeringsmakten 2006 har vi tagit itu med alla de problem som byggts upp ända sedan den senaste krisen vi hade. Fler och fler människor hade slussats ut och inte fått vara med på arbetsmarknaden, utan de hade utförsäkrats och blivit sjukskrivna fast de egentligen hade en arbetsförmåga. Detta har gjort att vi hade ett väldigt dåligt läge, men vi hade redan börjat ta tag i dessa problem, vilket har gjort att vi har kunnat mildra effekterna av krisen.

Men som jag sade i mitt anförande: Självklart är det så att vi inte från början vet exakt när en kris börjar eller exakt hur djup den blir. Men det kanske Ulla Andersson vet.

Anf. 101 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! När regeringen lade fram sin budgetproposition i september 2009 kunde vi samfällt i oppositionen konstatera att den budgeten redan var gammal på grund av den ekonomiska krisen. Men här stod ni

Prot. 2009/10:32
18 november

*Hösttilläggsbudget
för 2009*

och pratade om en superduperbudget som knappt innehöll några åtgärder alls.

Europaparlamentet har utvärderat de finanspolitiska stimulanserna i de olika länderna och kommit fram till att Sverige låg i bottenkiktet. Det kanske kan vara värt att ta upp.

De automatiska stabilisatorerna är självklart mycket bra, men den här regeringen har ju försämrat dem mycket kraftigt. Sverige låg på 6:e plats i OECD när det gällde att ha en god arbetslöshetsförsäkring. Vi har halkat ned till 21:a plats med Kristdemokraternas och den här regeringens politik. Från 6:e till 21:a plats! Det har väldigt stor betydelse för möjligheterna att möta finanskrisen, för det är just dessa grupper, alltså de arbetslösa, sjuka och människor med dålig ekonomi, som man på olika sätt behöver stödja för att få i gång tillväxt och konsumtion för att få i gång hjulen igen.

Men ni har i stället ökat socialbidragens kostnader. Ni har fört människor från a-kassan till kommunernas socialbidrag. Ni räknar själva med att socialbidragen ska öka med 50 procent, och det är med anledning av er förda politik. Det här är ytterligare ett sätt att överföra kostnaderna på kommunerna. I stället för att kommunerna ska satsa på sjukvård, äldreomsorg och barnomsorg tvingar ni dem att betala ut mer i socialbidrag – kostnader som egentligen staten skulle ha tagit genom a-kassan och sjukförsäkringen.

Ni lämnar människor i utanförskap. Utanförskapet har ökat under tre år med den här regeringen, inte minskat, fast det var det ni gick till val på. Jag tycker att Kristdemokraterna faktiskt har svikit både välfärden och människorna i det utanförskap som ni gick till val på att minska.

Anf. 102 EMMA HENRIKSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant hur man kan använda retoriken för att försöka ändra hur verkligheten ser ut.

Det är höjda utgifter för kommunerna för socialbidrag, men det beror inte på vår förda politik, utan det beror på att vi har en kris – en kris som är större än någon kris vi har sett sedan 30-talet. Det är inte bara här i Sverige och det är inte bara regeringen med kristdemokrater i som har gjort att vi har den kris vi har, utan det är för att det är en internationell lågkonjunktur utan dess like. Men det kanske Vänsterpartiet har missat. Det kanske är alliansregeringens fel att vi har den här krisen.

Det är på grund av att utgifterna för socialbidragen ökar som vi faktiskt ser till att kommunerna ska ha mer pengar för att ha råd med dessa insatser så att människor får den hjälp de behöver när de hamnar i en utsatt situation. Men kom inte och påstå att krisen beror på regeringen och på vår förda politik!

Anf. 103 AGNETA LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till den gemensamma reservationen 1 från s, v och mp samt reservationerna 2 och 3 från s. Betänkandet handlar bland annat om bemyndigande för anskaffning av 115 splitterskyddade hjulgående fordon.

Jag kommer från Örnsköldsviks kommun och har därför av naturliga skäl följt utvecklingen av SEP under lång tid. Jag var även engagerad när FMV förhandlade med BAE Hägglund och när de slutförde den 2006.

När sedan den nuvarande regeringen gjorde helt om vad gäller inriktning och valde att handla från hyllan blev vi i Örnsköldsvik och även i andra delar av Västernorrland och Västerbotten väldigt upprörda. Faktum är att denna fråga är viktig för hela Sverige och vår försvarsindustriutveckling då många underleverantörer även finns utanför Örnsköldsviks kommun.

BAE Hägglunds har i dag 900 anställda varav 300 kollektivanställda. Övriga är tjänstemän. Man har gått ifrån att vara ett industriföretag med många kollektivanställda till ett företag med många tjänstemän, alltså med spetskompetens. Utifrån den uppkomna situationen med SEP har 320 varsel lagts, och dessa kommer att leda till uppsägningar. När det gäller ytterligare tekniker avvaktar BAE hur det går med beställningen av SEP. Skulle de inte få denna order kommer ytterligare 100 personer omedelbart att sägas upp.

En sådan utveckling är förödande och måste förhindras. Regeringens föreslagna tyngdpunktsförskjutning från utveckling av försvarsmateriel på svensk botten till anskaffning av färdig materiel är förödande för svensk försvarsindustriutveckling.

Vi vill erinra om att Sverige som militärt alliansfri stat har en lång tradition av en stark nationell försvarsindustri som inte enbart försett och förser landet med materiel utan också ger kunskap och oberoende samt tillgång till viktiga militära industriella samarbeten.

Det är uppenbart att en internationellt konkurrenskraftig försvarsindustri i de delar som handlar om spjutspetsteknologi och där Sverige har utvecklat världsledande kompetenser har betydelse såväl ur ett långsiktigt strategiskt perspektiv som ur ett industripolitiskt perspektiv.

Vid en förskjutning mot anskaffning av befintlig materiel, det som kallas köp från hyllan, är det inte självklart att marknaden har och kan tillhandahålla den typ av materiel som Sverige behöver. Tillgången på materiel måste säkras, inte bara i dag utan också när vi behöver den i en eventuell framtida försämrad omvärldssituation.

En konsekvens av att köpa ett fordon från hyllan ser vi nu med den så kallade Galten som köpts från Sydafrika. Det är det fordon som används i Afghanistan och som de svårt skadade svenska soldaterna färdades i. I dag har BAE en uppgift att reparera 90 Galtenfordon, få dem i brukbart skick och förstärka säkerhetsskyddet i dessa. Det innebär stora ytterligare kostnader utöver inköpspriset.

Som det sagts så många gånger förut ligger SEP ur ett livscykelperspektiv i täten när det gäller bland annat flexibilitet, miljö, säkerhet och pris. Det är för mig en självklarhet att bedömningen görs ur ett livscykelperspektiv och inte från dagsläget.

Det är viktigt att regeringen nu gör om upphandlingen och gör rätt och inte använder sitt bemyndigande till att, trots vad länsrätten sagt i sin dom, hålla fast vid att köpa från hyllan och svika svensk alliansfrihet och svensk försvarsindustri – inte minst BAE Hägglunds i Örnsköldsvik och dess anställda.

Utifrån tidigare diskussioner skulle jag vilja veta hur Kristdemokraterna ställer sig när det gäller ny upphandling och om man går tillbaka till den tidigare kravspecifikationen.

(Applåder)

Anf. 104 GÖRAN PETTERSSON (m):

Fru talman! Vi debatterar nu tilläggsbudgeten, men det har tyvärr blivit som så att vi närmast är inne på ett annat utskotts område. Jag fann därför anledning att begära ordet.

Jag har all förståelse för Agneta Lundberg och hennes perspektiv på situationen i Örnköldsvik. Jag har själv bott på en ort som drabbats av politiska beslut som påverkat arbetstillfällena. Men jag tycker att det är två saker som vi måste ha klara för oss i denna debatt. Det är två andra perspektiv.

Det ena är vilken debatt vi nu är inne i, nämligen finansutskottets debatt, där vi har att ta ställning till ett bemyndigande på tilläggsbudgeten. Vi har inte att föra ett resonemang om huruvida försvarsutskottet har gjort ett klokt yttrande eller inte. Visst, vi har full frihet att göra det, men vi har uppdelningen inom riksdagen att vi har kompetensen på olika områden.

Det andra är ett perspektiv som jag tycker kommer bort helt och som jag tycker ska vara helt överordnat. I riksdagen skickar vi emellanåt soldater på uppdrag i andra länder. Det är ingen som har lyft fram det perspektivet. Vi talar om tjänstemännen i Örnköldsvik. Vi talar om de kollektivanställda. Vi talar om politiken. Men den grundläggande delen är att vi har ansvar som riksdagsledamöter för dem som vi skickar i väg, dem som vi ställer stora krav på och som vi också får vara beredda på kommer att kunna få betala det ultimata priset. Det kravet måste vara det styrande. För finansutskottet är frågan uppe huruvida vi ska ge ett bemyndigande så att regeringen kan fatta beslut som den finner lämpliga.

Nu har vi utgått väldigt mycket från att det är två olika situationer. Vi har fört det hypotetiska resonemanget om en ny upphandling eller liknande. Genom att ge ett bemyndigande öppnar vi för andra lösningar som vi i dag kanske inte ser och tar på bordet. Vi ger handlingsfrihet. Den handlingsfriheten är det väldigt viktigt att vi ger. Vi ska göra det med hänsyn till soldaternas behov.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Avtal om upplysningar i skatteärenden och partiella skatteavtal med Caymanöarna

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU14

Avtal om upplysningar i skatteärenden och partiella skatteavtal med Caymanöarna (prop. 2009/10:19).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 13 §.)

10 § Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Aruba

Prot. 2009/10:32
18 november

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU19
Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Aruba (prop.
2009/10:26).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Nederländska Antillerna

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU20
Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Nederländska
Antillerna (prop. 2009/10:25).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

12 § AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2008

*AP-fondernas
verksamhet t.o.m. 2008*

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2009/10:FiU6
AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2008 (skr. 2008/09:130).

Anf. 105 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Nästan 2 miljarder kronor per år kostar förvaltningen av AP-fonderna. Ändå ger de en negativ avkastning under utvärderingsperioden. Det försöker regeringen och utskottet förklara med att det är ytterst ovanligt med två så kraftiga nedgångar på världens aktiemarknader. Frågan är om det är så ovanligt. Är inte sådana nedgångar en naturlig del av kapitalismen? Det är bara det att kriserna brukar döpas med olika namn. Vi har tulpankriser, Asienkriser, tequilakriser, IT-kriser och numera finanskrisen. De byter bara skepnad, men är en del av samhällssystemet, vilket i stor utsträckning bygger på spekulation, vilket gör systemet mycket skört.

Nästan 200 miljarder försvann av pensionspengarna under 2008. Samtidigt täcker avgifterna inte ens pensionsutbetalningarna, så bromsen slår till. En normalpensionär kommer i enlighet med fempartiöverenskommelsen att mista drygt 50 000 kronor de närmaste fem åren. Visst, under valåret blir summan lite lägre, men det tas igen åren efter valet.

Dessutom innebär den överenskommelse de fem partierna har gjort att pensionärerna till och med kan förlora mer än de hade gjort om det ursprungliga förslaget hade slagit igenom. Påståendet från regeringen om att den automatiska balanseringen från 2011 och framåt i huvudsak beror på börsens utveckling är felaktigt. Sanningen är att pensionssystemet är

felkonstruerat och att fortsätta neddragningar i form av successiva aktiveringar av den automatiska balanseringen, den så kallade bromsen, kommer att tvingas fram om inte pensionssystemet ses över från grunden.

Fru talman! Här finns anledning att undanröja ett vida spritt missförstånd som rymts i påståendet att man förutsett att det skulle bli ett avgiftsunderskott när de stora generationerna går i pension och att man har AP-fonderna för att möta dessa påfrestningar. Det är sant att det var tänkt så. Men dräneringen av AP-fonderna, det vill säga att man överförde mer än 250 miljarder från AP-fonderna till statsbudgeten, har gjort att den möjligheten har stängts. När balanstalet tilläts gå ned mot 1,0 redan innan de stora årskullarna nått pensionsåldern upphävdes fondernas buffertfunktion. De blev i stället en del av själva grundbalansen. Varje extra påfrestning, som stora pensionärskullar, måste alltså mötas genom andra förändringar som förstärker systemet.

När det nya systemet skulle utarbetas sades att det skulle bli stabilt. Olika experter sade att en eventuell sänkning av pensionerna skulle bli marginell och kortvarig. Det som händer nu skulle inte hända.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation 1, där vi har skrivit att inga ytterligare medel ska överföras från AP-fonderna till statsbudgeten. Jag skulle också gärna vilja se att den framtida debatten om pensionssystemet fördes i denna kammare av riksdagens förtroendevalda, inte i en sluten fempartigrupp vid sidan om riksdagen.

Fru talman! När Vänsterpartiet krävde att AP-fonderna skulle sälja sitt ägande i företag som tillverkar klustervapen – jag har själv gjort ett antal år i talarstolen – var svaret från övriga partier och AP-fonderna att vi följer de konventioner vi skrivit under. Sverige hade då mycket riktigt inte skrivit under konventionen om klustervapen. Därmed var det okej från deras sida att pensionspengarna investerades i klustervapen. Men när Sverige sent omsider skrev under konventionen såldes andelar, vilket var mycket bra.

Nu visar det sig att vi genom AP-fonderna finansierar Israels ockupation av Palestina, vilket är ett brott mot Genèvekonventionen. Då blir inte svaret från AP-fonderna eller någon annan: Javisst, vi ska sälja omedelbart, eftersom vi bryter mot internationella konventioner. I stället blir svaret: Vi ska föra en dialog med de berörda företagen.

Vi bygger alltså en del av våra framtida pensioner på brott mot Genèvekonventionen. Vi är med och finansierar ockupationen av Palestina. Det känns rent ut sagt ruttet. Det är oerhört tråkigt att det endast är Vänsterpartiet som kräver att AP-fonderna ska lämna sitt innehav i de här företagen med omedelbar verkan.

Vid halvårsskiftet hade Första AP-fonden andelar för närmare 4 miljoner kronor i företaget Elbit Systems. Elbit Systems är djupt involverat i separationsbarriären, den så kallade muren, på de ockuperade palestinska territorierna. Elbit Systems är en av två huvudleverantörer till det elektroniska övervakningsstaket som tillhör murprojektet. Det israeliska företaget Elbit Systems tillverkar även det obemannade attackflygplanet Hermes, som enligt människorättsorganisationen Human Rights Watch användes i kriget mot Gaza i vintras. Det användes vid sex attacker, där 29 civila dödades, varav sex barn. Angreppen genomfördes utan att någon militär aktivitet från Hamas pågick i närheten.

Enligt en sammanställning av Sveriges Television hade alla de fyra första AP-fonderna innehav i det franska företaget Alstom vid årsskiftet. Alstom är inblandat i järnvägsprojekt som ska binda samman illegala israeliska bosättningar med varandra på Västbanken.

Det är till och med så att byn Bil'in på Västbanken har skrivit till Första AP-fonden och protesterat mot att fonden investerar i företag som Israel Discount Bank och Elbit Systems. Jag tänker nu, fru talman, citera ur detta brev:

”AP1:s investeringar i Israel Discount Bank skadar oss personligen och direkt. Israel Discount Banks affärskontor och andra datortjänster sköts av företaget Matrix IT. Matrix IT:s affärskontor är beläget på land som tillhör vår by, men som har stulits av den illegala bosättningen Modi'in Illit.”

Brevet avslutas så här:

”Det är samvetslöst att svenska medborgare äger andelar i företag som hjälper till att stjäla land från Bil'in och andra palestinska byar och som förstör allt hopp om fred. Vi ber er att stå vid vår sida i kampen för rättvisa och avinvestering från dessa företag.”

En kvinnlig människorättsaktivist som är engagerad i BDS – Boycott, Divestment and Sanctions for Palestine – påminner oss svenskar i en intervju i tidningen Arbetaren om det uttalande som gjorts från Internationella domstolen i Haag om varje stats ansvar att följa Genèvekonventionen och alltså inte understödja murbygget. Hon säger så här: Det gäller i allra högsta grad även Sverige och de svenska pensionsfonderna; det är olagligt, orättvist och omänskligt att delta i att beröva tusentals palestinier deras land och försörjningsmöjligheter och att fängsla dem i bantustans.

Första AP-fonden och Tredje AP-fonden har innehav i ytterligare företag som har verksamhet på ockuperad mark. Bank Leumi har kontor på ett flertal bosättningar på Västbanken, och Bezeq förser israeliska bosättningar med telefonuppkoppling och infrastruktur.

Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna har bildat ett etik- och miljöråd för att bedriva en dialog med företag i vilka AP-fonderna äger aktier och med företag som begår brott till exempel mot mänskliga rättigheter och olika konventioner.

Först köper AP-fonderna aktier. Sedan upptäcker de – om de själva upptäcker det kan man ibland diskutera; oftast verkar det vara någon annan som upptäcker det – att de äger aktier i bolag som de inte borde äga aktier i. Då börjar Etikrådet, om man där har resurser, att föra en dialog med företaget i fråga. Men den rimliga ordningen borde väl vara att göra omvänt, det vill säga att man före köpet kollar företaget.

Nu har man dock en annan ordning. Det minsta man kan begära är väl att tillräckligt med resurser avsätts till rådets arbete. Har man nästan 2 miljarder till administration av fonderna borde man kunna lägga en mycket större andel på arbetet i sitt etik- och miljöråd. I dag är en halvtidskonsult anställd. Under det närmaste året kommer tjänsten att utvidgas till en heltidstjänst. På det sättet klarar man årligen en dialog med ungefär 15 företag. Det kommer alltså att dröja 233 år innan man har gått igenom samtliga företag där man äger aktier. Troligtvis tar det längre tid eftersom man ibland i flera år för en dialog med ett och samma företag.

Prot. 2009/10:32
18 november

*AP-fondernas
verksamhet t.o.m. 2008*

Fru talman! AP-fonderna begår brott mot Genèvekonventionen. Det är de medvetna om. Ändå tänker de inte avveckla sitt innehav. På en direkt fråga från mig kan de inte ens meddela när de har för avsikt att göra det.

Vi vill att AP-fonderna omedelbart säljer sina innehav i de företag som tydligt begår brott mot Genèvekonventionen och som gynnar och finansierar den israeliska ockupationen. På det sättet ska inte våra gemensamma pensionspengar användas!

Med detta yrkar jag bifall till reservation 2 från oss i Vänsterpartiet. Vi vill att AP-fonderna ska förbjudas att investera i vapenindustrin och att inga ytterligare medel ska överföras från AP-fonderna till statsbudgeten.

Anf. 106 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag brukar säga att jag gillar att välja. Framför allt gillar jag att göra medvetna val, till exempel när det gäller pensionsfonder och sådant. Jag vill inte att min framtid ska finansieras av verksamheter som jag inte kan stå för.

Till exempel har jag Ekobanken som husbank. Jag vet vad de investerar pengar i. Det vet man oftast inte med andra banker. Jag tycker också att det är väldigt bra att vi i Sverige utvecklar denna valfrihet så att man kan välja bort det man inte vill ha, det man inte vill ska finnas. Således menar jag att det är väldigt problematiskt när våra framtida pensioner finansieras av miljöfientlig, miljöskadlig, verksamhet.

Tidigare i dag diskuterade vi en del om hur vi i framtiden ska peka åt rätt håll här i Sverige, om hur vi ska bygga om Sverige till ett långsiktigt mer hållbart land. Då kan vi inte samtidigt finansiera vår framtid genom att gräva ned oss i fossilberoende verksamheter. Vi kan liksom inte göra våra framtida pensioner fossilberoende eller beroende av icke etiska verksamheter – precis som Ulla Andersson nyss pratat om.

Vi måste fundera på hur vår framtid ska finansieras. Då handlar det inte bara om att ha ett litet råd eller så som lite snällt kan fråga företagen där våra fonder köpt aktier om de vill vara snälla och ändra sin verksamhet. I stället handlar det om att vara väldigt tydlig. I ett tidigare anförande här i dag var jag inne på att den som äger verksamheter ska ge tydliga riktlinjer. Det är i alla fall vad jag lärt mig när det gäller att sitta med i styrelser. Det handlar liksom inte om antydningar, utan det handlar om tydliga tecken, tydliga riktlinjer, som inte kan tolkas åt det ena eller det andra hållet.

Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till reservation 3 från Miljöpartiet. Men vi står även bakom andra reservationer. Det är ju fråga om många reservationer och många voteringar i dag, så det räcker med att yrka bifall till en reservation.

Det är väldigt viktigt att betona att svenska folket nog inte vill att dess framtida pensioner finansieras av miljöskadlig verksamhet. Inte heller ska de finansieras av oetisk verksamhet. Jag tror att de flesta människor i Sverige tänker så. De tror till och med att detta är en självklarhet, men så är det inte. Så länge våra pensioner finansieras av skadlig verksamhet, av verksamhet som vi inte kan försvara, måste vi, tyvärr, fortsätta att väcka motioner om det. Jag hoppas att fler partier i framtiden ansluter sig till detta.

Fru talman! AP-fondernas bidrag till pensionssystemet sedan starten 2001 är för tillfället negativt. Samtidigt måste man komma ihåg att vi sedan år 2001 haft två rejäla börsfall med stora svängningar på aktiemarknaden.

För att åskådliggöra detta kan man konstatera att fonderna, enligt förra årets utvärdering, från start till år 2007 bidragit till pensionssystemet med 100 miljarder kronor för att sedan från start till år 2008 ha en negativ utveckling, ett minus på 100 miljarder kronor.

Samtidigt hade AP-fonderna under första halvåret 2009 återhämtat ca 50 miljarder kronor. Att döma av utvecklingen har återhämtningen fortsatt nu under hösten. Enligt vår mening understryker detta att förvaltningen av pengarna i AP-fonderna är långsiktig.

Vi socialdemokrater har motionerat på årets skrivelse. Motionens innebörd är att förvaltningskostnaderna måste pressas och resultaten i fonderna förbättras. Bland annat för vi i motionen fram möjligheterna att samordna olika funktioner. Vi säger också i motionen att åtminstone en av fonderna ska övergå till en placeringsstrategi utan aktiv förvaltning. Bakgrunden till detta är att den aktiva förvaltningen genom åren sammantaget för fonderna har gett en negativ avkastning på 8 miljarder kronor, till en kostnad av 2–4 miljarder kronor.

Vi kan konstatera att Första AP-fonden, som är den fond som haft lönsamhet i sin aktiva förvaltning, nu som första fond har lagt ned den aktiva förvaltningen. Fondstyrelsen bedömer att det leder till en kraftig kostnadsbesparing och att man nu kan fokusera på den långsiktiga avkastningen.

Utskottet konstaterar att det genom ett administrativt samarbete sannolikt finns möjligheter till kostnadsbesparingar.

I en rapport från konsultfirman McKinsey framgår att besparingspotentialen av administrativt samarbete mellan fonderna är relativt stor. Regeringen konstaterar också att fonderna inte har utnyttjat de möjligheter till kostnadsbesparande samarbete som de har. Finansutskottet utgår ifrån att regeringen följer upp vad fonderna gör för att minska förvaltningskostnaderna. Utskottet anser också att det finns anledning att se över reglerna för AP-fonderna för att få ned AP-fondernas kostnader och de sammantagna kostnaderna för att administrera ålderspensionssystemet.

Då utskottet i sin helhet står bakom de förslag vi tog upp i motionen har vi ingen reservation. För oss handlar det om pensionärernas pensioner. Varje krona ska hanteras på det för pensionärerna bästa sättet. Jag utgår ifrån att regeringen prioriterar dessa frågor.

Fru talman! Finansutskottet uppmärksammade förra året återigen Fjärde AP-fondens svaga resultat. Utskottet uppmanade då regeringen att intensifiera uppföljningen av de åtgärder som vidtagits och de åtgärder som planerades för att förbättra lönsamheten i Fjärde AP-fonden. Finansutskottet ansåg att det var viktigt att regeringen fortsatte den inledda förnyelsen av styrelsen. I den nu aktuella skrivelsen redovisar regeringen förändringsarbetet i Fjärde AP-fonden.

Av regeringens rapportering framgår att en översyn av fondens organisation och förvaltning har genomförts, att regeringen har ersatt fyra av fondens nio ledamöter och att fonden har fått en ny ordförande och en ny

vice ordförande. Vidare framgår att flera verksamhetschefer vid fonden har bytts ut och att sammanlagt 24 anställda har ersatts med andra medarbetare. Regeringen menar i skrivelsen att det fortfarande är för tidigt att avgöra vilka effekter förändringarna i Fjärde AP-fonden fått.

Enligt utskottets mening är det av största vikt för förtroendet för pensionssystemet och AP-fonderna att kapitalet förvaltas effektivt. Finansutskottet utgår ifrån att regeringen fortsätter att noga följa utvecklingen i Fjärde AP-fonden.

Fru talman! Mot bakgrund av det till kammaren anförda yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 108 GÖRAN PETTERSSON (m):

Fru talman! Pensionssystemet utgör en av grundpelarna i den svenska ekonomiska politiken. När vi får besök från finansutskott i andra länder lyfter de ofta fram att vi är lyckligt lottade som har en bred uppgörelse om en så viktig del som pensionssystemet. Många länder i Europa står inför stora utmaningar där de inte har reformerat sina pensionssystem och kommer att ha svåra politiska ställningstaganden att göra.

Pensionssystemet, som alltså är en av grundpelarna, vilar på en fempartiöverenskommelse. Det lite ovanliga här är att gränsen inte går där den brukar i det svenska politiska livet, utan i denna fempartiöverenskommelse är alliansens partier tillsammans med Socialdemokraterna. Det är också detta som tillsammans med budgetlag och den process vi har i riksdagen skapar den stabilitet som har tjänat och tjänar Sverige väldigt väl.

Från talarstolen här i dag har Vänsterpartiets Ulla Andersson utmanat pensionssystemet. Hon sade att pensionssystemet är felkonstruerat. Den utmaningen kommer att bli ett huvudbry om det är så att Socialdemokraterna kommer att lyssna på sin nya vän Vänsterpartiet. Det är nämligen som sagt så att pensionssystemet så som vi nu har det med fempartiöverenskommelsen är en av grundpelarna. Jag skulle vilja skicka till Vänsterpartiet att det nog inte är pensionssystemet som är fel, utan det är ett antal andra saker vi behöver göra.

Vi har ett antal utmaningar framför oss, och en är att vi måste se till att vi som är i arbetsför ålder arbetar. Sedan måste vi nog se till att vi har en anpassning – allteftersom vi lever längre måste vi också arbeta längre. Av de barn som föds i dag är sannolikheten att hälften kommer att uppleva sin 100-årsdag. Om något pensionssystem i världen ska hålla måste det anpassas efter detta.

En annan sak som skiljer sig åt mellan de fem partierna i pensionsöverenskommelsen och de två, i denna fråga, oppositionspartierna är vad pensionssystemet ska vara till för och vad AP-fonderna ska vara till för. När man lyssnar på denna debatt får man lätt uppfattningen att AP-fonderna är till för att rätta till allting som är fel i världen. Så är det dock inte; det är inte därför vi har inrättat AP-fonderna. AP-fonderna inrättades för pensionernas och pensionärernas skull, för att vara en buffertfond för pensionssystemet. Därför är det viktigt att vi politiker inte drabbas av den kläfingrighet som vi väldigt lätt gör, det vill säga att vi med dessa AP-fonder vill lösa all världens problem och bedriva politisk aktivism.

Lyssnar man på varje enskilt skäl som framförs som grund för att AP-fonderna ska göra si eller så låter det behjärtansvärt, och det skulle vara

lätt att säga ja till. Men man tappar då fokus – AP-fonderna är inte till för att rätta till de sakerna, utan de är till för pensionen. Det var därför med viss förvåning som jag i april upptäckte att min egen regering hade synpunkter på hur vårt innehav i AP-fonderna skulle användas för att motverka bonustänkandet i näringslivet. Jag är väldigt glad för hur utskottet har hanterat frågan och tänker idka lite högläsning ur utskottets betänkande:

”Utskottet vill betona att formuleringarna ’bör’, ’i dialog med övriga ägare’ och ’verka för att riktlinjerna tillämpas så långt som möjligt’ inte innebär någon ökad styrning av AP-fondstyrelsernas placeringspolitik från regeringens sida och att fonderna – liksom tidigare – i sin förvaltning inte får ta närings- eller ekonomisk-politiska hänsyn.”

Denna fråga kan tyckas liten, men den är väldigt central. Är det så att fonderna börjar användas till något annat syfte än till pensionssystemet och pensionärerna riskerar vi nämligen att det mycket stora kapital vi har bundit leder till något helt annat än vad som avsågs när pensionssystemet skapades.

Anf. 109 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Göran Pettersson tar upp betydelsen av pensionssystemet i den svenska ekonomiska politiken. Där är vi överens; den är en grund i den ekonomiska politiken.

Just av den anledningen borde också pensionssystemets uppbyggnad och utformning debatteras i denna kammare och inte i slutna rum, tycker jag som värnar demokratin och de förtroendevaldas offentliga debatt. Göran Pettersson ansluter sig till en annan linje där man hellre vill föra dessa debatter i stängda rum och det inte är förrän man från det rummet tycker att det är okej att debatterna förs i öppet ljus som de kan komma hit till kammaren. Det tycker jag är en felaktig ordning.

Göran Pettersson säger sedan att vi inte ska lösa alla världens problem med våra pensionspengar, men jag tycker att vi ska följa internationella konventioner som vi har skrivit under i Sverige. Det kan inte vara ekonomiskt rätt och riktigt i försvar av pensionerna eller pensionärerna att vi inte ska följa de konventioner vi faktiskt har skrivit under. Eller hur menar Göran Pettersson? Menar han att vi inte ska följa internationella konventioner, som till exempel Genèvekonventionen, i hur vi styr våra gemensamma medel i det svenska pensionssystemet?

Anf. 110 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Fru talman! Angående de slutna rummen är jag inte helt insatt i Pensionsgruppens arbete, men jag tror att den som ansluter sig till överenskommelsen är välkommen in. Det är väl någonting att fundera på inom Vänsterpartiet.

När det sedan gäller Genèvekonventionen och att följa de reglerna ska Sverige givetvis göra det. Att det ibland, vilket har varit uppe, har blivit så att fonder har köpt aktier i bolag som har brutit mot dessa regler har det funnits olika skäl till.

Vi hade två AP-fonder hos oss och frågade just om detta, och det blir en intressekonflikt: Vi säger att vi ska pressa förvaltningskostnaderna och talar om indexförvaltning och passiv förvaltning, alltså att man köper enligt en fördelning av alla papper som finns på en börs. Vad jag förstår

Prot. 2009/10:32
18 november

*AP-fondernas
verksamhet t.o.m. 2008*

var det i något av de fallen man hade fått ett innehav i ett bolag som bedrev verksamhet på ett sätt som inte överensstämde med Etik- och miljörådet.

Det går inte att frikoppla sig helt från hela världen. Om vi nu räddar klimatet och räddar världen kommer vi att rädda en och annan skurk också, men det är sådant som händer.

Anf. 111 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag märker att Göran Pettersson tydligen inte är så mycket för offentliga debatter, eftersom han i en fråga som berör hela svenska folket inte tycker att debatten ska föras i det offentliga ljuset. Jag tycker att det är djupt beklagligt att vi som är förtroendevalda representanter i denna kammare inte får debattera eller delta i debatten om hur pensionsystemet ska utformas eller inte ens besluta om pensionerna ska dras ned eller inte.

Vi lägger mycket pengar på att administrera pensionsfonderna, de så kallade buffertfonderna, ca 2 miljarder per år. Men man väljer i stället att finansiera en heltidstjänst för att kolla hur de bolag jobbar som man är delägare i. Jag tycker att det är en konstig prioritering – en heltidstjänst kontra 2 miljarder.

Nej, man kan inte frikoppla sig från hela världen, men man kan frikoppla sig från det som det går att frikoppla sig från, det vill säga att man kan följa internationella konventioner. Man äger aktier i ganska många bolag i strid mot Genèvekonventionen och finansierar Israels ockupation av Palestina. Dessa har kommit i vår gemensamma ägo genom en tillfällighet. Man vet inte ens vad man köper. Då borde det inte heller vara så svårt att sälja innehavet, men man har inte viljan att göra det, och tydligen vill inte Moderaterna heller. Man tycker att det är okej att våra pensionspengar ska bygga på brott mot Genèvekonventionen. På något annat sätt kan jag inte tolka Göran Petterssons inlägg här i dag.

Anf. 112 GÖRAN PETTERSSON (m) replik:

Fru talman! Beträffande huruvida man får debattera pensionerna i kammaren eller ej står jag just nu och debatterar pensionerna i kammaren. Jag kan nog inte hålla med om att pensionssystemet inte får debatteras. Det finns inget debattförbud på det.

Däremot är det precis som vanligt i svensk politik – och det kommer ni snart att bli varse i Vänsterpartiet om ni går in starkare i ett samarbete – att ibland samarbetar man och gör upp saker och ting mellan partier i överenskommelser. Det är det systemet som har använts i samband med pensionssystemet, men det finns inget debattförbud på pensionssystemet. (forts. 14 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna

Punkt 1 (Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (v)

4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

18 för res. 2

15 för res. 3

257 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

110 för res. 1

18 för res. 2

163 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

150 för utskottet

110 för res. 1

33 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 24 c, 21 fp, 20 kd

För res. 1: 110 s

Avstod: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 20 s, 12 m, 5 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 2 (Beslut om utgiftsramar och beräkning av statsbudgetens inkomster 2010)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

3. res. 5 (v)

4. res. 6 (mp)

Förberedande votering 1:

19 för res. 5

15 för res. 6

258 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

112 för res. 4

18 för res. 5

162 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

150 för utskottet

110 för res. 4

33 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 24 c, 22 fp, 19 kd

För res. 4: 110 s

Avstod: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 20 s, 12 m, 5 c, 6 fp, 5 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 3 (Fördelning av utgifter 2011 och 2012)

1. utskottet

2. res. 7 (s)

3. res. 8 (v)

4. res. 9 (mp)

Förberedande votering 1:

18 för res. 8

15 för res. 9

260 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Förberedande votering 2:

111 för res. 7

18 för res. 8

165 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

150 för utskottet

110 för res. 7

33 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 24 c, 22 fp, 20 kd

För res. 7: 110 s

Avstod: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 20 s, 13 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Bemyndigande för anskaffning av splitterskyddade hjulgående fordon)

18 november

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

151 för utskottet

139 för res. 1

1 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 24 c, 22 fp, 20 kd, 1 v

För res. 1: 109 s, 16 v, 14 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 21 s, 13 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 5 mp

Kerstin Engle (s) och Jan Lindholm (mp) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Bemyndigande för anslagen 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar och 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

166 för utskottet

110 för res. 2

18 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 24 c, 22 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 2: 110 s

Avstod: 18 v

Frånvarande: 20 s, 12 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 15 (Ändrade ramar för utgiftsområden och ändrade anslag)

1. utskottet

2. res. 3 (s)

Votering:

165 för utskottet

111 för res. 3

17 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 23 c, 22 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 3: 110 s, 1 v

Avstod: 17 v

Frånvarande: 20 s, 12 m, 6 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

SkU14 Avtal om upplysningar i skatteärenden och partiella skatteavtal med Caymanöarna

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU19 Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Aruba

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU20 Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Nederländska Antillerna

Kammaren biföll utskottets förslag.

*AP-fondernas
verksamhet t.o.m. 2008*

14 § (forts. från 12 §) AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2008 (forts. FiU6)

Anf. 113 PER ÅSLING (c):

Fru talman! Detta debattämne kan vid en första anblick verka teoretiskt men är i själva verket mycket angeläget och av stor praktisk betydelse. AP-fondernas uppdrag är att skapa största möjliga nytta för pensionssystemet och därmed för alla Sveriges pensionärer, nuvarande och kommande. Att fondernas mål, hög långsiktig avkastning, nås ligger i allas vårt intresse. Därför är det viktigt att löpande granska, utvärdera och förbättra verksamheten vid AP-fonderna för att på så sätt skapa så bra villkor för pensionärerna som möjligt.

År 2008 var ett exceptionellt år på många sätt, vilket även tydligt avspelas i AP-fondernas resultat. Omsvängningen mot 2007 då det ackumulerade bidraget till finansieringen av pensionssystemet sedan start 2001 låg på nästan 100 miljarder kronor var dramatisk. Vid utgången av förra året noterades i stället en ackumulerad förlust på drygt 100 miljarder. Det har gjort att skulderna i förhållande till tillgångarna blivit för stora i pensionssystemet, vilket är en av huvudorsakerna till att den så kallade bromsen har aktiverats. För en person med 12 000 kronor i pension kommer det tyvärr att innebära 360 kronor mindre i månaden före skatt.

Med detta i åtanke blir det ännu viktigare att driva förändrings- och förnyelsearbetet vid AP-fonderna med kraft och tydlighet. Låt mig konstatera att en stor del av utvecklingen kan förklaras av den mycket kraftiga börsnedgången under 2008. Samtidigt är det viktigt att inte dra alltför stora växlar på vad som hände just under det enskilda året. Naturligtvis ska det långsiktiga resultatet och nyttan stå i fokus.

En slutsats som dock entydigt kan dras av AP-fondernas verksamhet är det genomgående svaga resultatet av den aktiva förvaltningen. Att plocka russin ur kakan är bevisligen inte en strategi som fungerar; det är bara att jämföra med den aktiva industripolitikens idéer om att välja vinnarna, som har misslyckats kapitalt var den än har praktiserats. De mycket svaga resultaten gör det nödvändigt för fonderna att se över sina organisationer och förvaltningsmodeller. Detta arbete har redan inletts på sina håll, vilket är välkommet.

Framöver kommer det att vara viktigt med kontinuerlig uppföljning och att säkerställa att erfarenheterna från förändringsarbetet tas till vara och sprids så att samtliga aktörer kan dra nytta av framgångsfaktorer.

Fru talman! Genom att den aktiva förvaltningen har varit ett problem i bemärkelsen för låg avkastning måste förändringar ske.

Kan vi dra någon nytta av det för AP-fondssystemet, och hur kan man förändra sina mål? Utvärderingen gör tydligt gällande att fonderna behöver utveckla sin strategi, sina analyser och sina beslut eftersom dessa har avgörande betydelse för det långsiktiga resultatet.

En välutvecklad strategi och en långsiktig sammansättning av portföljerna bör därför vara ett prioriterat område för fonderna och deras ledningar. Det gäller i första hand Första AP-fonden till Fjärde AP-fonden.

Många centrala lärdomar finns att hämta av att studera fondernas motsvarigheter i andra länder som nått betydligt längre vad gäller strategi och långsiktig placering. Detta visar återigen på vikten av omvärldsanalys, benchmarking, och att jämföra sig med det bästa allt i syfte att skapa så goda villkor som möjligt för Sveriges pensionärer.

Fru talman! Sjätte AP-fonden skiljer sig från Första AP-fonden till Fjärde AP-fonden genom att fonden har ett särskilt uppdrag samt också genom att fonden har obegränsad möjlighet att placera sitt kapital. Fondens styrelse har under senare tid tagit initiativ till en ändrad placeringspolicy vilket måste anses som en riktig åtgärd.

Sjätte AP-fonden är en riskkapitalfond med långsiktiga innehav. Eftersom det inte finns tillräckligt med riskvilligt kapital för tillväxtföretag som står i expansion är fondens placeringsinriktning och verksamhet av mycket stor betydelse.

Fru talman! Ett annat område som AP-fonderna kommer att behöva arbeta med framöver är att få bukt med de höga administrativa kostnaderna. Det är viktigt inte minst för att verksamheten ska åtnjuta allmänhetens förtroende. Det är uppenbart att det finns stora besparingspotentialer.

Till exempel menar McKinsey i en rapport, som också Hans Hoff påtalade här från talarstolen, att mindre än hälften av personalen vid fonderna sysslar med placeringsverksamhet. Därför torde betydande effektiviseringsvinster kunna göras.

Fonderna har ännu inte utnyttjat de möjligheter till kostnadsbesparande samarbete som AP-fondslagen medger. Det har gjort att Pensionsgruppen inlett en översyn av regelverket för att minska administrationskostnaden. Det arbetet är angeläget och bör påskyndas så att pensionskapitalet kan förvaltas så effektivt och med så hög avkastning som möjligt.

När det gäller det viktiga arbetet med etik och miljö finns också förbättringspotential, även om det redan nu genomförs på ett bra sätt. Till exempel kan utvecklingen av riktlinjerna påskyndas ytterligare. AP-fonderna bör ha en tydligare värdegrund för sin verksamhet, och metoder bör tas fram för att göra årliga utvärderingar.

Fru talman! Alltsedan finanskrisen briserade har frågan om bonusar varit ett hett debattämne både i Sverige och utomlands. I april 2009 fattade regeringen beslut om separata riktlinjer för anställningsvillkoren i AP-fonderna. De innebär bland annat ett minskat utrymme för rörlig ersättning och lön.

Det är mycket välkommet och ligger helt i linje med Centerpartiets stämmobeslut från i maj i år i vårt ekonomiska program där vi förespråkade en större återhållsamhet och måttfullhet efter de senaste årens omotiverade excesser. Vi menar att statens bolag och myndigheter bör vara föregångare.

Att fortsatt driva detta arbete, att visa på goda exempel och att agera förebild är helt avgörande för att medborgarna ska känna tillit till den verksamhet som bedrivs av AP-fonderna. Vi i Centerpartiet menar att det är viktigt att AP-fonderna för en dialog med bolagen i frågor som rör ägarstyrning inklusive ersättningsvillkor, miljö och öppenhet.

Det främjar långsiktigheten och bidrar till att stärka fondernas trovärdighet hos medborgarna, som naturligtvis lägger stor vikt vid att deras kapital förvaltas på ett ansvarsfullt, etiskt och genomtänkt sätt. Något annat vore att svika de svenska pensionärerna.

Fru talman! Jag yrkar avslutningsvis bifall till utskottets ställningstagande.

Anf. 114 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Eftersom Per Åsling nämnde Sjätte AP-fonden tänkte jag ta tillfället i akt att med Per Åsling och Centerpartiet diskutera Sjätte AP-fondens framtid.

Det verkar som att samtliga partier här i kammaren är överens om att det är jobben som är avgörande för framtidens pensioner, det vill säga hur många personer som vi lyckas ha i sysselsättning. Sjätte AP-fonden har haft ett annat uppdrag än de övriga AP-fonderna. Den har haft i uppdrag att också långsiktigt investera i företag som på sikt kan skapa jobb.

Nu har riktlinjerna för den AP-fonden gått på tvärs, eftersom man har krävt hög avkastning. Per Åsling vet likaväl som jag att nystartade företag inte ger hög avkastning, utan det tar sin tid. Du tog också upp behovet av riskkapital just för att få till stånd nya jobb och ny utveckling. Nu dras det riskkapitalet in.

Jag skulle vilja höra Centerpartiets syn på det ställningstagande man har gjort i Sjätte AP-fonden och om Centerpartiet på något vis kommer att jobba för att Sjätte AP-fondens uppdrag ska förtydligas i den riktningen att den ska fortsätta med att investera mer långsiktigt i att skapa jobb, det vill säga att ha uppdraget kvar att vara en form av riskkapital.

Anf. 115 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Ulla! Som jag sade välkomnar jag beslutet om ändrad inriktning av investeringspolicy som Sjätte AP-fondens styrelse har fattat. Det är inte fråga om att Sjätte AP-fonden har fått mindre riskkapital att hantera. Frågan är hur en fond som Sjätte AP-fonden ska investera det riskkapital den har att hantera.

Sjätte AP-fonden har utvecklat och konkretiserat sin investeringspolicy. Man går in något senare i tillväxtfasen i bolag. Det är egentligen en anpassning till det system för utvärdering som finns. Det är i grunden fel att utvärdera riskkapitalinvesteringar årligen, som är den praktiska tillämpningen i nuvarande upplägg.

Som svar på frågan, Ulla, tycker jag att Sjätte AP-fonden har gjort ett bra jobb och att det är rätt att göra de förändringar som styrelsen har fattat beslut om inom ramen för det uppdrag den har.

Prot. 2009/10:32
18 november

*AP-fondernas
verksamhet t.o.m. 2008*

Anf. 116 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tyckte också att det var det du sade från talarstolen. Men jag kände lite tveksamhet, och jag tog därför tillfället i akt att ändå fråga. Jag tycker att det är en väsentlig och viktig fråga.

Tillgången till riskkapital på marknaden gör att företag inte tillåts växa. Det är just i startfasen som det är brist på kapital. En del av det pensionskapital vi har skulle kunna vara möjligheten att skapa jobb långsiktigt. Vi är ändå överens om att det är jobb som skapar de framtida pensionerna.

Det är därför tråkigt att man har fattat det här beslutet. Jag förstår det utifrån de riktlinjer man har. Det är precis som du säger att man utvärderar årligen. Investerar man i en tidig startfas kan man inte leva upp till de riktlinjerna.

Det är också en del av AP-fondernas problem, det vill säga att avkastningskraven är satta väldigt högt. Det gör att man tar stora risker. Jag vet till exempel att AP-fonderna tycker att vanliga svenska investerare inte tar tillräckliga risker. Därför söker man sig i stället till hedgefonder, private equity och sådana tjänster.

Man har uttalat sig i tidningarna om detta. Jag tycker i och för sig att det är ett problem. Jag beklagar att Centerpartiet inte tycker att våra pensionspengar ska användas till att skapa jobb i framtiden utan enbart till spekulation på börsen. Det är tråkigt.

Anf. 117 PER ÅSLING (c) replik:

Fru talman! Jag förstår inte Ulla Anderssons avslutning här. Du måste ändå lyssna på vad jag säger. Det är klart att riskkapital i dag hanteras av AP-fonderna, och det ska de göra. Det är rätt. Men samtidigt måste AP-fonderna värna pensionsavkastningen. Det är en besvärlig balansgång.

Men återigen tycker jag att den nya investeringsinriktning som Sjätte AP-fondens styrelse har fattat beslut om är riktig. Men för att då skapa tillgång till riskkapital i tidiga skeden är det viktigt att andra åtgärder vidtas. Sänkning eller borttagande av förmögenhetsskatt är ett sätt att öka tillgången på riskkapital på den svenska marknaden.

Från Centerpartiets sida har vi nyligen i den skattegrupp som jag leder lagt fram förslag på hur vi vill öka möjligheterna för nystartade företag att få tillgång till riskkapital genom att det skapas nya avdragsmöjligheter för riskkapital. Jag tror att mängden riskkapital på marknaden kan öka om vi använder skatteincitamentet för att på så sätt stimulera investeringar i tidiga skeenden i företag.

Anf. 118 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Det var på våren 2009 helt i sin ordning att regeringen beslutade att avskaffa bonusar för ledande befattningshavare i AP-fondernas administration. Där bör de inte finnas.

Det är däremot viktigt att notera att regeringens beslut våren 2009 inte innebär fritt fram för tyckande eller politisk styrning vad gäller fondernas agerande i de företag som de har ägande i.

Vari ligger faran med en sådan ordning om den hade införts? Jo, nästa gång gäller ivern kanske att regionalpolitiska hänsyn ska tas i de bolag som AP-fonderna är engagerade i eller krav på viss hållning beträffande vissa rättigheter och villkor i bolagen, företagens klimatpolitik, jämställdhet och så vidare.

Alla dessa är mer eller mindre behjärtansvärda ändamål, men de ska inte uppnås genom AP-fonderna med pensionsspararnas pengar eller inom pensionssystemet. Man får använda sig av andra medel.

AP-fonderna och hela pensionssystemet måste vara fredade mot dagspolitikens stormar och särintressenas påtryckningar och kampanjer. Det är inte länge sedan oppositionsledaren i ett svagt ögonblick krävde att spararnas pengar skulle användas för nya kapitalinsatser i Saab.

Regering och riksdag får inte slira när det gäller AP-fondernas syfte och restriktioner.

”Fonderna ska inte ha näringspolitiska eller ekonomisk-politiska mål. Målet är att långsiktigt maximera avkastningen i förhållande till risken i placeringarna.”

Detta slås också fast i betänkandet, alltså ingen ökad styrning och denna nämnda instruktion om att fonderna inte får ta närings- eller ekonomisk-politiska hänsyn.

Det står i betänkandet att ”fondernas mål är och förblir hög långsiktig avkastning”.

Det är gott och viktigt – det kanske är det viktigaste i denna del – att alla partier står bakom denna del av betänkandet, inklusive oppositionen.

Anf. 119 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Inledningsvis ställer jag mig bakom det som utskottets företrädare har anfört här. Den fråga som jag här tar upp ligger kanske lite grann utanför de aspekter som har diskuterats tidigare men är väl så angelägna och viktiga.

Jag skulle kunna sammanfatta mina synpunkter med en liten fras:

Det finns inget så praktiskt som en bra teori.

Det är inte jag som har sagt det utan en professor inom finansfrågor. Jag har glömt bort hans namn. Men jag kommer ihåg det som han sade.

I detta sammanhang skulle man kunna använda dessa ord när det gäller möjligheterna att skapa en god avkastning. Det finns inom området för finansiell ekonomi en mångårig forskningserfarenhet – åtminstone ett kvarts sekel. Den forskningen pekar entydigt i en riktning. Man kan icke, hur duktig man än är och hur mycket man än anstränger sig, skapa en bättre avkastning än vad en apa kan göra. Vi skulle också kunna säga att man icke kan skapa en bättre avkastning än vad slumpen kan åstadkomma.

Men trots att forskningen har pekat på detta i alla dessa år har förvaltarna med stor intensitet och stor munvighet ändå övertygat politiker, förvaltare, pensionsstiftelser och liknande om att de kan åstadkomma ett bättre resultat än vad slumpen kan åstadkomma, men det kan de inte.

När det gäller AP-fonderna har vi fått tydliga belägg för att denna tes håller. De har icke lyckats att slå slumpen. Men trots detta har man satsat ansevärda belopp på den konstruktion som AP-fonderna i dag har.

När jag tittar i betänkandet ser jag att de har hamnat på en kostnad på ungefär 1 ½ miljard. Tidigare i dag har siffran 2 miljarder nämnts. Men jag håller mig till betänkandets uppgift om 1 ½ miljard.

Om jag ska raljera en smula skulle man kunna ersätta de dyra förvaltarna med fyra apor. Det skulle kosta oändligt mycket mindre. Till mina studenter brukar jag säga att det skulle kosta en klase bananer om dagen, och det kostar inte så mycket.

Men man ska inte skoja om dessa saker, för faktum är att jag kan se att det är onödiga kostnader som man har för denna verksamhet. Genom att sammanföra de fyra AP-fonderna till en skulle man utan vidare kunna spara ihop ungefär 1 miljard kronor. Det är, mina vänner, ungefär lika mycket som hela riksdagen kostar varje år, inklusive lokaler, tjänstemän och ledamöter.

Underligt nog är det väldigt få som just när det gäller förvaltning av pengarna pekar på de höga kostnaderna.

Men skulle det inte skapa en onödig koncentration på marknaden och ge denna samlade AP-fond alltför stor makt och alltför stort inflytande? Det är klart att man aldrig ska bortse från eventuella problem som kan uppstå. Men jag menar att man har överdrivit dessa farhågor.

Först och främst skulle inte heller en sammanslagen AP-fond placera hela kapitalet på den svenska marknaden i aktier. Tvärtom skulle man fördela kapitalet. Det skulle hamna i obligationer, räntebärande papper, en ganska stor del utländska aktier och en något mindre del i svenska aktier. Så ser det ut i dag. Det betyder att det kapital som man har på den svenska börsen i slutändan inte blir så stort.

Man skulle kunna införa ett direktiv där det sägs att det inte är tillåtet att ha mer än en viss andel i varje företag, vilket innebär att ingen kan bli en stor ägare.

När det sedan slutligen gäller konkurrensen, som är en av de grundläggande faktorerna som nämdes för att just inrätta fyra AP-fonder, kan man i korthet säga följande.

Kanske var det rätt tänkt. Men tillvaron har passerat dessa tankar för länge sedan. Varför skulle inte en AP-fond kunna jämföras med låt oss säga Skandia Liv, AMF, Alecta, Länsförsäkringar Liv eller något annat försäkringsbolag eller någon annan kapitalförvaltare. En sådan jämförelse är precis lika relevant som att man jämför Första AP-fonden med Andra AP-fonden och Andra AP-fonden med Tredje AP-fonden och så vidare.

Fru talman! Jag skulle gärna se att man skyndsamt arbetar för att slå ihop de fyra AP-fonderna till en. Det skulle spara mycket pengar för skattebetalarna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 november.)

15 § Redovisning av kommunal medfinansiering till statlig infrastruktur

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2009/10:FiU15
Redovisning av kommunal medfinansiering till statlig infrastruktur
(prop. 2008/09:228).

Anf. 120 JÖRGEN HELLMAN (s):

Fru talman! Sverige har betydande behov av investeringar i järnvägar och vägar. Dessa investeringar ska styras utifrån nationella behov, inte enskilda kommuners ekonomi.

Den borgerliga regeringens svarar på infrastrukturproblemen att kommunal och landstingskommunal medfinansiering ska ske. Medfinansiering kan vara befogat i enskilda fall, men vi ser med stor oro på att göra detta till en förutsättning och en grundläggande del av finansieringen av statlig infrastruktur. Detta kommer att innebära att den övergripande planeringen förrycks.

Regeringen föreslår därför ändringar i lagen om kommunal redovisning. Ändringarna innebär att kommunernas medfinansiering till statlig infrastruktur ska redovisas i kommunernas och landstingens balansräkningar. När beslut fattats av kommunen respektive landstinget aktiveras bidraget i balansräkningen, och det upptagna bidraget ska med årliga enhetliga belopp upplösas under 15 år.

Fru talman! Vi ogillar förslaget, men det har också beretts dåligt från regeringens sida.

Finansutskottet har haft en dialog med Kommunsverige och förstått att regeringens förslag måste ändras. Finansutskottet föreslår därför genom sitt initiativ till riksdagsbeslut att bidraget i stället ska upplösas under högst 25 år. Det ska även vara möjligt att välja att redovisa bidraget som en kostnad i resultaträkningen. För bidrag beslutade under 2009 får upplösning påbörjas det år den första utbetalningen av bidraget görs.

Utskottet har genom sitt initiativ närmat sig de krav som framförts i motioner från några socialdemokratiska riksdagsledamöter.

Fru talman! Vi vill markera att oavsett de ändringar som föreslås står vi fortfarande främmande inför förfarandet med medfinansiering.

Fru talman! Det finns inte någon anledning att frågå principen att de statliga vägarna och järnvägarna ska finansieras med statliga medel.

Skälen är många.

Möjligheten att spela ut olika kommuner och regioner mot varandra kan leda till förhastade beslut och felaktiga prioriteringar.

Kommunal medfinansiering gröper ur kommunernas redan ansträngda budgetar, vilket också får konsekvenser för kommunmedborgarna. Kommunerna tvingas att antingen skära ned i välfärden eller höja skatten. Detta motsätter vi oss kraftigt.

Förslaget innebär att ekonomiskt starka kommuner får en gräddfil vid infrastruktursatsningar i strid med den planering och prioritering som görs på statlig nivå.

Risken finns också att frivilligheten för kommunerna att lämna bidrag blir till en frivillighet att skjuta investeringen på framtiden eller helt avstå från den.

Det är inte rimligt att kommunernas ekonomiska ställning ska avgöra prioritering av infrastruktur i stället för en genomarbetad samhällsekonomisk analys.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag framföra att den totala kostnaden för investeringar i infrastruktur ökar med kommunal medfinansiering eftersom kommuner och landsting inte kan få lån till samma låga ränta som staten har möjlighet till genom Riksgälden.

Anf. 121 PEDER WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslagen i finansutskottets betänkande, särskilt § 7 där finansutskottet har tagit initiativ till att förändra förslaget så att det är mer anpassat till det förhandlingsresultat som kommuner och landsting kom fram till under den utredning som leddes av Carl Cederschiöld.

Jag ska vara övertydlig och säga att avskrivningstiden nu är 25 år. Det säger jag om någon skulle lyssna på debatten utanför det här rummet.

Jörgen Hellman och Socialdemokraterna påpekar i sitt särskilda yttrande att det här är en statlig angelägenhet och ingenting för kommunerna att hålla på med.

Jag har en lång politisk gärning bakom mig och tyckte nog likadant som Socialdemokraterna för 25 år sedan.

Jag minns när Södertälje syd skulle byggas. Då för ett kommunalråd i Södertälje – han hette Mattsson – runt i Sörmland som en gårdfarihandlare och försökte sälja idén att bygga Södertälje syd där det i dag står. Sörmlänningarna gick med på det och hostade upp pengarna så att Banverket byggde Södertälje syd.

Det fanns ett moderat kommunalråd i Nyköping på den tiden som överklagade beslutet. Man vann, och Nyköping är den enda kommun som inte har betalat några pengar för Södertälje syd. Detta är preskriberat i dag, får jag hoppas, så att jag inte blir hängd.

Partiets syn på det hela har förändrats på grund av det som hänt runt Mälaren.

Vi har till exempel Svealandsbanan och Mälarbanan. Strängnäs hade inte någon station och inte ens en järnväg genom staden. Eskilstuna hade en dålig station och en väldigt långsam järnväg.

Man byggde Svealandsbanan. Nu bygger man ut den igen eftersom den var för dålig. Södertälje har nu en pendlingsstation. Det har Eskilstuna också.

Det som hände när detta äntligen var färdigt var att Banverket och SJ inte kunde begripa att det var så många människor som klev på tåget. Man fick sitta på kuddar och på käppar och var man kunde för att ta sig till sin arbetsplats i Stockholmsregionen.

Där kan man se den tydliga effekten, liksom på Mälarbanan och i Västerås, i hur många människor som nyttjar den här bekvämligheten och hur viktigt det har varit att kommuner och landsting har gått med i finansieringen så att man har fått den infrastruktur som man vill ha runt järnvägen.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Redovisning av
kommunal
medfinansiering till
statlig infrastruktur*

Det finns en annan sida av det hela. Om man låter kommuner och landsting vara med och betala kanske man är lite mer försiktig när man begär investeringar till sin fördel.

Det här kommer nu äntligen på plats med en lag som styr upp detta så att det inte blir muntliga avtal mellan politiker i landsting och kommuner som sedan fixar detta. Nu kan det styras i säker ordning.

Anf. 122 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Det ärende som vi nu ska diskutera – redovisning av kommunal medfinansiering till statlig infrastruktur – är viktigt för att få till stånd fler infrastrukturinvesteringar.

Ökade satsningar är nödvändiga.

När alliansregeringen tillträdde fanns det stora underskott i de väg- och järnvägsplaner som Socialdemokraterna lämnade efter sig. Det var underskott som vi alla märker i vår vardag som dåliga vägar på grund av bristande underhåll, tåg som inte håller tiden på grund av dåligt underhållna växlar och signalsystem.

Nu åtgärdar alliansregeringen mycket av detta genom en historisk närtidssatsning på 12,6 miljarder 2009 och 2010 på underhåll och investeringar på drift i väg- och järnvägsnätet. Det är viktigt.

Kommunal medfinansiering är ytterligare ett sätt att öka investerings- takten. Det gäller framför allt i den planering som vi har fram till 2021.

Det är viktigt att de kommuner och regioner som vill bidra till infra- strukturinvesteringar kan göra det på rimliga villkor och kan bokföra bidragen på rimliga villkor. Det är det som betänkandet handlar om.

Därför har finansutskottet tagit initiativ till att förlänga den möjliga avskrivningsperioden från 15 år, som först sades i propositionen, till max 25 år. Det innebär att man kan använda hela 25-årsperioden, men de som vill kan skriva av direkt.

Det är en viktig förändring. För Södermanlands läns landsting, som ligger mig nära eftersom det är min valkrets, betyder det att deras bidrag till Citybanan som är det mest aktuella – men det är en generell lagstift- ning – kan skrivas av på 25 år i stället för på 15 år. Det är alltså 8 miljo- ner mindre per år. Det är klart att det betyder rätt mycket i deras verk- samhet och i deras vardag.

Jag vill rikta ett tack till finansutskottet och jag vill tacka för den po- sitiva och konstruktiva dialog vi har haft med företrädare för kommuner och landsting i regionen.

Citybanan är viktig för hela Mälardalen och för hela Sverige. Den lyf- ter bort pendeltågen från getingmidjan, den ökar möjligheten för pend- ling och den ökar möjligheten för tågen att hålla tiden. Det blir lättare och bättre för människor i deras vardag.

Det är lite intressant att höra Jörgen Hellman här i debatten. Han sä- ger att han är främmande inför kommunal medfinansiering. Det som har hänt under tiden som finansutskottet har hanterat ärendet är att Social- demokraterna har haft en kongress. Om man tittar i deras kongressbeslut ser man att det står: ”För att få till stånd fler infrastrukturinvesteringar under kommande år vill vi öka användningen av lånefinansiering för strategiska infrastrukturprojekt och öka inslagen av trängselavgifter och/eller andra former av brukaravgifter.”

Under kongressbehandlingen lades följande till i ett bifall: "Detta förutsätter samförstånd mellan staten och berörda kommuner/regioner." Samtidigt fanns det ett yrkande som avslogs. Då blir det tydligt. Yrkandet löd: "Nationellt angelägna infrastrukturinvesteringar ska finansieras av staten och inte belasta kommunerna." Detta avslag alltså sossekongressen.

Jag kan inte tolka detta som annat än att den socialdemokratiska kongressen tydligt öppnar för den här typen av medfinansieringar och att man gör det i en bra dialog med regionen, precis som vi har haft. Regionerna ska vara med frivilligt, men man öppnar tydligt för detta. Jag kan inte tolka det på annat sätt när man avslår ett yrkande som så tydligt säger att kommunerna inte ska belastas av statlig infrastruktur. Det avslogs alltså av den socialdemokratiska kongressen, och det tycker jag är intressant.

Jag ser fram emot att Jörgen Hellman kan förtydliga det här. Har Socialdemokraterna svängt och kommer nu egentligen att acceptera det här? Det blir ungefär som med skattepolitiken; efter sex månader har man samma skattepolitik som regeringen.

Anf. 123 EMMA HENRIKSSON (kd):

Fru talman! Det ärende som vi debatterar just nu handlar om förutsättningarna för kommunerna att göra den medfinansiering som vi redan tidigare har öppnat för och hur detta ska redovisas.

Precis som tidigare talare har sagt har vi i finansutskottet under behandlingen tagit till oss en del av de synpunkter som har kommit från företrädare för dem som är berörda, det vill säga kommunerna och landsingen.

Jag tycker ändå att det är viktigt att påpeka att det inte är helt enkelt att hitta den rätta perioden. Hur länge ska en kommun kunna avskriva? I utredningen förekom 100 år som ett perspektiv. Det är väl ganska enkelt för en kommunal företrädare som har suttit i ett antal år i fullmäktige och kanske ser att det är den sista mandatperioden han eller hon sitter att säga: Det är klart att vi kan vara med och betala! Personen i fråga kommer ju själv inte att behöva ta ansvar för det beslut man är med och fattar.

Det andra perspektivet, som andra kanske tyckte var rimligt, var tre års avskrivningstid. Det kanske är lite orimligt när vi pratar om någonting som ändå kommer att gynna kommunens invånare under lång tid. 25 år är en avvägning som gör det rimligt att se till både att ansvarsutkravandet finns för kommuninvånarna och att förutsättningarna för kommunen att vara med finns där.

Det finns flera perspektiv i det här med kommunal medfinansiering. Jag skulle vilja ta upp tre.

Detta möjliggör ytterligare satsningar på infrastruktur. Vi har redan gjort mycket, men det här skapar möjlighet för ännu mer. Det kommunala självstyret är en viktig aspekt. Inte minst möjliggör detta för oss att använda våra medborgares skattepengar på ett så bra och effektivt sätt som möjligt.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Redovisning av
kommunal
medfinansiering till
statlig infrastruktur*

Låt oss börja med det första – att möjliggöra ytterligare satsningar. 12,6 miljarder är vad vi redan har satsat på infrastruktur. Mycket beror på att det var så eftersatt redan från början. Under årtal av socialdemokratiskt styre har man inte satsat trots att man har haft planer och utlovat saker. När det har kommit till kritan har inte pengarna funnits där. Det har skapat mycket frustration runt om i våra regioner. Man vill kunna utveckla sin bygd, och det kan man inte när pengarna inte finns där när det väl är dags att börja bygga. Flera gånger har man fått skjuta planerna på framtiden eftersom pengarna inte har funnits.

Den andra aspekten är det kommunala självstyret. Det är viktigt att det här är en möjlighet och inte ett tvång för kommunerna. Det är en möjlighet för de kommuner som ser att det ligger i deras medborgares intresse att man genom att skjuta till medel kan tidigare lägga en satsning som finns i planen.

Jag tycker att det är bra att denna aspekt finns – att kommunen själv är med. De som är närmast berörda är också med och finansierar. Alternativet är att alla skattebetalare oavsett var i landet man bor och oavsett om man gynnas av den enskilda satsningen eller inte får betala lika mycket. Ska Pajalaborna betala lika mycket för en satsning som gör att vännerna i Strängnäs eller i Nyköping kommer snabbare till sina arbetsplatser i Stockholm? Jag tycker att det är rimligt att de som gynnas dels genom att de kan nyttja infrastrukturen, dels genom att värdet på deras hus stiger också är med och betalar lite mer.

Det allra viktigaste är ändå att det här skapar förutsättningar för att vi bättre nyttjar de pengar vi faktiskt satsar på infrastruktur. Om det är någon annan som betalar är det lätt att säga: Jag vill gärna ha det här! Vi har ganska ofta de diskussionerna i min familj. Barnen säger gärna: Å, kan jag få den där? Javisst, säger jag. Det är jättekul ändå tills jag säger: Om du betalar själv! Mina barn har veckopeng. De har pengar själva att använda. Det är pengar som de får för att kunna satsa på det de själva tycker är viktigast. Men det är inte alltid lika intressant och lika viktigt om man måste fälla avgörandet själv.

Det är lite av samma sak här. När kommunerna själva är med och bidrar gör de en lite mer noggrann prövning. De är lite mer kritiska till både om satsningen ska göras och, framför allt, hur den ska göras. Om vi har medfinansiering och om kommunerna är med under hela resan är de också noggrannare med att se till att det blir ett helhetstänkande i den enskilda satsningen och att den hänger ihop med allt annat runt omkring som är en förutsättning för att vår infrastruktur ska fungera.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 124 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Det är lågkonjunktur i Sverige, men det verkar vara högkonjunktur på finansutskottets debatter denna dag. En lång dag börjar lida mot sitt slut i denna kammare för finansutskottets ledamöter.

Fru talman! Det går inte att jämföra medfinansiering med vanliga investeringar. Kommuner och landsting äger inte vägen, utan det är ett bidrag, säger finansutskottets ordförande Stefan Attefall i tidningen Dagens Samhälle. Han sade samma sak i finansutskottet när representanterna från den så kallade medfinansieringsgruppen besökte utskottet vid en

inofficiell utfrågning. Då ställde han frågan: Varför ska avskrivningstiden förlängas när ni i kommuner och landsting inte äger objektet?

Det är just det som är själva kärnan i debatten. Det sätter fingret på hela problemet. Det är det som är sanningen. De äger inte objektet, och då ska de inte heller betala för det. Det är staten som har ansvaret och staten som äger objektet.

Fru talman! Det är inte nog med att regeringen fryser statsbidragen till kommunsektorn i år. De genomför också stora besparingar och försämringar i a-kassan och sjukförsäkringen som leder till ökade kostnader för socialbidrag. Nu kräver de också att kommunerna ska betala statens infrastrukturinvesteringar. 30 miljarder, som medfinansieringen omfattar i dagsläget, är inte någon liten summa. Det är en nästan lika stor summa som landets samtliga kommuner och landsting investerar för varje år. De här investeringarna tränger alltså undan investeringar som kommuner och landsting har ansvar för, det vill säga investeringar i sådant som vi har behov av i vår vardag varje dag. Det är investeringar i skolor, sjukhus, äldreboenden, parker, fritidsgårdar, förskolor och så vidare. Men de konkurrerar också med själva kostnaderna för driften av vård, skola och omsorg.

Det här, fru talman, är inget bra och effektivt sätt att finansiera investeringarna på, som Emma Henriksson påstår. Det leder till fördyringar. Kommuner kan inte låna lika billigt som staten. Ingen kan låna lika billigt som staten genom Riksgälden. Därför leder detta till en fördyring av investeringskostnaderna.

Det här innebär också att kommuner och landsting som har god ekonomi får ett ytterligare försprång och kan gå före i kön när det gäller statliga investeringar och på så sätt bli än mer attraktiva för investeringar av andra slag. Infrastrukturinvesteringar ska ju styras utifrån nationella behov och inte av enskilda kommuners ekonomi eller, som Emma Henriksson säger, av att några gynnas av det. Är det bara några som gynnas av det är det ju en kommunal angelägenhet och inte en statlig angelägenhet. Det är därför som det är uppdelat på det här sättet mellan kommun och stat. Det som ligger inom kommunen ansvarar kommunen för, och det som ligger utanför och binder ihop regioner är nationella projekt som staten ansvarar för.

Med en växande andel av kommunal medfinansiering kommer klyftorna mellan rika och fattiga kommuner och regioner att öka i Sverige. Vi anser inte att det är rimligt att kommunernas ekonomiska ställning ska avgöra prioriteringar på infrastrukturområdet i stället för en genomarbetad samhällsekonomisk analys.

Medfinansiering av infrastrukturprojekt från kommuner och regioner innebär att vissa projekt kan prioriteras med utgångspunkt från att finansiering finns och inte utifrån behov. Det kommer att innebära att regionernas huggsexa om investeringsmedel kan påverka den nationella infrastrukturplaneringen. Detta är inte minst relevant ur ett demokratiperspektiv då vissa projekt med större ekonomiska intressen kan få företräde framför andra trots att dessa är minst lika välbehövliga.

Det är inte heller så enkelt som Emma Henriksson påstår att det är investeringar som ligger i de kommunala medborgarnas intresse. Alla vi som har varit eller är kommunalpolitiskt aktiva vet att det finns vissa högljudda opinioner. Det är väldigt lätt att få till en opinion kring gropar

Prot. 2009/10:32
18 november

*Redovisning av
kommunal
medfinansiering till
statlig infrastruktur*

i vägen eller en ny infrastrukturinvestering i en väg medan investeringar i till exempel äldreboenden eller sådant som berör andra, mindre röststarka grupper lätt får stå tillbaka.

Egentligen borde investeringar i infrastruktur ses precis som de är och därmed hanteras därefter, det vill säga skrivas av efter sin livslängd. Vänsterpartiet har föreslagit att staten, precis som kommuner och lands-ting, företag och till och med hushåll, bör ha en investeringsbudget. Alla andra betalar sina investeringar efter objektets livslängd. Det gör inte staten. En järnväg har en livslängd på ca 40 år men betalas direkt under byggnadstiden med den modell vi har. Det leder till svårigheter att planera långsiktigt, till att investeringarna drar ut på tiden och till att de förskjuts. Det betyder också att dagens generation får betala i stället för de generationer som kommer att nyttja järnvägen i framtiden. Det är ett osolidariskt förhållningssätt. Investeringen borde betalas gemensamt av dem som nyttjar den.

Med en investeringsbudget kan vi också lättare nå det mål som Klimatberedningen har satt upp om att det behövs en kapacitetsutbyggnad av järnvägen med 50 procent. Statsministern har avvisat det målet och ställt det mot sjukvård och skola. Men det är precis det som det förslag som vi nu har på bordet gör. Det ställer investeringar i järnväg mot sjukvård och skola på ett mycket osolidariskt sätt.

Vi vet att det inte finns någon anledning att frånga principen att de statliga vägarna och järnvägarna finansieras med statliga medel. Att fullt ut öppna för kommunal medfinansiering av denna typ av projekt innebär att finansieringsansvaret förskjuts och att den övergripande planeringen förrycks. Vi anser att det statliga ansvaret för en sammanhållen planering av utbyggnaden av Sveriges infrastruktur riskerar att påverkas negativt av utskottets nu aktuella förslag.

Visst har man även tidigare haft möjlighet till förskottering. Det har varit ungefär 1 miljard per år. Men det har också varit pengar som kommunerna sedan har fått tillbaka. Det här är en helt annan modell. Det blir en form av huggsexa om man kräver en medfinansiering för att investeringen över huvud taget ska bli av. Som kommunpolitiker kan det vara väldigt svårt att säga nej till ett sådant initiativ eftersom man har behov av den här järnvägsbiten eller den här vägbiten. Därmed får man också ställa den här investeringen mot sjukvård och skola i stället för att staten tar det ansvar man faktiskt är satt att ta och som man borde ta. Investeringar i infrastruktur är ett statligt ansvar och borde så förbli.

Anf. 125 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Ulla Andersson sade att man inte äger objektet, men man äger ju nyttan. Vi har sett mångtaliga exempel på att om man går med i ett sådant här investeringsprojekt kommer man att äga nyttan, vilket kommer att gynna kommunen i stora delar. Men det är väl inte den viktigaste frågan.

Den stora frågan är: Hur kommer Ulla Andersson att klara samarbetet med Socialdemokraterna nu när de på sin stämma har beslutat att medfinansiering är bra?

Du säger till exempel att förskottsbetalning är okej. Det är oftast en ganska dyr lösning för kommunerna. De får ligga ute med pengarna, och det är ganska osäkert. Då är en medfinansiering mycket bättre. I dag

finns det projekt, till exempel Ostlänken söder om Stockholm, där samarbetet gör att kommunerna engagerar sig oerhört för att bygga upp infrastruktur runt sina kommunikationscentrum och så vidare. Det stimulerar kommunerna på ett mycket bra sätt.

Anf. 126 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi låter Socialdemokraterna tolka sina egna beslut från sin kongress. Jag tror att de är bäst på att göra det. Jag tror inte att Moderaterna gör det på ett bättre sätt än vad de gör. Här har man lagt fram ett förslag där man avvisar medfinansiering, vilket man också har gjort tidigare.

Visst kan förskottering vara en mindre bra affär för en kommun på så sätt att man inte får tillbaka pengarna med ränta. Det håller jag med om. Men medfinansiering gör att man inte får tillbaka en enda krona, vilket förvärrar situationen än mer.

Det är ett problem att man inte äger objektet. Det är det man investerar i. Det är väldigt få som investerar i någonting man inte tänker äga. Eller hur? Jag tror inte att du gör det heller. Jag tror nog att syftet är att man ska äga det man investerar i. Därmed får man också ett bra, sammanhållet projekt.

Nej, Peder, jag kommer inte ha något problem att samarbeta med Socialdemokraterna. Vi är överens om att vi ska satsa mycket framför allt på infrastrukturinvesteringar i järnväg eftersom vi tar klimatutmaningarna på allvar. Vi har alla större investeringssatsningar än vad den här regeringen har. Jag tycker att det bådar gott.

Anf. 127 PEDER WACHTMEISTER (m) replik:

Fru talman! Ulla Andersson säger att pengar kommer att försvinna från äldreomsorgen om man satsar på infrastrukturen. Det är helt fel. I alla de projekt som är genomförda i samarbete, till exempel de jag talade om tidigare i Strängnäs och Eskilstuna, har man fått motsatt effekt. Man har fått ett ökat inflyttande, och de inflyttade är ofta barnfamiljer i 35–40-årsåldern som har bra inkomster. En jobbar i Stockholm och en jobbar i Eskilstunatrakten. Det är samma effekt i Nyköping. Alla de pengar som kommer in i form av skatter kan man då investera i kommunen. Vi ser en tydlig trend att inkomsterna ökar eftersom detta ofta är högskattebetalare. Det är egentligen en väldigt positiv effekt i stället för en negativ effekt.

Anf. 128 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Med den retoriken skulle staten gå in och finansiera både äldreomsorg och förskolor i de här kommunerna. Det är oftast så att man kollar hur väl sådana verksamheter fungerar innan man bestämmer sig om man ska flytta till en ny kommun. Eller hur? Det handlar mindre om huruvida en väg har hål eller inte eller om det tar fem minuter kortare eller längre tid att resa.

Det här är också ett sätt att fördyra investeringar eftersom staten lånar billigare än vad kommunerna gör. Ingen lånar så billigt som staten. Det kan vi nog vara överens om. Därför blir det här sättet också dyrare för skattebetalarna. Vi är ju alla skattebetalare och finansierar infrastrukturinvesteringar på olika sätt genom skatterna. Då borde man välja det som

Prot. 2009/10:32
18 november

*Redovisning av
kommunal
medfinansiering till
statlig infrastruktur*

är mest kostnadseffektivt och billigast för skattebetalarna, och det gör man inte på det här sättet.

Du påstår att detta är kostnader som inte tränger ut kostnader för äldreomsorg, men det är just precis det de gör. Vi hörde alldeles nyss Roger Tiefensee säga att genom att man försköt avskrivningstiden behövde Sörmland betala 8 miljoner mindre per år.

Det är ändå en stor summa pengar som man faktiskt kan använda till att anställa fler i äldreomsorgen, förskolan eller skolan. Det är just att sådana verksamheter fungerar väl som gör att människor vill flytta till en viss kommun. Ingen vill flytta till en kommun om man riskerar att sätta sina barn i en dålig skola eller att barngrupperna är för stora.

Det är väl ändå det som är det väsentliga för den kommunala skattepengen och inte statliga infrastrukturinvesteringar!

Anf. 129 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att påpeka att Miljöpartiet naturligtvis står bakom det särskilda yttrande som vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det gör vi framför allt för att vi är oroliga över att den kommunala medfinansieringen upphöjs till princip av den här regeringen. Det har ju inte gjorts tidigare.

Peder Wachtmeister nämnde Södertälje, och eftersom jag är från Södertälje och har varit kommunalråd där kan jag säga att jag har varit med om flera projekt där Södertälje har förskottat och delfinansierat. Det var Södertälje syd, motorvägen och lite vägar här och där, och det blev så på grund av att det dröjde för länge och projekten behövdes. Järnvägsstation Södertälje syd behövdes absolut. Jag åker därifrån varje dag in till riksdagen bland annat.

Men problematiken är egentligen den bristande investeringsviljan från staten som borde ta sitt ansvar på ett annat sätt. Jag noterade med viss förvåning i den tidigare debatten med Anders Borg att han plötsligt öppnade för något slags samarbete eller överenskommelse med Miljöpartiet om att öka investeringarna på miljösidan. Det tyckte jag lät väldigt intressant. Jag har inte hört någon sådan invit tidigare, men regeringen får gärna öka investeringarna på tågsidan till exempel. Det har vi ingenting emot. Och det får helst ske fortare än kvickt.

Vi vill inte sätta totalt stopp i och med vårt särskilda yttrande. Vi skriver att medfinansiering kan vara befogat i enskilda fall, men det problematiska ligger i det mer strukturella. Regeringen genomför kommunal medfinansiering när det gäller Citybanan och till exempel Ostlänken, och det kommer säkert när det gäller förbifarten, och det kommer säkert också i den ena investeringen efter den andra. Där måste man självklart fråga sig var dessa pengar tas från. De tas ju, som flera redan har påpekat, från den kommunala basverksamheten. Den urholkar statens ansvarstagande för det som staten bör betala och det som vi betalar skatt till staten för. Och den belastar kommunerna ytterligare förutom allt annat som man måste klara.

Därför är vi från Miljöpartiets sida väldigt skeptiska till det här. Vi menar att principen måste vara att staten faktiskt ska ta fullt ansvar. Det ser vi inte att man gör i dag. Man skulle behöva en rejält ökad investeringsbudget på den här sidan.

Det är bra att det har blivit en längre avskrivningstid för kommunerna, men det är dåligt att institutionalisera denna princip så till den grad som denna regering gör. Det är vi skeptiska till, och därför står vi bakom detta särskilda yttrande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 november.)

Prot. 2009/10:32
18 november

16 § Ändrad verksamhetsform för Banverkets enhet Banverket Produktion

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2009/10:TU5
Ändrad verksamhetsform för Banverkets enhet Banverket Produktion
(prop. 2009/10:10).

Anf. 130 OSKAR ÖHOLM (m):

Fru talman! Då har det äntligen blivit dags att debattera betänkande nr 5 från trafikutskottet, det vill säga *Ändrad verksamhetsform för Banverkets enhet Banverket Produktion* som föranletts av regeringens proposition med samma namn. Även om detta är en rubrik som bara i sig vittnar om något oerhört spännande ska jag ändå ta tillfället i akt att ge åhörare möjlighet att sätta in detta ämne i sitt sammanhang.

I grund och botten handlar de här frågorna om hur vi kan se till att järnvägar i vårt land kan drivas och underhållas på bästa tänkbara sätt. Banverket Produktion bildades för drygt tio år sedan med en verksamhet som är inriktad på drift, underhåll och entreprenader inom den järnvägs-tekniska sektorn. Sedan 2001 har den här verksamheten konkurrensut-satts bit för bit och är nu konkurrensutsatt inom alla affärsområden utom det som heter Service och som handlar om drift och underhåll.

Regeringen har i en proposition föreslagit att verksamheten för Banverkets enhet Banverket Produktion överförs till, som det heter, ett eller flera av staten direkt eller indirekt helägda aktiebolag. Det handlar alltså om en bolagisering av den här verksamheten.

I propositionen framhålls att en bolagisering skulle öka förutsättningarna för konkurrensneutralitet på marknaden för drift och underhåll och att förutsättningarna och villkoren blir lika när konkurrensutsatt och kommersiell verksamhet inte bedrivs inom ramen för samma organisation.

På samma sätt understryks i propositionen att med en bättre fungerande marknad ökar också kraven på utveckling, effektivitet och produktivitet i den verksamhet som man bedriver.

Utskottet ställer sig bakom de här bedömningarna och välkomnar mer tydlig gränsdragning mellan det som är förvaltning, det som är politik och det som är marknad. Av det skälet anser utskottet att konkurrensut-satt verksamhet i normalfallet inte ska bedrivas i myndighetsform.

Utskottet konstaterar också att det här synsättet under lång tid har präglat beslut av liknande karaktär. Under förra året beslutade den här kammaren om ändrad verksamhetsform för Vägverkets enheter Vägverket Produktion och Vägverket Konsult men också för Banverkets enhet

för projektering. Utskottet vill också påminna om att ytterligare en bit tillbaka i tiden, i början av 90-talet, fattades beslut vad gäller ändrad verksamhetsform för till exempel Televerket och Postverket.

Den sammantagna bedömning som utskottet gör handlar därför om att dagens beslut är en naturlig del i den utveckling som har pågått under lång tid. Utskottet anser att det tillsammans med de övriga åtgärder som regeringen har vidtagit kommer att leda till en mer gynnsam utveckling på anläggningsmarknaden och därför vara positivt för genomförandet av framtida infrastruktursatsningar.

Fru talman! Jag vill också säga att i det här betänkandet finns en gemensam reservation från oppositionen, och jag överlämnar därmed ärendet för en intressant debatt.

Anf. 131 PIA NILSSON (s):

Fru talman! När jag ska köpa tvättmedel eller tvål kan jag välja mellan en mängd olika sorter. Likaså om jag står i färd med att köpa bil eller brödrost. Som konsument har jag en mängd stora valmöjligheter inom många områden, och företagens främsta verktyg för att vinna kunder brukar vara att sänka priserna.

Men möjligheten att välja mellan olika produkter och tjänster förutsätter att det finns en marknad med många köpare och många säljare. Det är ju fundamentet i hela marknadsfilosofin. Därför är det med stor förvåning och viss bestörtning som jag konstaterar att den borgerliga regeringen nu har för avsikt att bolagisera Banverket Produktion trots att verksamheten inte ens uppfyller det grundläggande marknadskriteriet om köpare och säljare.

Med vad jag uppfattar som fabricerade argument försöker regeringen i den här propositionen legitimera sitt beslut om vikten av en bolagisering som ska vara klar under första halvåret 2010.

Fru talman! I mitt anförande kommer jag först och främst att syna regeringens skäl till bolagiseringen i sömmarna. Jag kommer också att redogöra för vår inställning och varför vi socialdemokrater säger blankt nej till förslaget.

Men för eventuella åhörare, ni som lyssnar och tittar men som inte vet så mycket om Banverket Produktion och vad de sysslar med, kan det först vara på sin plats med en kort beskrivning av vad de gör.

Banverket Produktion är en enhet som lyder under Banverket och är framför allt inriktad på drift och underhåll av järnvägsnätet. En betydande del av verksamheten handlar om investeringar, det vill säga anläggning av räls, signalsystem och kontaktledningar. Verksamheten bedrivs inom fem affärsområden. I princip all verksamhet har varit konkurrensutsatt sedan 2001, och den klart största kunden är Banverket. Man kan säga att det arbete som bedrivs av Banverket Produktion är avgörande för om vi som tågresenärer ska kunna resa tryggt och säkert längs det svenska järnvägsnätet.

Regeringen anser att det finns övervägande skäl som talar för en bolagisering av Banverket Produktion. Det främsta skälet som anförts, fru talman, är att en fungerande konkurrens på marknaden leder till ett effektivare resursutnyttjande som i sin tur kommer att leda till lägre priser och bättre kvalitet. Men några formella konkurrenshinder finns inte i dag. Full konkurrens råder redan, och alla affärsrelationer sker på affärsmäss-

iga villkor. Under 2008 inkom knappt två anbud på varje upphandling. Det talar sitt tydliga språk.

Det finns i princip bara tre aktörer på marknaden, Banverket Produktion inkluderat. En väl fungerande marknad förutsätter att det finns många köpare och många säljare. Bortsett från viss efterfrågan på järnvägsunderhåll från de regionala spårhållarna i Stockholm, Göteborg och Malmö är Banverket den enda kunden för de bolag som verkar på den svenska marknaden för järnvägsunderhåll. Det finns inte heller någon egentlig alternativ europeisk marknad för dessa företag. I princip alla länder i Europa har valt att bedriva sitt järnvägsunderhåll i egen regi.

Regeringen påstår emellertid att intresset för marknaden har ökat. Uppenbarligen gör man en stor sak av att det sedan hösten 2008 tillkommit *en* aktör på underhållsmarknaden. Aktören i fråga är VR Track, som är ett dotterbolag till den finska statliga VR-koncernen. I slutet av 2008 skrev VR Track kontrakt med Banverket om att sköta underhållet på den norra delen av Malmbanan, som trafikeras av 35 tåg per dygn. Kontraktet är årligen värt omkring 25 miljoner kronor. Det motsvarar endast 0,7 procent av Banverkets kostnader för drift och underhåll.

Fru talman! Ett annat bolagiseringsskäl som regeringen hävdar är att en fungerande konkurrens minskar riskerna för ökade kostnader vid upphandling av drift och underhåll samt investeringar. Återigen är det grundläggande problemet att det inte finns förutsättningar för någon fungerande konkurrens på järnvägsmarknaden vare sig här eller i Europa i övrigt. Däremot kommer, mina vänner, kostnaderna för själva bolagiseringen att bli omfattande – över 1 miljard. Det är pengar som kunde ha använts på ett bättre sätt, till exempel till underhåll av järnvägsnätet. Till denna miljard ska läggas krav på högre avkastning, vilket kommer att leda till att anbudsnivåerna höjs och mindre pengar blir kvar för underhåll av järnvägsnätet. Det är inte acceptabelt.

Ytterligare ett skäl är, menar regeringen, att det skulle bli lättare att bedriva verksamhet på nya marknader samt att förvärva strategiska resurser, till exempel andra företag. Detta är ett något förvånande resonemang från en borgerlig regering som inte direkt har för vana att uppmuntra statliga verksamheter att växa. Därför finns det all anledning att tro att denna bolagisering är första steget mot en privatisering av Banverket Produktion.

Regeringens sista halmstrå i argumentationen är att större konkurrens kan leda till bättre kvalitet och säkerhet, ett i allra högsta grad tveksamt påstående.

De senaste åren har ett antal långa tågstopp och missöden inträffat. Ett tekniskt fel i Karlberg orsakade, fru talman, stora störningar, vilket drabbade tusentals resenärer. En enda tekniker med kompetens att lösa problemet fanns att tillgå, men han låg hemma i sängen med hög feber. Han fick till slut hämtas.

En nedfallen ledning i Lund medförde att hundratals personer satt fast i tågen i över fem timmar. Underhållskontraktet för den sträckan var vid det tillfället nytecknat och av kostnadsskäl var bemanningen betydligt lägre. Hälften av alla förseningar på X 2000-tågen beror enligt Banverket på eftersatt underhåll där jakten på lägre priser går före förebyggande underhåll.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Fru talman! Jag vill påstå att de skäl som regeringen tar som intäkt för att genomföra en bolagisering av Banverket Produktion har karaktären av önsketänkande och bör ses i ljuset av en medveten privatiseringsstrategi. Det finns ingen marknad. Regeringen försöker koka soppa på en spik.

För ganska exakt ett år sedan överlämnade regeringen propositionen *Ändrad verksamhetsform för delar av Vägverket och Banverket* till riksdagen. Då konstaterades att ett större antal aktörer och jämnare konkurrensförhållanden behövdes för att marknaden på järnväg skulle fungera tillfredsställande.

Vad har hänt det senaste året? Vad har gjort att förutsättningarna ändrats så radikalt under det gångna året? Är det VR Tracks blygsamma inträde på Malmbanan som har övertygat regeringen om att konkurrensen inom drift och underhåll nu skulle vara väsentligt bättre än för ett år sedan?

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att drift och underhåll bör bedrivas i statlig regi. Risker är annars att säkerheten och kvaliteten blir lidande i jakten på lägre kostnader och högre vinster för aktieägare. Det kommer att drabba resenärerna. Därför säger vi nej till en bolagisering. Det vi framför allt vänder oss mot är att avskilja drift och underhåll från Banverket.

Järnvägen är ett slutet system vilket gör underhållet till ett mycket komplext arbete som kräver extremt god samordning med spårägarnas trafikledning. En felaktigt tajmad underhållsinsats sprider sig blixtnabbt genom järnvägssystemet med förseningar och andra trafikstörningar som följd. Det är anledningen till att samtliga länder i Europa, Storbritannien undantaget, har valt att bedriva järnvägsunderhåll i egen, statlig regi. Det är också en av anledningarna till att vi säger nej till en bolagisering.

Det är heller inte gratis att bolagisera. De direkta kostnaderna uppgår, som sagt, till över 1 miljard, pengar som vi tycker i stället borde användas till att förbättra underhållet. Det är ännu en anledning till att vi säger nej till en bolagisering.

Så, fru talman, vem tjänar då på att Banverket Produktion bolagiseras? Inte är det resenärerna och skattebetalarna i alla fall. Det här är bara ännu ett i raden av exempel på regeringens inslagna väg att privatisera de verksamheter som vi skattebetalare äger gemensamt. Bolagiseringen är första steget. Nästa steg blir en utförsäljning.

Värt att notera är dock att det har krävts inte mindre än tre utredare för att ro regeringens vilja i hamn. Den första sade nej, den andra sade okej och den tredje ska nu försöka styra.

Fru talman! Det må finnas hur stora marknader som helst för tvättmedel, brödrostar och bilar, men förutsättningar för någon järnvägsmarknad finns inte vare sig här eller i Europa i övrigt. Järnvägar är inte vilken handelsvara som helst. Därför säger vi nej till en bolagisering.

Jag yrkar bifall till reservationen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Peter Pedersen (v) och Karin Svensson Smith (mp).

Anf. 132 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Efter Pia Nilssons utmärkta anförande kan mitt anförande bli förhållandevis kort. Jag hoppas dock att den borgerliga majoriteten svarar på frågan vad som har hänt under det senaste året. I propositionen 2008/09:23 *Ändrad verksamhetsform för delar av Vägverket och Banverket* konstaterades att tiden inte riktigt var mogen för en bolagisering av Banverket Produktion. Det skulle vara intressant att veta vad som skett i kvalitativt hänseende under det senaste året som gör att alliansen nu har bytt åsikt.

Jag förs nog säga att det handlar om det som vi pekade på i den rapport vi tog fram om den borgerliga politiken hittills under mandatperioden. I granskningsgruppen har vi ett kapitel med namnet Infrastrukturen spårar ur. Alliansen har hela tiden en strategi där de börjar med de små stegens tyranni – ett uttryck myntat av Bengt Westerberg – vilket innebär att man först bolagiserar och sedan privatiserar. Däremot står de inte riktigt för det som de i själva verket är ute efter.

Det handlar om att man inte kan acceptera att det finns någon typ av offentlig verksamhet som fungerar väl och kan vara ett föredöme. Allt sådant ska i första hand bolagiseras och därefter säljas ut. Sedan kan man om det som finns kvar och inte fungerar säga: Titta hur det går när man bedriver verksamhet i statlig, eller för delen kommunal, regi! Det är en uppenbar strategi – avreglering och bolagisering till varje pris.

Fackförbundet Seko, som har många anställda inom järnvägsbranschen, pekar på vad det kan leda till, nämligen minskade resurser till produktion och underhåll av järnvägar. Det motverkar precis det ni försöker ge sken av att ni skulle uppnå.

Det kommer att driva upp kostnaderna ytterligare för upphandlingar på bekostnad av det underhåll som ni låtsas skulle bli bättre. Det ökar risken för att det blir fler allvarliga tåg förseningar och längre stopp i trafiken, vilket drabbar resenärerna. Det äventyrar säkerheten för dem som jobbar på spåren. Att man ställer avkastningskrav kan sättas före säkerheten eller åtminstone konkurrera om säkerhetsfrågorna.

Det innebär att de som äger järnvägen tillsammans, alltså vi skattebetalare, tappar inflytandet och kontrollen över den framtida infrastrukturen. Därför är det alltså viktigt att inse att järnvägssystemet är ett sammanhållet system. Man kan inte splittra upp det vare sig vad gäller trafik, delar av spåret eller för den delen hur man ska underhålla. Allt det måste fungera för att vi ska få en attraktiv och väl fungerande kollektivtrafik.

Alla vi som tycker att klimatet är viktigt och att vi måste åtgärda den stora problematik vi har med transportsektorn inser att vi inte hela tiden kan hålla på och fatta beslut och vidta åtgärder som faktiskt försvårar klimatomställningen. Därför är det glädjande att vi på den rödgröna sidan gemensamt i vår reservation avstyrker även detta försök att slå sönder en fungerande infrastruktur i Sverige.

Jag yrkar bifall till reservationen!
(Applåder)

I detta anförande instämde Karin Svensson Smith (mp).

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Anf. 133 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Fru talman! Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag tänkte också, om det finns någon som inte är så insatt i detta, prata lite konkret om vad det rent praktiskt betyder när man delar upp och handlar upp underhåll. Den frågan ställde jag mig när det var aktuellt, alltså när man började dela upp och köpa upp underhåll.

Tidigare sköttes det här av en verksamhet med en huvudman. Jag kan inte säga så mycket om huruvida det var effektivt eller inte. Det har jag inte någon vidare uppfattning om. Men jag hänvisar till Pia Nilssons alldeles utmärkta redovisning av att det är rätt så få som sysslar med det här. Det finns inte många olika aktörer att tillgå.

Enligt det jag har fått berättat för mig av den personal som jag har träffat, som är praktiskt sysselsatt med att underhålla spår, signalsystem och så vidare, har det gått till så att de som sysslade med detta delade upp sig i tre grupper. En grupp blev upphandlargruppen, en grupp blev utförargruppen och en tredje grupp blev kontrollgruppen. Det som tidigare var en enhet blev nu tre enheter där vinst skulle tas ut i åtminstone två led.

För att man ska kunna göra en bra upphandling måste man ha en beskrivning av vad själva arbetet går ut på. Jag ska inte närmare tala om den personal som sysslar med upphandling av spår, men jag vill hävda att där finns en sorts tyst kunskap. Om man är förtrogen med verksamheten och har skött den länge vet man när det är dags att byta glödlampor så man gör det innan de går sönder. Man sköter underhållet så att det fungerar. När det ska handlas upp är det väldigt svårt att exakt specificera allt som ska göras för att man ska få med det i ett upphandlingsunderlag. Om man upphandlar den typen av verksamhet och det förekommer fel som inte har förutsetts av upphandlingsbolaget är det rätt stor risk att det leder till att de inte åtgärdas.

Dessutom delas grupperna in geografiskt på ett sätt som omöjliggör det som man tidigare kunde göra, det vill säga att man hade en enhet för personal som såg till att om det var väldigt mycket problem i till exempel Stockholmsregionen kunde de få hjälp från andra ställen. Så funkar det ju inte nu därför att det är uppdelat i olika geografiska områden. Den uppsplittringen vill den här regeringen fortsätta med.

Vad är poängerna med det här? Den frågan har faktiskt diskuterats i Banverkets styrelse. Det som tidigare var en enhet är nu tre enheter, och det har inkommit ett vinstmoment i två av de här leden. Det kan då resas en fråga som har diskuterats: Motsvarar den eventuella effektivitetshöjningen kostnaderna för upphandlingen? Med en väldigt stor administration kostar det ju att göra en upphandlingsbeskrivning, att sköta administrationen av upphandlingsförfarandet och att sedan ha en kontrollgrupp som ser till att det som ska göras i upphandlingsbeslutet också är det som utförs.

Det finns inte ens teoretiskt en möjlighet att vinsterna av det här skulle kunna motsvara de kostnader som det innebär att handla upp det hela. Det gör, vad jag kan förstå, att vi kan lägga in ännu mer pengar i anslaget till underhåll och se ännu mindre underhåll bli utfört på grund av det här oerhört komplicerade och byråkratiska sättet att handha själva underhållet av verksamheten.

Om vi ser till de internationella erfarenheterna tänkte jag bara nämna två länder. Det ena är Nya Zeeland och det andra är Storbritannien. Nya Zeeland har trafikutskottet besökt under tidigare mandatperiod. I samband med att man hade en mycket stor ekonomisk kris i Nya Zeeland avreglerade man och sålde ut hela järnvägen. Det hette då att det skulle vara mycket mer effektivt när det var i privat regi och inte i offentlig regi. Men det som hände var att de som skötte verksamheten framför allt ägnade sig åt att ge utdelning till aktieägarna och det som tidigare hade gått tillbaka till verksamheten i form av underhåll försvann ut i vinst till ägarna.

När verksamheten hade skjutits i sank och hastigheten blev så låg att man av säkerhetsskäl fick stänga järnvägen på vissa sträckor insåg ett enligt parlament i Nya Zeeland att det var dags att ta tillbaka spåren.

När vi var där hade man inte tagit tillbaka trafiken, utan man trodde fortfarande att den kunde ske i upphandlad regi. Det kunde den enligt ett företag mot att de fick ensamrätt i 80 år på järnvägstrafiken. Inte ens detta har lyckats och varit effektivt så nu har man också tagit tillbaka trafiken i offentlig regi.

Gissa vad det kostar skattebetalarna att ha lekstuga på järnvägen på det sättet! För den regering som säger sig vilja ha ledartröja i EU:s klimatarbete – till och med i hela världens klimatarbete anser Fredrik Reinfeldt att han har ledartröjan – vore det kanske lite intressant att underhålla det som är det klimatsmartaste sättet för oss människor att ta oss fram på längre sträckor, det vill säga järnvägen.

Det här innebär förseningar, att man har oklarheter, att man inte vet vem det är som ska sköta saker, att pengar försvinner på konstiga ställen och att det blir alltmer ineffektivt.

När man började med modeflugan att bolagisera det som tidigare var statliga verk hade man diskussioner både i konstitutionsutskottet och hos Riksdagens revisorer. Man hade ett seminarium där man tog upp om det var en bra idé. Man hade ganska bråttom på den tiden. Det var Mats Odell som var minister med ansvar för verksamheten.

Jag har läst protokollen som fördes då. Det som min uppmärksamhet riktades mest mot var Industriförbundets inlägg. Industriförbundet avrådde från bolagisering. Man sade att det finns naturliga monopol och att det är risk för att samhällsekonomin tar skada om man försöker bolagisera dem. När jag läser deras inlägg förstår jag att tanken är att om man försöker dela upp det som inte går att dela upp så kommer det att kosta mer. Kommer det att kosta mer finns det risk för att man är tvungen att ta ut mer i skatt, vilket är hämmande för industrin och samhällseffektiviteten, så industrin avrådde från bolagisering.

Det kan finnas andra skäl till att bolagisera. Det som nämndes på den tiden SJ skulle bolagiseras var att man skulle ut och konkurrera på marknaden. Skulle SJ vara effektivt och sköta sig som andra företag var det bättre att det var ett bolag än ett statligt verk, för då behövdes det inte så mycket insyn från oss beslutsfattare och det kunde gå fortare. Nu kan man, med ledning av ett annat statligt bolag, se att det kanske är en poäng att man har mer insyn. Det kanske är en poäng att man har mer kontroll och det är en poäng att man förfogar över det som faktiskt är folkets gemensamma egendom. Det är ju det statliga företag, bolag och verk är.

Jag tycker att det på något sätt finns lärdomar av det som har skett både där och för all del i Storbritannien, vilket jag också tänkte nämna bara ytterligt kort. Efter den stora olyckan med många dödsfall som skedde, jag tror att det var 1999 eller 2000, har man även där dragit slutsatsen att det inte är effektivt att dela upp det här och införa ett vinstmoment i det som faktiskt är en stor säkerhetsfråga. Framför allt för den personal som är berörd är det ingen höjdare att ha kortsiktig vinstmaximering som sitt styrinstrument i stället för omsorgen om resenärerna.

Om jag ska sammanfatta detta är det en sorts tokavreglering. Jag säger inte att alla avregleringar är dåliga, men jag instämmer i Industriförbundets ursprungliga bedömning, nämligen att det här är ett naturligt monopol och det skadar samhällsekonomin om man avreglerar och bolagiserar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Pia Nilsson (s) och Peter Pedersen (v).

Anf. 134 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! I dag ska vi debattera trafikutskottets betänkande om ändrad verksamhetsform för Banverkets enhet Banverket Produktion. Vi har redan hört en del av debatten, och jag ser fram emot fortsatta replikskiften.

När jag läser oppositionens argument står det helt klart att det här är en debatt som för vänsterpartierna inte handlar om vad som är bra för företaget och Järnvägssverige utan det här är en ideologisk debatt som handlar om något helt annat.

Banverkets enhet Banverket Produktion bildades den 1 januari 1998. Verksamheten är, som tidigare har sagts, inriktad på drift och underhåll samt investeringsjobb i den järnvägstekniska sektorn. Verksamheten konkurrensutsattes 2001, och det är något som fortsatt pågår. Inom två år kommer hela Banverket Produktion att vara konkurrensutsatt.

Marknadsvolymer i Sverige när det gäller totala investeringar samt drift och underhåll inom järnvägssektorn uppskattas till mellan 15 och 16 miljarder kronor per år. Det är enorma pengar. Det nonchalerar Vänstern genom att säga att det inte finns någon marknad. Till detta kommer den nordiska marknaden som i storleksordningen ligger i samma härad som vi pratar om; en marknad på ungefär 30 miljarder kronor.

De satsningar på järnväg som alliansen har genomfört kommer att fortsätta. Alliansens målsättning är att vi ska ha ett tillförlitligt och säkert järnvägssystem av hög kvalitet. Det råder inget tvivel om det. För att uppnå detta vidtar vi många åtgärder.

Vi har stärkt säkerhetsarbetet genom att inrätta Transportstyrelsen. Vi har ökat anslagen drastiskt för åtgärder i järnvägsinfrastrukturen sedan vi övertog regeringsmakten från de partier som inte prioriterar järnvägsområdet. Vi genomför en organisatorisk åtskillnad av beställare och utförare av infrastrukturtjänster genom att skapa ett trafikverk – och nu den aktuella bolagiseringen som vi diskuterar i dag.

Socialdemokraterna och övriga stödpartier har varit emot nästan alla förändringar, varför jag nu inte är speciellt förvånad över att de tar avstånd från även den här bolagiseringen. Från att Socialdemokraterna tidigare har varit ett parti som har insett och gjort förändringar av det slag

som vi i dag debatterar gör de nu en kraftig vänstergir och utgår från att allt blir bättre så länge som det utförs i offentlig monopolliknande regi. De anser att markarbeten på banvallar ska utföras på ett givet sätt. Vi hör också i debatten när det gäller kollektivtrafiken – som de för övrigt verkar vara motståndare till när det gäller marknadsöppningar – att nästa steg blir att det är bedrövligt att det finns flera aktörer som kör bussar i våra kommuner. Det ligger väl i linje med deras nya politik.

Har Socialdemokraterna tänkt att förstatliga de tjänster som nu ligger ute på entreprenad – och är utsatta för konkurrens – när de återkommer till makten? Det är egentligen konkurrensen som de tycker är problemet. Varför ska det vara säkrare eller billigare att Banverket Produktion monterar och underhåller ett signalsystem som ska installeras någonstans i vårt land, som kanske något annat företag har installerat på många ställen i många länder med lång erfarenhet? Jag tror inte att någon med hedern i behåll kan påstå att det finns någon automatik i att Banverket Produktion i alla lägen är de som självklart ska ha uppdraget. Jag hoppas att de får uppdraget i en konkurrenssituation.

Sverige har i Banverket en kompetent beställare av entreprenader. Banverket har varit en stark tillsynsmyndighet som kontrollerar att infrastrukturhållaren har en hög säkerhetsstandard på sin infrastruktur. Det förutsätter jag att oppositionen åtminstone borde hålla med om. Kan ni ge besked om att ni inte ifrågasätter att Banverket kan göra väl underbyggda upphandlingar för drift och investeringsjobb som går ut för upphandling i konkurrens? Att vi kan höra Karin Svensson Smith säga att det finns problem att över huvud taget ge anbudsunderlag är kanske inte så förvånande eftersom det kommer från Miljöpartiets mun, men vad säger Socialdemokraterna om kompetensen hos Banverkets personal i dag? Vi i alliansen är stolta över att vi har den höga kompetensen bland Banverkets personal.

Vi har sett på många håll i Europa, särskilt i Storbritannien, före och även efter avregleringen, vad som händer när roller är sammanblandade. Det är vi högst medvetna om. Det är inte heller så förvånande att Karin Svensson Smith höll sig mycket till detta i sitt anförande, och hon valde de delar av problemen som faller hennes politik på läppen och avstod från det övriga.

I Storbritannien var underhållet undermåligt, och reinvesteringar släpade efter sedan många år. Inte ens adekvata signalsystem eller räls-system fanns utan de klarade endast lägre hastigheter. Detta var situationen oavsett driftsform i England.

Sverige har aldrig haft Storbritanniens järnvägsområde som ett föredöme. Ändå tas det upp i debatten. Det är helt obegripligt. En sak som Karin Svensson Smith avstod från att prata om när det gäller problemen och dödsfallen i England – men hon kanske tar upp det i ett replikskifte – var att innan privatiseringsförsöken gjordes omkom betydligt fler människor i det engelska järnvägssystemet än när det blev privatiserat. Jag tar gärna en kommentar från Karin Svensson Smith så att hon kan utveckla den faktauppgiften.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Det är förstås inte relevant att i den här debatten ta upp andra länders problem. De är inte jämförbara med vad vi föreslår i Sverige. Men vi känner alla till hur det finns krafter som blandar och glider med lögnen och försöker skrämmas med felaktiga påståenden. Jag vill inte säga att det förekommer i den här kammaren; det får var och en bedöma själv.

Jag tycker att det skulle vara spännande att diskutera Storbritanniens under många år dåliga järnvägsunderhåll, och det skulle också vara intressant att diskutera Nya Zeelands system. Det vore särskilt intressant att fördjupa kunskaperna om Nya Zeelands system, om man nu försöker dra en parallell med Sverige. Där sålde man infrastrukturen, underhållet och tågmaterialiet och krävde att den operatör som tog över skulle klara allt och att det skulle bli lönsamt utan statligt stöd. Jag vill gärna höra en kommentar från Karin Svensson Smith.

Vi är många som under åren hört SJ framföra synpunkter på Banverket och hur standarden på infrastrukturen är. Jag tror att den organisatoriska uppdelningen har bidragit till att standarden på infrastrukturen har diskuterats mer offentligt i Sverige. Det ska också sägas att den uppdelning som vi har gjort i Sverige numera är normen i Europa. Den bolagisering som vi i dag debatterar kommer att förstärka den upphandlingsverksamhet som finns i dagens banverk, och jag tror också att det kommer att bli normen i Europa om något år.

Det som oppositionen inte alls vill kännas vid är att vi vet att när man sammanblandar olika roller kommer blotta misstanken om att Banverket gynnar sin egen verksamhet när de väljer Banverket Produktion att utföra en tjänst att göra att det är svårare att få anbudsunderlag och att olika aktörer lägger kraft på att lämna in anbud.

Banverkets medarbetare vet redan i dag att det finns företag som kan utföra tjänster av hög kvalitet, och företagen vet att det är hos infrastrukturförvaltaren som resurserna finns. Det råder det ingen tvekan om. Det är viktigt både för Banverket och för företagen att rollerna är tydliga.

Om man vill vinna ett kontrakt hos Banverket går det inte att göra som oppositionen, att påstå att det blir slarv och elände och att man inte sköter sig. Det är förödande att höra en sådan diskussion. Det slår direkt mot Banverkets personal. Det slår direkt mot dem på Banverket som vi i alliansen anser har kompetens att sköta sitt jobb. Men vänsterblocket tycker uppenbarligen att det inte finns någon kompetens i detta fall. Jag tycker att det är allvarligt.

Med denna bolagisering överför vi ingen infrastruktur och överlåter vi inget underhållsansvar till privata företag utan att det finns underlag och dokumentation. Staten har fortfarande ansvaret för hela det statliga järnvägsnätet avseende såväl anläggning av ny infrastruktur som underhåll.

Staten under en alliansregering kommer fortfarande att finansiera en mycket stor del av infrastrukturen med anslag från statsbudgeten. Att jag särskilt poängterar det beror på att vänsterblocket inte vill finansiera fullt ut med anslag utan vill låna till infrastruktur. Staten kommer fortfarande att kontrollera att infrastrukturen håller en hög säkerhetsnivå med stöd av nya Transportstyrelsen.

Det som bolagiseringen ger är

1. tydliga spelregler vid upphandlingar i form av konkurrensneutralitet
2. ett effektivt och lönsamt bolag som kan utvecklas
3. effektiviseringsvinster för samhället i form av lägre priser och bättre kvalitet och därmed Sverige mer järnväg för pengarna.

För oss i alliansen är det viktigt

- att vi ser till att verksamheten är så effektiv som möjligt och att säkerheten är hög genom tillsyn och tydliga regler
- att företag kan konkurrera på lika villkor
- att vi får ut mer järnväg och mer underhåll för våra satsade skattekonor
- att, sist men inte minst, landets tågresenärer får en trafik som fungerar utan förseningar.

Fru talman! Socialdemokraterna i trafikutskottet har nu totalt glömt alla argument som de tidigare har haft genom åren för att bolagisera verksamheter och konkurrensutsätta dem för att få en mer effektiv statlig verksamhet, och de får själva fundera över vad svängningen beror på.

Att gå i armkrok med Miljöpartiet, Vänstern och förbundsordföranden i Seko står er naturligtvis fritt, men det räcker knappast för att ni ska skapa trovärdighet i detta. Jag håller förvisso inte förbundsordföranden i Seko i hand, men jag tänker på landets tågresenärer som får ut mer av järnvägen och alla anställda inom Seko som kommer att kunna känna sig ännu stoltare över sitt goda arbete i ett konkurrensutsatt Banverket Produktion.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i trafikutskottets betänkande nr 5.

(Applåder)

Anf. 135 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Den diskussion i Banverkets styrelse som jag tidigare refererade till har jag fått uppgift om från näringslivets representant i Banverkets styrelse. De har intresse av att man inte ökar skatterna i onödan. De bryr sig nog mer om det än vad vi gör som sätter välfärd och rättvisa i första rummet. Men det var det som var utgångspunkten när man ifrågasatte om det är rationellt att dela upp, bolagisera och konkurrensutsätta det som Industriförbundet och många andra betecknar som ett naturligt monopol.

Apropå säkerhet och bolagisering var anledningen till att man tog tillbaka järnvägen i Nya Zeeland att man hade fått göra en arbetsmiljöutredning därför att dödsfallen på spåren ökade. Det var i enighet man tog tillbaka den – även dina kompisar i Nya Zeeland tyckte att det var en bra idé, Jan-Evert Rådström. Så har det varit i Storbritannien också. Det är därför som regeringen nu har beslutat att ta tillbaka tågtrafiken i London därför att det är för stora säkerhetsmässiga problem och för dyrt för det allmänna.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

När det sedan gäller konkurrensutsättning av kollektivtrafik över huvud taget undrar jag om Jan-Evert Rådström har läst remissvaren från Sveriges Kommuner och Landsting och Svensk Kollektivtrafik eller möjligtvis pratat med deras företrädare, som tillhör samma parti som han. Jag delar deras uppfattning att det som är bäst för resenären är ett integrerat system där de olika delarna hänger ihop. Det är järnvägsresenärernas intressen som står i förgrunden när vi rödgröna gör upp vår politik.

Anf. 136 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Karin Svensson Smith kom in på Nya Zeeland och Storbritannien i replikskiftet också. Jag måste be henne att svara, för tydlighetens skull, när hon är så intresserad av Nya Zeeland och Storbritannien: På vilket sätt påminner dessa om det svenska arbetet? Det måste ju relateras till någonting, så att vi inte försöker fara med illvilja här inne och skapa någon typ av myt.

Jag har naturligtvis läst remissyttrandena, och jag har ständiga diskussioner med företrädare för såväl SKL som Svensk Kollektivtrafik. Jag är övertygad om att vi kommer att lägga ett mycket bra betänkande på kammarens bord när det gäller den fortsatta kollektivtrafiken. Vi kommer också att se till att vi har ett system som fungerar. Men där är det en avsevärd skillnad mellan Karin Svensson Smith och mig i fråga om hur vi når målet.

Anf. 137 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! I så fall låter det lovande, för såväl SKL som Svensk Kollektivtrafik säger nej till den tokavreglering som Ulf Lundins utredning innebär i enlighet med de direktiv han hade fått av den regering som Jan-Evert Rådström stöder.

När det gäller den stora skillnaden här handlar den om vinstintresse och huruvida det är en poäng att stycka upp saker och ting. Jag vet inte riktigt vilka verksamheter Pia Nilsson hänvisade till, men där de inte hänger ihop, låt oss säga restauranger, klädförsäljning eller så, varför ska det vara offentlig verksamhet? Det är annat med det som hänger ihop. I järnvägssystemet är det en poäng att man kan åka från A till B, att rälsen hänger ihop och att det sköts på samma sätt. Där är det knappast någon fördel att det finns ett vinstintresse som plockar ut det som vi har anslagit i form av skattebetalarnas pengar för att verksamheten ska vara effektiv. Jag tror att det är en poäng att man sköter det.

Anslagen har inte gått ned på de ställen där man har avreglerat och bolagiserat. Era egna remissinstanser, Rikstrafiken och flera andra, har påtalat att det här blir dyrare. Det är därför de tidigare utredningarna, om bolagisering både av Vägverket Produktion och av Banverket Produktion, inte har genomförts – det har varit för dyrt. Man är tvungen att ta själva verksamheten för att kunna finansiera det experiment som ni håller på att försöka genomföra med den ena verksamheten efter den andra.

Anf. 138 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Tyvärr har Karin Svensson Smith inte möjlighet att svara nu, så jag hoppas att hon kan göra en teaterviskning till någon av de andra debattörerna. Det är uppenbarligen inte det att vi konkurrensutsätter som är problemet för Karin Svensson Smith, utan det är, precis som

hon sade i sitt anförande, att det är ett stort problem att det över huvud taget skulle läggas resurser på anbudsupphandlingar.

Spannet är väldigt stort inom vänsterblocket. I ett fall tycker de inte ens att det ska vara anbudsupphandling. Andra tycker förhoppningsvis att det åtminstone ska finnas någon typ av upphandlingssystem.

När Karin Svensson Smith hänvisar till Banverket vill jag informera om att Banverket den 28 maj skrev en skrivelse till regeringen där de sade att de nu anser att det ska ske en bolagisering av Banverket Produktion och att de dessutom ser att än fler aktörer kommer att befinna sig på den svenska marknaden genom en bolagisering och ökad konkurrens.

Anf. 139 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jan-Evert uppehöll sig mest vid det rödgröna hotet – jag tror nästan att du uttryckte dig så, Jan-Evert. Det handlar om risken eller chansen, som vi ser det, att vinna valet nästa år. Jag skulle vilja ställa några frågor till dig, eftersom vi egentligen inte fick svar på varför ni envisas med och insisterar på att genomföra den här bolagiseringen.

Du avslutade ditt anförande med att säga att resenärerna kommer att tjäna på det här. Hur då? undrar jag och säkert flera med mig. Vad är det som gör att resenärerna kommer att tjäna på den här bolagiseringen?

Sedan undrar jag om vi har fått svar på: Är nästa steg privatisering, Jan-Evert Rådström? Det kan man läsa mellan raderna i den här propositionen, men det skulle vara bra om du, som regeringens företrädare, kunde ge oss ett svar på den frågan.

Dessutom undrar jag förstås, återigen: Vad är det som har hänt det senaste året som gör att den här bolagiseringen helt plötsligt är så väldigt viktig? Den första utredaren ni tillsatte sade ju nej. Hon sade: Det finns inte förutsättningar. Det kanske var därför hon blev utbytt till nummer två som sade: Okej.

Sedan ska vi se vad den tredje lyckas med.

Anf. 140 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! I propositionen står det tydligt vad som gäller i fråga om utredningen. Och – om jag tar det sista först – där skulle man se på förutsättningar för en bolagisering. Det var bland annat inte rätt tillfälle då.

Som ett direkt svar på varför det nu sker vill jag återigen referera till ett brev från Banverket den 28 maj. De skriver: Banverket delar utredarens uppfattning att en bolagisering av Banverkets Produktion bör genomföras och att den ska genomföras under första halvåret 2010.

De skriver också: Dessutom delar Banverket utredarens uppfattning att en bolagisering skulle kunna attrahera nya leverantörer. Banverket bedömer att en bolagisering skulle påskynda processen ytterligare.

Vi lyssnar på våra myndigheter.

Pia frågar om nästa steg är en privatisering. Er argumentation bygger på att få fram argument för någonting som inte finns. Jag förväntar mig och tror nästan att även Pia Nilsson kommer att försöka dra någon harang om Storbritannien eller Nya Zeeland i sitt nästa inlägg, för att diskutera någonting som inte finns. Det är det som är problemet, hur man förhåller sig till det.

Din första fråga var: På vilket sätt gynnar detta resenärerna? Står vi så långt ifrån varandra när det gäller förståelsen för att konkurrens gör att

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

det blir effektivitet och att man därmed får ut mer av skattepengarna – resenärerna får ut mer i järnvägsunderhåll och så vidare? Då har vi en lång debatt att ta, Pia Nilsson och jag.

Anf. 141 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Måhända har vi en lång debatt framför oss. Nu har jag två minuter på mig.

Effektivitet, Jan-Evert Rådström, förutsätter att det finns en marknad att tala om. Det gör inte det i det här fallet. Nu har vi lyssnat på dig när du under 13, nästan 14, minuter försökt koka soppa på en spik.

Det finns tre aktörer, plus en liten som har hand om underhållet på norra delen av Malmbanan för 25 miljoner kronor om året, och en stor kund, och det är Banverket. De fyra, alltså tre aktörer och en kund, utgör marknaden. Då ska vi släppa den fri.

Nu har Jan-Evert inte svarat på om det blir privatisering eller inte. Men så länge han inte svarar nej utgår jag från att intentionen från regeringen är att först bolagisera och sedan privatisera.

Det här kommer att kosta kosing, Jan-Evert Rådström. Era egna beräkningar säger att det är drygt 1 miljard. De pengarna måste kunna användas på ett betydligt klokare sätt.

Jag tänker inte säga något om Storbritannien eller Nya Zeeland. Där emot vill jag kommentera den nordiska järnvägsmarknaden, som Jan-Evert Rådström tror är alldeles strålande. Så är icke fallet.

Norge, Danmark och Finland bedriver det här i egen regi. Danmark har försökt att upphandla det här på annat sätt men har konstaterat att det är bäst att ha det i egen statlig regi. Den marknaden finns alltså inte. Den finns inte i Europa i övrigt heller. Därför förstår jag inte var den marknad är som du och regeringen påstår finns.

Det var inte rätt tillfälle för ett år sedan, enligt er första utredare. Jag kan inte för mitt liv se att det finns någonting som har förändrat det förhållandet. Jan-Evert Rådström har heller inte i sitt anförande eller i replikskiftet nämnt någonting om de förändrade förhållandena.

Anf. 142 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det hjälper inte att jag läser ur Banverkets egna dokument när de nu ser att det är stora fördelar att det sker en bolagisering vid det här tillfället. Jag läser inte en gång till. Jag anser att jag svarat nog. Pia borde veta var vi står.

Det är inte aktuellt med någon privatisering. Det finns inte någonstans i propositionen och inte i vårt betänkande, så det är tydligt att det inte är aktuellt.

Pia Nilsson påstår att det kostar 1 miljard kronor. Det handlar faktiskt om att man måste ge de rätta förutsättningarna.

Finansen går in med 898 miljoner till Banverket för lån som de har och skulder som genereras på investeringar som Banverket Produktion har gjort. Det handlar om materiel och så vidare. Det är en självklarhet att man måste renodla detta. Men i koncernen Sverige finns kapitalet kvar.

Det är ren och skär lögn, vill jag påstå, att säga att kostnaden är över 1 miljard, för det finns fortfarande kvar i koncernen Sverige. Men det är en omfördelning mellan Banverket och finansien och Banverket Produkt-

ion. Det är alltså långt ifrån sanningen, tycker jag, att använda den argumentationen.

Prot. 2009/10:32
18 november

Anf. 143 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jan-Evert Rådström ägnar sig åt att hävda att det är lögn. Det är lögn för att det är lögn. Det vore bra om han kunde tala om på vilket sätt vi är lögnaktiga.

Det sägs att bolagisering är bra för att bolagisering är bra. Det är något slags cirkelresonemang. Tala om *varför* det är bra! Det är det vi vill höra. Varför skulle det lösa alla problem?

Sedan säger han: Vi lyssnar på våra myndigheter. Då kan man ställa sig en fråga. Vi trodde att det var regeringen som skulle styra sina myndigheter och som ägare ta ansvar för sina bolag. Man börjar mer och mer förstå varför det går som det går inom olika sektorer där staten, med den borgerliga regeringen, är ansvarig ägare.

Man kan titta på s. 6 i betänkandet. När det gäller upphandling i konkurrens 2008 framgår det att Banverket Produktion hade 68 procent av marknadsandelarna. Tycker ni att det är en lämplig nivå, eller hoppas ni att den ska bli lägre?

Inom affärsområdet Anläggning har man en marknadsandel på 52 procent. Är det en lämplig nivå, eller tycker ni att det ska minska?

På s. 7 framgår den diskussion som vi hade runt propositionen förra året. Regeringen sade då att man behöver ha ett större antal aktörer och jämnare konkurrensförhållanden för att marknaden ska fungera tillfredsställande. Det tolkar jag som att ni tycker att Banverket Produktion har för stor marknadsandel. Vad är annars syftet med att man ska konkurrensutsätta och öka konkurrensen, om man inte har som självändamål att man vill att någon annan ska komma in och ta över andelar? Är det ett uppenbart syfte? Vilken marknadsandel är i så fall den rimliga, tycker ni, för det bolagiserade Banverket Produktion?

Jag vill också ha ett svar på frågan – ett ja eller nej: Finns det underliggande att nästa naturliga steg är att man går från att bolagisera till att privatisera? Eller får man bara vänta och se vad som händer?

Anf. 144 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att kommentera den marknadsandel som Banverket Produktion har i dag. På investeringsdelen har man 52 procent av marknaden. 50 procent i stort sett sker genom andra aktörer. Det tycker vi är bra.

Inom drift och underhåll är det ett högre procenttal som ligger på Banverket Produktion, för där finns det monopolliknande avtal som fortfarande gäller. Där har de 82 procent.

Det är just det som jag citerar från Banverket. Jag läser en gång till: ”Banverket har tydliga indikationer på att ytterligare aktörer är intresserade av att ta sig in på marknaden. Dessutom delar Banverket utredarens uppfattning att en bolagisering skulle kunna attrahera nya leverantörer. Banverket bedömer att en bolagisering skulle påskynda processen ytterligare.”

Det är precis det vi gör. Vi ser att det kan bli en möjlighet med en bredare och mer konkurrensutsatt marknad. Det tycker vi är bra, men det tycker tydligen inte oppositionen. Att man över huvud taget ger anbuds-

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

handlingar till att man ska ha konkurrensutsättning är ett besvär för vänsteroppositionen. Det är beklämmande.

Vi går på vad myndigheterna säger. Det är väl positivt att vi har myndigheter som delar alliansregeringens politik. Det vore värre om jag bytte plats med Peter Pedersen och måste ha en fajt med såväl myndigheterna som en opposition. Vi går i samklang och driver politiken.

Anf. 145 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det här med samklang tycker jag är något av en överdrift om man tänker på vad som har hänt i några bolag. Det gäller till exempel apoteksverksamheten. Där kan man inte säga att ni direkt var i samklang. Var det inte så att hela styrelsen fick avgå när de tyckte något annat? Kanske vissa andra myndigheter har lärt sig vad som händer om man inte håller med den borgerliga regeringen.

Man kan säga: Vänta bara! Det kommer nya tider.

Jag fick ingen riktig klarhet. Det är underförstått i det Jan-Evert Rådström säger här och i det som står i betänkandetexten att ni vill att Banverket Produktion när det blir ett bolag ska få minskade marknadsandelar. Det är det ni säger, fast ni säger det inte rakt ut.

Du bekräftar de siffror jag hade och att Banverket är den dominerande kunden. Ni säger att det ökar konkurrensen. Då måste jag tolka det som att det är önskvärt att det helägda statliga bolaget får mindre jobb åt någon annan. Det kan man tolka som att ni vill att privata aktörer ska få komma in och ta åt sig mer av marknadsandelarna.

Det skulle vara befriande om ni kunde säga det. Jag tror att det är det som hela grejen går ut på. I stället sveper ni in det i effektivitetens tecken. Bolagisering och avreglering är i sig mycket bra för resenärerna. Det handlar om att man ska öka möjligheten för privata vinster i privata bolag.

Jag har fortfarande inte fått något svar på frågan: Är nästa steg att man ska privatisera det nya bolaget?

Anf. 146 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det skiljer ganska mycket mellan Peter Pedersens uppfattning och vår när det gäller konkurrens. Vi vet att Peter Pedersens parti helst inte ser att det finns någon konkurrens utan att samhället sköter allt.

När det gäller vår uppfattning om Banverket Produktion och deras marknadsandelar är inte det primära om det ska öka eller minska andelen för Banverket Produktion. Det ska vara en effektiv verksamhet. Kan Banverket Produktion ta nya uppdrag i konkurrens är det jättebra. Vi vet att det finns nya aktörer som vill in på den svenska marknaden.

Vi är övertygade om att det inte är bara den svenska marknaden det handlar om framöver. Sverige är ett föregångsland i det här. Jag förutsätter att det goda bolag som Banverket Produktion är och som vi kan vara stolta över – också stolta över deras personal naturligtvis – i konkurrens tar andra uppdrag i andra länder. Det är bara viljan som saknas.

Jag är helt övertygad om att det kommer att gagna resenärerna som får ut mer för skattepengarna. Det kommer att gagna de anställda inom Seko som kommer att få jobba i ett bolag som är i framkant inom den här verksamheten och i konkurrens. Det är väl endast oppositionen som kommer att vara ledsen när vi fattar detta beslut.

Anf. 147 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! När jag sitter nere i bänken och lyssnar undrar jag lite stillsamt om det är samma betänkande vi har läst. Är det samma proposition vi har läst? Är det en skräckproposition från en inbillad tokhögerregering som oppositionen skriver reservationer mot och debatterar mot?

Får man göra så, fru talman? Är inte den här debatten avsedd för att klarlägga sakliga skillnader i en seriös fråga?

Sälja ut rubbet. Man gör jämförelser med Nya Zeeland: tåg, järnväg, service. Allting, ut på marknaden!

Det finns inte en stavelse, inte en bokstav rätt i den beskrivningen. Man har förläst sig på Sekos skräckpropaganda. Eller vad är det fråga om?

Vi har sett betydligt större bolagiseringar tidigare i det svenska samhället. Dramatiska bolagiseringar kanske en del tycker. Ta Posten och Telia! SJ pratade någon om här tidigare.

Telia är ett roligt exempel för den rödgröna oppositionen. Det var den socialdemokratiska ministern Björn Rosengren som satte i gång privatisering och utförsäljning av det statliga bolaget Telia innan vi hade mycket av konkurrens på teleområdet.

Posten är inte heller särskilt utsatt. Det är Citymail som försöker att konkurrera lite grann men inte har lyckats särskilt bra. Ändå har ni låtit det bolaget vara kvar under alla år.

Fru talman! Den här debatten handlar om en förändrad verksamhetsform, ingenting annat. Det handlar om en förändrad verksamhetsform för Banverket Produktion som i dag är en enhet inom Banverket.

Nu föreslås i all ödmjukhet att denna verksamhet överförs till ett eller flera av staten direkt eller indirekt helägda aktiebolag. Det är en logisk fortsättning på den gradvisa konkurrensutsättning av Banverket Produktion som startades av den socialdemokratiska regeringen 2001. Att nu ta steget till en bolagisering är en naturlig del av utvecklingen, som vi skriver i trafikutskottets betänkande.

I dagsläget är den viktiga gränsdragningen mellan förvaltning och politik å ena sidan och marknaden å den andra oklar när det gäller Banverket Produktions verksamhet. Konkurrensutsatt verksamhet är inte lämplig att bedriva i myndighetsform, även om konkurrensen på det här området ännu inte är bedövande. Men den finns, precis som Jan-Evert Rådström sade. När det gäller anläggning är det runt 50 procent som bedrivs av andra.

När man lyssnar till oppositionens uppfattning här i kammaren och läser den reservation som ni har i betänkandet får man intrycket att ni anser att Banverket Produktion i dag främst styrs av politiska uppgifter och mål. Därmed uppfyller det inte de kriterier som bör vara uppfyllda för att en statlig affärsverksamhet ska bedömas aktuell för ombildning till aktiebolagsform.

Enligt min mening bör man eftersträva konkurrensneutralitet på begynnande fria marknader. Gör inte ni i de rödgröna partierna det? Vill ni eller vill ni inte ha en fungerande marknad med flera konkurrerande aktörer? Det var ni själva inne på 2001 när ni påbörjade konkurrensutsättningen.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Villkoren måste vara likvärdiga för alla marknadsaktörer. Det blir de inte när konkurrensutsatt verksamhet bedrivs inom samma organisation som den anslagsfinansierade myndigheten.

Det råder ingen tvekan om att en bolagisering av Banverket Produktion ökar förutsättningarna för bättre underhåll och fler investeringar på järnvägsområdet. Men framför allt eliminerar dagens förslag om bolagisering den grund som hittills funnits för misstankar om korssubventionering. Det är en viktig sak.

En bättre fungerande marknad ökar också kraven på utveckling av effektivitet och produktivitet i verksamheten. Det har vi dess värre inte sett så mycket av i anläggningsbranschen de senaste åren. Men det har vi sett på i princip alla marknader som har öppnats upp. Där blir det ökad effektivitet och produktivitet.

Vem röstar i dag på att återinföra Televerket? Får jag se på oppositionsbänken – hand upp för att åter göra Telia till en myndighet! Jag ser ingen enda hand upp, och det är naturligtvis så att när ni ser verkligheten som den är så vill ni inte gå tillbaka till en gammal förlegad form, och jag är övertygad om att om några år när vi är inne i nästa regeringsperiod med alliansregeringen så kommer ni att säga: Nja, okej då. Vi gillade det inte när ni gjorde det, men nu är det bra.

Det är ungefär samma sak som med Telia och Televerket.

En fungerande konkurrens och en fungerande marknad leder till ett effektivare resursutnyttjande, och det kommer också samhället till del i form av lägre priser och bättre kvalitet.

Banverket pekar själva på att det i kontakter med marknadens aktörer har framkommit att det i princip inte föreligger några kvarvarande marknadshinder. Banverket pekar bland annat på att en ny aktör har etablerat sig på underhållsområdet och att ytterligare aktörer är intresserade av att ta sig in på marknaden.

Banverket har organiserat sina verksamheter enligt den så kallade beställar- och utförarmodellen. Verkens utförarenheter konkurrerar via anbudsförfarande med privata företag om uppdrag från respektive myndighets beställardel. Den ordningen är inte oproblematisk. Det tenderar nämligen att uppstå konkurrensproblem när myndigheter bedriver affärsverksamhet i konkurrens med privata aktörer, till exempel i form av korssubventionering av den egna utförarenheten.

Regeringen beslutade den 26 april 2007 att tillkalla en särskild utredare för att utreda förutsättningarna för att ombilda vissa verksamheter vid Vägverket och Banverket till aktiebolagsform samt bedöma lämpligheten i detta. I uppdraget till utredningen *Bolagisering för ökad konkurrens och effektivitet*, SOU 2007:78, ingick bland annat att lämna förslag på vilken eller vilka av de angivna verksamheterna som lämpar sig för bolagisering och att göra en omvärldsanalys för den marknad som bolaget eller bolagen kommer att verka på.

Utredningen fick god kritik av bland annat Statskontoret som bedömde den som en grundlig genomgång av juridiska, ekonomiska och politiska konsekvenser som följer av en bolagisering av en myndighets affärsverksamhet samt vilka förvaltningspolitiska, ekonomiska och konkurrenspolitiska motiv som finns för bolagisering.

Fru talman! Det går att redovisa mycket av historien i det här ärendet, men nu är vi i alla fall äntligen framme vid att ta ställning. Vi har ett

förslag, och vi har en majoritet bakom detta förslag. Jag yrkar sammanfattningsvis bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen. (Applåder)

Anf. 148 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att Sven Bergström klart och tydligt redogjorde för vad som är problemet. Någon sådan redovisning har vi nämligen inte fått från Sven Bergström under de minuter han ägde talarstolen. Vad är problemet, Sven Bergström? Och i sådana fall, hur kommer bolagiseringen att lösa de eventuella problem du ser?

Du sade lite i förbifarten att nu, i all ödmjukhet, genomför vi en enkel bolagisering. Vad blir nästa steg? Blir det en privatisering, Sven Bergström? Kan du tala om det i klartext? Blir det en privatisering eller kommer det att stanna vid en bolagisering? Och om det stannar vid en bolagisering, varför då? Varför inte privatisera?

Anf. 149 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag var i mitt huvudanförande inne på varför det är rimligt att nu gå vidare. Dels har vi grundligt underlag för det hela i form av utredningar av olika slag, dels finns det, som jag anförde, misstankar om korssubventionering som alltid finns i ett bolag där det inte är vattentäta skott mellan olika avdelningar.

Vi har ju på teleområdet ett likartat fall, kan man säga, med Telia och Skanova. Man påstår att det är vattentäta skott mellan dessa enheter, men vi får ändå höra från andra aktörer på marknaden att ”är det här verkligen sjyst och är det inte så att man fortfarande prioriterar och hjälper Telia på ett osjyst sätt?”.

Det är en rimlig åtgärd att då gå vidare. Kan Pia Nilsson redovisa lite hur man tänker på den socialdemokratiska sidan när man i regeringsställning faktiskt går den här vägen på område efter område? Är det i något fall som man inte har varit med återför man ändå inte det hela till myndighet och verk när man får chansen. Ni regerade från 1994 fram till 2006, och det var Björn Rosengren som gick vidare med Telia på en marknad som inte heller var särskilt präglad av mångfald. Vi har Posten, vi har SJ och många andra exempel.

Varför är ni så paniskt förskräckta för att det skulle bli så illa med en bolagisering av Banverket Produktion? Precis som Jan-Evert Rådström sade är det en nyordning, en reform, som faktiskt välkomnas av Banverket. Vad är ni rädda för?

Anf. 150 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Riktigt var problemet sitter fick jag inget svar på. Möjligt hörde jag illa. Jag hörde någonting om att det kunde uppstå konkurrensneutralitetsproblem och korssubventionering, men ni, Sven Bergström, som går i samklang med myndigheterna har väl inga problem med det. Ni måste väl ändå lita på Banverket Produktions sätt att jobba och Banverkets upphandlingsförmåga. Det måste ni göra om ni går i samklang med myndigheterna – om du nu delar Jan-Evert Rådströms åsikt. Det utgår jag ifrån; ni är väl alliansbröder.

Fortfarande har vi inte fått något svar på om det kommer att bli en privatisering, Sven Bergström. Är det nästa steg? Det vore väldigt intres-

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

sant att veta. Det brukar vara så ni jobbar: först smygprivatisera lite i bolagsform och sedan ta steget ut.

Nu har ni utsett utredare nummer tre. Vi får se om han eller hon – jag vet faktiskt inte könet på personen – kan lyckas bättre än vad ettan och tvåan gjorde. Åtminstone den första sade ju: Vänta! Det här går inte. Det finns ingen järnvägsmarknad.

Men det kanske är så, Sven Bergström, att du vet någonting som vi andra inte känner till när det gäller marknadsförutsättningarna just för järnvägsområdet. I så fall tycker jag att du kan redogöra för det. Hur ser järnvägsmarknaden ut i Sverige, Norden och Europa?

Anf. 151 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag får inte ihop Pia Nilssons argumentation riktigt. Lita på myndigheten, säger hon. Det är klart att vi litar på myndigheten, men det är främst andra aktörer som redovisar att det finns misstankar om korssubventionering när man har det hela i samma enhet som man har nu.

Nu har inte jag kristallkulan med mig i bänken här i dag, så jag kan inte säkert säga hur det går med framtiden. Vi får väl vänta och se. Det här är det steg vi tar nu. Vi tar ett steg i taget och är nöjda med det.

Det här kokar ned till en skillnad i synsätt, tycker jag. Vi hade i går en utfrågning i trafikutskottet som visade det väldigt tydligt när vi hade Bilprovningens chef Magnus Ehrenstråle där. Vi diskuterade att Bilprovningen nu blir konkurrensutsatt, och Pia Nilsson försökte förtvivlat få Magnus Ehrenstråle att säga att det kommer inte alls att bli bra. Men Magnus Ehrenstråle redovisade att personalen hos honom kommer att uppleva det som en stimulans.

(PIA NILSSON (s): Fru talman! Jag har en ordningsfråga. Det här är fel ärende.)

Han sade att det kommer att bli fler aktörer, och det blir en stimulans för personalen att jobba bättre, öka produktiviteten och därmed komma framåt.

Man kan säga att det är ungefär samma sak med Banverket Produktion. De kommer nu att se att de är duktiga. Vi har förtroende för Banverkets personal, precis som Jan-Evert var inne på. De kommer att få ett kvitto på att de duger och är duktiga på ett mycket tydligare sätt när de inte är en myndighet och ett verk utan kommer att jobba i bolagsform.

Anf. 152 ANDRE VICE TALMANNEN:

Under hela er debatt har vi suttit här på podiet och diskuterat vad ni håller er till för områden. Ni har hela tiden, från alla håll, tangerat ytterligheter. Men vi har tolkat det välvilligt och sagt att det är exempel som ni har tagit upp när ni har pratat om Nya Zeeland, Storbritannien och gett exempel om andra bolag och så vidare.

Av den anledningen har jag inte avbrutit, men jag har varit oerhört nära flera gånger.

För Pia Nilssons del finns möjlighet att begära ett anförande på två minuter, men hon får ingen ytterligare replik nu.

Anf. 153 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! I det jag har planerat att säga finns inga hänvisningar till några andra länder alls, utan frågan är vad poängen är i Sverige.

Sven Bergström började med att säga att vi vill ha en saklig debatt. Det är vi ute efter också.

Vi har inte kunnat övertygas av något av det material som alliansen har visat om att det blir en fördel för vare sig resenärerna, de anställda eller skattebetalarna. Vi ser inte poängen med detta.

Järnvägen är lite speciell. Den är ett system som hänger ihop. När vi hade en utfrågning i trafikutskottet med anledning av alla de förseningar som har varit på sistone meddelade Sekos representant att man tidigare hade varit en enhet som hjälptes åt för att åtgärda de fel som behövde åtgärdas. Nu är det uppdelat i små enheter som var och en ska visa resultat. Det innebär att helheten går förlorad.

Vi vänder oss mot det. Vi kan inte se poängen med att man styckar upp och plockar in vinstintressen på olika ställen för att fylla någon ideologisk modell. Vi är ute efter de praktiska effekterna för resenärerna. Då kan vi inte alls se poängen med denna konstruktion. Det är också därför som flera utredare, när det gäller både Vägverket Produktion och Banverket Produktion, har sagt att detta kostar väldigt mycket. Det finns inte ens en teoretisk möjlighet att en eventuell vinst i effektivitet motsvarar de kostnader som det innebär att bolagisera dessa verksamheter.

Sedan hänvisas till de anställda. Jag förutsätter att Sven Bergström delar Jan-Evert Rådströms inställning. Han sade att de anställda borde vara glada för att kunna vara konkurrenskraftiga och jobba utomlands. Nu tror jag faktiskt att de anställda själva kan uttala sig via sina fackliga organisationer. Jag trodde inte att det hade undgått Sven Bergström att Seko som är den fackliga organisationen för dem som jobbar med Banverkets underhåll är minst sagt skeptiskt till denna förändring. Har inte det framgått?

Anf. 154 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag tackar för att vi börjar återgå till ärendet och gör det i en sansad ton. Det uppskattar jag att Karin Svensson Smith gör.

Ni säger att ni inte har övertygats av materialet och propositionen. Okej, det respekterar vi. Ni får naturligtvis ha en egen åsikt. Men jag är tacksam för att ni äntligen återvänder till ämnet, till propositionen och det underlag som vi har och inte flyr i väg till Nya Zeeland och Storbritannien och skräckvisioner om någon inbillad tokhögerregering. Äntligen får vi en seriös debatt, och det tackar vi för.

Vi har försökt argumentera för att det ändå finns mycket som talar för att det blir en ökad produktivitet och en ökad effektivitet med denna ordning.

Pia Nilsson beskrev i sitt inledningsanförande att vi i Sverige har haft ett bedrövligt och eftersatt underhåll på järnvägssektorn. Europeiska unionen satte Sverige i skamvrån och sade att vi hade varit sämst i klassen i Europa på att underhålla våra järnvägar. Det är alltså inte helt utan orsak vi tittar på möjligheterna att faktiskt bli bättre och effektivare och öka produktiviteten. Ni gör en annan bedömning, men vi gör bedömningen att detta kan vara ett steg, men inte hela steget på något sätt. Det finns mycket annat att jobba med inom Banverket och inom SJ för att på

olika sätt förbättra järnvägstrafiken. Vår inställning är, utifrån det underlag som vi har sett och den proposition som har redovisats, att detta kommer att bli ett betydande steg åt rätt håll.

Därmed är vi lugna och trygga med att detta blir bra i och med denna proposition.

Anf. 155 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag önskar att jag kunde dela detta lugn, men det gör jag inte. Det har att göra med att Sven Bergström när han får frågan vad som kommer att hända med det ena och det andra svarar att han inte har någon kristallkula och inte kan sia om framtiden. Det är det som gör att vi tittar på vad som har hänt i andra länder när man har låtit vinstintresset gå in i det som tidigare var ett offentligt ansvar.

Beträffande Europeiska järnvägsunionens bedömning av banverksunderhållet i olika länder tror jag inte att Sven Bergström har läst slutsatsen. Man konstaterade i den undersökningen att Sverige har få kronor för underhåll per kilometer. Har man detta som ett mått enbart för vad som är effektivt och ineffektivt borde USA ha den bästa sjukvården i hela världen eftersom de lägger ut mest pengar. Men det är inte det som är effektivitet, utan det är vad man får ut av pengarna. Det är det som borde intressera de partier som är mer intresserade av att sänka skatterna än att åstadkomma välfärd för pengarna eller investera pengarna.

På den grunden ifrågasätter vi om det faktum att man delar upp detta och att man gör ett bolag av det som i dag är Banverket Produktion gagnar någon av dessa grupper – skattebetalarna, resenärerna eller de anställda.

Anf. 156 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag vet att Karin Svensson Smith försöker försvara platsen i skamvrån som Europeiska järnvägsunionen gav Sverige – det är inte första gången som hon gör det – genom att argumentera för hur man använder varje krona. Det är naturligtvis okej att försöka göra det.

Men vi noterar ändå att Europeiska järnvägsunionen sade att Sverige har varit sämst i klassen just på järnvägsunderhåll.

Vi som åker mycket tåg har kunnat se att det har varit eländigt mycket störningar. Ibland har det ansetts vara SJ:s fel och ibland Banverkets fel.

Den här propositionen och detta betänkande är naturligtvis inte präglad av att vi låter vinstintresset styra, utan den är präglad av en övertygelse om att vi vill använda varje skattekrona på bästa sätt. Det är fortfarande skatte-kronor som det handlar om. Det är ett eller flera statliga bolag som vi pratar om för att försöka förbättra järnvägsunderhållet, för att försöka minska störningarna och för att försöka öka punktligheten för varje tåg i detta land.

Vi är övertygade om att om vi kan förbättra produktiviteten, göra banunderhållet lite effektivare och kanske göra investeringarna till lite lägre pris är det ett steg åt rätt håll. Därför är det med stor trygghet som jag kan yrka bifall till förslaget i detta betänkande och ställa mig bakom propositionen.

Anf. 157 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Till att börja med kanske alla kan fundera på de svepande formuleringarna. Jag tyckte precis att någon sade ungefär att Vänsterpartiet vill att allt ska ägas offentligt. Jag skulle gärna vilja ha en källhänvisning beträffande detta. Vissa saker passar dock bättre i offentlig regi, andra passar bättre i privat regi.

När det gäller att göra utsvävningar internationellt kan man säga att det faktiskt står om detta i betänkandet. I vår motion anförde vi att fullkomlig konkurrensutsättning av utläggningen av järnvägsunderhållet har skett på tre ställen, nämligen i Nya Zeeland, Storbritannien och Estland. Det är alltså ingenting som vi bara kommer på nu, utan det har vi faktiskt framfört inför behandlingen av detta betänkande.

Jag blir mycket förvånad över vissa saker. Man kan inte få ett riktigt svar på frågan om ni vill privatisera detta bolag. Det kommer i så fall att få vissa följder. Man får inga riktiga svar på om ni tycker att marknadsandelarna är lagom och om ni hoppas att någon annan ska komma in och ta marknadsandelar. Det är på något vis underförstått att ni nog tycker det, men ni säger det inte rakt ut.

Vi konstaterar att Banverket Produktion nu har en väldigt dominerande ställning på en rad marknader på upp till 68 procent – från 50 till 68 procent. Då säger man att detta ska bolagiseras. Då kommer någon privat aktör in och köper detta. Då har helt plötsligt någon annan fått exakt samma dominerande ställning, men då sker det i privat regi. Då faller alla borgare på knä och säger att det är bra och inga problem eftersom det ändå är privata aktörer som styr.

Jag förstår inte den logiken. Därför är det så viktigt att ni på något vis kan ge oss en hint. Är nästa steg att ni ska privatisera? Om ni säger att ni inte ska göra det utan att det ska vara kvar i offentlig regi därför att ni tycker att det är viktigt att ha ett sammanhållet system skulle man vara något lugnare. Men om detta säljs ut är förhållandena exakt desamma fast det då är privata aktörer som styr. På vilket sätt är det bättre?

Anf. 158 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! I och för sig kan man resonera om att det med ett statligt banverk som ansvarigt för det hela inte handlar om hur stor del av underhållet i procent som sköts av ett statligt bolag som avgör säkerheten utan vilka specifikationer som Banverket gör i sin upphandling. Det är möjligt att det kan skötas lika bra av privata företag som av ett statligt ägt Banverket Produktion. Men det viktiga är att ansvaret för infrastrukturen och säkerheten ligger hos Banverket, precis som Vägverket har ansvaret för våra allmänna vägar.

Det är en självklar utgångspunkt för mig som centerpartist, och jag tror att det är det för hela alliansen, att infrastrukturen är ett statligt intresse och ett statligt ansvar. Men exakt hur stor andel av underhållet på järnvägen som ska skötas av det ena eller det andra bolaget tror jag inte att det finns någon professor som kan svara på, utan det viktiga är de krav som ställs på säkerhet när man handlar upp detta.

När det gäller Nya Zeeland haltar det våldsamt att göra denna jämförelse. Där sålde man ut rubbet – tåg, järnväg och säkerheten också, höll jag på att säga. Det har över huvud taget inte funnits på kartan i Sverige.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Därför säger jag att ni flyr in i en annan debatt när ni tar upp det på det sätt som ni har gjort hittills.

Anf. 159 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! På område efter område som vi diskuterar återkommer samma mantra. Vi bolagiserar, vi privatiserar och vi konkurrensutsätter, och det kommer att leda till mycket bättre verksamhet.

Det kan ju inte vara helt orimligt att då jämföra med andra länder där detta har prövats i större eller mindre omfattning.

Den modell som ni redovisar finns ju inte. Det är också något som inte existerar. Vilka exempel har ni på att det som ni föreslår på marknaden fungerar utmärkt i ett annat land?

Ni bryter ny mark och vi ska bara köpa det och tycka att det är jättebra.

Ni frågar: Varför är ni så rädda för att bolagisera och privatisera?

Ni vet mycket väl att om man en gång har bolagiserat en myndighet och framför allt om man sedan privatiserat det bolaget är det oerhört svårt att återhämta det. Det kan vi lära oss av de avregleringar och utförsäljningar vi har gjort. Det är oerhört svårt att återställa det om man inte tycker att det var någon bra lösning.

Syftet kanske är att gå så snabbt fram att man omöjliggör en annan politik på området.

I andra sammanhang brukar ni framhålla personalens syn på det hela.

Det är ganska tydligt att fackförbundet Seko som organiserar många av dem som är anställda i Banverket Produktion inte direkt hyllar den här ordningen. De är väldigt kritiska, inte minst utifrån sin egen arbetssituation.

Det låter som om ni motverkar personalens intressen. Menar ni att fackförbundet som organiserar många inom den här sektorn inte begriper sitt eget bästa och är ute i ogjort väder? Vad är syftet med det?

Anf. 160 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Vi bryter ny mark, säger Pedersen. Man kan ju sträcka på sig och vara stolt över det, om man tolkar det positivt.

Jag tycker att det som man gör nu är ett rimligt och väl avvägt steg. Något annat är inte aktuellt, såvitt jag förstår.

Vi lyssnar naturligtvis gärna på fackliga organisationer, näringslivsorganisationer och branschorganisationer. Men Seko har en förbundsordförande som skriver debattartiklar tillsammans med den rödgröna oppositionen och säger: När vi kommer till makten. När vi sätter oss i en regering tillsammans.

Jag tycker att man diskvalificerar sig som talesman för ett fristående fack när man skriver debattartiklar tillsammans med de rödgröna partierna på ett så flagrant sätt som Jan Rudén har gjort. Därför får Peter ursäkta om vi inte lyssnar med samma ödmjukhet på honom som på andra fackliga organisationer som i alla fall försöker hålla åtminstone något slags rågång mellan det fackliga och det politiska.

Vi noterar att Banverket som organisation har bejakat detta. Jag är övertygad om att när det här kommer på plats och erfarenheterna finns efter något år kommer de fackliga organisationerna att säga att det inte blev så tokigt med den här nyordningen.

Anf. 161 NINA LARSSON (fp):

Fru talman! Jag ber om överseende för att jag börjar med samma liknelse som Pia Nilsson. Därefter gör jag en reflexion över oppositionens politik på det här området. Sedan kommer jag in på varför detta betänkande är så lysande.

Därmed yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

När jag köper tvättmedel och tvål tittar jag, precis som Pia Nilsson, på priset. Jag tittar kanske på om det blir rent och om det finns en doft som jag gillar. Om det bara finns två saker att välja mellan är två saker att välja mellan bättre än att inte ha något val alls.

Det är så jag ser på konkurrens. Konkurrens kan faktiskt bidra till att stärka en verksamhet och göra en verksamhet bättre. Det är helt grundläggande även i denna fråga.

Under Socialdemokraternas kongress planterade deras pressekreterare uttalanden i medierna om företagande och entreprenörskap. Man kunde läsa det lite varstans. Det var nya tag och ny politik. Hej och hå!

Det är märkligt. Det finns inte mycket i deras politik som gör det bättre för företagen. Skatterna ska höjas. Ve de entreprenörer som skulle vilja konkurrera med eller ta över något som i dag bedrivs i myndighetsstruktur!

Inte heller i detta fall, när det gäller bolagisering av Banverket Produktion, är det någon särskilt företagervänlig politik att tala om. Det är samma gamla tänk om monopol och att staten vet bäst.

Man repeterar: Nej, nej. Det är för lite och det är för sent – detta ständiga mantra.

I dag debatterar vi hur vi ska få mer järnväg för pengarna. Alliansregeringen har lagt fram propositionen om att bolagisera Banverket Produktion. Det är en avdelning inom Banverket, en kvarleva från den tid då allt inom järnvägssektorn var statligt och genomreglerat.

Sedan lång tid har dock avdelningen Banverket Produktion agerat under marknadsmässiga former. Övergången till drift och underhåll i bolagsform har faktiskt skett successivt. Det är nu dags att ta det slutliga steget.

Alliansregeringen och jag som folkpartist ser de klara fördelarna med att inte låta staten ha hand om precis all verksamhet. Inom järnvägssektorn exempelvis är det lämpligt och nödvändigt att staten behåller infrastrukturen, själva järnvägsbanorna, inom myndigheten Banverket. Det är vi helt överens om. Men det är inte alls nödvändigt eller ens lämpligt att ha myndighetsstyrning av drift och underhåll.

Jag besökte CDU-dagen för några veckor sedan. Man kan fråga sig vad det är. Det är Centrum för drift och underhåll på KTH, Kungliga Tekniska högskolan. Man fick sig mycket matnyttigt till del.

Jag minns särskilt tydligt två saker. Man tyckte att det var glädjande att det äntligen har blivit ökat fokus på drift och underhåll. Alliansregeringen har höjt anslagen till drift och underhåll till skillnad från den regering som hade makten tidigare.

Vänsterpartiet påstod i sitt anförande att en bolagisering av Banverket Produktion skulle leda till minskade resurser för drift och underhåll.

Prot. 2009/10:32

18 november

Ändrad

verksamhetsform för

Banverkets enhet

Banverket Produktion

Detta är en politisk prioritering. Det är en prioritering som den förra vänstertrojkan – den förra regeringen – inte gjorde men som alliansregeringen gör. Det var på tiden, ska sägas.

På CDU-dagen – Centrum för drift och underhåll – lyfte man också fram att den bolagisering av Vägverket Produktion som gjordes förra året var riktigt lyckad.

Som vi vet var oppositionen, inte helt otippat, emot en bolagisering av Vägverket Produktion. Nu är man emot en bolagisering av Banverket Produktion.

Det är man rätt så ensam om, med vissa undantag.

Vi har hört av mina allianskollegers utomordentliga anföranden tidigare att till och med Banverket självt ser att en bolagisering är möjlig.

Det är inte bara bolagiseringen som är viktig. Det sker även andra åtgärder. Regeringens utredning, som heter *Mer järnväg för pengarna*, visar att bolagiseringen av Banverket Produktion kommer att innebära en bättre utveckling av anläggnings- och drift- och underhållsmarknaden.

De förändringar man pekade på var förstärkt affärsmannaskap, Banverkets upphandlingsverksamhet, nationella och internationella kontakter med mera. Det är några av de åtgärder som genomförts eller ska genomföras.

Genom denna förändring skapas bättre förutsättningar för fler entreprenörer att våga utmana Banverket Produktion. Tydlighet och klara roller ger ökad säkerhet och ökad effektivitet. Det, mina vänner, ger mer järnväg för pengarna.

(Applåder)

Anf. 162 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Nina Larssons inledning, som påminde om min egen – som av en händelse.

Fru talman! Jag undrar om Nina Larsson kan utveckla tankarna lite mer om hur hon egentligen betraktar Banverket utifrån det som Jan-Evert pratade om för en liten stund sedan. Han var noga med att säga att vi går i samklang med myndigheterna. Banverket självt har sagt att det är dags för bolagiseringen och att det blir jättebra.

Varför tror Nina Larsson att man inte har lagt ut underhållet i Stockholm, Malmö, Göteborg och på Västra stambanan på anbud så här långt? Konkurrensförhållandena och affärsmässigheten har funnits sedan 2001, som både du och jag och flera andra har sagt. Men man har inte valt att lägga ut just underhållet i storstäderna på entreprenad eller anbud. Kan det finnas någon logisk förklaring till det? Det är ju Banverket självt som säger att det här inte är så lämpligt, och ni går ju i samklang med myndigheterna.

Nina Larsson kommenterade Banverkets upphandlingsverksamhet, som i och med förslaget till bolagisering kommer att bli bättre. Jan-Evert Rådström pratade för ett tag sedan och sade att om det är några som är professionella så är det Banverkets personal. Ve den som inte tycker så! Delar Nina Larsson Jan-Evert Rådströms åsikt om att personalen på upphandlingsenheten redan är så professionell att inte så mycket mer behöver göras? Eller vad menade egentligen Nina Larsson när hon sade att det här behöver förbättras?

Ett av skälen till bolagisering som ni anger i propositionen är att det blir bra därför att Banverket Produktion kan köpa upp andra företag och agera på nya marknader. Skulle du vilja utveckla det, Nina Larsson?

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Anf. 163 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår att Pia Nilsson tycker att det är konstigt att inte staten och vi politiker har exakt kontroll på allt vad man gör och inte gör i upphandlingar. Men den här marknaden är ung. Vi har hört från flera håll här att det inte finns någonting liknande någonstans i världen. Och det är nog så att vi tar första steget på många håll här. Vi gör det inte särdeles snabbt. Precis som du sade i replikskiftet har det skett en övergång under ganska många år. Men det tas ändå små steg framåt.

Det här är en utveckling som jag tror mycket på. Jag tror att Banverket är otroligt kompetent och kunnigt i sina upphandlingar. Men jag tror att de kommer att bli bättre. Jag tror att ju mer erfarenhet man får av att upphandla av fler aktörer på marknaden kommer även den kompetensen att stärkas. Det är någonting bra. Då får vi nämligen mer järnväg för pengarna.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Pia Nilsson. Nu är ni emot denna bolagisering. Ni var emot den förra bolagiseringen. Allt är ni emot. Men varför sluta där? Är det dags för en återgång? Ska SJ bli i myndighetsform? Ska vi återförstagliga allting? Hur ska egentligen er framtid se ut? Just nu är allt ni säger nej. Var är era lösningar?

Anf. 164 PIA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Om vi nu ska vara så formella att vi håller oss till ärendet skulle jag vilja upprepa frågan till Nina Larsson. Hon valde att inte svara på den. Vad menar ni med det argument som ni lyfter fram om att Banverket Produktion ska bolagiseras därför att de då kan köpa andra företag och verka på nya marknader? Jag skulle gärna vilja ha svar på det.

Vi fick *ett* svar nu. Banverkets upphandlingsverksamhet ska stärkas. Alltså är den inte optimal i dag. Alltså delar du inte Jan-Evert Rådhströms åsikt. Det var ett förtydligande.

Nina Larsson sade i sitt anförande från talarstolen att man inte ska låta staten sköta all verksamhet. Vad betyder det? Betyder det att det här kommer att privatiseras, Nina Larsson? Är en bolagisering det första steget? Kommer ni sedan att sälja ut Banverket Produktion? Är det så? Det vill vi gärna ha svar på.

Anf. 165 NINA LARSSON (fp) replik:

Fru talman! En försäljning av Banverket Produktion är inte aktuell. När det gäller huruvida jag håller med Jan-Evert Rådhström eller inte om kompetensen hos Banverkets personal när det gäller upphandling måste jag repetera det jag sade tidigare: Jag är övertygad om att Banverkets personal besitter en otroligt gedigen kompetens på detta område.

Men det finns inte någon som inte kan bli bättre. Man kan alltid bli bättre, och det gäller även Banverket även om jag har fullt förtroende för att de kan sköta upphandling. Men genom mer erfarenhet och genom att man faktiskt bedriver upphandling med fler aktörer kommer man att bli ännu bättre. Och det kommer att ge mer järnväg för pengarna.

Anf. 166 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag ska avhålla mig från allehanda metaforer och försöka hålla mig strikt till ärendet.

Fru talman! I föreliggande betänkande, *Ändrad verksamhetsform för Banverkets enhet Banverket Produktion*, som bygger på regeringens proposition med samma namn föreslår utskottsmajoriteten att verksamheten vid Banverket Produktion överförs till ett eller flera av staten direkt eller indirekt helägda aktiebolag.

Banverket Produktion bildades 1998. Verksamheten vid Banverket Produktion började konkurrensutsättas redan 2001. Det var – märk väl – på den tidigare, socialdemokratiska regeringens tid och syftet var att effektivisera verksamheten. Banverket Produktion levererar kompletta järnvägstekniska tjänster och entreprenader inom fem olika affärsområden: Service, Anläggning, Maskin, Tele och Verkstad. Verksamheten är nu helt konkurrensutsatt inom samtliga affärsområden utom Service. Inom detta område var cirka tre fjärdedelar av den svenska marknaden konkurrensutsatt 2008. Det sista kontrakt som inte har upphandlats i konkurrens löper ut 2011.

Verksamheten bedrivs inom hela Sverige samt till viss del även i Danmark och Norge. Den stora marknaden för Banverket Produktion är reinvesteringar samt drifts- och underhållsuppdrag. Den dominerande kunden är Banverket, som 2008 svarade för 82 procent av Banverket Produktions omsättning. År 2007 var motsvarande tal 84 procent, så det har skett en liten nedgång. Externa kunder utgörs av kommuner, hamnar, industrispåregare, bygg- och järnvägsentreprenörer samt övriga spårägare. År 2008 hade Banverket Produktion 3 049 personer anställda, vilket var drygt ett hundratal färre än året innan. Banverket Produktion omsatte 3,9 miljarder kronor 2008, vilket innebar en viss minskning jämfört med 2007.

Vi i alliansen anser liksom regeringen att det behövs en tydligare gränsdragning mellan förvaltning, politik och marknad. För statens del är en koncentration på kärnuppgifterna angelägen. Det innebär bland annat att konkurrensutsatt verksamhet i normalfallet inte bör bedrivas i myndighetsform. Med en koncentration till kärnuppgifterna ökar också förutsättningarna för effektivare statliga myndigheter. En bolagisering av Banverket produktion innebär att förutsättningarna för konkurrensneutralitet på marknaden ökar och att grunden för misstankar om korssubventionering elimineras. Korssubventionering innebär att den konkurrensutsatta verksamheten erhåller medel eller förmåner från den verksamhet som inte är konkurrensutsatt.

Vid en bolagisering undanröjs också vissa konkurrensnackdelar som Banverket Produktion har i dag till följd av att verksamheten drivs i myndighetsform. Det gäller till exempel begränsningar när det gäller att balansera vinstmedel och att finansiera anläggningstillgångar. En bolagisering skulle likställa verksamheten med övriga aktörer på marknaden även i dessa avseenden.

Samtidigt innebär en bolagisering ökade krav när verksamheten ska drivas i ett självständigt bolag jämfört med om det drivs som en del av Banverket. Konkurrensen kommer också att öka, och Banverket Produktions marknadsandelar kan minska.

Dagens betänkande grundar sig på ett utredningsbetänkande från oktober 2007 betitlat *Bolagisering för ökad konkurrens och effektivitet, förslag om att bolagisera vissa konsult- och entreprenadverksamheter i Banverket och Vägverket*, Statens offentliga utredningar 2007:78, vilket regeringen sedan byggde sin proposition på. Utredaren föreslog i betänkandet att bland annat Banverket Produktion ska bolagiseras den 1 januari 2010.

När utredningsbetänkandet var ute på remiss avstyrkte Banverket utredningens förslag på tidpunkt för bolagiseringen av Banverket Produktion. Enligt Banverket borde i stället den slutliga prövningen göras när konkurrensutsättningen av järnvägsunderhållet fullföljts 2011–2012. Banverkets bedömning av en bolagisering av Banverket Produktion ställd mot bolagiseringskriterierna var att den externa marknaden fortfarande var tunn med den inbyggda risk för ökade prisnivåer som finns med ett dominerande bolag på marknaden.

Regeringen konstaterade också i propositionen *Ändrad verksamhetsform för delar av Vägverket och Banverket* att det fanns brister på marknaden för drift och underhåll samt investeringar på järnvägsområdet. Mot denna bakgrund fick i september 2008 en särskild utredare uppdraget att analysera behovet av åtgärder samt föreslå lämpliga sådana för att förbättra förutsättningarna för ökad konkurrens på marknaden för drift och underhåll samt investeringar på järnvägsområdet.

I mars 2009 lämnade utredaren sitt betänkande *Mer järnväg för pengarna*, Statens offentliga utredningar 2009:20, med förslag på åtgärder som bör vidtas för att stimulera marknadens aktörer och därmed uppnå ökad konkurrens på den berörda marknaden. Banverket fick därefter i uppdrag att redovisa hur myndigheten genomfört eller planerar att genomföra de föreslagna åtgärderna. Banverket redovisade uppdraget i en rapport till regeringen två månader senare, i maj 2009.

I sin rapport ser Banverket positivt på innehållet i betänkandet och konstaterar att förslagen till stor del avser sådant som redan pågår eller som man redan tidigare har planerat att genomföra. Banverket delar utredningens uppfattning att en bolagisering av Banverket Produktion bör genomföras. Banverket delar även regeringens bedömning i propositionen *Ändrad verksamhetsform för delar av Vägverket och Banverket* att en bolagisering är möjlig att genomföra under det första halvåret 2010.

Som nämnts förut har Banverket tidigare framfört att en bolagisering bör genomföras först efter det att konkurrensutsättningen av järnvägsunderhållet fullföljts 2010–2011. Banverket ser dock nu att den externa marknaden har stabiliserats under det senaste året. En ny aktör har etablerat sig på underhållsområdet, och Banverket har tydliga indikationer på att ytterligare aktörer är intresserade av att ta sig in på marknaden. Dessutom delar Banverket utredningens uppfattning att en bolagisering skulle kunna attrahera nya leverantörer. Banverket bedömer att en bolagisering skulle påskynda denna process ytterligare.

Herr talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Ändrad
verksamhetsform för
Banverkets enhet
Banverket Produktion*

Anf. 167 PIA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag förmodar att Ingemar Vänerlöv yrkade bifall till förslaget i betänkandet. Då kanske jag också kan få veta hur Ingemar Vänerlöv ser på bolagiseringen som ett led i en privatisering. Kommer det att bli en privatisering, Ingemar Vänerlöv? Är det här första steget och nästa steg en privatisering?

Anf. 168 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Den här frågan har Pia Nilsson ställt till samtliga debattörer från alliansen. Jag vill minnas att Nina Larsson sade att det inte är aktuellt med någon privatisering. Jag har inget annat besked att ge än att jag icke har upplevt att det är aktuellt med någon privatisering.

Anf. 169 PIA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Är det Nina du refererar till, Ingemar Vänerlöv, eller är det du själv som påstår att det inte blir någon bolagisering? Jag utgår ifrån att Ingemar Vänerlöv nu säger att det inte blir någon privatisering.

En annan sak som Ingemar Vänerlöv påstod i sitt anförande var att läget på marknaden har stabiliserats och att ytterligare aktörer finns på marknaden. Som du mycket riktigt läste upp, Ingemar, har den här konkurrensutsättningen funnits sedan 2001. Det finns tre aktörer, Banverket Produktion inräknat, och en storkund. Sedan har det kommit en liten kompis som heter VR Track som sköter underhållet på norra malmbanan för motsvarande 25 miljoner kronor. Är det detta som du tar till intäkt för att säga att läget har stabiliserats och att ytterligare aktörer har kommit in på marknaden?

Anf. 170 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Herr talman! Jag har inte själv haft några kontakter med dessa aktörer. Jag går efter det som Banverket säger. Vi hörde tidigare Sven Bergström säga, och jag sade det själv i mitt anförande, att misstankar om korssubventionering elimineras när det blir en bolagisering. Det är väldigt bra. Det kan leda till att fler kan vara intresserade. Dessutom undanröjs vissa konkurrensnackdelar som att det är svårt att balansera vinstmedel och så vidare.

Jag har läst er motion, så jag vet vad du talar om. Det är väl tänkbart att den aktören är ganska liten på marknaden i vårt land just nu, men det finns ingenting som säger att inte den här aktören plus andra aktörer – Banverket har ju indikationer på det finns andra aktörer – också kommer att ge sig in på den här marknaden när hela Banverket Produktion väl är bolagiserat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 november.)

Föredrogs

sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2009/10:UFöU1
Fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF) (prop. 2009/10:38).

Anf. 171 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Jag försöker dra ut på tiden ordentligt så att landets försvarsminister har tid att inta sin plats i kammaren för att lyssna till denna viktiga debatt om en förlängning av Sveriges deltagande i den internationella insatsen i Afghanistan.

Regeringen har inkommit med en proposition till riksdagen där man säger att man vill förlänga mandatet med ytterligare ett år. Det har förekommit en hel del missuppfattningar om insatsen i Afghanistan. Jag vill börja med att redovisa och klarlägga en del fakta här.

Det har påståtts i medierna att det inte finns något FN-mandat för den här insatsen. Jag är glad över att det både i betänkandet och i propositionen mycket tydligt klargörs att FN:s säkerhetsråd har fattat ett beslut så sent som i början av oktober och redovisat att man vill att det internationella samfundet ska vara den afghanska regeringen behjälplig med att öka säkerheten i Afghanistan. Situationen i Afghanistan är så allvarlig att den hotar internationell fred och säkerhet, och därmed har man gett ett mandat i enlighet med kap. 7, det vill säga det starkaste mandatet som FN:s säkerhetsråd kan ge till internationella insatser. Alla ni som är här vet att det är Nato som har ålagts att genomföra denna insats. Sverige är där tillsammans med 42 andra länder i denna multinationella insats.

Det har också hävdats att beslutet i dag skulle leda till att det bemyndigas fler soldater än tidigare. Det är icke korrekt. Beslutet som riksdagen fattade för ett år sedan handlade också om ca 500 soldater, och beslutet som vi tar handlar om att förlänga mandatet ett år men med samma numerär, ca 500 personer i Afghanistan. Riksdagen har alltså redan gett det mandatet för ett år sedan.

Jag kommer från en debatt med en borgerlig ledarskribent, Peter Wlodarski på Dagens Nyheter, som under en lång period har varit för den militära insatsen i Afghanistan men nu för ett tag sedan skrev en ledare där han menade att frågan är om det här uppfyller sitt syfte och undrade vad syftet är.

För oss socialdemokrater är det väldigt tydligt vad syftet är. Det har FN:s säkerhetsråd klart markerat. Det handlar om att hjälpa den afghanska regeringen att skapa säkerhet och att på det sättet skydda civila afghaner från angrepp från upprorsgrupper, främst talibaner.

När har vi då slutfört vår arbetsuppgift i Afghanistan? Jag tycker att svaret på den frågan är ganska enkelt. Den dag då den afghanska militären och den afghanska polisen själva klarar att upprätthålla säkerhet i Afghanistan, ja, då åker omvärlden hem. Svårare än så är det inte. Vi är där för att hjälpa den afghanska regeringen att skapa säkerhet.

Nu genomförs det stora insatser med att stärka polisen i Afghanistan, att träna dem och att också stärka den afghanska militären. Vi hoppas naturligtvis att detta kommer att vara lyckosamt och få det att fungera.

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Det är tre delar som måste fungera för att den här insatsen ska nå sitt syfte. Det ena är att de militära insatser som Sverige är med i ska riktas till att skydda civila afghaner, inte som den amerikanskledda operationen i Afghanistan, Operation Enduring Freedom, har gjort och som också har skett på andra områden i Afghanistan där man jagar talibaner. Huvuduppgiften måste vara precis det som general McChrystal säger i sin rapport, nämligen att vi måste fokusera på att skydda civila afghaner från talibanska angrepp. Det tror jag är oerhört väsentligt.

Det andra är att biståndet måste fungera. Jag är själv nyss hemkommen från en resa i Afghanistan, och många var de berättelser som pekade på att biståndsinsatserna inte alltid är så välplanerade och inte alltid förbättrar situationen. Exempelvis byggs många skolor, men ibland byggs de också utan att man har utbildat lärare som kan undervisa i skolorna.

Det är alltså klart att biståndet måste fungera. Tyvärr är biståndet till Afghanistan fortfarande alltför lågt för att göra den skillnad som måste till för att den afghanska befolkningen ska känna hopp och tillit för framtiden.

Därför har vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet en reservation till dagens betänkande där vi kräver att biståndet i framtiden åtminstone måste nå upp till de nivåer som också den militära insatsen kostar. Vår reservation nr 3 handlar om det. Jag vill, herr talman, yrka bifall till reservation 3.

Vi har också en reservation nr 4. Den är undertecknad av Miljöpartiet och Socialdemokraterna, och anledningen till den reservationen är att vi menar att det är dags att göra en översyn av insatserna som går igenom de tre delarna. Klarar den afghanska regeringen att hantera Afghanistan på ett bra sätt? Har vi en legitim afghansk regering? När regeringen ut i provinser och i byar med sitt sätt att leda landet? Har man rått bot på korruptionen?

Här finns väldigt många frågetecken, och låt mig vara fullständigt klar: Efter det senaste presidentvalet har inte aktierna för president Karzais regering stärkts. Det handlar om att det internationella samfundet måste ställa krav på president Karzai och hans regering om att nå ut och nå en försoning mellan olika folkgrupper och olika politiska grupperingar för att på det sättet få en funktionell regering. Har vi inte det i Afghanistan blir det oerhört svårt för denna militära insats att lyckas.

Den andra delen handlar naturligtvis om biståndet. Vi vill se ett bistånd som är effektivt och som har ökad intensitet i Afghanistan för att vinna människornas hopp och tilltro om framtiden.

Den tredje delen är att vi vill se att den aviserade strategi som handlar om att vi ska agera på ett annat sätt med de militära insatserna faktiskt blir verklighet. Vi vill att fokus ska vara på att skydda civila afghaner.

Dessa tre saker är avgörande för att det ska vara en lyckosam insats i Afghanistan. Då menar vi att det är högst rimligt att regeringen får uppdraget att till hösten 2011 redovisa en översyn utifrån dessa tre områden och antingen komma till slutsatsen att situationen på marken inte är sådan att det finns en möjlighet för den svenska militären att spela en positiv roll, och då är det naturligt att tacka för sig och säga att det är dags att lämna. Finns det inga förutsättningar att slutföra uppdraget får man åka hem.

Det andra alternativet är naturligtvis att man ser att situationen har förbättrats och att vi har nått framsteg på dessa tre områden och det gör nytta att vara i Afghanistan, och då ska vi naturligtvis också stanna där.

Missförstå mig inte nu! Jag menar att Sverige ska vara i Afghanistan ända till den dag när den afghanska säkerhetsstyrkan själv, alltså polis och militär, klarar att ta ansvar för Afghanistan. Det är den socialdemokratiska utgångspunkten. Men det är högst rimligt att man gör en översyn efter att vi har varit där i så många år och det dessutom har aviserats nya strategier som också måste diskuteras.

Det är glädjande med denna nya strategi, för det är precis så som våra svenska soldater, våra män och kvinnor, har arbetat i PRT, i Mazar-e Sharif, i vårt område. Det har inte handlat om att jaga och döda talibaner. Det har handlat om att skydda de civila afghanerna.

Våra svenska män och kvinnor gjorde ett fantastiskt arbete under tiden för presidentvalet. De såg till att alla vallokaler var öppna och att människor kunde rösta i områden där talibanerna hade hotat att skära fingrarna av folk som hade röstat och att de skulle attackera vallokaler och så vidare. Även i dessa områden klarade de svenska männen och kvinnorna i vår insats att se till att de här vallokalerna var öppna. Det är oerhört positivt. Det är bra om alla andra länders PRT också kan jobba på samma sätt som de svenska har gjort.

Tyvärr är det så att när vi hade en riksdagsbehandling för några år sedan skedde ett fruktansvärt attentat mot våra svenska soldater i Afghanistan. Den gången dödades två svenska soldater. Under riksdagsbehandlingen det här året skedde ytterligare ett attentat. Det är de två största attentaten, och de har båda skett samtidigt som vi har haft riksdagsbehandling. Därför är jag glad över att det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet från alla politiska partier bestämde sig för att vi åtminstone ska bidra med det lilla vi kan för att inte utsätta våra soldater för en risk. Det går inte att utesluta att det faktiskt fanns en koppling mellan vår riksdagsbehandling och vad som sker i Afghanistan. Jag är glad över att riksdagens sammansatta utrikes- och försvarsutskott kunde hantera detta på ett så fint sätt som vi gjorde i förra veckan.

Det är inte sagt att vi har hafsat fram detta. Alla positioner är väl kända. Vi har följt situationen i Afghanistan under många år, och det är absolut inget nytt ärende som vi här har att hantera.

Låt mig ändå säga att vi är väldigt stolta över de svenska män och kvinnor som gör en insats och uppfyller det krav som FN:s säkerhetsråd har ställt på det internationella samfundet att hjälpa den afghanska regeringen. Våra tankar går i dag naturligtvis till de skadade svenskarna och deras familjer, och våra tankar går också till den dödade afghanske tocken.

Vi riksdagsledamöter är fullt medvetna om att det är svåra beslut att fatta här och att det kan leda till ödesdigra konsekvenser för de män och kvinnor som vi skickar ut i världen. Men vi skänker en tacksamhetens tanke till dem, och vi är stolta över det arbete som svenska män och kvinnor gör i FN:s tjänst i Afghanistan.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 3 och till reservation 4.

Anf. 172 HANS LINDE (v):

Herr talman! Sverige deltar sedan 2002 i den Natoleda internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan, ISAF. Steg för steg har antalet svenska soldater utökats. Under det gångna året har en ökning från 390 soldater till drygt 500 genomförts. Hittills har insatsen kostat oss mer än 3,5 miljarder kronor. Vi har nu att debattera och besluta om denna insats på 500 soldater ska förlängas ytterligare ett år till en kostnad av 1,48 miljarder kronor.

För Vänsterpartiet är utgångspunkten när vi behandlar frågan om svensk trupp i Afghanistan vår solidaritet med det afghanska folket. Vi vill att Sverige ska finnas på plats i Afghanistan. Vi vill, som vi uttrycker det i vår gemensamma motion med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, att Sverige tar fram en bred och långsiktig strategi för landet. Vi vill att Sverige ska göra mer, inte mindre, för att stödja afghanernas eget arbete med att bygga fred, demokrati och utveckling. Därför kommer Vänsterpartiet i morgon att rösta för att de svenska trupperna tas hem och för att det svenska civila biståndet kraftigt ökas.

I snart åtta år har svenska män och kvinnor deltagit i den internationella insatsen i Afghanistan. Låt mig säga att jag tror att de svenska män och kvinnor som vi skickar till Afghanistan har den bästa utbildning som står till buds. Jag tror också att de gör det bästa de kan under ytterst svåra förhållanden. Men efter åtta år är det hög tid att ställa sig frågan vad ISAF egentligen har uppnått. Har ISAF lyckats med sitt uppdrag, att främja fred, bistå hjälporganisationer med att genomföra sitt arbete samt bistå vid återuppbyggnad och utveckling, såsom det uttrycks i det sammansatta utskottets betänkande?

När det kommer till ISAF:s uppgift att främja fred ser vi att freden blivit alltmer avlägsen för varje år som gått. Varje gång vi i denna kammar debatterat den svenska insatsen, och dagens debatt är inget undantag, har vi kunnat konstatera att våldet eskalerat, att det blivit allt grövre och att det spridit sig till allt större delar av Afghanistan. Den senaste tidens attacker mot de svenska soldaterna är tragiska exempel på detta.

Men det är inte de utländska soldaterna som drabbas värst av det upptrappade våldet. Under första halvåret 2009 dödades 1 013 civila afghaner. Det var en ökning med 24 procent jämfört med samma period 2008. Och då vet vi att 2008 var ett rekordår när det kom till civila dödsoffer, med en ökning på 39 procent jämfört med 2007.

När det kommer till arbetet med att bistå vid återuppbyggnad och långsiktig utveckling har vi kunnat se vissa framsteg i Afghanistan. Antalet barn har ökat i skolorna och mödradödligheten har minskat i bland annat Kabul. Det har kunnat ske mycket tack vare arbetet från en rad internationella hjälporganisationer, däribland Svenska Afghanistankommittén.

Åtta år efter talibanernas fall hade vi kunnat förvänta oss mycket mer. Fortfarande kan endast var fjärde afghansk kvinna läsa och skriva. Ingenstans på jorden är en så stor andel av kvinnorna analfabeter som i Afghanistan. Barnadödligheten och mödradödligheten är fortfarande i flera provinser bland de högsta i världen. Enligt siffror från FN, som presenterades så sent som i går, finns det inget land på jorden där så många barn är hämmade i sin växt på grund av undernäring.

Samtidigt har fattigdomen ökat i Afghanistan. I dag bedöms 42 procent av afghanerna leva i fattigdom; för fyra år sedan var den siffran 33 procent. Enligt brittiska Oxfam har 235 000 afghaner blivit hemlösa under de gångna årens krig.

Kan man då säga att ISAF under de gångna åtta åren har lyckats med sitt uppdrag, att främja fred, bistå hjälporganisationerna att genomföra sitt arbete samt bistå vid återuppbyggnad och utveckling? Jag tror inte att någon kan svara ja på den frågan. Det vi nu ser i Afghanistan kan svårli- gen beskrivas som något annat än ett grundligt misslyckande för ISAF.

Herr talman! Varför har då ISAF misslyckats? Jag ser två huvudsak- liga förklaringar till detta. Dels har insatsen lämnat sitt fredsfrämjande uppdrag och blivit en krigförande part i den pågående konflikten, dels har man haft, och har, en ensidig militär strategi för Afghanistan som underskattat behovet av civilt stöd.

ISAF har genom sitt nära samarbete med den krigförande ameri- kanska insatsen Operation Enduring Freedom, OEF, och centralregering- en i Kabul blivit en part i kriget. På papperet är ISAF och OEF fortfa- rande olika insatser, men på marken har sammanblandningen mellan ISAF och OEF nått den punkt då insatserna inte längre går att skilja åt.

Frågan är hur vi ska kunna främja fred i Afghanistan samtidigt som ISAF har ett långtgående samarbete med krigförande parter i konflikten. Svaret är för mig självklart: Det går inte. Jag kan med sorg konstatera att Sverige i dag är i krig. För första gången på 200 år befinner sig vårt land i krig, och det är ett krig som vi är på god väg att förlora.

Samtidigt ser vi att de civila insatserna fått stå tillbaka trots att vi vet att grunden till konflikten i Afghanistan inte är avsaknaden av soldater eller pansarfordon utan avsaknaden av utbildning, arbete och sjukvård.

I dag publicerar brittiska BBC en undersökning som Oxfam genom- fört bland afghaner där afghanerna själva fått säga vad de anser är orsa- ken till kriget i deras land. 70 procent svarade att huvudorsaken till kriget i Afghanistan är fattigdom och arbetslöshet. Först på tredje plats, efter korruption, kom talibanerna.

Trots detta kommer den borgerliga regeringen, även om man nu flag- gar för biståndssatsningar, att nästa år lägga minst 3 kronor på den mili- tära insatsen för varje krona man satsar på civilt bistånd. Inom EU är fördelningen ännu mer skev. Där går det 5 kronor till den militära insat- sen för varje biståndskrona. Jag är glad att en enig opposition i dag krä- ver ett kraftigt ökat civilt bistånd till Afghanistan. Med vårt förslag skulle det civila biståndet till Afghanistan tredubblas.

Det är viktigt att i detta sammanhang påminna om att det kostar drygt 2 miljoner att ha en svensk soldat i ett år i Afghanistan. Enligt Svenska Afghanistankommittén motsvarar det kostnaden för årslöner till 50 väl- utbildade afghanska lärare eller årskostnaden för att hålla 1 400 af- ghanska elever i skolan. Att i det sammanhanget välja att skicka 500 soldater till Afghanistan känns som en oerhört märklig prioritering.

Vi kommer säkert i denna debatt att få höra att utveckling kräver sä- kerhet. Men låt oss konstatera att man efter åtta år med ISAF i Afghanis- tan inte har lyckats speciellt väl med att leverera vare sig utveckling eller säkerhet. Trots det reses inga kritiska frågor från den borgerliga ma- joriteten. Man måste därför fråga sig: På vilket annat politikområde hade vi accepterat att ett så fundamentalt misslyckande som ISAF-insatsen får

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

fortsätta år ut och år in utan att en enda kritisk fråga ställs, utan att en enda invändning görs?

Den borgerliga majoriteten säger i betänkandet att ett trupptillbakadragande skulle vara att vända ryggen åt Afghanistans befolkning. Men den som verkligen vänder ryggen såväl åt det afghanska folket som åt de svenska männen och kvinnorna i ISAF-insatsen i Afghanistan är den borgerliga regeringen genom att passivt fortsätta med en misslyckad och ensidig militär strategi.

Herr talman! Vi kommer säkert även i denna debatt att få höra talare som försöker måla upp en bild av att vi står i valet mellan internationella trupper och talibanerna. Sanningen är att talibanerna i dag står starkare än de gjort sedan 2001. Frågan är inte längre om talibanerna kommer tillbaka till makten. Miljoner afghaner och stora delar av Afghanistan står i dag helt eller delvis under talibanernas kontroll.

Talibanerna har kunnat växa sig starka inte bara trots de internationella styrkorna, utan också tack vare de internationella insatserna. Genom de internationella insatsernas många misstag och avsaknaden av reella sociala förbättringar i alltför många afghaners vardag har det skapats ett växande folkligt missnöje som talibanerna effektivt har kunnat utnyttja för att värva nya rekryter och anhängare. Därigenom har ISAF på många sätt blivit en kontraproduktiv insats.

Jag får erkänna att jag tycker att de utländska styrkornas överbefälhavare Stanley McChrystal uttryckte det ganska väl i sin rapport till Barack Obama när han skrev att ”rebellerna kan inte besegra oss militärt, men vi kan besegra oss själva”. Det är just det som är på väg att hända i Afghanistan.

Låt mig i detta sammanhang understryka att talibanerna är en rörelse som ingen vän av demokrati, mänskliga rättigheter eller jämställdhet kan känna någon form av sympati för. Men det är hög tid att vi inser att denna brokiga motståndsrörelse inte kommer att kunna besegras militärt. Fler soldater, tyngre stridsfordon och bombmattor kommer inte att ge Afghanistan fred. Då krävs det en politisk lösning.

Herr talman! Vi måste i denna kammare fråga oss hur vi som ett litet, men rikt, alliansfritt land i norra Europa bäst stöttar afghanernas dagliga kamp för fred, demokrati och utveckling. Utifrån vad vi har sett de gångna åtta åren, då ISAF misslyckats med att skapa säkerhet och utveckling men banat väg för talibanernas återkomst, kan jag och Vänsterpartiet inte se att svaret på den frågan är att skicka 500 soldater till norra Afghanistan under det kommande året.

Vi anser att det är hög tid att Sverige tar fram en bred och långsiktig strategi för Afghanistan. Det är hög tid att Sverige tar fram en avvecklingsplan för det svenska deltagandet i ISAF. De 1,48 miljarder svenska kronor som beräknas användas till den militära insatsen nästa år skulle i stället kunna användas till att bekämpa det verkliga problemet i Afghanistan: avsaknaden av arbete, rent vatten, utbildning, sjukvård och, kanske det viktigaste av allt, avsaknaden av framtidstro bland Afghanistans unga.

Sverige skulle också kunna använda den trovärdighet som vår alliansfrihet och avsaknad av kolonial historia gett oss till att aktivt stödja de olika försöken till politisk lösning och till freds- och försoningsprocess. Jag tror inte att ett sådant arbete kommer att vara enkelt, men jag är över-

tygad om att det kommer att vara den enda vägen framåt om vi långsiktigt vill bidra till att bygga fred och demokrati i Afghanistan, säkra biståndsorganisationernas arbete och garantera civilbefolkningens säkerhet.

Med det vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

Anf. 173 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag delar många av de åsikter som Hans Linde ger uttryck för i sitt tal, främst det som handlar om den långsiktiga strategin. Det är ingen tvekan om att den borgerliga regeringen fokuserar på att det här är ett villkorslöst åtagande som vi har engagerat oss i. Jag delar uppfattningen att det behöver finnas en långsiktig strategi för vad vi egentligen vill, hur vi ska utveckla biståndet så att det faktiskt gör nytta på marken i Afghanistan. Det är bra att vi i den rödgröna alliansen har kommit överens om att vi bör öka biståndet mer än vad de borgerliga har ökat biståndet. Jag tror att Hans har rätt i att ska vi få hopp, tillit och framtidsstro i Afghanistan måste också biståndet göra nytta.

Det som är skiljelinjen mellan oss socialdemokrater och Vänsterpartiet är att vi tror att det krävs en militär närvaro för att biståndet ska göra nytta. Jag har själv rest runt i området. Jag har talat med kvinnojourer som får stöd av svenska Sida. Dessa kvinnor säger till mig att lämnar den svenska kontingenten får vi slå igen omedelbart. Vi har ingen chans att ha kvar vår verksamhet. Under talibanväldet fanns det inga kvinnojourer i Mazar-e Sharif. Jag talade med FN-organet OCHA som gör de humanitära insatserna uppe i bergen och man tackade de svenska soldaterna för att de håller vägarna öppna så att man verkligen kan komma fram med humanitär hjälp. Skulle den insatsen inte finnas skulle inte biståndet kunna vara där.

Det är det som är den socialdemokratiska utgångspunkten. Det krävs faktiskt militär närvaro också för att biståndet ska kunna fungera.

En sak till som jag reagerade på att Hans Linde sade var ”det krig som vi håller på att förlora”. Jag brukar kritisera amerikanerna när de uttalar sig. Kan USA vinna kriget i Afghanistan? Vi är inte i krig. Detta är någonting som vi är med i tillsammans med det afghanska folket. Det är inte vi som håller på att förlora ett krig utan det är den afghanska befolkningen som kommer att förlora om det internationella samfundet drar sig därifrån.

Anf. 174 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Tack Urban Ahlin för repliken som gör det möjligt för mig att under ytterligare några minuter förtydliga Vänsterpartiets positioner.

Låt mig först säga att jag också är väldigt glad åt att vi i den här debatten på flera punkter faktiskt har gemensamma förslag från den rödgröna oppositionen. Det hade vi inte för ett år sedan. Jag tycker att det är ett stort steg framåt att vi har kunnat ena oss om att vi vill ha en kraftig ökning av det civila biståndet. Det kravet behöver ställas med starkt stöd i den här riksdagen.

Jag är också glad för att vi tillsammans har kunnat efterfråga en svensk strategi. Det har varit en brist att vårt land har saknat en strategi för den militära insatsen.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

När det gäller det civila biståndet håller jag med. Ska vi garantera biståndsarbetarnas arbete behöver säkerheten i Afghanistan förbättras. Det vi tyvärr kan konstatera efter åtta år med ISAF är att ISAF inte har lyckats uppfylla det målet. De har inte lyckats göra jobbet. De har inte lyckats säkra biståndsarbetarnas arbete. Därför tror jag att man behöver helt andra insatser.

Jag tror att det behövs en politisk lösning. Vi behöver få till en freds- och försoningsprocess. Vi bör få till någon form av dialog med så många grupper som möjligt för att kunna säkra det civila biståndets framtid.

När det gäller frågan om det är ett krig eller inte i Afghanistan vet jag inte om Urban Ahlin har haft förmånen att träffa några av de många unga afghanska män som kommer till vårt land. Jag har haft förmånen att hemma i Göteborg träffa flera av dessa unga män. Tyvärr har flera av dem utvisats tillbaka till kriget i Afghanistan. När man sitter och pratar med dessa män – jag säger män därför att det oftast är män som kommer som flyktingar till vårt land från Afghanistan – blir det uppenbart att det här inte är människor som har flytt därför att det är en taskig arbetsmarknadssituation i Kabul. De har inte flytt därför att de har drömt om det svenska socialförsäkringssystemet. De har flytt undan ett krig. Det är uppenbart när de berättar om sin vardag i Afghanistan, oavsett från vilken del de kommer. Deras vardag är ett krig.

Anf. 175 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det i många delar av Afghanistan pågår någonting som vi skulle kunna karaktärisera som krig, särskilt den amerikanska krigsföringen Operation Enduring Freedom som vi har kritiserat. Vi skriver också i våra gemensamma motioner att George W Bush gjorde ett grymt misstag när han fokuserade bort från Afghanistan till Irak och därmed minskade antalet soldater i Afghanistan. Har man färre soldater på marken måste man förlita sig mer på flygunderstöd och annat. Vi ser resultatet av det. Flera av de bombningar som har skett har gjort att väldigt många civila har skadats och dödats.

Låt mig ändå notera att majoriteten av de civila dödsoffren i Afghanistan är dödade av talibaner och upprorsmän. Det är inte de internationella styrkorna som ligger bakom majoriteten. När McChrystal ställer frågan hur afghaner reagerar när civila afghaner har dödats av oss som skulle vara där för att ge dem säkerhet och trygghet blir svaret likväl att de naturligtvis vänder sig emot den internationella insatsen.

I så måtto tycker jag att Hans Linde har rätt. Fokus och strategi måste ändras, men problemet är att vi behöver både-och i Afghanistan. Vi behöver en militär närvaro för att se till att biståndsarbetet lyckas. Alternativet, att bara dra sig hem rent militärt, är att tala om för talibanerna: Varsågod! Kom tillbaka! Stäng kvinnojourerna, stäng flickskolorna, gå tillbaka till det medeltida system som ni hade under talibanväldet! Det vill inte jag bidra till och det vill inte FN:s säkerhetsråd heller. Det är därför vi är i Afghanistan, för att stödja den afghanska regeringen i dess uppbyggnad av den afghanska militären och den afghanska polisen så att de själva kan ta ansvar för sin säkerhet.

Anf. 176 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Låt mig börja där Urban Ahlin avslutade. Jag tror också att det är viktigt att faktiskt se att det finns en rad länder som har valt att satsa på civilt bistånd i stället för militärt deltagande i Afghanistan. Bland annat från den irländska sidan har man valt att lägga nästan fem gånger så mycket på civilt bistånd som man gör på sin militära sida. Jag tror att väldigt få i den här kammaren skulle ställa sig upp och peka finger åt Irland och säga att de på något sätt sviker det afghanska folket eller att de öppnar upp för ett medeltida talibansamhälle igen.

Jag håller med Urban Ahlin om att det finns en tydlig skiljelinje mellan OEF och ISAF, på papperet. Men om man tittar på marken, på vad som i dag pågår i Afghanistan blir det väldigt svårt att se den skiljelinjen. Man har i dag en gemensam befälhavare i McChrystal, amerikanen. Sedan hösten 2006 vet vi att ISAF har tagit över ansvaret för säkerheten i hela Afghanistan från Operation Enduring Freedom. Vi ser att USA för över trupper från sin egen insats OEF in i ISAF. Det är problematiskt. Det går inte att bara byta emblem på en soldats uniform och tro att man ska kunna agera på ett annat sätt.

Jag tycker att vi har fått ett väldigt tydligt och tragiskt exempel på den här sammanblandningen, nämligen det som hände i Kunduz där en tysk ISAF-militär gav order om att man skulle genomföra ett bombanfall mot två tankbilar som hade stulits, ett bombanfall som genomfördes av OEF.

Jag tror att för de efterlevande, de vanliga civila afghaner som såg sina bröder, systrar och barn dö i den bombattacken, blir det svårt att se skiljelinjen mellan vad ISAF är och vad OEF är. Det är ena förklaringen till att ISAF har misslyckats. För många afghaner i dag är det svårt att se var gränsen går mellan fredsfrämjande insatser och det krigförande OEF.

Anf. 177 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Det afghanska folket har under decennier av krig fått utstå svåra umbäranden. Det är ett av världens allra fattigaste länder – kanske det fattigaste i världen. Trots den massiva internationella militära närvaron med över 100 000 soldater på plats för att garantera säkerheten i landet är Afghanistan år 2009 ett mycket farligt land att leva i. Hoten från talibaner, regeringskritiska grupperingar och rent kriminella gäng ökar för varje dag. Det existerar inte mycket till statsbildning, och det som finns är korrumperat.

Enligt IMF lyckas man få in ungefär 5 procent i skatter – nästan uteslutande som tullar. Utan en fungerande offentlig ekonomi är det svårt att bygga skolor och sjukhus, och den privata ekonomin är inte bara privat utan den är också laglös. Minst en tredjedel av bnp sägs bestå av knarkpengar, och näst denna ligger ren gangsterverksamhet, att stjäla eller utpressa biståndspengar, god tvåa. Arbetslösheten är utbredd. Den är kanske så stor som 40 procent – kanske mycket mer. Det är svårt att veta eftersom den afghanska statistiken inte är särskilt tillförlitlig, men att arbetslösheten är hög är ställt bortom allt tvivel. Det finns miljoner arbetslösa unga män på den afghanska landsbygden som motståndsmännen för en billig penning lätt kan rekrytera till kriget. Till detta kommer att landet är djupt splittrat mellan olika befolkningsgrupper.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Civilbefolkningen, som den internationella styrkan är där för att skydda, utsätts också allt oftare för attacker från ISAF och OEF. Under hösten 2009 har ett par uppmärksammade fall skett med hundratals döda civila. Alla sådana incidenter är direkt skadliga för den internationella militära styrkans trovärdighet.

När ISAF-styrkan av misstag bombar bröllopfester skapar det nya motståndsmän som är beredda att ta upp vapen mot dem som de anser är "otrogna inkräktare". Det sker tyvärr också alltför ofta för att vara enskilda incidenter.

Utöver den 100 000 man starka internationella styrkan finns även ca 74 000 civila säkerhetskonsulter anlitade av så kallade privata militära företag, till exempel företaget Xe, tidigare Blackwater. Det finns med andra ord fler civila säkerhetskonsulter i Afghanistan än det finns amerikanska soldater. Det rapporteras inte ofta i medierna om deras närvaro i Afghanistan och framför allt inte om deras antal. Detta är en oroande utveckling, dels för att antalet är så stort, dels eftersom deras närvaro bidrar till att den internationella insatsen som helhet får ett dåligt rykte.

Nato och ISAF har hittills reagerat på den negativa utvecklingen genom att sända dit fler soldater, men trots flera års förstärkningar av den militära insatsen ökar osäkerheten för civilbefolkningen och biståndsarbetare. Precis som Hans Linde sade kan vi i Dagens Nyheter i dag läsa att stödet i USA minskar för den amerikanska militära närvaron i Afghanistan. Förra året tyckte 63 procent av amerikanerna att det var rätt att USA deltar i kriget. Den siffran är i dag bara 45 procent. En majoritet anser också, alltså 52 procent, att det inte har varit värt att strida i Afghanistan. Även den siffran ökar för varje år i USA.

Nu hörs även röster från Tysklands förbundskansler Angela Merkel, Italiens premiärminister Silvio Berlusconi och många andra inom EU och USA att det behövs en väg ut ur Afghanistan och att freden endast kan vinnas förhandlingsvägen och inte genom att skicka dit fler soldater. Argumentet att militärer behövs för att skydda civila och biståndsarbetare klingar falskt mot den faktiska utvecklingen i Afghanistan. I fjol ökade antalet civila dödsoffer med 39 procent, och en tredjedel av dem dödades av regeringen och Natostyrkorna.

Den talibanledda motståndsrörelsen består av ca 25 000 man och har svagt folkligt stöd. Ändå visar opinionsundersökningar som ABC News och BBC har gjort att var fjärde afghan anser att det är försvarbart att angripa de utländska styrkorna. Det är en fördubbling på tre år.

Nato, ISAF och OEF, som efter talibanernas fall välkomnades av afghanska folket, betraktas av allt fler som en del av problemet snarare än som en del av lösningen.

Miljöpartiet kräver en rejäl social och ekonomisk satsning i Afghanistan. Vi kräver politiska påtryckningar. Det är olyckligt att den svenska truppen ska agera tillsammans med USA:s OEF – även om de i dag är mer eller mindre en organisation finns i alla fall den synen.

Summan för den militära insatsen bör ligga i paritet med den summa som anslås för utvecklingsarbete. Regeringen har ambitionen att öka det civila biståndet, men det är alldeles för lite om det ska göra någon märkbar skillnad mot i dag. Trots ökningen kommer den militära insatsen att kosta dubbelt så mycket som regeringen är beredd att satsa på det civila biståndet. En grundförutsättning för fred är en återuppbyggnad av landet

och ett stärkande av civilsamhället samt att sociala, ekonomiska och medmänskliga åtgärder vidtas. Därför är biståndet en huvudingrediens vid skapandet av fred. Det är Miljöpartiets åsikt att denna obalans mellan insatserna inte är rimlig på sikt. Det är därför viktigt att vi kan skapa en bättre balans genom att ge mer resurser till det civila biståndet.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en tydlig målformulering där det specificeras vilka mål som ska uppnås för att den svenska styrkans arbete i Afghanistan ska anses vara utfört. Utan en tydlig målbild är det svårt att se hur effektiv styrkan är. Det är också av vikt att vi presenterar vilken tidsram insatsen har. Det räcker inte med det som regeringen skriver i sin proposition. Vad som krävs är att regeringen tar ett helhetsgrepp över både den militära och den civila insatsen i Afghanistan. Det är helt i enlighet med den strategi för den svenska internationella insatsen som riksdagen har antagit.

Sverige deltar i en omfattande militär insats som saknar ett precist mål. Regeringens linje i Afghanistanfrågan är så diffus att den i praktiken innebär ett åtagande utan bortre gräns, vilket betyder att kriget skulle kunna pågå i ytterligare ett decennium eller två.

Efter det senaste valet är demokratimålet i praktiken överspelat. Något annat än vanstyre, korruption eller klanförtryck är svårt att föreställa sig. Försvarsministern har sagt gång på gång att om vi lämnar Afghanistan kommer talibanerna och terroristerna tillbaka och inbördeskriget kommer att blossa upp. Han sade det så sent som på Agenda i söndags. Men vad är det som råder i dag, frågar jag Sten Tolgfors. Är det ett inbördeskrig just nu? Åtta års krig har inte löst problemet utan tvärtom har det förvärrats för varje dag som går. Jag är glad att både Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en gemensam motion om strategin för den civila närvaron. Jag är också glad att Socialdemokraterna och Miljöpartiet har kommit överens om en översyn av den svenska insatsen före utgången av år 2011 för att se om vi ska vara kvar eller inte.

Då kommer min självklara fråga till regeringen: Varför kan inte regeringen, försvarsministern och de borgerliga ledamöterna tänka sig en översyn av verksamheten efter åtta år? För mig är det fullkomligt obegripligt att man inte vill ha en sådan översyn.

Problemet är att vi i ett inbördeskrig i Afghanistan har tagit ställning för den ena parten i kriget, nämligen president Karzai, som leder en regering som saknar legitimitet i landet och folkets stöd. Där Sverige befinner sig i den norra delen röstade en majoritet mot Karzais regering.

Det krävs en politisk lösning för att få slut på inbördeskriget, där talibanerna är den ena parten, och inte en ensidig satsning just på den militära vägen, som har varit en återvändsgränd sedan den första dagen.

Afghanistan är splittrat i 34 provinser, och det finns säkert lika många problem som det finns provinser i Afghanistan.

Fattigdom och korruption driver kriget i Afghanistan. Det framgår av den undersökning som den brittiska biståndsorganisationen Oxfam och lokala organisationer har gjort. Den var den som Hans Linde rapporterade om. Rapporten målar upp en mörk bild av det krigshärjade landet och uppmanar regeringen att upprätthålla lagarna, reformera polisen och rättsväsendet samt agera mot korruption och se till att få ett slut på kulturen med straffrihet och beskyddarverksamhet.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

70 procent av de intervjuade soldaterna angav arbetslöshet och fattigdom som den viktigaste drivkraften i kriget, och 48 procent angav korruption och ineffektivitet i den afghanska regeringen som en viktig faktor. Många av de tillfrågade pekade på krigsherrar som innehar maktpositioner och brist på förtroende för regeringen.

Biståndsorganisationen Oxfam skriver att en stor del av myndighetspersoner och makthavare som antas ha band till kriminella nätverk måste bli föremål för en grundlig, oberoende utredning, inklusive toppskiktet i regeringen.

Herr talman! Sverige måste aktivt ändra Afghanistanpolitiken genom att presentera en långsiktig och bred strategi för det svenska engagemanget i Afghanistan med en framtida ökad civil närvaro och en minskad militär närvaro på sikt.

Med det yrkar jag bifall till reservationerna 3 och 4.

Anf. 178 KARIN ENSTRÖM (m):

Herr talman! Vi ska i morgon fatta beslut om att förlänga mandatet för det svenska deltagandet i ISAF, den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan. Det mandatet föreslås gälla till utgången av december 2010.

Likt föregående talare börjar jag med att ställa frågan: Varför är Sverige i Afghanistan, och vad gör vi där?

Det är bara att titta på det som har hänt i Afghanistan för att se att det fanns väldigt goda orsaker till att FN:s säkerhetsråd fattade beslut och att Afghanistans regering fattade beslut om att bjuda in en internationell säkerhetsstyrka som ska kunna bidra till en fredlig, demokratisk utveckling i Afghanistan. Grundsytet var också att stödja övergången till ett demokratiskt samhälle.

Vi är också i Afghanistan därför att vi tillsammans med de flesta andra länderna vill stoppa talibanerna från att ta över styret igen. Vi vill inte låta Afghanistan återigen bli en säker tillflyktsort för terrorister och kriminella. Vi vill inte heller att Afghanistan ska fortsätta att vara den alltigenom dominerande producenten och exportören av heroin och opium.

Vad gör vi då i Afghanistan? Jag vill först understryka att Afghanistan är Sveriges största åtagande i förhållande till ett enskilt land. Det är bland det svåraste vi har gjort. Sveriges engagemang kommer under nästa år att kosta drygt 2 miljarder kronor. Men vi har en helhetssyn på engagemanget, och vi tror att detta engagemang är helt nödvändigt.

Det är en kombination av civila och militära insatser som behövs. Vi måste, precis som Urban Ahlin tog upp i sitt inledningsanförande, hjälpa afghanerna att bygga upp sitt land igen och ansvara för sin egen säkerhet. Vi måste stödja återuppbyggnad av polis- och rättsväsen. Vi måste stödja återuppbyggnad av en armé, av ett utbildningsväsen och av en infrastruktur. Vi måste ge förutsättningar för företagare och näringsliv. Det hoppas jag att vi alla är överens om.

Denna helhetssyn präglar nu inte bara Sveriges arbete. Den präglar EU:s arbete, den präglar Natos arbete och den präglar FN:s arbete. Det här är inte enkelt, men vi får inte låta bli att försöka.

Om Vänsterpartiet påstår att den svenska regeringen fortfarande tror att det finns en ensidig militär lösning på den här konflikten har företrädarna för Vänsterpartiet varken läst propositionen eller lyssnat till debat-

ten. Det är helt enkelt inte sant. Dessutom presenterar man ingen alternativ lösning på problemet – om man kan säga så om en så komplex situation som den i Afghanistan.

I Afghanistan är Sverige en del av ISAF, och det har på ett bra sätt förklarats vad ISAF:s närvaro grundar sig på, alltså ett antal resolutioner i FN:s säkerhetsråd och inbjudan från Afghanistans regering.

Vårt svenska militära bidrag är till för att skapa säkerhet och stabilitet i de fyra provinser som ingår i vår regionala enhet, PRT i Mazar-e Sharif. Det här gör vi tillsammans med den afghanska polisen och den afghanska armén. Vi har utökat antalet personer som ska arbeta direkt med den afghanska armén i utbildnings- och samverkansgrupperna, som kallas OMLT.

När det gäller den militära insatsen är vår utgångspunkt att våra soldater ska ha så bra förutsättningar som möjligt för att kunna lösa sin uppgift. Uppgiften är riskfylld. För att minska riskerna måste man ha ett bra skydd, och skyddet består av en kombination av vilken utrustning man har – vapen, fordon, personlig skyddsutrustning – utbildning, vilket uppträdande man har och vilken förmåga man har att få bra underrättelser.

Skyddet består också av vilken typ av sjukvård man har tillgång till. Där har vi från det sammansatta utskottet understrukt behovet av tillgång till kvalificerad sjukvård och sjukvårdstransporter. Det är naturligtvis också en avgörande del för att säkerheten ska finnas där och för att soldaterna ska kunna göra sitt jobb.

De civila insatserna vill jag återkomma till. Jag vill erinra de föregående talarna om att regeringen så sent som i juli i år antog en ny långsiktig strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Afghanistan som gäller fram till 2013. Den syftar till att verka för bättre levnadsförhållanden för fattiga afghaner och har tre huvudområden. Det första är demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, det andra är utbildning och det tredje är att utveckla den privata sektorn. I den ingår också att ca 25 procent av det långsiktiga biståndet öronmärks för insatser i norra Afghanistan där vi har vår regionala enhet. Där finns det också en politisk rådgivare, och det finns fyra utvecklingsrådgivare som ska hjälpa till att kanalisera det här biståndet i samarbete med afghanerna själva.

Utgångspunkten i allt vårt utvecklingsarbete är att det inte är vi som kommer dit och gör arbetet, utan vi skapar förutsättningarna för att afghanerna själva ska kunna utveckla sitt samhälle.

Där måste jag säga att den militära insatsen är en förutsättning för den civila och vice versa. Jag har fram till i dag inte hört några argument som skulle få mig att ändra uppfattning.

Om vi då kommer till frågan, herr talman: Hur länge ska vi stanna kvar? Ja, så länge som det behövs. Det vill säga vi stannar kvar tills afghanerna själva kan ansvara för sin säkerhet. Vårt engagemang ska vara långsiktigt och mångsidigt. Att i dag, i det känsliga läge som vi nu har, börja sätta upp tidsramar eller någon typ av bortre parentes för vår närvaro tror jag vore mycket olyckligt. Det gynnar bara de krafter som vill destabilisera Afghanistan och dess närområde. Det gynnar de krafter som vill återinföra en religiöst totalitär, icke-demokratisk regim. Det kan vi inte acceptera.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Det är därför det också är svårt att säga ja till en översyn som så tydligt syftar till att se till att den militära delen i princip ska tas bort. Så fort man sätter upp en tidsram har man också talat om ungefär hur länge man står ut och hur länge man är villig att betala. Då menar jag både pengar och människors liv och lem.

Jag har fått höra i Afghanistan att afghanerna säger: Ni i ISAF, ni från väst, har klockan, men vi har tiden – vi väntar, så ska ni nog se att de tröttnar. Det är därför vi inte ska sätta någon bortre parentes. Sedan ska vi självklart löpande utvärdera allt vi gör, som vi gör med alla andra insatser, så att det är effektivt och ger resultat.

Herr talman! För framtiden måste vi bli bättre. Vi måste öka de civila insatserna. Vi måste förbättra koordinering och samordning både här hemma, mellan våra svenska myndigheter och departement, och mellan olika internationella organisationer och aktörer.

Vi måste gemensamt genom de kanaler vi har – genom FN, genom Nato och genom EU – ställa krav på president Karzai och hans regering, som innebär att man tar krafttag mot den korruption som genomsyrar hela samhället och att man intensifierar arbetet med att förbättra demokrati och mänskliga rättigheter.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också djupt beklaga det som hände i förra veckan. Mina tankar går till den döde tolkens familj och till de skadade soldaterna och deras familjer.

Det känns väldigt angeläget att kunna stå här i kammaren och uttrycka min tacksamhet och stolthet gentemot de kvinnor och män som gör och har gjort stora uppoffringar och utsätter sig för stora risker i våra internationella insatser.

Herr talman! Vår insats i Afghanistan är svår. Den är ibland mycket farlig, men den är alldeles nödvändig.

Anf. 179 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag får börja med att säga att Karin Enström i alla fall hade ett rätt i sitt anförande, nämligen att jag inte har lösningen på samtliga Afghanistans problem. Jag har inte heller någon ambition att kunna presentera det vare sig i dag eller någon annan gång i mitt liv.

Någonstans ligger ett av grundproblemen med hela den internationella insatsen just i Karin Enströms frågeställning, att det skulle vara politiker i riksdagen i Sverige eller någon annanstans i väst som skulle sitta inne med lösningarna när det gäller Afghanistans utmaning. Det är självklart inte vi i denna kammare, oavsett hur kompetenta och duktiga och välutbildade vi är, som sitter på lösningen när det gäller Afghanistans utmaningar. Det måste vara afghanerna själva som sitter på lösningarna. Vi behöver skapa förutsättningarna för att de också ska kunna formulera de strategierna.

Sedan tog Karin Enström upp tre argument för att vi ska vara i Afghanistan.

Det första är att vi ska garantera att talibanerna inte kommer tillbaka. Men problemet, Karin Enström, är att vi efter åtta år med ISAF ser att talibanerna är tillbaka i alltför stora delar av Afghanistan. De är det inte bara militärt genom att de kan kontrollera en viss by eller en viss väg-

stump utan genom att de nu lyckas bygga upp sitt samhällssystem igen. Man bygger upp juridiska nätverk. Man skapar domstolar och liknande.

Det andra argumentet för Karin Enström är att vi inte ska låta Afghanistan bli en frizon för kriminalitet och terrorism igen. Vi ser ju tydligt hur terrorismen fortfarande har en frizon i regionen, men inte i Afghanistan. Man har flyttat över gränsen in i Pakistan i stället. Vi har inte heller löst det problemet efter åtta års närvaro.

Det tredje Karin Enström tar upp är att Afghanistan inte får bli världens största opiumproducent. Vad jag vet är Afghanistan fortfarande, efter åtta år med ISAF på plats, världens största opiumproducent.

Det är uppenbart att man har misslyckats på samtliga de tre punkter som Karin Enström tog upp för att motivera att vi ska sända svenska soldater till Afghanistan. Varför, Karin Enström, ska man ensidigt fortsätta med samma strategi utan att göra några som helst omprövningar när man så fundamentalt har misslyckats på de här tre punkterna?

Anf. 180 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag tror att Hans Linde lyssnade lite dåligt, eftersom jag började med det övergripande syftet – det var jag mycket tydlig med. Det är att skapa ett fredligt och säkert Afghanistan där vi skulle kunna få en demokratisk utveckling.

Sedan vet jag inte om Hans Linde tycker att det är dåliga målsättningar att försöka uppnå det här, att vi inte ska ha talibaner och att vi inte ska ha en safe haven för kriminella opiumproducenter. Opiumproduktionen har gått ned, men den är fortfarande ett stort problem.

Det här är ingen lätt uppgift. Det håller jag med Hans Linde om. Jag har inte heller någon gång trott att vi enskilt i Sveriges riksdag skulle kunna lösa det här. Precis som jag sade i mitt anförande handlar det om afghanerna själva. Men de behöver hjälp. De klarar det inte utan oss. Med ”oss” menar jag då det internationella samfundet.

Jag funderar bara på de lösningar som nu Hans Linde säger sig inte ha. Det enda jag har hört som alternativ är att pumpa in mycket mer bistånd på ett väldigt osäkert sätt. För vem är då mottagare? Vem tar emot biståndet om vi inte har någon säkerhet i landet? Och hur ska förhandlingarna egentligen gå till? Vilka är våra motparter?

Jag tycker att det är jättebra med förhandlingar om man kan komma till bordet som, motsvarande, politiska partier. Men det är svårt att förhandla med någon som använder sig av sprängmedel både mot våra styrkor och mot sin egen befolkning.

Det här skulle jag vilja ha svar på. Och vad är egentligen viktigast i Hans Lindes värld? Är det en millimeterrättvisa mellan den militära insatsen och den civila insatsen? Eller är det viktiga vad man får för resultat av civila och militära insatser kombinerat?

Anf. 181 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Karin Enström pekar ut ytterligare två målsättningar med att vi ska vara i Afghanistan. Vi ska bygga demokrati, och vi ska skapa fred.

Det är i så fall bara ytterligare två punkter på den långa listan med ISAF:s misslyckanden. För vi har inte heller lyckats speciellt väl med att bygga fred. Vi ser snarare att freden blir mer och mer avlägsen för varje

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

dag som går. Och när det gäller demokrati kan knappast det senaste presidentvalet beskrivas som något slags demokratisk success story.

När det gäller att finna en politisk lösning i Afghanistan blir det lite tydligt. Karin Enström säger: Hans Linde är alldeles för ensidig. Han har inte läst betänkandet. Han har inte läst propositionen. Vi vill visst ha en politisk lösning.

Men hon säger samtidigt: Varför ska vi samtala med alla de här grupperingarna?

Det är samma sak här, Karin Enström. Det är inte jag som ska avgöra vem som ska prata med vem i Afghanistan. Låt afghanerna själva vara de som sitter vid ratten när de ska styra upp sina politiska lösningar!

Karin Enström sade i sitt anförande att hon inte har sett ett enda argument för att biståndet inte skulle behöva internationella insatser. Jag rekommenderar Karin Enström att läsa en väldigt läsvärd artikel av Torbjörn Pettersson som är generalsekreterare i Svenska Afghanistankommittén. Den publicerades för några dagar sedan på Newsmill. Om inte Karin Enström är beredd att lyssna på mig kanske hon har större respekt för Torbjörn Pettersson.

Så här skriver han i sin debattartikel: "Vi håller oss så långt från utländsk trupp – amerikansk, polsk, tysk och svensk – som möjligt. Istället för att bidra till vår säkerhet utgör utländsk truppnärvaro direkt livsfara för våra medarbetare. Argumentet att 'vi skyddar civila och biståndsarbetare' blir inte mer sant för att det upprepas ofta. Den offensiva militära strategi som valts i Afghanistan har minskat – inte ökat – förutsättningarna för humanitärt hjälparbete."

Har nu Karin Enström hört ett argument för att vi inte behöver internationella insatser, militära insatser, för att också kunna bedriva ett civilt bistånd?

Anf. 182 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Ja, jag har både läst och pratat med många företrädare för Svenska Afghanistankommittén. Som jag uppfattar det ser de företrädarna ingen möjlighet i att vi ensidigt från Sverige ska dra tillbaka den militära truppen.

Man beskriver att det finns svårigheter. Samtidigt har jag, som sagt, inte hört någon av dem säga: Det vore en jättebra idé att Sverige ensidigt tar hem sin trupp. Då har vi säkert en lösning i morgon på Afghanistan-problemet.

Nej, Hans Linde, alla andra partier här i riksdagen har kommit fram till detta – tyvärr. Jag säger "tyvärr", för det militära instrumentet är det dyraste instrumentet och det är det instrument som vi använder när vi inte har några andra instrument kvar i den säkerhetspolitiska verktygslådan.

Vi använder nu alla de instrument vi har – diplomati, civila insatser på alla möjliga områden, direkt humanitärt bistånd och bistånd till långsiktigt utvecklingsarbete tillsammans med afghanerna själva. Men tyvärr måste vi fortfarande ha det dyra instrument som militär närvaro innebär. Annars har vi ingen säkerhet. Och då har vi inga mottagare av det här biståndet, i alla fall inte någon mottagare som jag skulle vilja ge det till, om vi ska kunna mäta, utvärdera och se att det bidrar till en positiv sam-

hållsutveckling. Det är väl det som jag hoppas att vi alla är överens om, att vi vill ha en fredlig och en säker utveckling i Afghanistan.

Prot. 2009/10:32
18 november

Anf. 183 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Det är spännande det här, vilka olika glasögon man sätter på sig. Jag tycker att det är fantastiskt att höra Karin Enström. Vi har ingen säkerhet utan militärer, avslutar hon med.

Man kan väl titta på vilken statistik som helst och se att våldet har ökat. Trots att vi ökar det militära år efter år eskalerar detta. Talibanerna tar över mer och mer makt. Det är bara att titta på ren statistik. Då säger Karin Enström: Vi måste ha militärer för att öka den militära säkerheten.

Det blir ungefär samma frågeställning, men jag vill utveckla den lite grann. ISAF är där för att skapa fred och demokrati, säger Karin Enström. Men hur? Hur ska vi skapa fred och säkerhet?

Vi ska vara där över överskådlig tid, säger du. Du pratar kanske om 20, 30, 40 eller 50 år. Men ni har ju ingen agenda. Ni visar inte agendan för mig eller för oss. Har ni någon tanke på hur det ska skapas fred om vi ska vara där under väldigt lång tid?

Vi ska hjälpa talibanerna. Men Karin Enström var på samma hearing som jag. Vi fick höra i går att det är mycket pengar som står på spel. Vad jag försöker säga är att det är helt andra verktyg som måste till för att skapa ett stabilt samhälle i Afghanistan. Ditt svar och din lösning på det hela är att vi måste ha militärerna.

Min fråga är: Tror du verkligen på någon politisk lösning eller inte? Hur ser i så fall den ut?

Vi har Angela Merkel i Tyskland som sade att vi måste ha en exit strategy. Berlusconi sade likadant. Man kan skratta åt honom, men jag har hört andra, amerikanare och europeiska statsmän som säger ungefär samma sak.

Kan man inte ha både och? Varför kan man inte öka biståndet och minska det militära? Vilket är ert tänk om detta? Jag får inte ut det av ditt anförande.

Anf. 184 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är inte ofta som Peter Rådberg söker sina råd hos Silvio Berlusconi. Det var intressant att höra.

Det är väl helt uppenbart. Det verkar som att Peter Rådberg inte hör vad jag säger och inte heller läser propositionen eller läser den med helt andra glasögon. Det är ingen, som jag uppfattar det, i den här kammaren som propagerar för en ensidig militär lösning. Det handlar om en kombination. Vi har militärer på plats som kan svara för säkerhet och stabilitet så att vi kan komma in med de civila resurserna.

Vi ökar det civila biståndet väldigt mycket. Vi ökar det med 60 procent. Nästa år kommer det långsiktiga utvecklingsbiståndet att ligga på ca 500 miljoner. Vi ger också humanitärt bistånd, dels direkt, dels via internationella organisationer.

Hur gör man då för att få ordning på en stat som har varit så krigsdrabbad? Det är inte lätt. Det visar det här. Jag tror inte att lösningen är att ta hem alla trupper. Jag förstår inte hur det skulle bli ett säkrare och fredligare Afghanistan.

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Peter Rådberg frågar: Har det blivit säkrare? Det är klart att med fler trupper som har kommit till Afghanistan och med fler områden som man är i riskerar våldet inledningsvis att öka. Då möter man motståndarna mot den internationella närvaron. Det är inte så att de som skjuter på ISAF är de som i första hand kommer att verka för en fredlig demokratisk utveckling i Afghanistan, inte i min värld i alla fall.

Jag är glad för att Miljöpartiet fortfarande och uppenbarligen två år till tycker att det är jättebra att ha svensk trupp där, men efter två år är det tydligen en jättedålig lösning. Jag får inte den ekvationen att gå ihop.

Anf. 185 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Det sista förstod jag inte. Vi ska ha en översyn 2011. Du kan läsa. I den översynen står det att vi är kvar eller att vi lämnar. Det är det som översynen handlar om.

Jag tycker att Socialdemokraterna och Miljöpartiet i alla fall har ett tänk. Vi ska göra en översyn. För mig är det obegripligt att man inte kan ha en översyn efter åtta års närvaro i Afghanistan. Varför kan man inte ha en översyn?

Finns det någon verksamhet i samhället som inte har en översyn över det man gör? Vi tuggar på. Vi kör på som vanligt så får vi se vad som händer.

Det är klart att man ska ha en översyn över all verksamhet, kommunal som statlig. För mig är det fullkomligt självklart. Biståndet är ungefär 25 procent totalt sett. Ni ökar. Jag sade att jag tycker att det är bra. Men om man ska ha en långsiktig lösning på problemen i Afghanistan måste biståndet öka. Delar du den uppfattningen eller delar du den inte?

Du säger att vi gör både och. Jag håller med om det. Vi är helt överens i sak. Miljöpartiet vill inte heller lämna Afghanistan. Jag får säga det väldigt tydligt. Karin Enström säger det motsatta. Vi vill inte lämna Afghanistan. Vi vill ha en översyn, och så ska vi fatta ett beslut då om vad som ska gälla. Men under tiden vill vi sänka den militära delen och öka den civila. Delar Karin Enström den synen som vi har?

Karin Enström envisas med att tala om militär säkerhet. Jag kan bara hänvisa till mitt första inlägg när vi pratade. Jag tror att all statistik visar det motsatta. Det är inte så enkelt som att skicka dit 10 000 man till. Det är kanske därför Barack Obama nu tvekar om han ska gå på de extra 40 000 eller inte. Han har väl insett att det kanske inte är lösningen i Afghanistan att skicka fler militärer. Det kanske finns andra verktyg som man ska använda.

Anf. 186 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag blir inte riktigt klok på var Peter Rådberg börjar. Först är det ett våldsamt angrepp på att jag har argumenterat för att vi ska ha svensk trupp i Afghanistan. Sedan säger han att det vill de också, i alla fall i två år till.

Man måste göra ständiga omprövningar i allt man gör. Jag är emot att säga att vi ska ha en översyn som syftar till att vi i princip drar oss ur 2011. Om det är så det tolkas – det är så jag har tolkat det – tror jag att det är väldigt olyckligt. Då är det bara att säga: Kör på nu två år till mot de internationella styrkorna! Sedan kommer de att tröttna. Det går inte

framåt. Då kommer de att lämna, och så kommer saker och ting att kunna återgå till vad det har varit förut.

Det är det som jag har emot en bestämd översyn med ett bestämt syfte. Den troligaste utgången är att man ska dra därifrån.

Sedan sade Peter Rådberg att vi under tiden fram till 2011 skulle minska det militära bidraget till förmån för det civila. Det får jag inte heller ihop riktigt, eftersom jag först trodde att Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna är överens om att vi ska ha nuvarande truppstorlek fram till den översyn som man föreslår ska vara klar 2011.

Jag får inte riktigt ihop Peter Rådbergs argument i dag. Min fasta tro är att i allt man gör ska man ständigt pröva vad man gör. Jag tror att vi kommer att få tillfälle att pröva relationerna mellan kostnaderna för den militära insatsen och den civila insatsen. Det bör man göra löpande.

Det viktigaste är att vi ökar det civila biståndet. Det vet Peter Rådberg.

Anf. 187 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Det kan vara lämpligt att påminna sig om att vi tar de här besluten i en stor och bred enighet i Sveriges riksdag. Den som följer den här debatten kan få en bild av att vi är splittrade, men ärendet handlar om att vi förlänger insatsen i Afghanistan i ett år. Om detta är sex av sju av riksdagens partier helt överens. Det visar på den bredd som finns här. Det är en majoritet i Sveriges riksdag som ställer upp på insatsen.

Jag vill lugna Karin Enström. Hon säger att hon är emot en översyn för att den har ett bestämt syfte, det vill säga att vi ska lämna inom den närmaste framtiden. Låt mig varna för att sprida den bilden, att denna översyn som vi, Miljöpartiet och Socialdemokraterna, efterfrågar skulle ha ett bestämt syfte.

Jag kan garantera Karin Enström att det inte finns något sådant bestämt syfte. Vi tycker bara att det är rimligt att man ser över insatsen utifrån de tre olika områden som jag nämnde.

Det är ganska naturligt och intellektuellt hederligt att säga att visar översynen att vi inte kan göra nytta i Afghanistan ska vi naturligtvis inte vara kvar där. Kan vi göra nytta i Afghanistan ska vi stanna där.

Det finns inget bestämt syfte över huvud taget. Jag varnar för att ge den bilden. Risker är att det internationella samfundet börjar lyssna och tro att Sverige är på väg att lämna. Vi har sett sådana missförstånd tidigare. Därför vill jag tydligt understryka det. Detta är ett seriöst försök att göra en översyn och se om det finns något vi kan göra bättre, om det är någon mening att vara där och så vidare. Det är absolut inte på det sättet att det finns ett bestämt syfte att dra därifrån.

En sak som skulle kunna ingå i översynen och som jag vill att Karin kommenterar är att vi är ansvariga för ett väldigt stort PRT. Finns det någon möjlighet att regeringen kan ta upp en diskussion med andra länder och fråga om de kan ta hand om någon av våra fyra provinser?

Eller skulle man kunna tänka sig att den afghanska regeringen får ta över ansvaret för vissa distrikt och områden där vi känner att det är lämpligt att nu lämna över till den? Det kan vara en bra signal till lokalbefolkningen: Vi är inte här för att ockupera. Vi är här för att stödja den afghanska regeringen.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Anf. 188 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är viktigt att säga att vi har ett brett stöd. Jag är lite ledsen över att man uppenbarligen inte riktigt vill visa det.

Nu visar Urban Ahlin här att man har fått två av tre partier i den rödgröna oppositionen att vara överens om att säga ja till det här. Det är jag väldigt glad för, inte minst för Afghanistans folks skull.

Som jag sade i de tidigare replikskiftena måste man ständigt ompröva det man gör. Det tror jag är viktigt. Det farliga i detta är att om man säger att man ständigt omprövar så riskerar långsiktigheten att ifrågasättas, men nu ökar vi till exempel det civila biståndet genom att vi nu har en strategi. Sedan måste man alltid se över både hur den militära delen ser ut och om vi kan göra ännu bättre civila insatser.

Man ska också ha klart för sig att vi har ett stort område. Det håller jag med om. Vi kan jämföra den här insatsen, dock inte rakt av, i storlek, engagemang och tid med vad vi har gjort på Balkan. Då inser man också svårigheten. Det här är förmodligen ännu svårare än vad det internationella samfundet gjorde på Balkan. Det betyder att man måste ha tålamod. Man måste självklart vara villig att pröva det man gör, och man måste visa ett långsiktigt engagemang. Allting som gör att man kan börja tvivla på Sveriges ambition och som sätter upp bortre parenteser tror jag är mycket olyckligt.

Sedan får vi se om ni i oppositionspartierna kan komma överens. Jag måste fråga Urban Ahlin hur det känns att i det här gänget ha ett parti som är så totalt emot det ni två andra partier är för.

Anf. 189 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Ett: Låt mig först påminna om att det beslut vi tar nu har en större enighet än vad vi hade för ett år sedan. Det är bra att det är på det sättet och att Sveriges riksdag kan visa att vi står upp bakom den här insatsen.

Två: Låt mig än en gång försäkra Karin Enström om att översynen inte har något bestämt syfte, och den innehåller ingen bortre parentes. Det är ett ärligt försök att se över om insatsen fullföljer sitt syfte och att vi närmar oss det vi vill.

Det vi socialdemokrater och miljöpartister är överens om är att vi vill att den afghanska polisen och militären själva ska ta hand om sin säkerhet. Det vill vi också para med att öka biståndet för att på det sättet få till tillit och hopp bland den afghanska befolkningen. Jag tror att det är en klok politik.

Vi arbetar i den rödgröna arbetsgruppen med att formulera en regeringsplattform som vi ska regera på. Jag tror att det med dagens debatt är ganska tydligt att sex av sju riksdagspartier står bakom den nuvarande positionen. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har en gemensam motion och en gemensam reservation om att vi vill göra en översyn 2011. Med det tycker jag att det är ganska klart vad en rödgrön regering skulle göra om vi vinner valet nästa år.

Låt mig än en gång säga att det är bra att riksdagen tar de här besluten i så bred enighet. Tolka inte vårt förslag om en översyn som att det finns några parenteser! Det är ett ärligt försök att se över insatserna i Afghanistan.

Jag vill skicka med en sista sak till Karin Enström: Jag tror att regeringen behöver ta en del initiativ för att se till att andra kan ta ansvaret i vårt PRT. Det är ett stort område, och vi har väldigt få soldater för att täcka detta område. Det enklaste kanske ändå är att den afghanska regeringen själv faktiskt, nu när den afghanska armén blir starkare också i vårt PRT, får ta ansvar för områden som vi tycker är lämpliga att lämna över för att på det viset också ge en signal till den afghanska befolkningen: Vi är här för att hjälpa er att ta hand om er säkerhet.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Anf. 190 KARIN ENSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det gör mig tryggare att Urban Ahlin på det sättet visar sitt långsiktiga engagemang och att han försäkrar mig om att det inte är en bortre parentes. Det var inte helt lätt att utläsa.

Jag tror också att det är viktigt att vi visar för alla våra väljare och för hela Sverige att vi är så många partier som står bakom den här insatsen. Det är, precis som de flesta inser, bland det svåraste som Sverige gör. Det innebär att man hela tiden måste vara beredd att pröva den väg som ger bäst resultat.

Det hoppas jag att vi kan göra tillsammans.

Anf. 191 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Afghanistan är ett av världens fattigaste länder. Barn som föds i Afghanistan tillhör dem som får växa upp med de absolut tuffaste villkoren i världen. Det visar inte minst FN:s senaste index över 182 länder. Fattigdomsbekämpning, herr talman, är centralt i svensk politik för global utveckling. Insatser i konflikt- och postkonfliktländer är viktiga för att bekämpa fattigdom och skapa förutsättningar för utveckling.

Afghanistan är ett land drabbat av nära tre decenniers krig och konflikter. De afghanska barnen föds i ett land där samhället, staten, inte kan tillgodose de mest grundläggande behoven. Bristen på utveckling bidrar till hopplöshet, extremism, narkotikahandling och annan kriminalitet och korruption. Bristen på utveckling ökar i stället för att minska konflikterna i landet.

Sedan förra året har vi från svensk sida visat viljan till en bredare ansats för att stödja den afghanska befolkningen. Vi har uttalat att vi gör det långsiktigt, där den militära delen och den militära närvaron bara utgör en del. I juli i år antog regeringen, vilket också tidigare påtalats, en ny långsiktig strategi för svenskt utvecklingssamarbete fram till 2013. Vi ökar biståndet till 500 miljoner. Vi har också 114 miljoner i humanitärt bistånd och dessutom bistånd via både EU och FN.

Vi i Sverige ska tillsammans med den afghanska regeringen och övriga givare bidra till att förbättra levnadsförhållandena för fattiga afghaner. Vi fokuserar, som också sagts, på demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, på utbildning och privatsektorsutveckling, väl i linje med vad som sades på konferensen i Haag så sent som i våras.

Inom alla de fokusområden som vi har ska vi ta vara på möjligheten till särskilda insatser när det gäller flickor och kvinnor. Sida förstärker följdriktigt sin närvaro med utvecklingsrådgivare för att klara bättre samordning. Sveriges ambassad i Kabul finns på plats. Sverige har genom sin närvaro medverkat till att stärka både resolution 1325 om kvinnor, fred

och säkerhet, resolution 1820 om sexuellt våld samt FN:s resolutioner 1612 och 1682 om barn i väpnade konflikter.

Under det gångna året har säkerhetsläget i Afghanistan försämrats, så också i regionen. Den humanitära situationen har förvärrats till följd av ökade stridigheter men också av naturkatastrofer. Det finns bortåt 7,4 miljoner afghaner som behöver livsmedelsstöd, enligt vad FN uppskattar. Antalet internflyktingar ökar, delvis också det till följd av stridigheter i regionen, alltså inte bara i Afghanistan.

Det gångna året har också präglats av det förestående valet, det första på flera decennier som genomfördes av afghanska myndigheter, med stöd av FN och alltså inte genomfört av det internationella samfundet. Valet visade helt klart stora brister, men det kunde ändå genomföras mot alla odds och trots alla hot och stridigheter, mycket tack vare att människor faktiskt vågade gå ut därför att militär närvaro skapade trygghet och säkerhet.

Jag gläds också åt att höra från vårt område hur man har kunnat stötta även kvinnliga kandidater att delta och kampanja, att föra samtal med medborgarna i det val som var.

Som sagt: Valet visade stora brister, och utfallet utmanar. Men när president Karzai installeras nu i dagarna krävs det att han visar förmåga att komma till rätta med korruptionen och bygga legitimitet för den afghanska staten och det afghanska rättssystemet. Det är en lång väg att gå, och det finns många utmaningar. Därför är det också viktigt att vi är tydliga med vår långsiktiga vilja, både att stödja och att ställa krav.

FN:s säkerhetsråd beslöt den 8 oktober i år om en förlängning med tolv månader av ISAF:s mandat.

Beslutet uttalar behovet av att stärka ISAF, uppmuntrar att vi tränar afghanska säkerhetsstyrkor och att vi arbetar med närhet till den afghanska regeringen.

Herr talman! Sverige har en tradition att hörsamma säkerhetsrådets begäran om stöd. Så också denna gång. Vi gör det i det betänkande som vi i dag behandlar. Vi föreslår en förlängning av det svenska bidraget till ISAF till utgången av 2010 och att bidraget ska uppgå till ca 500 personer under 2010 inom ramen för personalstyrkan på 855 personer.

Jag vill i detta sammanhang också betona värdet av den ökade nordiska samverkan även i insatserna i Afghanistan, både när det gäller utvecklingssamarbete och när det gäller säkerhetsområdet, både polisiärt och militärt.

Jag vill också betona det glädjande i den stora samsyn som finns här i kammaren bakom beslutet.

Men jag kan ändå inte undgå att kommentera Vänsterpartiets reservation – det gjorde också Karin Enström tidigare – där man påstår att den svenska regeringen, och jag förmodar majoriteten här i kammaren, blir alltmer ensam om att tro att det finns en ensidig militär lösning på konflikten i Afghanistan.

Herr talman! Det är nog snarare så att Vänsterpartiet är ensamt om att tro att det är någon som hävdar just detta. Där är snarare tvärtom, vilket framkommit inte bara här i dag utan många gånger tidigare med all önskvärd tydlighet. Det finns ingen militär lösning, men det finns inte heller någon utveckling utan förbättrad säkerhet. Ett tillbakadragande av den internationella närvaron skulle kasta in landet i ett nytt krig. Jag

hörde häromdagen på ett möte där både jag och Hans Linde var att det skulle bli ett inbördeskrig långt värre än det som man tidigare skådat.

Det var också det som var bilden när Ban Ki Moon besökte riksdagen och vi hade möjlighet att samtala med honom. Han var mycket tydlig: Dra inte tillbaka styrkorna. Se till att vara närvarande.

De svenska styrkorna i Afghanistan skapar inte demokrati, ger inte utbildning till flickor och kvinnor och säkrar inte utveckling av privat sektor. Men de betyder ökad säkerhet för civilbefolkningen, förbättrade möjligheter för flickor och kvinnor och förbättrade möjligheter till utveckling av en privat sektor i det afghanska samhället, och det betyder i förlängningen ökat afghanskt säkerhetsansvar.

Jag är tacksam för de insatser som våra kvinnor och män gör i den svenska styrkan, och jag känner djupt för alla anhöriga som sänder i väg nära och kära för att göra en insats för oss alla för säkerhet och utveckling i Afghanistan för det afghanska folket.

Jag vill liksom andra före mig sända några tankar till den döde tolkens familj och utgår från att vi från den svenska sidan tar ansvar även när det gäller det tragiska dödsfall som har inträffat. Jag tänker naturligtvis också på de skadade och på deras anhöriga, och jag är tacksam för alla som är beredda att offra så mycket för att fullgöra vårt uppdrag och också FN:s uppdrag.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 192 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Kerstin Lundgren säger att man inte ser att det finns en militär lösning och att man också tror att det behövs en politisk lösning. Men vilka initiativ har den borgerliga regeringen tagit under de gångna åren för att finna och stödja en politisk lösning?

Om det är någonting som jag har lärt mig under de tre år som jag har haft förmånen att sitta i denna kammare så är det att ibland skilja på retoriken från talarstolen och verkligheten ute i fält. Detta är ett lysande exempel. Vi har tidigare hört andra borgerliga företrädare tala om hot och om en politisk lösning. Men vilka initiativ tar ni för att nå en politisk lösning?

Fram till den dag som jag ser att den borgerliga regeringen kan visa att man gör någonting annat än att ensidigt satsa på militära lösningar kommer jag att fortsätta hävda att det är just det som man gör, nämligen att satsa ensidigt på militära lösningar.

Jag måste också kommentera Kerstin Lundgrens anförande. Hon inledde med att prata om de afghanska barnens lidande. Jag tror ingen har invändningar mot den bilden av den fruktansvärda humanitära situationen som många afghaner tvingas leva i, trots att vi har haft ISAF på plats i åtta år.

Just därför blir jag lite fundersam när jag sedan omsätter Kerstin Lundgrens retorik från talarstolen till hur jag misstänker att hon kommer att rösta i morgon, nämligen på en regeringslinje som innebär att för varje krona som den svenska regeringen avsätter i bistånd kommer man att lägga 3 kronor för militära insatser. Anser Kerstin Lundgren, sett i perspektivet från de afghanska barnens situation, att det är en rimlig fördelning?

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Anf. 193 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag ska börja med det sista som Hans Linde sade. De afghanska barnen behöver få hopp och behöver få ett samhälle som fungerar så att de i vissa områden kan fortsätta att gå till skolan och så att de i de områden där det inte är möjligt kan få göra det, och där man känner att det finns förutsättningar för det civila samhället att komma i gång.

Herr talman! Vi vet att det som är så förödande är att det i den här typen av krig och konflikter är barnen som drabbas hårdast därför att det civila samhället inte kommer i gång om man saknar säkerhet. Det är därför som det är viktigt att hörsamma FN:s förfrågan och FN:s begäran.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man säger: Låt oss dra oss tillbaka. Låt oss inte lyssna på FN och FN:s begäran, utan låt oss dra oss tillbaka och låt någon annan göra denna uppgift i stället.

Eller menar Hans Linde att hela FN:s säkerhetsråd har tagit ett felaktigt beslut och att hela ISAF-insatsen ska dras tillbaka? Vilket samhälle möter då barnen i Afghanistan?

När det gäller frågan om att det inte finns en militär lösning är det precis därför som vi har ökat insatserna och varit tydliga när det gäller en långsiktig strategi på utvecklingsområdet, och vi har öppnat en ambassad i Afghanistan för att kunna föra samtal. Det är inte för inte som vi också jobbar med den polisiära sidan för att utveckla civilsamhället, och vi ser inte bara ett besök från svensk sida i Afghanistan utan rätt många. Inte minst vår utrikesminister har åtskilliga gånger varit i Afghanistan. Vi gör en insats, EU gör en insats och det internationella samfundet gör en gemensam insats för att nå en framgång.

Anf. 194 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag hör retoriken, men jag hör ingenting om det konkreta agerandet ute i fält. Det pratas här om att vi behöver en politisk lösning, men man kan inte redovisa något initiativ som den borgerliga regeringen har tagit för att stötta de försök till politisk lösning som faktiskt finns.

Det finns en rad exempel på hur den afghanska regeringen i Kabul men också andra länder har försökt hitta vägar för att starta en freds- och försoningsprocess.

Kerstin Lundgren har inte lyckats redovisa hur Sverige på något sätt har stött dessa processer. Fram till den dag då man kan redovisa att man på något sätt har stöttat de försöken kommer jag att fortsätta hävda att man har en ensidig militär strategi för Afghanistan, för det är det som man har på marken.

Låt oss då ta upp frågan om FN-mandat. Vi från Vänsterpartiets sida har också erkänt att det finns ett FN-mandat och att det finns en begäran från FN att vi ska delta i denna insats. Det uttryckte vi även i vår motion. Det är ingenting som vi har hymlat med.

Däremot är det fortfarande så att varje land har egen makt att avgöra vilken begäran från FN som man vill hörsamma. Det är knappast så att varje förfrågan från FN har hörtsammats av Sverige eller av den borgerliga regeringen.

Jag skulle förstå Kerstin Lundgrens linje och känna respekt för den om hon samtidigt drev linjen att vi ska hörsamma varje förfrågan från FN. Men så har inte varit fallet. Den borgerliga regeringen och Center-

partiet har varit med om att tacka nej till svenskt deltagande i en rad FN-insatser. Eller anser Kerstin Lundgren och Centerpartiet att vi även ska hörsamma begäran från FN när det gäller till exempel insatsen på Haiti? Jag har inte hört något sådant utspel från Centerpartiet. Det är möjligt att jag har missat det i pressmeddelandefloden.

Man ska också komma ihåg att det faktiskt är en rad länder som har valt att avveckla sitt bidrag till ISAF. Serbien har gjort det, Schweiz har gjort det, och Ban Ki Moons eget hemland Sydkorea har valt att dra tillbaka sina trupper. Är det Centerpartiets och Kerstin Lundgrens åsikt att dessa tre länder har svikit Afghanistans befolkning?

Anf. 195 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Om FN-systemet skulle säga att vi inte längre har i Afghanistan att göra skulle den diskussion som Hans Linde för ha en grund. Men FN kräver ju och önskar förstärkta insatser av ISAF. Hans Linde svarar: Låt oss dra oss tillbaka. Tre andra länder har gjort det; låt oss också göra det.

Hans Linde blir svaret skyldig. På vilket sätt ökar det förutsättningarna att nå framgång med de civila insatserna? På vilket sätt ökar det framgången för fred och säkerhet? På vilket sätt kan ett tillbakadragande av svensk militär skapa en politisk lösning?

Det är snarare tvärtom. Det ökar förutsättningarna för dem som vill motsätta sig en utveckling av Afghanistan som kan skapa möjligheter för kvinnor och flickor att delta. Det ökar möjligheten för dem som vill förhindra möjligheten för mänskliga rättigheter att få ett rejält fäste.

Det är tufft i Afghanistan. Det finns många svåra uppgifter. Dem löser man inte bättre genom att säkerhetsläget ytterligare försämrats. Det skulle det göra om vi drog oss tillbaka. Det är därför angeläget med svensk närvaro också i Afghanistan.

Anf. 196 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Vi har nu kommit en bra bit in i kvällens debatt. Jag vill ändå erinra om det som jag uppfattar utgör en skyldighet för Sverige att vara i Afghanistan i denna ytterligt svåra tid.

Som Urban Ahlin konstaterar har medlemmar av Förena nationerna under FN-stadgan principiell skyldighet att ställa upp när världssamfundet kallar.

Det är uppenbart för alla att det finns en humanitär och på solidaritet grundad skyldighet att vara i Afghanistan – ett av världens mest krigshärjade länder som har upplevt mer än 30 år av konstant väpnat våld.

Det handlar inte bara om det. För blott månader sedan stod pakistanska talibaner mindre än 100 kilometer från Islamabad och därmed 100 kilometer från kontrollen över de kärnvapen som Pakistan förfogar över.

Den som inbillar sig att det går att göra skillnad på nationell säkerhet och internationell säkerhet misstar sig gruvligen.

Jag är naturligtvis glad och nöjd över att Socialdemokraterna och numera även Miljöpartiet stöder den förlängning av det svenska mandatet som riksdagen ska ta ställning till.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Parentetiskt kan jag säga att det är skönt att notera att om det blir en annan regering nästa år kommer uppenbarligen Vänsterpartiet inte att ha något inflytande över den här frågan.

Jag vill varna för det tal som finns i reservationerna om ett ansvarsfullt tillbakadragande. Den typen av uttalanden är ägnade att ta fokus från den uppgift som vi ska utföra i Afghanistan. När man talar i de termerna blir det lätt så att återtåget – ansvarsfullt eller ej – blir ett självändamål. Man blir fånge i sin egen tidtabell.

Jag tror också att alltför defaitistiska skrivningar kan vara ägnade att stärka motståndarens beslutsamhet. Om man säger att man ska göra återtåg om så eller så många år ger man ju signalen att bara vi håller ut i vårt motstånd kommer den internationella närvaron att försvinna.

Urban Ahlin poängterade att det inte var fråga om någon ökning av antalet svenska soldater i Afghanistan. Det är helt korrekt. På den punkten stämmer årets betänkande väl med förra årets.

Peter Rådberg säger ganska tydligt att vi bör minska den militära närvaron till förmån för en ökad civil militär närvaro. Jag vill varna för en sammanblandning mellan de två frågeställningar som den här kammaren har att bemöta, nämligen: Ska vi vara i Afghanistan eller inte? Om vi är där, vad behöver vi för resurser för att klara av det arbete vi har tagit på oss?

Det finns en reservation om en översyn. Enligt min mening gör vi översyn av vår närvaro i Afghanistan varje år när vi tar ställning till de betänkanden som regeringen lägger fram. Reservationen på den här punkten antyder tyvärr att oavsett vilket alternativ man hamnar i när man har gjort sin analys och sin översyn finns det tydliga tecken på att man vill lämna landet senast om några år efter 2011.

Urban Ahlin har försökt moderera de skrivningarna i motionen. Han får gärna göra nya försök.

Jag tror inte att någon inbillar sig att säkerheten i Afghanistan skulle förbättras vare sig av att den internationella truppen eller den svenska truppen åkte hem. Det skulle tvärtom leda till – det har sagts många gånger i kväll – att Afghanistan kastas tillbaka till ett medeltida barbari med oändligt och ofattbart lidande för civila män, kvinnor och barn.

Jag är också lite bekymrad över den svartmålning som görs av situationen i Afghanistan, särskilt från Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Det finns skäl att peka på att 80 procent av den afghanska befolkningen nu har tillgång till grundläggande sjukvård.

Det är viktigt att säga att sex miljoner barn går i skola, av dem är cirka två miljoner flickor.

Vi ska inte glömma att bnp i Afghanistan de senaste åren har ökat med tvåsiffriga tal.

Vi ska inte bortse från att Sverige nu fyrdubblat antalet biståndsrådgivare i det svenska PRT, att 25 procent av medlemmarna i Afghanistans parlament är kvinnor eller att den afghanska nationella armén nu räknar mer än 100 000 soldater.

Det innebär inte att det inte finns saker att förbättra. Det finns det förvisso. Det sker nu en del, enligt min mening, viktiga framsteg.

Det inrättas en samverkansfunktion inom Regeringskansliet där berörda myndigheter från svensk mark samordnar sina insatser för att un-

derstödja den svenska närvaron i Afghanistan. Jag tror att det är ett utomordentligt viktigt redskap för att förbättra vårt arbete.

Regeringen säger att det kommer att bli en civil ledning för de civila rådgivare som Sverige har i Afghanistan. Man utesluter inte heller att så småningom inrätta en civil ledning för hela PRT. Det tror jag skulle vara ett väldigt viktigt steg.

Biståndet måste naturligtvis fortsätta att växa. Nu når vi 480 miljoner kronor under 2010. Hittills i år ska man till det lägga 115 miljoner kronor i humanitärt bistånd.

Vid en utskotts hearing i går slant min tunga. Jag sade att Sverige sett till storlek var den största biståndsgivaren i Afghanistan. Det stämmer inte. Bland annat Norge, vårt kära broderland, gör långt bättre ifrån sig på den här punkten, så det finns utrymme för Sverige att förbättra sig.

I dagarna åker FS 17, det vill säga den 17 rotationen av män och kvinnor som har varit i Afghanistan, tillbaka till Sverige.

Den rotationen har upplevt fler allvarliga incidenter och har haft fler traumatiska upplevelser än kanske någon tidigare kontingent. Det är viktigt att inte bara de som kommer hem utan också de som nu ska äga i väg – nämligen de som kallas för FS 18 – får det bästa omhändertagande som står att finna för att kunna hantera alla dessa sina upplevelser.

Därför är det också ett viktigt besked från försvarsministern att regeringen återkommer till riksdagen inom kort med en rad förslag inom området för omhändertagande av soldater.

Till sist handlar det om helikoptrar. I förra årets behandling av Afghanistanpropositionen fanns det ett förslag om en helikopterenhet som skulle tillföras från Sverige till Afghanistan under 2009. Under pågående behandling i utskottet informerade Försvarsmakten om att helikoptrarna på grund av tekniska problem skulle bli försenade. De skulle vara insatsberedda tidigast det andra kvartalet 2011.

När utskottet fick beskedet frågade vi: Vad kan man då göra i stället för att förbättra möjligheterna att snabbt ta skadade soldater till sjukhus? Svaret som Försvarsmakten gav var att man skulle undersöka alternativa möjligheter att åstadkomma en sådan luftburen sjuktransportförmåga.

Nu har det gått ett år, och utskottet kan konstatera att några alternativa möjligheter inte har kunnat identifieras. Detta är mycket tråkigt, eftersom frågan är kanske mer avgörande ur säkerhetssynpunkt än någon annan för de män och kvinnor som befinner sig i Afghanistan. Det är med viss bedrövelse som jag konstaterar att ansträngningarna från Försvarsmakten inte har synts vara så omfattande.

Här är det viktigt för oss alla att tänka i vidare banor. Om det är omöjligt att få gröna, svenska Medevac-helikoptrar till Afghanistan har vi en skyldighet att pröva andra möjligheter. En skadad soldat i Afghanistan bryr sig inte det minsta om huruvida det är en svensk helikopter, en grön helikopter, en ukrainsk helikopter eller en civil helikopter som hämtar honom eller henne till sjukhuset.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 197 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag blev uppmanad av Allan Widman att göra ett nytt försök att redovisa översynen, så jag gör väl ett sådant.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

I dag fattar vi ett beslut om att förlänga insatsen i ett år. Om man ser i vår översyn talar socialdemokrater och miljöpartister om att det egentligen är okej med två år för oss. Det är klart att den borgerliga ledningen här i riksdagen borde känna ett ganska starkt stöd från s och mp när vi nu signalerar att vi är beredda att vara kvar ända till 2011.

Det finns anledningar till detta. Vi har sett förskräckande exempel på valrörelser runt omkring i Europa. De har påverkats enormt av Afghanistan. Vi kan inte heller utesluta att saker händer i Afghanistan under valrörelsen just för att påverka ett valutslag. Jag tycker egentligen att det är ganska rimligt att man ser till att skapa en bred majoritet i Sveriges riksdag så att det går över valet till 2011. Detta är också en del av förklaringen till att vi lägger fram ett förslag om en översyn. Jag tycker att det är klokt.

Jag vill säga en sak när det gäller helikoptrarna. Jag tror att det är väsentligt att vi är medvetna om att vi är med i en multinationell styrka. Precis som Allan Widman sade bryr sig inte en skadad soldat om ifall det är en amerikansk eller ukrainsk helikopter som kommer och räddar soldaten. Jag tror att vi måste vara medvetna om detta. Det går inte att öronmärka några slags resurser och säga att dessa enbart är till för svenska soldater. Vi kommer alltid när vi är ute i multinationell styrka att vara beroende av att tyska eller amerikanska helikoptrar startar.

Det är precis som hemma i norra Skaraborg; det händer olyckor ibland när ambulansen redan är upptagen på annat håll, och det blir långa väntetider. Det är en risk vi får vara medvetna om som politiker.

Varför säger jag då detta? Det beror på att vi är lekmän när det gäller hur Försvarsmakten hanterar situationen. Jag tror att det är viktigt att vi låter professionen, det vill säga Försvarsmakten, själv se till att hantera situationen. Vi riksdagsledamöter ska ge de ekonomiska resurser som krävs för att Försvarsmakten ska kunna genomföra sitt arbete. Jag har alltid innan vi har fattat beslut i det sammansatta utskottet frågat chefen, Anders Lindström i det här fallet, om de har fullgod utrustning för att göra uppdraget på ett bra sätt. Om jag får svaret ja från professionen är jag nöjd med det.

Anf. 198 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Urban Ahlin har helt rätt; det finns ett antal länder i vår närhet som bistår med helikoptrar. Det finns en solidaritet inom ISAF som inte bara innebär att man ska hämta skadade soldater oavsett vilken nationalitet de har, utan det handlar också om vilka skador som ska prioriteras.

Samtidigt råder det ingen tvekan om att de länder som inte bidrar över lång tid med någon förmåga i ett viktigt hänseende förlorar inflytande över hur förmågorna ska användas. De har helt enkelt små möjligheter att ställa krav i sammanhanget.

Dessutom ska man ha klart för sig att varje helikopter som tillförs operationsområdet de facto innebär bättre möjligheter till snabb transport just för skadade soldater.

Jag utgår från att Urban Ahlin inte ångrar att han ställde sig bakom hemställan om att undersöka alternativa möjligheter till helikopterförmåga förra året och i det betänkande som antogs i förra veckan. Jag tror

att Urban Ahlin förstår att det här är en viktig resurs och att det är viktigt att Sverige som lead nation i området gör en ansträngning.

Vad beträffar längden på mandat ska jag inte konstra mer med Urban Ahlin. Men jag skulle uppskatta om det fanns något större omsorg när man formulerar reservationerna så att det blir tveklöst att det inte handlar om någon snar sorti under några omständigheter. När Urban Ahlin talade så väl om att vi nu har garanterat två år uppfattade jag honom nästan så att han yrkade på att mandatet skulle bli två år. Då får vi naturligtvis ta en diskussion om det.

Anf. 199 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det är exakt så som Allan Widman säger. Det är viktigt att ha förmåga och att Sverige kan bidra med saker i de multinationella styrkorna dels för att få inflytande över hur operationen görs, dels för att vi ska ha de resurser på marken som krävs för att våra soldater kan genomföra sin uppgift och kunna tas om hand. Det gäller till exempel saker som den attack som just nu har drabbat våra svenska soldater. Det är klart att det är rimligt och viktigt att Försvarsmakten har de resurserna.

Jag som lekman kan förstås inte bestämma om det ska vara helikopter 14 eller 10 eller Puma eller vad de nu heter. Det tycker jag att man måste överlämna till professionen att sköta. Jag säger det därför att jag märker i medierna att det ibland låter ungefär som att det här är en svensk insats och att vi flyttar ned alla svenska resurser. Det ska vara svenskt sjukhus, svensk läkare och svenska helikoptrar som ska ta hand om de våra. Det är därför jag vill understryka att det här är en multinationell insats. Vi är beroende av varandra. Vi är ömsesidigt beroende mellan länderna, och det är värt att notera.

Utan att förlänga debatten om vår översyn vill jag bara säga en sak när Allan Widman vill att jag ska skriva om reservationen så att det tydligt framgår att vi inte åker hem under några omständigheter. Det är inte rimligt. Det är klart som tusan att det finns alternativ där situationen i Afghanistan är sådan att vi inte kan uppfylla syftet med insatsen. Då ska vi naturligtvis inte vara där. Men med tanke på hur situationen ser ut i dag när det är enormt svårt och det finns en regering utan någon vidare stark legitimitet, när vi ser att attackerna ökar och att biståndet inte riktigt når full effekt säger vi socialdemokrater och Miljöpartiet ändå att vi är beredda att vara kvar. Vi tror att vi gör en meningsfull uppgift. Vi pekar på att det är rimligt att göra en översyn om två år. Men som sagt finns det ingen bortre parentes i detta, utan det är ett rimligt och ärligt försök att se över vad vi behöver bidra med i framtiden.

Anf. 200 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Jag är medveten om att Urban Ahlin förmodligen inte vid den här tidpunkten kan skriva om sin reservation. Mitt råd var mer ägnat att vara vägledande för framtiden.

Jag kan konstatera att man på s. 22 i betänkandet landar i punkt 1 eller punkt 2. Punkt 1 handlar om ett ansvarsfullt tillbakadragande. I punkt 2 märker man att den svenska truppinsatsen kan anses uppnå sina mål. I det fallet kommer den svenska militära insatsen att kvarstå i ytterligare

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

några år. Det är ägnat att inge viss osäkerhet, Urban Ahlin. Men jag är glad och nöjd med de förklaringar jag har fått här från dig muntligen.

Dess värre har inte Sverige några möjligheter att välja vilken helikopter som ska skickas till Afghanistan. Jag vill bara erinra om det som generallöjtnant Anders Lindström, Försvarsmaktens insatschef, sade här i riksdagen för ganska precis ett år sedan. Han sade att vilken helikopter som helst är bättre än ingen helikopter alls. Har vi det målet för ögonen tror jag att våra möjligheter är ganska talrika, herr talman.

Anf. 201 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Herr talman! Låt mig börja med något positivt. Jag håller med när det gäller helikoptrarna som ni diskuterade. Det är en förutsättning för att vi ska kunna vara där nere att vi har bra helikoptrar.

Jag tycker att Allan Widman hänger upp sig på detta med ett ansvarsfullt tillbakadragande i sitt tal. Ett ansvarsfullt tillbakadragande ska inledas så snart förutsättningar för detta finns. Är inte det självklart? Ni säger själva att vi ska vara där tills vi har uppfyllt våra mål. Sedan antar jag att vi drar tillbaka på ett ansvarsfullt sätt. Jag förstår inte den kritiken.

Allan Widman pratar om att nationell och internationell säkerhet hänger ihop och riktade kritik mot Miljöpartiet. Javisst, vi har ingen annan uppfattning än att internationell och nationell säkerhet hänger ihop på något vis.

Det tredje märkliga uttalandet som Allan Widman gjorde var att det finns mycket som är positivt och att vi bara pratar om det negativa. Jag har väl sagt hundra gånger i den här talarstolen när vi har haft en debatt att utvecklingen går framåt, och jag har pratat om de här barnen. Jag tycker att det är ett märkligt påhopp i den här debatten.

Jag vill avsluta med något positivt. Allan Widman säger att biståndet ska växa. Det tar jag till mig. Jag sade själv i talarstolen att ska vi få fred i Afghanistan någon gång måste biståndet öka. Men frågan till Allan Widman blir då: I förhållande till vad ska det öka? Hur mycket kan du tänka dig? Eller var det en läpparnas bekännelse att det ska öka? Du har väl förhoppningsvis en plan B när du säger att biståndet ska öka. Jag skulle vilja att du utvecklar det lite grann.

Anf. 202 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Herr talman! Under den här mandatperioden har biståndet ökat successivt. Till 2010 ökar det med ytterligare 30 miljoner kronor. Vi pratar inte bara om att öka biståndet, Peter Rådberg, utan vi ökar det de facto också. Jag har lyssnat på företrädare för Vänsterpartiet och för Miljöpartiet som pratar i termer av ett tredubblat bistånd till Afghanistan. Det blir egentligen trovärdigt först när man visar var man ska ta den här miljarden. Vilka länder är det som ska stå tillbaka på kort sikt? Här sker det nu en omväxling med ett ökat fokus på Afghanistan, och jag tror att det är helt rätt. Till skillnad mot vad som har påståtts här tidigare i kväll tror jag inte alls att det finns några ensidiga militära lösningar. De ska vara politiska och utvecklingsmässiga, men de kommer också av allt att döma att behöva vara militära under ganska lång tid.

Sedan anser jag fortfarande, Peter Rådberg, att delar av oppositionen lägger alltför mycket kraft och alltför mycket tid på att tala om det som inte fungerar. Vi har investerat mycket tid, ansvar och pengar i både den

civila och den militära insatsen. Jag tycker att det är viktigt att man ger en så balanserad bild som möjligt. Annars riskerar vi att stödet från opinionen för den insats som Sverige gör eroderar. Jag hoppas att också Miljöpartiet, som nu står bakom beslutet om en förlängd insats, instämmer i det.

Anf. 203 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag ska först be att få yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Den svenska militära truppen är i Afghanistan för att skydda civila människor mot talibanernas härjningar och attacker, och det gäller framför allt deras attacker mot kvinnor och barn. För detta krävs tyvärr en väpnad styrka för insatser med mycket hög personlig risk. Det är en risk som många i den svenska säkerhetsstyrkan väljer att utsätta sig för.

Hittills har vi haft en mycket stor politisk sammanhållning när det gäller dessa uppdrag där vi har skickat svenskar till olika säkerhetszoner. Den sammanhållningen har vi i riksdagen manifesterat genom att bereda och besluta i ett sammansatt utskott. Tyvärr ser vi nu början till ett uppbrott från denna enighet när vi läser reservation nr 4 från Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Där skriver man om en översyn av det svenska engagemanget. Det är ett ifrågasättande av insatsen. Denna översyn ska vara klar hösten 2011. Då ska man ta ställning till en eventuell fortsättning – ett ifrågasättande av insatsen – eller ett tillbakadragande av Sveriges militära insats. Det är ytterligare ett ifrågasättande som alla kan läsa och som inte kan suddas ut med alla repliker här i kväll.

Härmed ifrågasätter s och mp nödvändigheten av den svenska väpnade styrkans uppdrag. Det är ett ifrågasättande av nödvändigheten som vi dagligen kan bevitna i både mediala och institutionella rapporter.

Detta är början på en vankelmödig rödgrön utrikespolitik som uppstår när partier med helt olika utrikespolitiska värderingar ska försöka skriva ihop sig inför ett rödgrönt regeringsalternativ om olyckan är framme hösten 2010.

Fru talman! Det är djupt olyckligt för Sverige som nation, för vår utsända svenska säkerhetsstyrka och allra mest för kvinnor och barn i Afghanistan. Jag vill härmed beklaga detta, och jag hoppas att det aldrig blir en reell regeringspolitik som kommer att formas på det sättet.

Anf. 204 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Det är Carl Bildts proposition som vi behandlar i dag, men han är förhindrad att närvara. Eftersom det här är en debatt som i hög grad berör mitt ansvarsområde är jag angelägen om att vara med.

Det är i utsatta tider det är som viktigast att stå fast. Det är då det är särskilt viktigt att stå bakom de svenska kvinnor och män som väljer att ta risker för att hjälpa andra. Det är då det gäller att se igenom extremisternas intressen i Afghanistan. Motståndarna har lättare att få ISAF-trupperna att lämna landet genom att utså tvekhågsenhet i väst än genom att vinna konflikten på marken eller, vilket är viktigast, genom att vinna den egna civilbefolkningens stöd. Extremisterna ställer inte ens upp i några val.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Sex partier står i dag bakom den svenska militära närvaron i Afghanistan. Ett är emot och vill överge den internationella, FN-mandaterade solidariteten. Det är tid att syna Vänsterpartiets argument. Om andra länder anses agera fel, hur kan det vara skäl för Sverige att svika de civila som vi skyddar? Om situationen har blivit farligare, hur kan det vara argument för att avsluta den militära närvaron? Klarar de civila sig bättre i sin kamp för att stå emot extremisterna Sverige förutan?

Den svenska ISAF-styrkan gör ett mycket bra arbete i Afghanistan. Befäl och soldater visar detta varje dag under pågående insats. Jag känner stor stolthet och tacksamhet gentemot de kvinnor och män som deltar. Deras professionalism, oegennyttia och engagemang för att skapa säkerhet håller högsta kvalitet.

Jag mötte liksom Urban Ahlin nyligen våra soldater i Afghanistan, för min del var det i september. De är mycket väl utbildade och samtränade. Det är en anledning till att de har kunnat hantera mycket svåra situationer så väl. Varje internationell insats är förknippad med risk. Annars skulle inte en militär insats vara nödvändig. Då kunde vi gå direkt på bistånd och civilt stöd. Men utan säkerhet bränns skolorna som vi bygger, både bildligt och bokstavligt.

Vi måste vara beredda att löpande anpassa det svenska bidraget efter uppgiften. Utmaningen förändras med säkerhetsläget. Under hösten genomförs den ökning till 500 soldater som riksdagen i fjol gav mandat för. Fordonsparken och materielen förstärks. Stridsfordon 90 har tillförts. Toyota Landcruiser skiftas ut för det tyngre fordonet Galten. UAV används för att kunna se vad som händer på andra sidan kullen.

Men förändrade risker möts också, och det glöms alldeles för ofta bort, genom rätt utbildning, övning och taktiskt uppträdande. Våra soldater är motiverade och de är väl medvetna om uppgiften. I somras mottog Försvarsmakten ca 8 000 ansökningar till några hundra platser i den kommande Afghanistanrotationen.

Afghanistan är inte ett homogent land. Säkerhetsläget ser olika ut i olika delar av landet. Säkerheten i vårt ansvarsområde har förvärrats, inte minst i samband med valen i somras. De svenska soldaterna försöker att kontrollera ytan bättre för att hindra extremismen och kriget från att komma dit och få fotfäste.

När ISAF lyckas i söder försöker våldets företrädare flytta norröver. När områden som ISAF saknar kontroll över patrulleras, just därför att vi inte på förhand har en given kontroll, har svenska soldater beskjutits och tvingats besvara elden.

Sådana våldsaktiva grupper agerar inte sällan med hot och våld riktat mot lokalbefolkningen både i rekryteringssyfte och för att skrämja till tystnad och lydnad. Det ligger alltså i befolkningens intresse att grupperna hindras eller störs i sin verksamhet. Det kan gå fort om man låter dem få fäste.

Hotet i Afghanistan kan annars bokstavligen komma från klar himmel. Svenska soldater har vid flera tillfällen utsatts för IED-attacker. I den här stunden går, som flera har sagt, alla våra tankar till de fem soldater som skadades i förra veckan – flera av dem svårt – men de går också till den afghanske tolk som dödades och hans anhöriga.

Samtidigt som vi beskriver de ökade riskerna i vårt område ska vi konstatera att säkerhetssituationen är en helt annan hos oss än i östra eller

södra Afghanistan. I de södra delarna pågår intensiva strider med talibaner. Majoriteten av våldet i Afghanistan sker i 10 procent av landets distrikt. Norra alliansen var en gång baserad i den del av Afghanistan som Sverige nu är aktiv i. Norra alliansen var med och kastade talibanerna från makten en gång i tiden. Befolkningssammansättningen skiljer sig också mellan olika delar av landet.

Afghanistan har just haft val och kommer nästa år att ha val igen. Det här var det första val som inte anordnades av FN utan av afghanerna själva. Valet hade tveklöst betydande brister, och det förekom fusk vilket den oberoende valkommissionen också pekade på. Men valresultatet är också erkänt av FN:s generalsekreterare, och valkommissionen har pekat ut en vinnare.

Även valdeltagandet varierade över landet, och det är inte konstigt, för extremisternas mål var inte bara att störa utan att förstöra valet med våld och hot om våld. Det lyckades inte.

I Saripol i det svenska PRT:et berättade man för mig att man hade 136 vallokaler. Samtliga var öppna och utan incidenter, och med ett valdeltagande på ca 50 procent. Det är högre än i ett svenskt EU-parlamentsval.

Utan Sveriges och ISAF:s närvaro skulle demokratin i Afghanistan snabbt gå förlorad. Då kan vi inte längre ha en debatt om brister i de afghanska valen, för då finns det inga val att diskutera.

Kvinnor och flickor skulle mista de rättigheter som de nu har börjat återfå, och landet skulle än en gång komma att utgöra bas för träningsläger för internationell terrorism. Det skulle bidra till att destabilisera hela regionen inklusive Pakistan och komma att påverka också oss.

Jag instämmer i Allan Widmans beskrivning. Sex miljoner barn varav ett par miljoner flickor går nu i skolan. Andelen av befolkningen som har tillgång till hälsovård har tiodubblats och är nu över 80 procent. Allt detta skulle hotas om vi bara lämnade.

Ofta glöms det bort, fru talman, att de som värst drabbas av extremisternas våld är Afghanistans egen befolkning. Det är extremisterna som står för de stora civila förlusterna.

Fortfarande bränns skolor, hotas lärare och kastas syra i ansiktet på skolflickor, vilket skedde förhållandevis nyligen. Motståndarna använder vägbomber, så kallade IED-attacker, som verkligen skadar ISAF-soldater men som inte minst skadar Afghanistans civila.

Svenska soldater upplevs ha starkt stöd för sin närvaro bland civilbefolkningen, och det är också den bild jag får när jag besöker vårt PRT. Svenska soldater behandlar och ska behandla civilbefolkningen med respekt, och jag har själv bevittnat också det. Det är rätt, men det är också militärt viktigt. Det ger oss tillgång till tips om var det finns minor. Det ger oss tillgång till information om säkerhetsläget i området när extremistgrupperingar börjar etableras.

Det är nödvändigt med fler kvinnor i ISAF generellt men inte minst i det svenska bidraget. Halva befolkningen är annars inte tillgänglig för kontakt. I Saripol har vi ett tjugotal svenskar i vårt PO, men det är bara en kvinna. Därmed svarar hon själv för kontakten med halva befolkningen, och detta i en stad där var sjätte kvinna fortfarande dör i samband med förlossning och där läskunnigheten ligger på ensiffriga tal.

Det är likaså nödvändigt, fru talman, att den afghanska regeringen bättre respekterar mänskliga fri- och rättigheter. I annat fall kommer det svenska folket att börja undra varför vi försöker värna mänskliga rättigheter i ett land där regeringen inte fullt ut gör det själv.

Jag har tagit upp i direkta samtal med företrädare för landets regering att bruket av dödsstraffet måste upphöra och korruptionen måste bringas ned. Det är vidare fullständigt centralt att få ned antalet civila offer, vilket jag också har tagit upp med företrädare för Nato och USA. Och den förståelsen finns verkligen, fru talman, bland de företrädarna.

Samtidigt är det komplext. Motståndarna i Afghanistan bär inte uniform. De uppträder ofta bland civila. Man gräver ned eller gömmer vapnen. Man går tillbaka till sin gamla sysselsättning en tid, och sedan återkommer man som motståndsmän.

De svenska soldaterna samtalar ständigt med civilbefolkningen. Ett av mina bästa minnen från Afghanistan är från en patrullering på en marknad när en svensk soldat möter en grupp barn och plötsligt ropar: Tjenare! Jag frågar honom: Hur tänker du nu? De förstår ju inte vad du säger. Nej, säger han, de förstår inte engelska heller, men de ser mitt kroppsspråk, de ser mitt intresse, de hör mitt tonfall. Och genast kom barnen springande fram och sökte kontakt. Det är gott soldatarbete i vardagen i Afghanistan. Den enda vägen att vinna Afghanistans framtid, fru talman, är genom att vinna befolkningens hjärtan.

Sverige deltar i ISAF för det afghanska folkets skull, för att bidra till ökad säkerhet och utveckling i en mycket orolig del av världen. Men vi är där också för att det påverkar Sveriges egen säkerhet. Det går inte att tro att man kan stänga dörren till problemen och hoppas att effekterna inte når hit.

Den militära insats som 43 länder deltar i, däribland Finland, Estland, Norge och Danmark, gör vi tillsammans på ett entydigt FN-mandat, upprepat årligen. Den är nödvändig, men den är inte tillräcklig för att hjälpa Afghanistan till en bättre framtid. Det militära bidraget, för att vara tydlig, fru talman, är nödvändigt, men det är inte tillräckligt för att stödja landets utveckling. Diplomatisk närvaro, utvecklingsinsatser, demokratistöd och rättsstatsuppbyggnad är nödvändiga delar av en sammanhållen Afghanistanpolitik. De behövs för att inge hopp men också för att visa nytta. Det är viktigt att bidra till uppbyggnaden av Afghanistans egen armé och polis så att regeringen gradvis kan ta ett större ansvar och få ett ökat ägarskap för sin egen säkerhet.

Stödet till armén har varit framgångsrikt. Mycket stora utmaningar finns dock vad gäller polisen. Där måste vi göra mer.

Säkerhet är en förutsättning för bistånd. Vi ökar det svenska biståndet med 60 procent, upp till en halv miljard årligen. Därutöver ger vi ca 125 miljoner i humanitärt stöd. Vi har också öppnat ambassad i Kabul för att bidra till politiska lösningar.

Här går kritiken mot den militära delen av insatsen inte ihop. Å ena sidan säger en del att Sverige ska dra tillbaka det militära bidraget för att läget är för farligt. Å andra sidan sägs att vi i stället ska göra civila insatser. Men om läget är för farligt för militärer är det knappast mindre farligt för civila. När den militära närvaron är mer påkallad än någonsin, då vill Västerlandet dra sig ur. Det är totalt ansvarslost mot civila i Afghanistan,

och det är ett grundläggande svek mot den internationella solidariteten. Det är inte fråga om ett antingen eller utan om ett både och.

Det sägs ofta att det ska råda balans mellan det civila och det militära, som om varje krona vore direkt utbytbar. Vi behöver absolut göra mer civilt, men det ersätter inte den militära närvaron. Konsekvensen blir annars att varje nivå på den militära närvaron är okej så länge det kostar lika mycket som den civila. Så fungerar det inte i verkligheten. Om den militära närvaron är för liten förlorar vi säkerheten, för det är ett stort område. Vi har 500 soldater på 3 ½ miljoner invånare. Om vi å andra sidan gör för lite civilt åstadkommer vi ingen långsiktig utveckling.

Regeringen återkommer, som flera av alliansledamöterna noterat, till riksdagen varje år om ISAF och Afghanistan. I propositionen görs en anpassning av det militära bidraget, men där görs även markeringar om senior civil närvaro i vår del av Afghanistan och ökat stöd till polisen.

Mandatet för den militära delen av bidraget till ISAF föreslås förlängas i ett år. Sverige kommer också fortsättningsvis att ställa en väpnad styrka om högst 855 personer till förfogande för insatsen. Bidragets storlek förväntas under 2010 uppgå till ca 500 personer i den permanenta närvaron.

Detta innebär en nivå på deltagande som fem partier ställde sig bakom i fjol, och det sades då att närvaron skulle vara långsiktig. Det ska ses som ett uttryck för vikten av och viljan till ett fortsatt brett stöd i riksdagen för insatsen. Jag noterar att det i år är sex partier som står bakom mandatet. Det är viktigt, fru talman, att vi har ett tydligt och klart stöd för insatsen. I ett läge där svenska soldater befinner sig i skarpa situationer är det absolut nödvändigt att den svenska riksdagen ger dem ett brett stöd. Och det vet jag att många också efterfrågar.

(Applåder)

Anf. 205 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Det har varit ett händelserikt år sedan vi senast diskuterade Afghanistaninsatsen i riksdagens kammare, ett på många sätt händelserikt år i negativ bemärkelse. Vi har haft ett presidentval i Afghanistan som blev ett demokratiskt bakslag. Vi har i dag en president i Afghanistan som har betydligt svagare legitimitet än han hade för ett år sedan. Vi ser hur säkerhetssituationen dramatiskt försämrats framför allt för civilbefolkningen och de utländska biståndsarbetarna. Vi ser att de sociala framstegen uteblivit.

Vi har också sett bakslag på jämställdhetsområdet, inte minst genom den lagstiftning som införts för den shiamuslimska minoriteten. Den innebär bland annat att en man kan förvägra sin hustru mat om hon förvägrar honom sexuell tillfredsställelse.

Listan är lång på ISAF:s fundamentala misslyckanden under det gångna året. Skillnaden mellan målen för insatsen och verkligheten på marken blir större och större för varje år som går.

När man lyssnar på Sten Tolgfors kan man nästan tro att allt detta är Vänsterpartiets fel. Men det är precis tvärtom. Det är Sten Tolgfors strategi för Afghanistan som gör att detta händer, inte Vänsterpartiets. Trots att vi ser ett pärlband av misslyckanden för den internationella insatsen fortsätter man passivt på den inslagna vägen.

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Jag har läst regeringens proposition mycket noggrant. I den första delen beskriver man det gångna årets utveckling, och det tycker jag att man gör bra. Man pekar på flera utmaningar. Men när man kommer till det stycke som handlar om vad Sverige gör i Afghanistan är det i praktiken en kopia av förra årets text. Man har klippt och klistrat.

Vi ser hur man i en lång rad länder, bland annat i USA genom McChrystalrapporten och genom Nato, diskuterar strategier för hur man bättre kan möta de utmaningar och misstag man gjort. Från Sveriges sida kör man med den ståndaktiga soldatens strategi. För mig är det uppenbart att de som står för sveket mot Afghanistan inte är Vänsterpartiet utan de som blundar för misstagen på marken.

Anf. 206 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag skulle gärna vilja höra Hans Linde berätta hur civilbefolkningen har talat med honom om de här frågorna i vårt PRT i norra Afghanistan och vilken respons han fått från civilbefolkningen där vad gäller den svenska närvaron.

Låt mig konstatera att Vänsterpartiet är fullständigt isolerat. Att lämna är ett totalt brott mot en lång svensk tradition av internationell solidaritet. Då kan Hans Linde stå där med sina kommentarer om synen på kvinnan, om demokrati och utveckling och sakna varje form av möjlighet att påverka.

Hans Linde har fel i sin beskrivning av hur regeringen hanterar frågan. Jag nämnde tre saker som är nya i denna proposition jämfört med förra årets. För det första finns en tydlig markering om att öka biståndet. Vi har gjort det med 60 procent. Hans Linde har ingen kronsättning alls eller besked om vad han vill göra. För det andra har vi den ökade ambitionen vad gäller polisstöd. Jag menar att det är en helt avgörande fråga för Sverige och Europa, för hela närvaron, att klara stödet till rättsstatsuppbyggnaden. För det tredje har vi den seniora civila närvaron för att få en bättre koordinering av den svenska närvaron i norra Afghanistan.

Hans Linde har fel när han säger att Sverige inte deltar i diskussionen. Jag var helt nyligen på det ISAF-möte där den framtida strategin för Afghanistan diskuterades. Det är nämligen så, vilket Hans Linde fullständigt missat, att Sverige inte är ensamt i Afghanistan. Vi är där tillsammans med 42 andra länder, inklusive alla våra grannar, och vi diskuterar löpande med dem hur vi ska ta vårt ansvar.

Vem vill Hans Linde skicka biståndet till? Det satt jag och funderade på under hans anförande. Om ISAF lämnar landet får han skicka biståndet till talibanerna. Hur ska dialogen då se ut? Ska ni skicka pengarna till den regering som ni är totalt emot? Är ni inte längre rädda för korruption? Tycker ni inte att det är bra att vi har egna biståndsrådgivare som kan vara närvarande i norra Afghanistan?

Sedan har vi hela det resonemang Hans Linde för om biståndets storlek. Vänsterpartiet vill ta bort den militära närvaron helt och hållet och säger sedan att biståndet ska vara lika stort som kostnaden för det militära. Det blir noll.

Anf. 207 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Det har sagts att jag från Vänsterpartiets sida är isolerad i den här debatten. Det är sant. Jag är ensam om att från Vänsterpartiet

kräva att de svenska trupperna ska dras tillbaka. Vi är ensamma om att kräva en avvecklingsplan för de svenska insatserna. Men jag vet ju att utanför den här kammaren är inte jag eller Vänsterpartiet speciellt ensamma. Vi ser en växande kritik hos det svenska folket mot den här insatsen, ett motstånd som är betydligt större än stödet för mitt parti. Och vi ser i en rad länder hur man nu har öppna diskussioner om sin framtida strategi. Kanada har satt ett slutdatum till 2011, Nederländerna till 2010.

Det är inte Vänsterpartiet och Hans Linde som är ensamma i den här debatten. Det är Sten Tolgfors i sin attityd att vara den ståndaktige soldaten som ensidigt och enkelriktat fortsätter med en militär strategi som så uppenbarligen har misslyckats.

Jag förstår att man som svensk försvarsminister inte tar speciellt mycket intryck av inläggen och synpunkterna från en vänsterpartistisk riksdagsledamot. Det har jag faktiskt förståelse för. Vad jag däremot inte har förståelse för är att Sten Tolgfors uppenbarligen vägrar att lyssna och ta till sig de synpunkter som kommer från det afghanska folket. Sten Tolgfors sade i sitt anförande att vi är i Afghanistan för det afghanska folkets skull. Men lyssna då på afghanerna!

Som jag beskrev i mitt anförande har man i dag presenterat en opinionsmätning som Oxfam har gjort i Afghanistan. Där sägs tydligt att 70 procent av de tillfrågade afghanerna menar att det är fattigdomen och arbetslösheten som är problemet, inte talibanerna. Trots det väljer Sten Tolgfors regering att lägga 3 kronor på den militära insatsen för varje krona man lägger i bistånd.

Man har också gjort en lång rad opinionsmätningar i Afghanistan när det gäller stödet för vår närvaro där. De har visat tydligt att stödet bland afghanerna för vår närvaro har minskat. År 2006 stödde 67 procent av afghanerna ISAF:s närvaro. I dag är den siffran 37 procent, enligt amerikanska och brittiska opinionsmätningar. Jag har full förståelse för att Sten Tolgfors inte lyssnar på mig, men varför lyssnar du inte på det afghanska folket? Varför ska vi fortsätta med en insats som saknar stöd i Afghanistan?

Anf. 208 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Först noterar ju alla att Hans Linde inte hade något som helst svar på frågan vilken information han har sökt från de civila i Mazar-e Sharif och vilken information han skulle ha fått. Det har Urban Ahlin och några andra i alla fall försökt att göra så gott det går med egen närvaro i Afghanistan.

Låt mig också notera att Hans Linde säger att afghanerna själva anser att problemet är fattigdom, korruption och talibaner, i den ordningen. Jag hörde ju inte ISAF i den prioriteringen. Det är precis tvärtom. ISAF är en förutsättning för att komma till rätta med problemen.

Jag noterar också att Hans Linde tycker att opinionsmätningar är det man ska luta sig mot när det gäller Afghanistan, både i Sverige och i andra europeiska länder men också där. Vi har under många år haft ett gott stöd för den svenska ISAF-insatsen i opinionsmätningar, men inte sjutton var Vänstern för insatsen bara för det. Man lyssnar när det passar och avfärdar annars. Fråga de civila i vår del av Afghanistan, Hans Linde, tycker jag.

Sedan är hela hans beskrivning i grunden felaktig gällande den svenska närvaron. Vi använder något som kallas för Comprehensive Approach, en bred ansats. Den militära delen är en del, därför att den är nödvändig, men den är inte tillräcklig. Det hörde alla i mitt anförande.

Vi har öppnat ambassad i Kabul. Det skedde inte tidigare. Vi ökar biståndet med 60 procent, upp till en halv miljard. Utöver det finns det humanitära biståndet på 125 miljoner. Vi skriver i denna proposition att vi vill öka den civila närvaron i norra Afghanistan, att vi vill öka polisnärvaron. Detta ger sammantaget en helhet. Hans Linde har ju inget av det. Han säger att det viktiga är att biståndet är lika stort som kostnaden för den militära närvaron. Men den ska ju vara noll, Hans Linde. Det har du just utvecklat. Det är en extrem ambitionssänkning.

Det Sverige gör i Afghanistan är den bredaste solidariska insats Sverige gör för något land. Det täcker hela skalan på det Sverige kan göra för att hjälpa till att leda ett land mot en bättre framtid. Och Vänsterpartiet ”optar ut”. Det är den internationella solidariteten i praktiken när Hans Linde får tala. Det är bedrövtligt, fru talman.

Anf. 209 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Låt mig först få försvara Hans Linde en aning när det gäller biståndet. Det vi skriver i våra gemensamma motioner är att det åtminstone ska motsvara de utgifter som vi har för de militära insatserna. Om de militära insatserna går ned har vi också betonat tydligt och klart i våra motioner att det civila biståndet till Afghanistan ska vara långsiktigt. Det handlar inte om att det ska gå ned till noll utan om att det åtminstone motsvarar de militära insatserna.

Jag har en annan fråga till försvarsministern. Det är väldigt många som gör jämförelser. Senast var det Peter Wolodarski som talade om att Sovjetunionen inte klarade att ta hand om Afghanistan och gav en bild av att den internationella närvaron är där för att så att säga ockupera landet, vilket naturligtvis är helt felaktigt. Det är väsentligt att vi med vår närvaro visar afghanerna att vi är deras gäster. Vi är här för att hjälpa er att öka säkerheten.

Jag är väldigt nyfiken på de tankar som regeringen har när det gäller den seniora rådgivaren. Det har talats om en civil chef. Därför är jag nyfiken på att höra om Sverige ändå skulle kunna gå i bräsch. Det är ju så att våra soldater, precis som försvarsministern säger, har gjort ett fantastiskt arbete i vårt PRT, haft rätt attityd till lokalbefolkningen hela tiden. Finns det någon möjlighet för oss att nu visa att vi överlämnar ett ansvar för några distrikt till exempel till de afghanska myndigheterna och säger att det här är så pass säkert och klart att vi lämnar över. Kan den civile chefen kanske ha en biträdande civilchef som är afghan för att på det viset tydligt visa vad vi vill göra i framtiden, nämligen att lämna över detta till afghanerna själva.

Jag tror att den signalen är oerhört väsentlig för att ge ett stöd bland lokalbefolkningen i vårt PRT. Sverige är inte här för att ockupera oss. De är här för att hjälpa oss, och de har en klar målsättning att någon gång i framtiden ska vi själva ta över ansvaret.

Anf. 210 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Får jag börja med att ge Urban Ahlin uppskattning. Jag tycker att han är en av de svenska politiker som tar ansvar för den svenska insatsen i Afghanistan även när det är tufft. Det uppskattar jag mycket.

Med detta sagt vill jag också konstatera att det känns lite svajigt, Urban, inte beroende på vad du egentligen vill utan på var ni landar ihop med andra. I fjol tog ni ställning för att närvaron i Afghanistan skulle vara långsiktig. Nu är den nere på två år. Det känns inte längre så långsiktigt.

När det gäller biståndet konstaterade jag innan att det åtminstone skulle motsvara den militära närvaron. Det blir ju en rätt kraftig ambitionsänkning om den militära närvaron ska vara noll. Då utgår man alltså från noll och säger att det ska vara lika mycket som noll. Det är väl inte riktigt en ambitionsnivå som jag tycker att Sverige ska ha på biståndet till Afghanistan.

Frågan om afghanskt ägarskap tror jag i alla fall är en nyckelfråga. Där konstaterar jag att vi har gjort mycket för att hjälpa den afghanska armén. Den är under förhållandevis stark utveckling. Sverige bidrar där med utökade OMLT-insatser. Men polissidan är en betydande svaghet. Sverige tror jag har sju poliser på plats nu. Vi vill göra mer. Det är samma problem i andra länder, tycker jag.

Om vi också ser till den afghanska polisen kan jag säga att vi vet att de är utsatta. Det förekommer att extremisterna hellre ger sig på dem därför att de är lättare beväpnade och än så länge inte har samma träning som de militära styrkorna. Där måste vi göra mer. Jag tror att det är nödvändigt att hela rättsstatssidan får genomsyras av till exempel MR, att få bort korruption och liknande.

Allting syftar till, där delar jag Urbans uppfattning, ett ökat afghanskt ägarskap. Men då är det den regering som faktiskt är på plats som vi måste jobba med. Då kan vi inte bara säga att vi måste lämna Afghanistan därför att det var problem med de här valen. Det är den regering som finns som vi har möjlighet att ha dialog med. Då ska vi ta upp alla de frågor som vi har synpunkter på med den.

Anf. 211 URBAN AHLIN (s) replik:

Fru talman! Låt mig återgå till att säga att jag varnar för att ge bilden av att det översyns krav som vi har skulle leda till att vi ska vara där i två år och sedan dra ned. Du säger att insatsen ska vara noll och att det likasom är vår målsättning. Det är inte så. Jag har hela tiden i den här debatten sagt att vi står för att vi vill vara där så att de afghanska säkerhetsstyrkorna, det vill säga polis och militär, själva klarar av säkerheten. Jag har sagt det tidigare: Vi ska inte lämna en dag för tidigt och vi ska inte lämna en dag för sent. Det är det budskap jag har här. Det är faktiskt ganska rimligt att göra en översyn 2011. Låt oss avsluta den diskussionen.

När det gäller polis och OMLT håller jag absolut med försvarsministern om att detta är rätt strategi för att stärka den afghanska myndigheten att själv hantera det här. Låt oss påminna oss att 5–6 procent av de afghanska poliserna dödas varje år. De är verkligen utsatta för taliban-attacker. Det är inte svårt att föreställa sig att låg lön och att en tjugondel

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

av polisstyrkan dödas varje år i talibanattacker leder till att det är ganska svårt att få upp en polisstyrka i Afghanistan. Där behöver vi göra mer. Det är det ingen tvekan om.

Vi kan nog försöka hitta metoder för hur Sverige i sin utbildning av poliser också har med i utbildningen att det faktiskt ska vara naturligt att delta i tjänst utomlands också. Det är någonting som jag tycker att man borde kunna diskutera över blockgränserna för att få en överenskomelse om.

Dra inte för stora växlar. Det ska vara en översyn 2011. Den ska sikta på att vi ska se över hur stora chanser och möjligheter vi har att göra ett framgångsrikt arbete i Afghanistan. Det handlar inte om att sätta några bortre parenteser. Vi är i dag glada över att sex av sju riksdagspartier ställer upp på denna insats.

Anf. 212 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det är inte Socialdemokraternas syn jag far efter. Urban Ahlin valde att försvara Hans Linde, och det är snarast den positionen jag kritiserar, det vill säga att den militära närvaron ska vara noll, sedan ska biståndet utgå från noll och åtminstone vara lika högt som noll. Då blir det inte värst mycket kvar på vare sig den militära eller civila sidan.

Nåväl! Det finns två saker, fru talman, i reservation 4 som bekymrar mig. Den ena är att man säger att civila afghaners säkerhet måste öka för att Sverige ska kunna fortsätta att delta i ISAF. Men för mig kan det även vara tvärtom. Om civila afghaner hotas mer är skälen desto större att vi faktiskt försvarar dem, inte att vi lämnar dem.

Den andra saken gäller att det som i fjol var ett beslut om en långsiktig närvaro i bred enighet nu har förvandlats för några partier till att om utvärderingen faller väl ut kvarstår ytterligare några år. Det är en signal om viss osäkerhet. Det är verkligen så att jag inser det arbete Urban har gjort för att nå längre än så.

När det gäller afghanskt ägarskap finns det flera intressanta motsättningar. Å ena sidan ska vi ge biståndet via Kabul för att stärka regeringens kontroll och ansvar för landet, det vill säga ägarskapet över utvecklingen. Men det finns korruption där. Å andra sidan riktar vi nu 25 procent av biståndet till norra Afghanistan. Många där, inte minst guvernörer, vill gärna att vi ger mer direkt till dem. Då kan vi själva styra innehållet mer. Det innebär då en signal om att regeringen inte har ägarskap och ansvar över utvecklingen i landet.

Det här är komplexa frågor utan alldeles givna lösningar.

Anledningen till att vi sänder en signal i propositionen om ökad senior civil närvaro är att bättre kunna koordinera alla de breda insatser som Sverige gör i Afghanistan. Jag vill verkligen hävda att det är få länder som vill ta ett sådant solidariskt ansvar för utvecklingen, inte bara militärt utan också mycket annat. Det är en förutsättning för att också nå framgång.

Anf. 213 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Låt mig ge en kort historik. Vi roar oss med att prata utifrån den bild vi har. Jag erkänner – och jag tror att alla sju partier gör det – att det har hänt mycket positivt i Afghanistan under de här åren, men också mycket negativt. Totalt sett går inte utvecklingen åt rätt håll. Av

det jag läser är jag övertygad om att det inte ser speciellt bra ut för Afghanistan.

Sten Tolgfors tar ändå upp att han har pratat med regeringen i Afghanistan om att korruptionen ska upphöra. Du säger att vi ska vinna befolkningens hjärta och att det gäller att bygga upp det afghanska samhället. Allt låter naturligtvis fantastiskt bra. Frågan är vilka initiativ du har tagit nu när Sverige har varit ordförandeland för att verkligen förverkliga de positiva delar som du själv pratar om. Att försöka vinna folkets hjärta är bra, men jag tror att det krävs lite mer.

Försvarsministern säger att vi ska öka den civila delen. Jag gläds åt detta. Men samtidigt måste vi ändå titta på den korruption och fattigdom som finns. Det är det som totalt dominerar. Vi hade en hearing i går där det framgick tydligt att man mutar sig fram. Det känner Sten Tolgfors mycket väl till. Då kommer huvudfrågan, nämligen att om man vill satsa på det civila måste det finnas en tanke om hur detta ska fungera så att samhället verkligen växer ordentligt så att korruptionen försvinner. Vi kan inte bara rent allmänt säga att det har skett en ökning med X procent. Jag vill gärna veta mer konkret vilka tankar och planer som regeringen har på det civila området.

Anf. 214 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Vilka initiativ har jag tagit? På det informella försvarsministermötet i Göteborg bjöd vi in Kai Eide, FN:s representant för Afghanistan, tillsammans med Javier Solana för EU, samtliga försvarsmistrar i EU-kretsen och en biträdande generalsekretare i Nato. Det var just för att belysa det breda ansvarstagandet för utvecklingen i Afghanistan – militärt och civilt tillsammans.

I förrgår i Bryssel diskuterade EU:s försvars- och utrikesministrar tillsammans med Natos nye generalsekreterare Anders Fogh Rasmussen precis samma ämne. Det är de initiativ jag har tagit för att få till stånd det breda ansvarstagandet, comprehensive approach som det kallas på engelska, för Afghanistan. Det slår också fullständigt undan benen för alla som säger att den svenska regeringen har bara en militär strategi för Afghanistan. Vi har en nationell och internationell strategi som är mycket bredare än så.

Låt mig också säga att jag välkomnar att Peter Rådberg nu är mer nyanserad. Det är nämligen noterbart att den stora förändringen, som Urban Ahlin har sagt, i år jämfört med i fjol är att Miljöpartiet nu är berett att öka den militära insatsen i Afghanistan. I fjol var ni inte med på ökningen till 500 personer. Det är ni i år, men ni tar inte ansvar för att förklara varför. Peter Rådberg med sina partikolleger ägnar all sin talartid åt att kritisera insatsen, men i morgon kommer de att rösta för insatsen i denna kammare. Jag menar att det ligger i Peter Rådbergs ansvar att förklara varför den militära insatsen i Afghanistan fortsatt är viktig.

Anf. 215 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle gärna vilja veta rent konkret vad försvarsministern fick ut av mötena i Bryssel och i Göteborg. Det är bra att du lyfter upp detta eftersom det är helt centralt att om något ska bli gjort måste hela ISAF gå i samma led. Vad fick du tillbaka av dem?

Prot. 2009/10:32
18 november

*Fortsatt svenskt
deltagande i den
internationella
säkerhetsstyrkan i
Afghanistan (ISAF)*

Sten Tolgfors anklagar mig för att kritisera. Jag försöker beskriva verkligheten. Jag lägger naturligtvis lite mer tyngd på det negativa, men i förra årets debatt var jag noga med att poängtera att fler barn går i skolan. Detta vet vi, och detta har vi sagt hundra gånger. Men vi har också en annan verklighet som går åt andra hållet. De borgerliga ledamöterna plockar bort den delen och pratar bara om det positiva. Då hamnar man fel.

Då kommer vi tillbaka till huvudfrågan, nämligen vad vi nu gör för att vända utvecklingen. Det civila biståndet måste öka enormt mycket. Jag välkomnar att försvarsministern har tagit tag i detta, men jag skulle vilja se mer konkret. Jag tycker att Sverige, som ändå är ordförandeland nu, skulle kunna ha en högre svansföring gentemot de andra EU-länderna och ISAF.

Nästa steg är att vi inte bara pratar om Afghanistan, utan det här är ett regionalt problem med Pakistan och länderna runt omkring. Vi kan inte bara lösa problemen i Afghanistan utan vi måste göra det framför allt i Pakistan. Situationen är komplex.

Anf. 216 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag välkomnar att Miljöpartiet vill utöka den militära närvaron i Afghanistan och att man har omprövat sin inställning från i fjol som uppenbarligen var fel eftersom säkerhetsläget har försämrats.

Jag vill säga några ord om den översyn som Peter Rådberg har återkommit till några gånger. Den översynen ska ske 2011, alltså två år bort i tiden. Det är alldeles uppenbart att syftet från Rådbergs sida med detta är att förlägga frågan till andra sidan valet. Utvärderingen ska inte vara förutsättningslös. Den ska inte titta på om det behövs ett utökat militärt bidrag om säkerhetsläget så kräver.

Det är så motsägelsefullt att göra som Miljöpartiet. Man röstar för och talar mot. Hur ska Miljöpartiets väljare, svenska folket, begripa varför Miljöpartiet vill utöka den militära närvaron i Afghanistan när man kan gå tillbaka till Peter Rådbergs tal i protokollet och bara se kritik av varenda enskild del? Det är inte ett sätt att ta ansvar för insatsen och förklara den.

Fru talman! Det finns ingen anledning att vänta två år med att anpassa den svenska närvaron. Det gör regeringen löpande.

Det finns en del annat nytt i årets proposition, som jag har nämnt flera gånger, även om den, ska jag också säga, egentligen handlar om mandatet att sända väpnad styrka utomlands. Det gäller att fortsätta att se om vi kan öka biståndssatsningarna. Där har Miljöpartiet ingen som helst siffra. Var är budgeten, och var är pengarna? Hur ska man konkret öka snabbare än med 60 procent och tro att man får kvalitet i biståndet? Visa siffrorna, och visa hur det praktiskt ska genomföras.

Dessutom vill Miljöpartiet inte samverka med den valda regering som Afghanistan har. Vem är parten på andra sidan? Hur ska ni göra upp med ett vänsterparti som vill överge den internationella solidariteten? Miljöpartiet måste ut på banan och förklara varför man är beredd att utöka den militära insatsen när man var emot den i fjol. Man har rätt, men man har mycket förankringsarbete kvar att göra.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 3 och 4, som har gjorts också tidigare.

Det betänkande som vi nu har fått på vårt bord är det mycket text i, och mycket bra text, tycker jag. Det beskriver landet Afghanistan och hur det ser ut där nu.

Vi har hört en hel del om skolan och om pojkarna som fick gå i skolan förr. Man räknar med att ungefär 1 miljon fick gå i skolan från 1994 och några år framåt. Men i dag ser vi alltså att det är 6 miljoner, varav en tredjedel är flickor. Det är bra. Men man saknar skollokaler, man saknar lärare och man saknar material, så det är lång väg kvar att gå där. Vi vet att man i våras slängde in giftgas i åtminstone ett par av flickskolorna, för att förstöra för flickorna så att de inte skulle kunna gå till skolan igen.

Det man också kan se är att ungefär 54 procent överlever sin 40-årsdag i Afghanistan. Det betyder att det är en hel del människor som inte kommer upp i rejält vuxen ålder. Vart fjärde barn dör innan det fyller fem år, och 85 000 barn dör varje år i diarré. Oerhört många barn är undernärda, och en stor del av afghanerna saknar rent vatten.

Vad ska de leva av? Vad ska vi hjälpa till med där? 7,4 miljoner afghaner sägs behöva livsmedelsstöd. Det är klart att en afghan kan falla i fällan och börja odla opium, och det ställer till det för oss här hemma. Det ställer till att vi får narkotikan på våra gator här hemma, så det är klart att vi ska hjälpa dem så mycket det går och försöka ställa om landet. Men det är inte lätt.

Vi behöver vara där med våra 500 soldater – det är jag övertygad om. Vi har också möjligheten att utöka om det skulle hända någonting som gör att vi måste evakuera. Det här sade jag i fjol också. De 855 soldater som vi kan sträcka ut det till är bara om det händer någonting väldigt otäckt där. Men 500 är alltså det antal vi ska ligga på där.

Urban sade från början att vi hade FN:s säkerhetsråd i botten. Det är de som har bett om hjälp tillsammans med regeringen. Vi ska bistå dem med ett mandat som sträcker sig över hela landet.

Vad gör vi då? Vi har några grupper som heter PRT, små regionala grupper som finns på många olika ställen och bygger upp säkerheten och försöker hjälpa till att bygga upp landet. Vi har OMLT, och det är rådgivare för utbildning och samarbete i de militära delarna.

Vi har också rådgivare, och den jag skulle vilja lyfta upp är gender-rådgivaren – det kommer att vara två personer framöver – där kvinnofrågorna självklart finns med. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi också har kvinnor både i ledning och ute på fältet som kan träffa afghanska kvinnor och prata med dem om vad som är viktigt just för dem.

Vi har också några FN-resolutioner som nämnts som handlar om barn i väpnad konflikt och hur vi tar hand om dem och hur vi hjälper till där. Men det är också det mest fruktansvärda, det sexualiserade våldet i väpnade konflikter, som vi inte vill se över huvud taget.

Någon nämnde att det hade varit val. Ja, så är det. Det var faktiskt så att hela landet kunde gå till val. Det är oerhört bra, och det ska vi vara glada för. Det dåliga är att det pratas om valfusk. Men hur vi än vänder och vrider på de sakerna fanns det en president i slutändan – det fanns en enda kvar – och konstitutionen säger att det är han som är president. Nu vet vi vem vi ska sätta press på och vem vi ska stödja – det är Karzai.

Vi har i försvarsutskottet frågat många gånger, som ni har hört: Är det verkligen så att man har både materiel och personal som man behöver? Finns det välutbildade människor? Finns det materiel som de behöver? Flera gånger har både Försvarsmakten och försvarsministern sagt: Ja, vi har det vi behöver. Då får vi lita på att det finns splitterskydd och att det finns helikoptrar, från vilket land de än kommer.

När olyckan drabbade oss förra veckan kände jag som mamma till barn som hade kunnat finnas i Afghanistan att det var något alldeles fruktansvärt – det som verkligen inte får hända händer. Så farligt är det där, och det är kanske oundvikligt att dessa saker händer. Det sliter verkligen i hjärtat på mig att det är så.

I förrgår sade Gordon Brown att han bjuder in alla deltagande länder till en konferens där vi ska prata om transition, som betyder en omfördelning av de resurser som finns. I går sade David Miliband, utrikesministern, att han förstärkte det här: Vi är inte i ett krig utan slut. Vi vill träffas och vi vill prata om hur vi alla deltagande länder ska kunna hjälpas åt.

Jag träffade ett antal försvarsministrar i Bryssel i går, och vi pratade också om hur man skulle kunna hjälpa till. Talesmän för försvarsutskottet fanns alltså på plats.

Det är många saker som är i rörelse i det här sammanhanget. Vi behöver hjälpas åt, och vi behöver prata med varandra om hur det ska gå till. Vi är många som är väldigt engagerade i det här.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har sagt att vi vill öka den civila delen. I dag är det inte ens hälften av pengarna som läggs civilt. Det är så lätt att stå här i talarstolen och säga civilt, men vad betyder det egentligen? Jo, det är att det ska finnas vägar att fraktas på och att det ska finnas brunnar med vatten för befolkningen. Man måste alltså handgripligen få se de här sakerna. Och det är när afghaner ser att vi faktiskt gör gott – vi går inte in i byar och skjuter människor, utan vi gör gott – som vi kan vinna freden. Annars går det inte.

En utvärdering ska göras – ja, absolut – efter 2011. Det handlar om att göra rätt saker, inte bara att göra saker rätt. Den fattigdom och hopplöshet som vi ser är en grogrund för terrorismen, och det är den vi måste få bort.

I detta anförande instämde Kenneth G Forslund (s).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 november.)

18 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 18 november

2009/10:116 Antagningen till högskolan för elever som studerat på International Baccalaureate, IB-programmet
av Mats Pertoft (mp)

till statsrådet Tobias Krantz (fp)

2009/10:117 Kritiska punkter i den nationella planen för transport-systemet och Förbifart Stockholm

av *Karin Svensson Smith* (mp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:118 Reglering av sms-lån

av *Monica Green* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:119 Ägandet av Vattenfall

av *Alf Eriksson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Prot. 2009/10:32

18 november

2009/10:120 Kommunernas möjlighet till kameraövervakning
av *Luciano Astudillo* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 november.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 18 november

2009/10:199 Arbetslösheten

av *Ameer Sachet* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:200 Arbetshjälpmedel för personer med funktionsnedsättning som har fyllt 65 år

av *Elina Linna* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:201 Taktiska kärnvapen i Europa

av *Kerstin Lundgren* (c)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:202 Peking + 15 i FN

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:203 Rättvis rättegång för fem i USA fängslade kubaner

av *Amineh Kakabaveh* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:204 Ansvar för krisen i Baltikum

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:205 Bistånd för att avskaffa hungern

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2009/10:206 Resistenta bakterier

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:207 Kommunal samverkan

av *Torbjörn Lövendahl* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:208 Exponering av tobak och ungas bruk av tobak

av *Anneli Särnblad* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:209 Tredjemansrevision

av *Camilla Lindberg* (fp)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:210 Europakonventionen 60 år

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:211 Kännedom om ECRI

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:212 Zimbabwe

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:213 Den nya kassaregisterlagen

av *Eva Sonidsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 24 november.

Prot. 2009/10:32
18 november

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 november

**2009/10:164 Sex- och samlevnadsundervisning inom lärarutbildning-
en**

av *Catharina Bråkenhielm* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:165 Vaccin för allergiker

av *Marina Pettersson* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:166 Åldersdiskriminering på arbetsmarknaden

av *Marie Nordén* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:168 Flyktingutvisningar

av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2009/10:169 Toppmötet mellan Indien och EU

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2009/10:170 Utredning om eventuell flytt av basbataljoner

av *Åsa Lindestam* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2009/10:172 Toppmötet mellan EU och Kina

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2009/10:174 Neddragningar inom kriminalvården i Kalmar län

av *Désirée Liljevall* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:175 Äggfritt vaccin

av *Christer Engelhardt* (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:176 Regeringens nya bredbandsstrategi

av *Jasenko Omanovic* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:177 Kontroll vid läkemedelsförsäljning
av *Jasenko Omanovic* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:179 Åtgärder mot ungdomsarbetslöshet
av *Gunnar Sandberg* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:181 Kompetensförlust vid nedläggning av Kalmaranstalten
av *Lena Hallengren* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:182 Avfallsförbränningsteknik på export
av *Tina Ehn* (mp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:183 Materialåtervinning för att minska miljöpåverkan
av *Tina Ehn* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:186 Praktikplatser, utflaggning och tonnageskatt
av *Lars Johansson* (s)
till statsrådet Tobias Krantz (fp)

2009/10:187 Näringspolitik för sjöfarten
av *Lars Johansson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:188 Arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning
av *Luciano Astudillo* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:189 Invasion av spelplan under pågående idrottsutövning
av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:190 Polisens möjligheter att bekämpa brott
av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:191 Social ekonomi
av *Sinikka Bohlin* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:192 Kvaliteten inom framtida bilprovning
av *Peter Hultqvist* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:193 Kvinnors situation i Irak
av *Amineh Kakabaveh* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:194 Bekämpande av dödsstraff för hbt-personer i Uganda
av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2009/10:195 Möjligheten för äggallergiker att vaccinera sig mot svininfluensan
av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (s)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 november.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 7 §
anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 59 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 97 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 124 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 166 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 202 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till krigsdelegationen	1
3 § Meddelande om val.....	1
4 § Meddelande om aktuell debatt	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna	3
Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU1	3
Anf. 1 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m).....	3
Anf. 2 THOMAS ÖSTROS (s)	3
Anf. 3 ULLA ANDERSSON (v)	7
Anf. 4 MATS PERTOFT (mp).....	11
Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd).....	13
Anf. 6 THOMAS ÖSTROS (s) replik	17
Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	18
Anf. 8 THOMAS ÖSTROS (s) replik	18
Anf. 9 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	19
Anf. 10 ULLA ANDERSSON (v) replik	20
Anf. 11 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	20
Anf. 12 ULLA ANDERSSON (v) replik	21
Anf. 13 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	21
Anf. 14 MATS PERTOFT (mp) replik	22
Anf. 15 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	23
Anf. 16 MATS PERTOFT (mp) replik	23
Anf. 17 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	24
Anf. 18 BERTIL KJELLBERG (m).....	25
Anf. 19 ROGER TIEFENSEE (c).....	28
Anf. 20 MATS PERTOFT (mp) replik	31
Anf. 21 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	31
Anf. 22 MATS PERTOFT (mp) replik	32
Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	33
Anf. 24 THOMAS ÖSTROS (s) replik	33
Anf. 25 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	34
Anf. 26 THOMAS ÖSTROS (s) replik	34
Anf. 27 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	35
Anf. 28 CARL B HAMILTON (fp)	35
Anf. 29 ULLA ANDERSSON (v) replik	38
Anf. 30 CARL B HAMILTON (fp) replik	39
Anf. 31 ULLA ANDERSSON (v) replik	39
Anf. 32 CARL B HAMILTON (fp) replik	40
Anf. 33 MATS PERTOFT (mp) replik	40
Anf. 34 CARL B HAMILTON (fp) replik	41
Anf. 35 MATS PERTOFT (mp) replik	41
Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp) replik	42
Anf. 37 Finansminister ANDERS BORG (m)	42

Anf. 38	THOMAS ÖSTROS (s) replik	45
Anf. 39	Finansminister ANDERS BORG (m) replik	46
Anf. 40	THOMAS ÖSTROS (s) replik	47
Anf. 41	Finansminister ANDERS BORG (m) replik	47
Anf. 42	ULLA ANDERSSON (v) replik	48
Anf. 43	Finansminister ANDERS BORG (m) replik	48
Anf. 44	ULLA ANDERSSON (v) replik	49
Anf. 45	Finansminister ANDERS BORG (m) replik	50
Anf. 46	MATS PERTOFT (mp) replik.....	50
Anf. 47	Finansminister ANDERS BORG (m) replik	51
Anf. 48	MATS PERTOFT (mp) replik.....	52
Anf. 49	Finansminister ANDERS BORG (m) replik	52
Anf. 50	LARS JOHANSSON (s)	53
Anf. 51	PETER PEDERSEN (v)	55
Anf. 52	HELENA LEANDER (mp).....	58
Anf. 53	LENNART HEDQUIST (m).....	60
Anf. 54	LARS JOHANSSON (s) replik	62
Anf. 55	LENNART HEDQUIST (m) replik	62
Anf. 56	LARS JOHANSSON (s) replik	63
Anf. 57	LENNART HEDQUIST (m) replik	63
Anf. 58	HELENA LEANDER (mp) replik	64
Anf. 59	LENNART HEDQUIST (m) replik	64
Anf. 60	HELENA LEANDER (mp) replik	65
Anf. 61	LENNART HEDQUIST (m) replik	65
Anf. 62	JÖRGEN JOHANSSON (c).....	66
Anf. 63	LARS JOHANSSON (s) replik	68
Anf. 64	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	69
Anf. 65	LARS JOHANSSON (s) replik	69
Anf. 66	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	70
Anf. 67	GUNNAR ANDRÉN (fp)	70
Anf. 68	LARS JOHANSSON (s) replik	73
Anf. 69	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	74
Anf. 70	LARS JOHANSSON (s) replik	74
Anf. 71	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	75
Anf. 72	PETER PEDERSEN (v) replik.....	75
Anf. 73	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	76
Anf. 74	PETER PEDERSEN (v) replik.....	77
Anf. 75	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	77
Anf. 76	HELENA LEANDER (mp) replik	78
Anf. 77	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	78
Anf. 78	HELENA LEANDER (mp) replik	79
Anf. 79	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	79
Anf. 80	LENNART SACRÉDEUS (kd)	80
Anf. 81	LARS JOHANSSON (s) replik	83
Anf. 82	LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	84
Anf. 83	LARS JOHANSSON (s) replik	84
Anf. 84	LENNART SACRÉDEUS (kd) replik	85
	(Beslut fattades under 13 §.).....	85

8 §	Höstilläggsbudget för 2009	85
------------	---	-----------

Prot. 2009/10:32
18 november

Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU11	85
Anf. 85 HANS HOFF (s)	85
Anf. 86 ULLA ANDERSSON (v)	87
Anf. 87 MATS PERTOFT (mp).....	88
Anf. 88 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	89
Anf. 89 ULLA ANDERSSON (v) replik	90
Anf. 90 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	91
Anf. 91 ULLA ANDERSSON (v) replik	91
Anf. 92 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	92
Anf. 93 HANS HOFF (s) replik	92
Anf. 94 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	93
Anf. 95 HANS HOFF (s) replik	93
Anf. 96 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	93
Anf. 97 ROGER TIEFENSEE (c).....	94
Anf. 98 EMMA HENRIKSSON (kd)	95
Anf. 99 ULLA ANDERSSON (v) replik	96
Anf. 100 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	97
Anf. 101 ULLA ANDERSSON (v) replik	97
Anf. 102 EMMA HENRIKSSON (kd) replik	98
Anf. 103 AGNETA LUNDBERG (s)	98
Anf. 104 GÖRAN PETTERSSON (m).....	100
(Beslut fattades under 13 §.)	100
9 § Avtal om upplysningar i skatteärenden och partiella	
skatteavtal med Caymanöarna	100
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU14	100
(Beslut fattades under 13 §.)	100
10 § Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med	
Aruba	101
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU19	101
(Beslut fattades under 13 §.)	101
11 § Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med	
Nederländska Antillerna	101
Skatteutskottets betänkande 2009/10:SkU20	101
(Beslut fattades under 13 §.)	101
12 § AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2008	101
Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU6	101
Anf. 105 ULLA ANDERSSON (v)	101
Anf. 106 MATS PERTOFT (mp).....	104
Anf. 107 HANS HOFF (s)	105
Anf. 108 GÖRAN PETTERSSON (m).....	106
Anf. 109 ULLA ANDERSSON (v) replik	107
Anf. 110 GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	107
Anf. 111 ULLA ANDERSSON (v) replik	108
Anf. 112 GÖRAN PETTERSSON (m) replik.....	108
(forts. 14 §).....	108
Ajournering.....	108
Återupptagna förhandlingar	109

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	109
FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna	109
FiU11 Hösttilläggsbudget för 2009	111
SkU14 Avtal om upplysningar i skatteärenden och partiella skatteavtal med Caymanöarna	112
SkU19 Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Aruba	112
SkU20 Informationsutbytesavtal och partiellt skatteavtal med Nederländska Antillerna	112
14 § (forts. från 12 §) AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2008 (forts. FiU6)	112
Anf. 113 PER ÅSLING (c)	112
Anf. 114 ULLA ANDERSSON (v) replik	114
Anf. 115 PER ÅSLING (c) replik	114
Anf. 116 ULLA ANDERSSON (v) replik	115
Anf. 117 PER ÅSLING (c) replik	115
Anf. 118 CARL B HAMILTON (fp)	115
Anf. 119 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	116
(Beslut skulle fattas den 19 november.)	117
15 § Redovisning av kommunal medfinansiering till statlig infrastruktur	118
Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU15	118
Anf. 120 JÖRGEN HELLMAN (s)	118
Anf. 121 PEDER WACHTMEISTER (m)	119
Anf. 122 ROGER TIEFENSEE (c)	120
Anf. 123 EMMA HENRIKSSON (kd)	121
Anf. 124 ULLA ANDERSSON (v)	122
Anf. 125 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	124
Anf. 126 ULLA ANDERSSON (v) replik	125
Anf. 127 PEDER WACHTMEISTER (m) replik	125
Anf. 128 ULLA ANDERSSON (v) replik	125
Anf. 129 MATS PERTOFT (mp)	126
(Beslut skulle fattas den 19 november.)	127
16 § Ändrad verksamhetsform för Banverkets enhet Banverket Produktion	127
Trafikutskottets betänkande 2009/10:TU5	127
Anf. 130 OSKAR ÖHOLM (m)	127
Anf. 131 PIA NILSSON (s)	128
Anf. 132 PETER PEDERSEN (v)	131
Anf. 133 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	132
Anf. 134 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	134
Anf. 135 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	137
Anf. 136 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	138
Anf. 137 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	138
Anf. 138 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	138
Anf. 139 PIA NILSSON (s) replik	139
Anf. 140 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	139

Prot. 2009/10:32
18 november

Anf. 141	PIA NILSSON (s) replik.....	140
Anf. 142	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	140
Anf. 143	PETER PEDERSEN (v) replik	141
Anf. 144	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	141
Anf. 145	PETER PEDERSEN (v) replik	142
Anf. 146	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	142
Anf. 147	SVEN BERGSTRÖM (c)	143
Anf. 148	PIA NILSSON (s) replik.....	145
Anf. 149	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	145
Anf. 150	PIA NILSSON (s) replik.....	145
Anf. 151	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	146
Anf. 152	ANDRE VICE TALMANNEN	146
Anf. 153	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	147
Anf. 154	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	147
Anf. 155	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	148
Anf. 156	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	148
Anf. 157	PETER PEDERSEN (v) replik	149
Anf. 158	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	149
Anf. 159	PETER PEDERSEN (v) replik	150
Anf. 160	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	150
Anf. 161	NINA LARSSON (fp).....	151
Anf. 162	PIA NILSSON (s) replik.....	152
Anf. 163	NINA LARSSON (fp) replik	153
Anf. 164	PIA NILSSON (s) replik.....	153
Anf. 165	NINA LARSSON (fp) replik	153
Anf. 166	INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	154
Anf. 167	PIA NILSSON (s) replik.....	156
Anf. 168	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	156
Anf. 169	PIA NILSSON (s) replik.....	156
Anf. 170	INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	156
	(Beslut skulle fattas den 19 november.)	156
17 §	Fortsatt svenskt deltagande i den internationella	
	säkerhetsstyrkan i Afghanistan (ISAF)	157
	Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande	
	2009/10:UFöU1.....	157
Anf. 171	URBAN AHLIN (s).....	157
Anf. 172	HANS LINDE (v)	160
Anf. 173	URBAN AHLIN (s) replik.....	163
Anf. 174	HANS LINDE (v) replik.....	163
Anf. 175	URBAN AHLIN (s) replik.....	164
Anf. 176	HANS LINDE (v) replik.....	165
Anf. 177	PETER RÅDBERG (mp).....	165
Anf. 178	KARIN ENSTRÖM (m)	168
Anf. 179	HANS LINDE (v) replik.....	170
Anf. 180	KARIN ENSTRÖM (m) replik.....	171
Anf. 181	HANS LINDE (v) replik.....	171
Anf. 182	KARIN ENSTRÖM (m) replik.....	172
Anf. 183	PETER RÅDBERG (mp) replik	173

Anf. 184	KARIN ENSTRÖM (m) replik	173	Prot. 2009/10:32
Anf. 185	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	174	18 november
Anf. 186	KARIN ENSTRÖM (m) replik	174	
Anf. 187	URBAN AHLIN (s) replik	175	
Anf. 188	KARIN ENSTRÖM (m) replik	176	
Anf. 189	URBAN AHLIN (s) replik	176	
Anf. 190	KARIN ENSTRÖM (m) replik	177	
Anf. 191	KERSTIN LUNDGREN (c).....	177	
Anf. 192	HANS LINDE (v) replik	179	
Anf. 193	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	180	
Anf. 194	HANS LINDE (v) replik	180	
Anf. 195	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	181	
Anf. 196	ALLAN WIDMAN (fp)	181	
Anf. 197	URBAN AHLIN (s) replik	183	
Anf. 198	ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	184	
Anf. 199	URBAN AHLIN (s) replik	185	
Anf. 200	ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	185	
Anf. 201	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	186	
Anf. 202	ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	186	
Anf. 203	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	187	
Anf. 204	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m).....	187	
Anf. 205	HANS LINDE (v) replik	191	
Anf. 206	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik.....	192	
Anf. 207	HANS LINDE (v) replik	192	
Anf. 208	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik.....	193	
Anf. 209	URBAN AHLIN (s) replik	194	
Anf. 210	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik.....	194	
Anf. 211	URBAN AHLIN (s) replik	195	
Anf. 212	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik.....	196	
Anf. 213	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	196	
Anf. 214	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik.....	197	
Anf. 215	PETER RÅDBERG (mp) replik.....	197	
Anf. 216	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m) replik.....	198	
Anf. 217	ÅSA LINDESTAM (s).....	198	
	(Beslut skulle fattas den 19 november.)	200	
18 §	Anmälan om interpellationer.....	200	
19 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	201	
20 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	202	
21 §	Kammaren åtskildes kl. 21.58.....	204	

Tryck: Elanders, Vällingby 2009